

การศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว

ปริญญานิพนธ์
ของ
เพชรสุดา เพชรใส

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ตุลาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371,404

พ8777

ร. 3

การศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว
๕

บทคัดย่อ

ของ

เพชรสุดา เพชรใส
๕

28 ม.ค. 2548

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ตุลาคม 2547

๙ 2584๙๘

เพชรสุดา เพชรใส (2547). การศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับ
ครูแนะแนว. ปริญญาญานพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล, ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำ
ปรึกษา สำหรับครูแนะแนว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยม
ศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวและจิตวิทยาการให้คำปรึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาใน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี ชัยนาท อ่างทอง อุทัยธานี และ
พระนครศรีอยุธยา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการ
ให้คำปรึกษาเป็นครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการ
ให้คำปรึกษา จำนวน 152 คน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สองเป็นครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาที่มีคะแนนสมรรถภาพในการให้คำ
ปรึกษาดังแต่เปอร์เซ็นต์ที่โผล่ที่ 25 ลงมา จำนวน 14 คน ที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนา
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ประกอบ
ด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา เจตคติต่อการให้คำปรึกษา ความรู้
เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และทักษะในการให้คำปรึกษา โมเดลโครงสร้างสมรรถภาพในการให้
คำปรึกษา มีค่าความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ใน
เกณฑ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถวัดองค์ประกอบของสมรรถภาพใน
การให้คำปรึกษาได้

2. ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำ
ปรึกษา จำนวน 152 คน มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สมรรถภาพ
ในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาและความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาอยู่ใน
ระดับมาก ส่วนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและด้านทักษะ
ในการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับน้อย

3. หลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 14 คน มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา มีผลให้สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

**A STUDY AND DEVELOPMENT OF COUNSELING
COMPETENCIES OF GUIDANCE TEACHERS**

**AN ABSTRACT
BY
PETSUDA PETSAI**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the doctor of Education degree in Counseling Psychology
at Srinakharinwirot in University**

October 2004

Petsuda Petsai (2004). *A Study and Development of Counseling Competencies of Guidance Teachers*. Dissertation, Ed.D (Counseling Psychology). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Kompet Chatsupakul, Prof. Dr. Pongpan Kirdpitak, Assoc. Prof. Dr. Somson Wongyounoi

The purposes of this study were to study and develop counseling competencies of guidance teachers. The subjects of the study were guidance teachers of secondary schools under the office of Education Service Area in 7 provinces : Lopburi, Singburi, Saraburi, Chainat, Angthong, Uthaitani and Ayutthaya. The guidance teachers did not earn any degree in Guidance or Counseling Psychology or any related field. The first study examined counseling competency factors and counseling competencies of 152 guidance teachers. The second study evaluated the effectiveness of counseling competency development program for 14 guidance teachers whose counseling competency scores were lower than twenty-fifth percentile.

The results of the study were as follows:

1. The confirmatory factor analyses significantly confirmed that the counseling competencies of the guidance teachers could be characterized into four factors : counselor's personality, counseling skills, counseling knowledge, and attitudes toward counseling. These four factors had high factor loading at .01 level. The structural model was congruent with the empirical data and could be able to measure the guidance teachers' counseling competencies factors.

2. The total mean score of the counseling competencies of 152 guidance teachers was classified in the low level while each dimension scores of the counseling competencies revealed as follows : both attitudes toward counseling and counseling knowledge were placed in the high level and both the counselor's personality and counseling skills placed in the low level.

3. The total score and each dimension scores of the counseling competencies of the 14 guidance teachers participated in the counseling competency development program significantly increased at .01 level. The result of this study indicated that the counseling competency development program was a key factor in increasing positive change in the counseling competencies of the guidance teachers.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว

ของ

นางสาวเพชรสุดา เพชรใส

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

/.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นัตร์ศุภกุล)

.....

กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

.....

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนนทา สุรักษา)

.....

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์สมร ทองดี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเป็นเพราะความกรุณาให้ความร่วมมือให้คำปรึกษาแนะนำ และข้อคิดต่าง ๆ จาการองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในพระคุณของท่าน ณ ที่นี้ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุริรักษา และรองศาสตราจารย์ สมร ทองดี ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติมปริญญานิพนธ์ของผู้วิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ความเข้าใจในการศึกษา หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิตสาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 14 ท่าน ที่เสียสละเวลาในการตรวจเครื่องมือและโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ที่ให้ทุนการทำปริญญานิพนธ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรและทุนการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ อาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ทุกคน ที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณพ่อ แม่ พี่ ๆ และน้อง ๆ ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือสนับสนุนทุนทรัพย์ ดูแล ห่วงใย และเป็นกำลังใจเสมอมา จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้คุณประโยชน์และความดีที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่บิดาและน้องชายที่ล่วงลับไปแล้ว มารดา พี่สาว น้องชาย ครูอาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือ อบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

เพชรสุดา เพชรใส

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ

ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	6
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
สมมติฐานในการวิจัย	10

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	12
ความหมายของสมรรถภาพ	12
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	15
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	22
คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่พึงประสงค์	25
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา	34
ความหมายของการให้คำปรึกษา	34
ความสำคัญของการให้คำปรึกษา	37
เป้าหมายของการให้คำปรึกษา	38
หลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา	41
กระบวนการในการให้คำปรึกษา	42
จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา	43
การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค	48
ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค	48
คุณค่าและประโยชน์ของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค	49
ทักษะเบื้องต้นในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค	51
ลำดับขั้นตอนในการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2 (ต่อ)

ทฤษฎีการให้คำปรึกษา.....	65
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง	65
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม	76
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม	82
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา.....	86
การสนทนากลุ่ม.....	89
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	95
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	98
งานวิจัยในต่างประเทศ	98
งานวิจัยภายในประเทศ	100

3 วิธีดำเนินการวิจัย.....106

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	106
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	107
ขั้นตอนการวิจัย	121
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	123
การวิเคราะห์ข้อมูล	124
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	124

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	128
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	129
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	130

5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....151

ความมุ่งหมายของการวิจัย	151
สมมติฐานการวิจัย	151
ขอบเขตการวิจัย	151

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

5 (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	152
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	157
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	157
สรุปผลการวิจัย.....	158
อภิปรายผล.....	161
ข้อเสนอแนะ.....	170
 บรรณานุกรม.....	 171
 ภาคผนวก.....	 182
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 390

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางเปรียบเทียบประเด็นสำคัญ ๆ ของเป้าหมายทฤษฎีการให้คำปรึกษา	38
2	จำนวนครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีและไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยา การให้คำปรึกษาแยกตามจังหวัด	107
3	ค่าความเชื่อมั่นสหสัมพันธ์ของการตรวจแบบประเมินสมรรถภาพในการ ให้คำปรึกษาเฉพาะสถานการณ์ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและด้าน ทักษะในการให้คำปรึกษา	117
4	ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนาของโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา	119
5	แบบแผนการพัฒนาแบบ One Group Pretest Posttest Design	122
6	ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 850 คน)	130
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันขององค์ประกอบสมรรถภาพในการ ให้คำปรึกษา (n = 850 คน)	130
8	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นรายข้อคำถามและองค์ประกอบที่ได้ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (n = 850 คน)	131
9	ค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิ ทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา (n = 152 คน)	137
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษารายด้านและโดยรวม (n = 152 คน)	138
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพในการให้ คำปรึกษาลักษณะรายย่อยในรายด้านและโดยรวมของแต่ละด้าน ของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา (n = 152 คน)	139
12	เปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารายด้านและโดยรวมของ ครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษาก่อนและหลังการได้รับการพัฒนา ตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 14 คน)	143
13	เปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาลักษณะรายย่อยในราย ด้านและโดยรวมของแต่ละด้านของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ก่อนและหลังการได้รับการพัฒนา ตามโปรแกรมการพัฒนา สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 14 คน)	144

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

14	ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC : Item – Objective Congruence) ของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษา.....	186
15	ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC : Item – Objective Congruence) ของโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษา.....	189
16	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นรายข้อคำถามและรายองค์ประกอบที่ได้จาก การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (n = 580 คน)	190
17	ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของ ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	193
18	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นรายด้านและโดยรวมของ แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 88 คน)	196
19	ค่าความเชื่อมั่นสหสัมพันธ์ระหว่างผู้ตรวจ 2 คนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับของ แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียน มัธยมศึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและทักษะในการให้คำปรึกษา.....	197
20	จำนวนและร้อยละของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านและโดยรวม (n = 152 คน).....	199
21	จำนวนและร้อยละของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษาเป็นรายข้อย่อย ในรายด้าน (n = 152 คน).....	200
22	โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา สำหรับครูแนะแนวโรงเรียน มัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา	222
23	เปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว ในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ที่ได้จากการสังเกตตามแบบบันทึกพฤติกรรมที่ความสามารถในการให้ คำปรึกษา) ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านและโดยภาพรวม (n = 14 คน).....	381

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 สัมพันธภาพและการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือ ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับการปรึกษา	19
2 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสนทนากลุ่ม	103
3 กราฟคิวพล็อต (Q – Plot) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่า ความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ปกติ	133
4 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตามโปรแกรมสำเร็จรูป	135
5 เส้นภาพแสดงคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารายด้านของครูแนะแนว ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 14 คน)	150
6 เส้นภาพแสดงคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเฉลี่ยโดยรวม ของครูแนะแนวก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา (n = 14 คน)	150

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษา โดยทั่วไปให้เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สำหรับมาตราที่ 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณภาพ จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5)

การพัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณลักษณะดังกล่าว ท่ามกลางสภาพสังคมปัจจุบันนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย โดยเฉพาะในยุคที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อการดำเนินชีวิตของคน ทุกเพศ ทุกช่วงวัยของชีวิต ปัญหาสังคมได้ทวีความซับซ้อน รุนแรงขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการมีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ การเลียนแบบ การแพร่กระจายของสารเสพติด การก่ออาชญากรรม การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย ความอ่อนไหวทางจิตใจ ปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุสำคัญ คือ บุคคลไม่รู้จักตนเองและสภาพแวดล้อมที่ดีพอ ขาดทักษะการคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และไม่สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งจำเป็นที่สถานศึกษาต้องใช้กระบวนการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการป้องกัน ช่วยเหลือ แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน เพราะจุดมุ่งหมายของการแนะแนวคือกระบวนการที่มุ่งสร้างเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ คีลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา รู้จักคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤต วางแผนการศึกษาต่อ และการพัฒนาคนสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2545 : 2)

การแนะแนวที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนมีคุณภาพ คือการจัดบริการแนะแนว 5 บริการ ซึ่งประกอบไปด้วยบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามผลและประเมินผล และบริการให้คำปรึกษา ซึ่งบริการทั้ง 5 บริการนี้ บริการให้คำปรึกษามีกระบวนการที่สำคัญในการช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเข้าใจตนเอง ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้ถูกต้องและเหมาะสม ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีการดำรงชีวิต ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ดีและพัฒนาตนเองให้มีความสุข บริการให้คำปรึกษาถือว่าเป็นหัวใจของการแนะแนว

ในกระบวนการให้คำปรึกษา บุคคลที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา โดยเฉพาะผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถ ผ่านการศึกษา การฝึกฝนอบรมทางวิชาชีพ มีสมรรถภาพทางวิชาชีพที่เหมาะสม มีประสบการณ์ สามารถช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจการแก้ปัญหา มีทักษะการปรับพฤติกรรมเพื่อการขจัดปัญหา และเติบโตเจริญงอกงามตามขั้นพัฒนาการ (Hoffman and Splete. 1984 : 6 ; Byrne. 1995 : 12 ; ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2529 : 1) และการให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) เป็นทั้งงานวิชาการ และวิชาชีพที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญมากกว่าการใช้สามัญสำนึก (สวัสดิ์ บรรเทิงสุข. 2542 : 8)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ ในต่างประเทศ ได้แก่ คาร์มีเออร์ และแฮคเนย์ (Carmier and Hachney. 1993 : 10 – 16) ; พอนตียอโรตโต และคนอื่น ๆ (Ponterotto, et al. 1994 : 316) ; ฮีแกน (Hackney. 1996 : 19 – 20 ; Citing Egan. 1994) ; โฮลคอมบ์ และคนอื่น ๆ (Holcomb, et al. 2001 : 36 – 48) ; อาร์เธอร์ และคนอื่น ๆ (Arther, et al. 2001 : 36 – 48) พบว่าผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะมีความสามารถทางด้านความรู้ มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ มีทักษะในการให้คำปรึกษาจะสามารถประสานองค์ความรู้ บุคลิกภาพส่วนตัวและทักษะในการให้คำปรึกษาเข้าด้วยกัน สามารถตระหนักรู้ และเข้าใจตนเอง มีแรงจูงใจในการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความเข้าใจวัฒนธรรมสังคม ตระหนักรู้จุดเด่น ข้อจำกัดของบุคลิกภาพและทักษะในการแก้ไขปัญหาของตนเอง มีสุขภาพจิตดี มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีทักษะทางคลินิก ทักษะทางเทคนิค การตัดสินใจต่อความรู้สึก มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษา มีทักษะในการสื่อสารและมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ ในประเทศ ได้แก่ พิรุณรัตน์ สันติลีลา (2541 : บทคัดย่อ) กรมวิชาการ (2545 : 1, 9) พบว่าครูแนะแนวในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา ควรมีความรู้ ความสามารถเป็นแกนนำด้านจิตวิทยาการแนะแนว และการให้คำปรึกษาควรเต็มใจในการให้บริการให้คำปรึกษา มีความสามารถในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน เข้าใจคุณค่าของมนุษย์ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและมีทักษะการสื่อสารตามหลักของการให้คำปรึกษา

จากข้อความที่กล่าวมาแล้ว กระบวนการในการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับผู้ให้คำปรึกษาที่มีความสามารถหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ทั้งทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ด้านการตระหนักรู้ตนเองและการให้คำปรึกษา การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งการสื่อสาร การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การให้คำปรึกษา มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ จึงจะสามารถช่วยให้ผู้มีปัญหาสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดปัญหา สามารถปรับตัวได้ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้กรมวิชาการจึงได้จัดทำมาตรฐานการแนะแนว ซึ่งเป็นการดำเนินการตาม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ของแผนพัฒนาการแนะแนว ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) คือ กำหนดมาตรฐานและเร่งรัดการประกันคุณภาพการแนะแนว เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หลักและเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) และตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 คือ นักเรียนทั้งปัจจุบันและอนาคต สาระสำคัญประการหนึ่งของมาตรฐานการแนะแนว คือ ครูแนะแนวควรมีความสามารถในการให้คำปรึกษา ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ (กรมวิชาการ. 2545 : 9)

เมื่อพิจารณาประเด็นศักยภาพครูแนะแนวในฐานะผู้ให้คำปรึกษาจากการศึกษาเอกสารการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนครูแนะแนว สภาพความต้องการและปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวของครูแนะแนวทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2542 – 2543) พบว่ามีจำนวนครูแนะแนวทั้งหมด 5,330 คน ในจำนวนนี้จำแนกเป็นครูแนะแนวที่มีวุฒิการแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 1,793 คน ครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 3,537 คิดเป็นร้อยละ 66.36 ของครูแนะแนวทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ซึ่งเป็นเขตการศึกษาในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีจังหวัดในความรับผิดชอบ 7 จังหวัด คือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา มีโรงเรียนมัธยมศึกษา รวม 138 โรง ครูแนะแนวทั้งหมด มีจำนวน 267 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูแนะแนวหรือผู้ทำหน้าที่แนะแนวต่อนักเรียนเป็น 1 : 518 ในจำนวนครูแนะแนวทั้งหมดนี้ทั้งครูแนะแนวที่มีวุฒิทางการแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 87 คน ที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษามีจำนวน 180 คน จากผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาพบว่าครูแนะแนวส่วนใหญ่ขาดความรู้ ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงานแนะแนว อยากให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ ขาดงบประมาณในการส่งครูเข้ารับการอบรม (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2544)

จากรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 กำหนดให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพจึงมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ มีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในวงการศึกษาของไทย โดยเฉพาะการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการซึ่งได้หลอมรวมหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเดียวกัน คือ กระทรวงศึกษาธิการ และได้กำหนดโครงสร้างใหม่เป็นระดับกระทรวงและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ส่งผลให้มีการหลอมรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ/กิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ หน่วยศึกษา

นิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา และกลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา จัดตั้งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

งานวิจัยนี้จึงยังคงศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 7 จังหวัด ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา

จากการสำรวจที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่าการจัดบริการแนะแนวโดยเฉพาะบริการให้คำปรึกษามีปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในปัจจุบัน คือปัญหาคุณภาพและสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวหรือผู้ให้คำปรึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาส่วนมากขาดความรู้ ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา นับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ปัญหาของนักเรียน หรือผู้รับคำปรึกษาไม่ว่าจะเป็นปัญหาติดยาเสพติด การมั่วสุม การหนีเรียน ความเครียด เป็นต้น ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และนักเรียนมีปัญหาเพิ่มจำนวนมากขึ้น (ราศี ธรรมนิยม. 2539 : 101) ปัญหาคุณภาพและสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ดังที่ ค็อตเลอร์ และบราวน์ (เมธินินท์ ภิญญชน. 2539 : 10 - 11 ; อ้างอิงจาก Kottler & Brown. 1992.) กล่าวไว้ในแนวปฏิบัติที่องค์กรวิชาชีพและกฎหมายว่า ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบที่จะรับการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายหลังจากจบการศึกษาแล้ว ทั้งนี้ เพราะความรู้และการวิจัยในวิชาชีพการให้คำปรึกษาเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้ปฏิบัติในด้านการให้คำปรึกษาจำเป็นจะต้องพัฒนาความรู้และทักษะให้ทันสมัยอยู่เสมอ

วิธีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ควรใช้วิธีการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบเพราะการฝึกอบรมเป็นการพัฒนาบุคคลอย่างมีระบบเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานหรือจัดงานได้ดี (Rowntree. 1990 : 317) การฝึกอบรมจะมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งในด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานรวมทั้งความพึงพอใจในการทำงานตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (สมคิด บางโม. 2539 : 14) ในการฝึกอบรมควรมุ่งเน้นการเกิดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และเพิ่มประสบการณ์ในการพัฒนา ดังที่สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2544 : 14) กล่าวว่า หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ควรพิจารณาถึงการให้ความสำคัญกับเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้มีเวลาอย่างพอเพียงในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ การฝึกทักษะใหม่และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้การจัดบริการให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพ อันบังเกิดผลดีต่อผู้เรียน ในการแก้ไขปัญหาและมีสุขภาพจิตดี โดยศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ จากทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์สอนรายวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และกลุ่มผู้ให้คำปรึกษาที่ปฏิบัติงานจริง โดยมีประสบการณ์ 5 ปี ขึ้นไป มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป สาขาวิชาการแนะแนวและจิตวิทยาให้คำปรึกษา และเป็นครูแนะแนวดีเด่น จำนวน 10 คน นำสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ที่ศึกษาได้ ไปสร้างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา แล้วศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา โดยศึกษาภาพรวมของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาใน 7 จังหวัด คือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา ว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาอยู่ระดับใด และทำการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยสร้างโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพัฒนาครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ผลของการพัฒนาจะช่วยให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นหรือไม่

คำถามการวิจัย

ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ขาดความรู้ ความสามารถทางด้านการให้คำปรึกษา ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะ 7 จังหวัดคือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 180 คน จากจำนวนครูแนะแนวทั้งหมด 267 คน คิดเป็นร้อยละ 67 และมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาเพื่อให้มีมาตรฐานทางการแนะแนวตามเกณฑ์ของแผนพัฒนาการแนะแนว (พ.ศ. 2545 – 2549) ของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดคำถามการวิจัยว่า การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจะทำให้ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

2. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับใด ได้องค์ประกอบในการให้คำปรึกษาและได้ทราบผลการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่จะเป็นแนวทางช่วยพัฒนาและช่วยเหลือครูแนะแนวผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 7 จังหวัดคือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา จำนวน 180 คน และจากการส่งแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาไปให้แหล่งข้อมูลดังกล่าว ผลปรากฏว่าได้ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินกลับคืนมา จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 84.44 ดังนั้นจำนวนครูแนะแนวที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจึงมีจำนวน 152 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ที่มีคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 14 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากแหล่งข้อมูลในข้อ 1

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามกระบวนการพัฒนามีเนื้อหา ดังนี้ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จุลภาค จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ความรู้ เทคนิคและขั้นตอนการ

ให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นพื้นฐานเบื้องต้น

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตัวแปรที่ศึกษาคือสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

2. การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว หมายถึง ความสามารถของครูแนะแนวในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา เจตคติต่อการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และทักษะในการให้คำปรึกษา

1.1 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของครูแนะแนวที่แสดงออกมาทางภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมในการให้คำปรึกษา ดังนี้

1.1.1 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาทางภาษาถ้อยคำ ได้แก่ การใช้ภาษาถ้อยคำที่แสดงถึงความเข้าใจปัญหาและความรู้สึก (Empathy) การให้กำลังใจ (Encourageing) ความไว้วางใจ (Trustworthiness) ความอบอุ่นและเอาใจใส่ปัญหา (Warmth and Caring) อารมณ์มั่นคง (Emotionally Stable) มีความจริงใจ (Genuiness) เป็นต้น

1.1.2 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาด้านภาษาท่าทาง ได้แก่ การแสดงออกทั้งสีหน้า สายตา และกิริยาท่าทางที่เหมาะสมประกอบด้วย การวางตัวเหมาะสมที่บ่งบอกว่าแสดงความเข้าใจปัญหาและความรู้สึกแสดงการให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา การแสดงท่าทางน่าไว้วางใจ ฟังด้วยท่าทางตั้งใจ สนใจฟัง มีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้ดี มีการประสานสายตา สีหน้าแสดงความเป็นมิตร จริงใจต่อผู้รับคำปรึกษา

1.2 เจตคติต่อการให้คำปรึกษา หมายถึง ความรู้สึกของครูแนะแนวที่มีต่อผู้รับคำปรึกษา และการให้คำปรึกษา เห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา มีความสนใจปัญหาและต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา รักในวิชาชีพ และมีความรู้สึกที่ดีในการเป็นครูแนะแนว

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูแนะแนวในเรื่องต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ เป้าหมาย หลักการที่สำคัญ กระบวนการในการให้คำปรึกษาการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่ยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม การประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและลักษณะของผู้รับคำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา จรรยาบรรณวิชาชีพ

1.3.2 ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยา พัฒนาการ ลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น และสุขภาพจิต

1.3.3 ความรู้เกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและวัฒนธรรม ความรู้ทางอาชีพ และการศึกษาต่อ

1.4 ทักษะในการให้คำปรึกษา หมายถึง ความสามารถของครูแนะแนวในการใช้ทักษะในการให้คำปรึกษา ด้านภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และผู้รับคำปรึกษา ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ดังนี้

1.4.1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ประกอบด้วย การทักทาย การทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความไว้วางใจ มั่นใจ อบอุ่นใจ

1.4.2 ทักษะการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1.4.2.1 การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ประกอบด้วย พฤติกรรมการใส่ใจ (Attending Behavior) การใช้คำถาม (Questioning) การเงี่ยและฟัง (Silence and Listening) การตีความ (Interpretation) การสรุปความ (Summarization) การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of feeling) การเจาะจง (Focusing) การเผชิญหน้า (Confrontation) การนำ (Direction - giving) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) และการเปิดเผยตนเอง (Self - Disclosure) การทวนความ (Paraphrase)

1.4.2.2 ทักษะการใช้เทคนิคเฉพาะของทฤษฎีการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย

1) เทคนิคต่าง ๆ ของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ เทคนิคการยอมรับ (Acceptance) และการทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification) เป็นต้น

2) เทคนิคต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพิจารณาเหตุผล - อารมณ์ และพฤติกรรม ได้แก่ การอภิปราย (Discussion) และการพูดถึงตนเองอย่างมีเหตุมีผล

3) เทคนิคต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ได้แก่ การเสริมแรง (Reinforcement) การเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling Technique) การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertive Training) และการฝึกการผ่อนคลาย (Relaxation Training)

2. การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา หมายถึง วิธีการในการเสริมสร้างสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว โดยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา และประยุกต์ใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำ เป็นขั้นที่ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างกลุ่มครูแนะแนว ผู้รับการพัฒนาร่วมกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจ ยอมรับ มีการปฏิบัติงาน การปฐมนิเทศ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวในการเข้ารับการพัฒนาร่วมกัน บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยในฐานะเป็นวิทยากรสถานที่ ระยะเวลาในการพัฒนาสมรรถภาพ และให้ครูแนะแนวแต่ละคนทดลองปฏิบัติการให้คำปรึกษาในสภาพการณ์จริง จะใช้เทคนิควิธีกลุ่มสัมพันธ์ละลายพฤติกรรมใช้เวลาในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง 3 คาบ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่สร้างขึ้นโดยบูรณาการภายใต้ทฤษฎีที่สัมพันธ์กับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ตามที่ได้จากการทำสนทนากลุ่มและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันเกิดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทางด้านการมีคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา มีทักษะที่ใช้ในการให้คำปรึกษา และมีเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาประกอบด้วย

2.1 การฟัง (Listening) หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันฟังเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษา ปัญหาของผู้รับคำปรึกษา เพื่อประกอบการเข้าใจและการใช้ทักษะเทคนิคการให้คำปรึกษา

2.2 การระดมความคิดเห็น (Brainstorming) หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันคิดเรื่องที่ต้องศึกษาในใบงาน และแสดงความคิดเห็นแล้วช่วยกันสังเคราะห์ในใบความรู้ สรุปข้อคิดที่ได้จากการศึกษา การปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจเรื่องการให้คำปรึกษา และทฤษฎีการให้คำปรึกษา

2.3 การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันวิเคราะห์หาข้อคิดเห็นจากการได้สังเกตดูเพื่อนในกลุ่มลงมือปฏิบัติการให้คำปรึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหามือของผู้รับคำปรึกษา

2.4 การลงมือปฏิบัติ (Doing Something) หมายถึงวิธีการที่ผู้วิจัยให้ครู

แนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ลงมือปฏิบัติเป็นผู้ให้คำปรึกษาผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตตามเทคนิค วิธีการ ทักษะในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมและทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมเพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาบูรณาเทคนิคต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแต่ละด้าน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยและครูแนะแนวที่เข้ารับการพัฒนารูปข้อคิดที่ได้จากการพัฒนาและ Post-test โดยแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและให้ครูแนะแนวแต่ละคนทดสอบปฏิบัติการให้คำปรึกษาจากสถานการณ์ที่ใช้ปัญหาจริงในสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

3. ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาทำงานใน 7 จังหวัด คือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานในการวิจัย

ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นภายหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา แก่ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. การพัฒนาสมรรถภาพของผู้ให้คำปรึกษา
 - 1.1 ความหมายของสมรรถภาพ
 - 1.2 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
 - 1.3 ความหมายและแนวคิดในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
 - 1.3.1 ความหมายของการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
 - 1.3.2 แนวคิดในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
 - 1.4 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่พึงประสงค์
2. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา
 - 2.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา
 - 2.2 ความสำคัญของการให้คำปรึกษา
 - 2.3 เป้าหมายการให้คำปรึกษา
 - 2.4 หลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา
 - 2.5 กระบวนการในการให้คำปรึกษา
 - 2.6 จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา
3. การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค
 - 3.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค
 - 3.2 คุณค่าและประโยชน์ของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค
 - 3.3 ทักษะเบื้องต้นในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค
 - 3.4 ลำดับขั้นตอนในการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค
4. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา
 - 4.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 4.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์ และพฤติกรรม
 - 4.3 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
 - 5.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

6. การจัดกลุ่มสนทนา
7. การวิเคราะห์ห้องประกอบเชิงยืนยัน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยภายในประเทศ

1. การพัฒนาสมรรถภาพของผู้ให้คำปรึกษา

1.1. ความหมายของสมรรถภาพ

คำว่า "สมรรถภาพ" มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันในรายละเอียดหลายลักษณะ ดังนี้ กู๊ด (Good. 1973 : 121) กล่าวว่าสมรรถภาพคือทักษะความคิดรวบยอดและทัศนคติที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานทั่วไป หรืองานเฉพาะอย่าง

สติน ฮัทช์ และซู (Stein, Hauch and sue. 1982 : 274) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพไว้ว่า เป็นการมีทักษะความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะอื่น ๆ อันเหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยดี

ส่วนผู้ให้ความหมายสมรรถภาพที่ละเอียด และครอบคลุมมากที่สุดคือไดรเออร์ (Drier. 1985 : 54 - 96) โดยกล่าวว่า สมรรถภาพ คือ เรื่องราวเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของบุคคลใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับความรู้ ระดับทัศนคติ และระดับทักษะการปฏิบัติงาน โดยที่ระดับความรู้จะเป็นผลมาจากการรับรู้และการคิด เช่น ความตั้งใจ การเลือกสรร การฝึกฝนใช้สัญลักษณ์ การสื่อความหมาย การแปลความหมาย การสะท้อนความคิด และการตอบสนองสิ่งที่ผ่านการประเมินค่าแล้วว่าดี ระดับเจตคติเป็นผลของการตอบสนองทางอารมณ์ ความรู้สึกต่อสิ่งที่พบเห็น และระดับทักษะการปฏิบัติงาน เป็นผลของการใช้วิถีทางกาย ตอบสนองสิ่งต่าง ๆ อย่างเปิดเผย และเป็นรูปธรรมที่บุคคลอื่นสังเกตเห็นหรือประเมินค่าได้

สุภาพ คำวัง (2530 : 7) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพและสมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถภาพ (Competency) หมายถึงความสามารถที่แสดงออกมาได้ในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จ
2. สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์หลักการและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่ปฏิบัติจริง
3. ความสามารถในการใช้ภาษา การพูด
4. ความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงาน
5. ความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจ

ชูเชิด เกิดศักดิ์ (2531 : 9) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพ (Competency) ว่า หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ รวมถึงค่านิยมและเจตคติที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และยังให้ความหมายของสมรรถภาพในการเป็นครูที่พึงมีในการที่จะช่วยนักเรียนให้พัฒนาทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย

วิทย์ เทียงบุรณพ (2541 : 71) กล่าวว่า สมรรถภาพ หมายถึง ความสามารถ อำนาจ ความเหมาะสม (Ability Skill Fitness)

จากความหมายสมรรถภาพดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า สมรรถภาพหมายถึง ความสามารถที่ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งการมีเจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วย

สมรรถภาพของผู้ให้คำปรึกษาเป็นความสามารถของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยให้การดำเนินงานให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพ มีผู้กล่าวถึงสมรรถภาพของผู้ให้คำปรึกษา ดังนี้

สมาคมงานบุคลากรและการแนะแนวแห่งประเทศอเมริกา (APGA) ได้กำหนดลักษณะพื้นฐานที่เป็นผลดีต่อประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษา ได้แก่ (Patterson. 1967 : 201-202)

1. การมีความเชื่อถือในเอกลักษณ์บุคคล เชื่อในคุณค่าและสมรรถภาพที่จะงอกงามและเปลี่ยนแปลง เชื่อว่าสามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต และถ้ามีเงื่อนไขที่เหมาะสมจะสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

2. การใส่ใจในค่านิยมของเอกลักษณ์บุคคลและมีการปฏิบัติต่อคนนั้นจะถือว่า ความรู้สึก ค่านิยม เป้าหมาย และความสำเร็จมีความสำคัญ ช่วยให้ได้ค้นพบค่านิยมที่เหมาะสมที่สุด ได้หาเป้าหมายและวิถีทางที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นด้วยตนเองโดยผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นเพียงผู้คอยอำนวยความสะดวกในกระบวนการดังกล่าว

3. การตื่นตัวต่อความเป็นไปของสังคม มีความสนใจในความเคลื่อนไหวของสังคมสนใจที่จะทำความเข้าใจมนุษย์

4. การเป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับในความสนใจ ความเชื่อ และทัศนคติที่แตกต่างกันไปอย่างกว้างขวาง

5. การมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจว่าค่านิยมและความรู้สึก ความต้องการของตนเองจะมีผลกระทบต่องานที่ปฏิบัติ แล้วหาทางไม่ให้สิ่งเหล่านี้ไปทำให้เกิดผลเสียต่องานให้คำปรึกษาตระหนักถึงขีดจำกัดของตน รู้ว่าเมื่อใดที่ต้องส่งต่อผู้รับคำปรึกษาไปยังบุคคลอื่นที่มีความสามารถจะช่วยผู้รับคำปรึกษาได้มากกว่าและดีกว่า

6. การมีความยืดหยุ่นและผูกพันในอาชีพ ตระหนักในความรับผิดชอบของตนที่มีต่อผู้รับคำปรึกษาและสังคม พยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์

โอกุน (Okun. 1982 : 39) ได้ระบุว่าคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพของผู้ให้คำปรึกษา คือ การมีความสามารถในการสื่อสารและมีความรู้ทางด้านสาขาวิชาชีพของตนอย่างดี สามารถนำความรู้จากผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของตนได้ และนอกจากนี้ ควรมีความรู้จากผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของตนได้ และนอกจากนี้ควรมีความรู้สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย สังคม การปกครอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และจิตวิทยา ยังมีความรู้กว้างขวาง ก็จะสามารถนำมาช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้ได้เข้าใจตนเอง และตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คอรวิ้น และวิลจิ้นส์ (Convin & Wigginsm. 1989) ดี แอน เดน, ดาเนลส์ และเฮค (D' Andren Daniels & Heck. 1992) ซูและคนอื่น ๆ (Sue, et al. 1992) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม ว่ามีสมรรถภาพ 3 ด้าน คือ

1. การตระหนักรู้ในโลกของบุคคลและคนเราเป็นผลิตผลตามเงื่อนไขของวัฒนธรรม
2. ความรู้เกี่ยวกับโลกของวัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้รับคำปรึกษา
3. ทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานเกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษาที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

คาร์มิเออร์ และฮัดนีย์ (Carmier and Hackney. 1993 : 10-16) กล่าวว่าผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ ควรีสมรรถภาพทางด้านความรู้ มีข้อมูลที่เป็นในการช่วยเหลือและมีทักษะในการให้คำปรึกษา มีความสามารถประสานองค์ความรู้ บุคลิกภาพส่วนตัว และสมรรถภาพทางด้านทักษะในการให้คำปรึกษาเข้าด้วยกัน ซึ่งก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้รับคำปรึกษาได้

ซู อาร์ตอนโด และแม็คเดวิส (Corey. 1996 : 29 ; Citing Sue, Arredondo and McDavis. 1992) กล่าวว่า ควรีกรอบแนวคิดในการพัฒนาสมรรถภาพ และมาตรฐานในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมและสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจะประกอบด้วย 3 เรื่องคือ ความเชื่อและทัศนคติ ความรู้ และทักษะ

เบท (Beck. 1997 : 20-39) กล่าวว่า องค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม ได้แก่ การตระหนักรู้ ความรู้ สัมพันธภาพ และทักษะในการให้ปรึกษา

โฮลคอมบ์ (Holcomb. 2000 : 83-89) ได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่าองค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้ ความรู้ การกำหนดข้อสังเกต การพัฒนาคุณลักษณะ เกี่ยวกับเชื้อชาติ และทักษะทางการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม

อาเธอร์ และคนอื่น (Arthur, et al. 2001 : 30 – 48) ได้สำรวจสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมของผู้ให้คำปรึกษา ปี ค.ศ. 2001 พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม และการมีสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาประกอบด้วยความสามารถในด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา เจตคติต่อการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษา และการสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาควรคำนึงถึงเรื่องพหุวัฒนธรรมด้วย และองค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจะประกอบด้วย ความเชื่อ และทัศนคติที่มีต่อการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา การสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา

1.2 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 สมรรถภาพด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

สมาคมงานบุคลากรและการแนะแนวแห่งประเทศไทย (APGA) ได้กำหนดว่า เพื่อให้ช่วยให้ปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาได้เป็นผลดี ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องผ่านการศึกษาทางวิชาชีพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในลักษณะดังต่อไปนี้ (Patterson. 1967 : 202)

1) มีความรู้กว้างขวางเพื่อที่จะเข้าใจผู้รับคำปรึกษา เข้าใจสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ เข้าใจค่านิยมและความคิดของคน ลักษณะที่เป็นธรรมชาติของคน เพื่อที่จะสามารถประยุกต์ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และวิทยาศาสตร์ มาสู่การให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2) มีความรู้ทางจิตวิทยา เข้าใจหลักการสำคัญของการให้คำปรึกษา เข้าใจหลักการเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน และมีการประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาทางเพิ่มพูนความสามารถในอาชีพของตน

3) มีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำเนินการให้คำปรึกษา ให้เป็นผลสำเร็จ มีทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ สามารถสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไวต่อความรู้สึกของคน

4) เข้าใจและยอมรับนับถือสภาพแวดล้อมของที่ทำงาน รู้ว่าจะปฏิบัติงานตามบทบาทของตนอย่างไรจึงจะสอดคล้องและสนับสนุนจุดมุ่งหมายของที่ทำงาน เข้าใจบทบาทและจุดมุ่งหมายของผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานเกี่ยวข้องกัน และรู้ตำแหน่งของงานให้คำปรึกษาในระบบโดยส่วนรวมของหน่วยงานที่ตนทำงานอยู่

ส่วนสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศอเมริกา (Patterson. 1967 : 193 – 197) ได้กำหนดขอบข่ายสำหรับการเตรียมทางจิตวิทยาสำหรับผู้ให้คำปรึกษาในห้องเรียนว่าเนื้อหาที่ใช้ในการเตรียมนั้นแยกเป็นจิตวิทยาพื้นฐาน และจิตวิทยาเฉพาะวิชาชีพ จิตวิทยาพื้นฐานเป็นเนื้อหาที่จะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักพฤติกรรมของมนุษย์ ประกอบด้วยจิตวิทยา ความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางสติปัญญา ความถนัด บุคลิกภาพและลักษณะทางสรีระจิตวิทยาทางความคิด หลักการพัฒนาการและพัฒนาการแต่ละช่วงชีวิต จิตวิทยาการเรียนรู้ ประกอบด้วยเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขบวนการของการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหา บุคลิกภาพ แยกเป็นการจัดระบบและขบวนการของพฤติกรรม จิตวิทยาสังคม แยกเป็นโครงสร้างและพฤติกรรมของกลุ่ม โครงสร้างและพฤติกรรมของสถาบันสังคมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

ส่วนจิตวิทยาเฉพาะวิชาชีพนั้นจะประกอบด้วย

1. จิตวิทยาเกี่ยวกับอาชีพ อันได้แก่ พัฒนาการด้านการทำงานของคนตลอดช่วงชีวิต การจัดระบบของงานอาชีพ พฤติกรรมในการทำงาน และการประยุกต์ความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการให้คำปรึกษาเพื่อการเลือกอาชีพของแต่ละคน

2. การดำเนินการในการให้คำปรึกษา ได้แก่ การสร้าง การหาความเที่ยงตรงและการใช้แบบทดสอบวัดความสามารถ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจและบุคลิกภาพ ความรู้เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ การบันทึกระเบียบสนทนา การเลือกและการสังเคราะห์ข้อมูล

3. จิตวิทยาการให้คำปรึกษา ได้แก่ จิตวิทยาการสื่อความหมายระหว่างบุคคล ทฤษฎีและขบวนการในการให้คำปรึกษา เกณฑ์ในการประเมินค่าขบวนการและผลของการให้คำปรึกษา รวมทั้งการประยุกต์หลักการให้คำปรึกษาไปสู่การพัฒนาการส่วนบุคคลและการพัฒนาการทางสังคม

4. ความผูกพันในอาชีพ จรรยาบรรณทางวิชาชีพ

5. ปฏิบัติการในการให้คำปรึกษา ทั้งการฝึกในห้องปฏิบัติการและการปฏิบัติจริงภายใต้การนิเทศ

นอกจากนี้ก็ยังมีความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะสอนโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องได้แก่ พลวัตกลุ่ม (Group Dynamic) มนุษยสัมพันธ์ ทฤษฎีการวัดทางจิตวิทยาและสถิติการวัดทางจิตวิทยาและการศึกษา ข้อมูลทางการศึกษา อาชีพ และสังคม

ริคคีย์ คริสเตียนี (Rickey and Cristiani. 1981 : 35) กล่าวว่า ในการศึกษาทฤษฎีการให้คำปรึกษา ควรพิจารณาประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. หลักเกี่ยวกับธรรมชาติหรือลักษณะของมนุษย์ เช่น มนุษย์มีความดีหรือความเลวติดตัวมาแต่กำเนิดหรือไม่ มนุษย์ควบคุมตนเองหรือถูกสิ่งแวดล้อมควบคุม อะไรเป็นแรงผลักดันพฤติกรรม บุคลิกภาพของมนุษย์พัฒนาอย่างไร

2. หลักการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อาทิเช่น สิ่งแวดล้อมทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือเขาสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง

3. วัตถุประสงค์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษานั้นเป็นอย่างไร

4. หลักฐานงานวิจัยหรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานซึ่งสนับสนุนทฤษฎี

ซู อารีคอนโด และแม็คเดวิส (Corey. 1996 : 29 ; citing sue, Arredondo and McDavis. 1992) ได้ให้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ของผู้ให้คำปรึกษาที่มีทักษะทางวัฒนธรรมว่า ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีความรู้โดยเฉพาะในเรื่องราวเกี่ยวกับเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพและทักษะในวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา เข้าใจในตัวผู้รับคำปรึกษาในโลกของเขาจริง ๆ ผู้ให้คำปรึกษาต้องเรียนรู้พื้นฐานของผู้รับคำปรึกษา เข้าใจค่านิยม โครงสร้างของครอบครัว ความเชื่อค่านิยมของผู้รับคำปรึกษา และยิ่งกว่านั้นจะต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับคุณลักษณะของชุมชน และแหล่งความรู้ แหล่งสนับสนุนที่สามารถใช้ประโยชน์เรื่องสุขภาพจิตได้

สรุปได้ว่า สมรรถภาพทางด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาของผู้ให้คำปรึกษา คือ

1. ความรู้ทางจิตวิทยาพัฒนาการ พฤติกรรมมนุษย์และการพัฒนาตน ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ บุคลิกภาพ ธรรมชาติของความวิตกกังวล ความทุกข์ องค์ประกอบที่มีผลต่อบุคลิกภาพ โดยเฉพาะเรื่องอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมทางสังคม

2. ความรู้ทางจิตวิทยาให้คำปรึกษา จิตวิทยาการสื่อความหมายระหว่างบุคคล ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา จรรยาบรรณวิชาชีพ การให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับบุคคลที่เริ่มฝึกการให้คำปรึกษา หลักเทคนิค กระบวนการในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับลักษณะและสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา

1.2.2 สมรรถภาพด้านเจตคติเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

โรเจอร์ (Roger. 1958) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า เจตคติของผู้ให้คำปรึกษามีความสำคัญมากกว่าเทคนิควิธีการให้คำปรึกษา เนื่องจากเจตคติและบุคลิกภาพที่เหมาะสมของผู้ให้

คำปรึกษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ผู้มารับคำปรึกษาพัฒนาไปสู่การยอมรับตนเองและการรู้จักตนเอง และในปี 1961 โรเจอร์ ได้แสดงความคิดเห็นว่าทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดของผู้ให้คำปรึกษาต่างหากที่สำคัญหาใช่ทฤษฎีของเขาไม่ขั้นตอนการดำเนินงานและเทคนิคการให้คำปรึกษานั้นสำคัญน้อยกว่าทัศนคติ ควรตระหนักว่าทัศนคติและขั้นตอนการดำเนินของผู้ให้คำปรึกษาแต่ละคน มีผลต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาแตกต่างกันไป

โดเยล (Doyle.1998 : 3) ได้กล่าวว่า การให้คำปรึกษาจะสำเร็จได้ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีคุณลักษณะเฉพาะ อาทิเช่น จะตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของตนเอง มีความเต็มใจยินดีที่จะช่วยเหลือและดำเนินการตามกระบวนการให้คำปรึกษา

ศุภวดี บุญญวงศ์ (2542 : 73 – 76) ได้รวบรวมความเชื่อ และเจตคติของผู้ให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา ดังนี้

1. การมองโลกในแง่ดี มองมนุษย์ในลักษณะยังมีความหวัง สามารถพัฒนาได้ เปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ มีความศรัทธาต่อคุณค่าของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพอยู่ในตัวที่สามารถนำออกมาใช้ เพื่อจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเอง มีความศรัทธาวิชาชีพ

2. เต็มใจช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง และยอมรับตนเอง ซึ่งการยอมรับตนเองสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับแรกเป็นการยอมรับด้วยสติปัญญา (Intellectual Acceptance) หมายถึงการยอมรับ รู้สำนึกถึงสภาพตนเองด้วยสติปัญญา ยอมรับ ข้อมูล แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้น ระดับที่สองเป็นการยอมรับด้วยอารมณ์ (Emotional Acceptance) หมายถึงการยอมรับสภาพตนเองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ยอมรับด้วยอารมณ์ รู้สำนึกถึงสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เป็นการยอมรับจากใจ ดังนั้นการเข้าใจและการยอมรับตัวเองของผู้รับคำปรึกษาควรพัฒนามาสู่ระดับที่สอง จึงเรียกได้ว่าเป็นการยอมรับอย่างสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างเต็มที่

3. มีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ร่วมกับผู้รับคำปรึกษาในการแสวงหาทางเลือก ในฐานะเป็นผู้ร่วมชี้แนะหนทางช่วยให้เขาเข้าใจแจ่มแจ้งถึงทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ ช่วยให้เกิดกำลังใจ ให้ความมั่นใจ

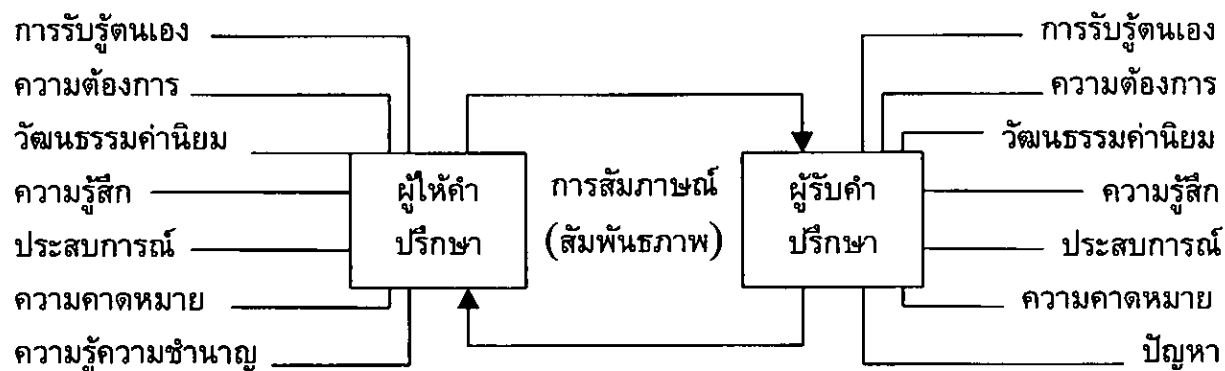
สรุปแล้วสมรรถภาพในด้านเจตคติที่มีต่อการให้คำปรึกษาเป็นความสามารถในการคิด การมีความรู้สึกที่ดี และเชื่อมั่นต่อการให้คำปรึกษา สนใจในปัญหาและต้องการที่จะช่วยผู้อื่น มีความจริงใจต่อผู้อื่นมองคนและมองโลกในแง่ดียอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตของวัฒนธรรม และสังคม

1.2.3 สมรรถภาพด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

สมรรถภาพทางด้านนี้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ สามารถแยกออกเป็นทักษะ 3 ด้าน ดังนี้คือ

1) ทักษะการสัมพันธเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง

มีนักจิตวิทยาการให้คำปรึกษาหลายท่านได้ระบุคำจำกัดความของคำว่า การให้คำปรึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาได้พูดคุยสนทนากับผู้มาขอรับคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหา ซึ่งแบรมเมอร์ (Brammer. 1973 : 53) ได้สรุปว่า การพูดคุยสนทนากันดังกล่าวหรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “การสัมพันธ” เป็นสัมพันธภาพอันเป็นการช่วยเหลือที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งระดับที่เป็นคำพูดและมีใช้คำพูด สัมพันธภาพนี้เป็นกระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาได้แสดงออกซึ่งสิ่งต่าง ๆ และตอบสนองความต้องการด้วย ผู้ให้คำปรึกษาใช้ความรู้ความชำนาญ (Expertise) ในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งสรุปได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 สัมพันธภาพและการสัมพันธซึ่งเป็นการช่วยเหลือระหว่างผู้ให้คำปรึกษา

และผู้รับคำปรึกษา (The Helping Relationship Process)

ที่มา : แบรมเมอร์ (Brammer. 1973 : 53)

สรุปว่าการสัมภาษณ์เพื่อการให้คำปรึกษา (Counseling Interview) เป็น กระบวนการ สันทนากันในระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ในขณะที่มีสัมพันธภาพอันเป็นการช่วยเหลือ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ 5 ประการคือ

1. เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพ (Rapport) ซึ่งกันและกัน
2. เพื่อเป็นการระบายความตึงเครียด (Tension) ของผู้รับคำปรึกษา
3. เพื่อเป็นการให้ข้อมูลบางประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวหรือเกี่ยวกับตัวผู้มารับ

คำปรึกษา

4. เพื่อเป็นการสนับสนุน ให้ผู้มารับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง
5. เพื่อเป็นการสนับสนุน ให้ผู้มารับคำปรึกษามีการวางแผนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ อย่างมี

คุณค่า

2) ทักษะในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นวิธีการ ให้การฝึกอบรมอย่างมีระบบเพื่อให้ผู้ที่ยังใหม่ ต่ออาชีพทางให้คำปรึกษา หรือผู้ที่ยังด้อยทักษะที่จะเป็นที่ปรึกษา หรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน มนุษย์ด้วยกัน เตรียมตนให้พร้อมที่จะเป็นนักวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผลสูงขึ้น (วัชร ฐวรธรรม. 2533 : 1) นอกจากนี้วัชร ทรัพย์มี (2524 : 26) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึก การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่าช่วยให้ผู้ฝึกได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติได้ ชัดเจน ช่วยให้เกิดความมั่นใจในตนเอง

นอกจากนี้ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นทักษะพื้นฐานในการให้คำปรึกษาเพื่อ ให้เกิดประโยชน์ทั้งการสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา การได้รู้ข้อมูลต่าง ๆ ของผู้รับคำ ปรึกษา การทำให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหา ยอมรับตนเองซึ่งจะเป็นแนวทางในการ แก้ปัญหาต่อไป

3) ทักษะการให้คำปรึกษาทฤษฎีต่าง ๆ แยกตามบุคลิกภาพและสภาพปัญหาของ ผู้รับคำปรึกษา

โกลสตัน และสตัน (Goldstein, A. and stein, N. 1976 : 72) ได้สำรวจงานวิจัย เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา สรุปว่าการให้คำปรึกษาใด ๆ จะมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับเลือกใช้ ทฤษฎีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับปัญหาและลักษณะของผู้รับคำปรึกษา

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 48) แบ่งกลุ่มทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพและลักษณะของ ผู้รับคำปรึกษา บางทฤษฎีเน้นอารมณ์และความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา บางทฤษฎีเน้นความคิด ความเข้าใจ และบางทฤษฎีเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาดังนี้

1. ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นอารมณ์และความรู้สึก (Affective Approaches to Counseling) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาในกลุ่มนี้จะเน้นอารมณ์และความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาโดยพิจารณาความคิดและพฤติกรรมภายนอกเป็นอันดับรองลงมา ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นอารมณ์และความรู้สึก ได้แก่

1.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (Client – Centered Counseling Theory)

1.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ (Gestalt Therapy)

1.3 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภาวะนิยม (Existential Psychotherapy)

1.4 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis theory)

2. ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นความคิดและเหตุผล (Cognitive Approaches to Counseling) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นความคิดและเหตุผลจะมุ่งเน้นกระบวนการคิดของผู้รับคำปรึกษาที่เกี่ยวกับปัญหาของตนผู้ให้คำปรึกษาจะใช้วิธีการที่ฉับไว (Active) และการนำทาง (Directive) เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความกระจำในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นซึ่งมีหลักการว่าการเปลี่ยนความคิดจะนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมโดยไม่ได้เน้นสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษามากนักทฤษฎีการให้คำปรึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่

2.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม (The Rational Emotive Behavior Therapy)

2.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis in Psychotherapy)

2.3 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Trait – Factor Counseling Theory)

3. ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavioral Approaches to Counseling) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาในกลุ่มนี้ จะเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเฉพาะเจาะจงของผู้รับคำปรึกษา โดยใช้การฝึกฝนแบบต่าง ๆ ซึ่งอาศัยกลวิธีที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเฉพาะอย่างมากกว่าการเน้นสัมพันธภาพ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาในกลุ่มนี้ได้แก่

3.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม (Behavioral Counseling)

3.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาความเป็นจริง (Reality Therapy)

ไพน์ (Pine. 1981 : Abstract) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของวิธีให้คำปรึกษาแบบต่าง ๆ และพบว่าการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง แบบพฤติกรรมนิยม แบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล และแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และ

พฤติกรรม มีข้อมูลจากการวิจัยสนับสนุนประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษา ด้วยทฤษฎีดังกล่าวมาก แต่วิธีการให้คำปรึกษา แบบจิตวิเคราะห์แบบวิเคราะห์ความเป็นจริง และแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ไม่ค่อยมีงานวิจัยสนับสนุนมากนัก แม้จะมีตัวอย่างการให้คำปรึกษาด้วยวิธีดังกล่าวมาให้ศึกษากันมาก

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่มุ่งเน้นอารมณ์และความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา คือทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่ยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง ส่วนทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่มุ่งเน้นความคิดและเหตุผลนั้น ผู้วิจัยเลือกทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม และทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คือทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

1.2.4 ด้านสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา

จากความหมายของการให้คำปรึกษาที่นักการศึกษาหลายท่านระบุไว้ อาทิเช่น เบอร์ก และสเตฟรี่ (Rickey and Therese. 1979 : 2 ; Citing Burks and Steffre. 1979) ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 1) และวัชร ทรัพย์มี (2533 : 5) ที่กล่าวไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการแสดงถึงมนุษยสัมพันธ์ที่ละเอียดอ่อนระหว่างบุคคลโดยบุคคลหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาและอีกบุคคลหนึ่งคือผู้รับคำปรึกษา และจากคุณสมบัติที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพที่คอร์เมียร์ และแฮคเนย์ (Cormier and Hackney. 1987 : 19-20) ได้รวบรวมจากการทำวิจัยหลายงานวิจัยสรุปว่าผู้ให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพควรมีความสัมพันธ์ที่ดี ที่ทักษะในการสร้างสัมพันธ์ที่ดี

1.3 ความหมายและแนวคิดในการให้พัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

1.3.1 ความหมายของการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา หมายถึง วิธีการในการเสริมสร้างความสามารถในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว ทั้งด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา เจตคติต่อการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และทักษะในการให้คำปรึกษา เพื่อให้ครูแนะแนวสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับคำปรึกษาได้รับการช่วยเหลือได้ถูกต้องและเหมาะสม

1.3.2 แนวคิดการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษานั้น ถือเป็นการพัฒนาบุคลากรขององค์กรประเภทหนึ่ง ซึ่งสมานรังสิโยกฤษฎี (2522 : 3) กล่าวว่าการพัฒนาสมรรถภาพเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถ มีทักษะการทำงานที่ดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคคลเป็นกระบวนการ

ที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย ทศนคติและวิธีการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว จะต้องมีความหลากหลาย อีกทั้งต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและลักษณะของผู้รับคำปรึกษา (Goldstein and Stein. 1976 : 72) เหมาะสมกับผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องทัศนคติของมนุษย์ และสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย (Patterson. 1967 : 193 – 197) ริคินีย์ คริสเตียนี (Rickey and Cristiani. 1981 : 35) ได้กำหนดร่างเพื่อที่จะให้ปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาได้เป็นผลดี ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องผ่าน การศึกษาทางวิชาชีพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องลักษณะที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ สุขภาพจิต สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิวัฒนาการเทคโนโลยี ความรู้ทางจิตวิทยา จิตวิทยาการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษา เทคนิคในการให้คำปรึกษา ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาต่าง ๆ และจรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา เป็นต้น

การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเพิ่มประสบการณ์ในการพัฒนาครูแนะแนวนั้น เป็นสิ่งสำคัญดังที่ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2544 : 14) กล่าวว่า หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ควรพิจารณาถึงการให้ความสำคัญกับเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้มีเวลาอย่างพอเพียงในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ การฝึกทักษะใหม่และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดี หรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้ ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว ควรเป็นรูปแบบที่จัดโครงสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา เพื่อนำไปฝึกอบรมครูแนะแนวให้ได้รับประสบการณ์ อันจะก่อให้เกิดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเริ่มต้น เป็นขั้นที่ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างกลุ่มครูแนะแนวผู้รับการฝึกพัฒนาด้วยกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจ ยอมรับ มีการปฏิบัติงาน การปฐมนิเทศ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพในการคำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวในการเข้ารับการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยในฐานะเป็นวิทยากร สถานที่ระยะเวลาในการพัฒนาสมรรถภาพ และมีการ Pre-test โดยแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ซึ่งจะมีการใช้เทคนิควิธีกลุ่มสัมพันธ์ ละลายพฤติกรรมใช้เวลาในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง 3 คาบ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้วยการฝึกอบรมที่สร้างตามกรอบบูรณาการภายใต้ทฤษฎีที่

สัมพันธ์กับองค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ซึ่งมีทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ครูและแฉะมอง เห็นคุณค่าของการให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา ใช้กิจกรรมกลุ่ม อิทธิพลกลุ่มผลักดันกระตุ้นให้เกิด เจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา อีกทั้งการให้ความรู้ตามองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดสมรรถภาพในการ ให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ใช้เทคนิควิธีการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติด้วย ตนเอง โดยมีการบูรณาเทคนิคต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถภาพในการ ให้คำปรึกษาแต่ละด้าน ใช้เวลาในขั้นตอนที่ 2 จำนวน 17 ครั้ง 51 คาบ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยและครูและแฉะแนวที่เข้ารับการพัฒนารูปข้อคิดที่ได้จาก การพัฒนาและ Post-test โดยแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและแบบบันทึก พฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษาเพื่อเป็นผลการศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา ใช้เวลาขั้นนี้ 2 ครั้ง 6 คาบ

โปรแกรมการพัฒนาจะประกอบด้วยหัวเรื่อง ที่จะใช้ในการพัฒนาระยะเวลา จุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และการประเมิน

*การพัฒนาสมรรถภาพ จัดในรูปแบบโปรแกรมการพัฒนาโดยการฝึกอบรมตามที่ เฉะยว บุรภัคดี (2527 : 102) ได้ให้แนวคิดว่าการฝึกอบรมคือการฝึกอบรมให้คนได้นำสิ่งที่ควรทำ คิดได้ในสิ่งที่ควรคิด มีความนิยมในสิ่งที่ควรนิยม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของผู้รับการอบรมนั่นเอง โดยมีผู้ให้การอบรมมีเป้าหมายที่แน นอนไว้ก่อน แล้วจึงดำเนินการอย่างจริงจังเข้มข้น เพื่อนำผู้เข้ารับการอบรมไปสู่เป้าหมายนั้นและ เครือวัลย์ ลิ้มอภิชาติ (2531 : 2) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมและการพัฒนาคือกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning) เฉพาะอย่างของบุคคลเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ทักษะหรือความชำนาญ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) อันเหมาะสมจนสามารถ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ (Specific Knowledge) เพื่อยกมาตรฐานการปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับสูงขึ้น และทำให้บุคคลมีความเจริญ ก้าวหน้าในงานการฝึกอบรม จึงมุ่งเน้นกระบวนการที่จะพัฒนาบุคคลให้เพิ่มพูนความรู้ เพิ่มพูนทักษะ หรือความชำนาญและเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มพูนความสามารถ และประสิทธิภาพ ของบุคคลอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพของงาน

ในการวิจัยนี้ โปรแกรมการพัฒนาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการให้คำปรึกษาสำหรับครูและ แฉะตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการให้คำปรึกษา โดยแบ่งเนื้อหาการพัฒนาสมรรถภาพใน การให้คำปรึกษา ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการพัฒนา ได้แก่ การฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยใช้การบันทึกวิธีทัศน์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาครูและแฉะ

การพัฒนาใช้ระยะเวลา จำนวน 5 สัปดาห์ 20 ครั้งรวม 60 คาบ โดยครั้งละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที

1.4 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ

1.4.1 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของนักจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพดังต่อไปนี้

จอร์จ และคริสตัน (George and Cristian. 1996 : 14-17) ได้รวบรวมคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ประสบความสำเร็จดังนี้

1. การเปิดเผยและการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถรับรู้ความรู้สึกภายในของตนเอง แม้ว่าจะเป็นความรู้สึกที่โดยทั่วไปอาจถูกมองว่าเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ว่าจะอยู่ในอารมณ์อย่างไร การตระหนักในสภาวะอารมณ์ของตนเองนี้จะทำให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ไม่ปล่อยให้ความรู้สึกเหล่านั้นมีผลต่อการให้คำปรึกษา ต้องมีการตระหนักรู้อย่างมีสติ และเช่นเดียวกันผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะสามารถยอมรับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษาให้การยอมรับว่าผู้รับคำปรึกษาก็มีสิทธิที่จะมีความรู้สึกทางลบได้ ซึ่งการเปิดเผยและการยอมรับเช่นนี้จะมีผลในการเสริมสร้างความก้าวหน้าของผู้รับคำปรึกษา

2. ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะตระหนักในคุณค่า ค่านิยมและเชื่อของตนเองจะรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่สำคัญสำหรับตนเอง อะไรคือสิ่งที่ปรารถนา และสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางที่สอดคล้องกับค่านิยมของตนเอง มีแนวทางในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม สามารถหลีกเลี่ยงรูปแบบพฤติกรรมที่ไม่มีประโยชน์ ไม่สอดคล้องกลมกลืน และเสริมสร้างพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ มีคุณค่าและมีประโยชน์

3. ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างอบอุ่นและลึกซึ้ง จะให้เกิดิบุคคลอื่นด้วยการยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็น มีการเอื้ออาทรไม่มีเงื่อนไข ไม่มีการประเมินหรือตัดสิน

4. ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถแสดงตัวตนที่แท้จริงของตนเองต่อผู้อื่น มีความจริงใจและมีความสอดคล้องกลมกลืนในพฤติกรรม ซึ่งทำให้มีความสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับคำปรึกษาได้

5. ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำของตนเองมากกว่าปฏิเสธความรับผิดชอบและตำหนิผู้อื่น สามารถจัดการกับความล้มเหลว และความอ่อนแอของตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกที่จะยอมทำตามหรือเพิกเฉยต่อการควบคุมจากอิทธิพล

ภายนอก การตัดสินใจนี้จะอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาด้วยเหตุและผลเป็นอย่างดีแล้ว มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความมั่นคงต่อการวิพากษ์วิจารณ์ สามารถยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ได้แทนที่จะปกป้องตนเอง หรือเพิกเฉย หรือตำหนิคนอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนามากกว่า

6. ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นจริง สามารถตระหนักในทักษะเฉพาะความสามารถของตนเอง สามารถประเมินว่าอะไรคือสิ่งที่คาดหวัง ยอมรับประสบการณ์ของตนเองทั้งแง่ลบและแง่บวก ซึ่งทำให้สามารถประเมินเป้าหมายที่เป็นจริงได้

แบรมเมอร์ (Brammer, 1993 : 38-44) ได้รวบรวมลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ดีควรมี จากผลศึกษาของโรเจอร์ (Roger, 1957) ทรูแอต และคาร์คัพ (Truax and Carkhuff, 1967) คอมบ์ และคณะ (Combs and others, 1969) และคาร์คัพ (Carkhuff, 1969) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวพบลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาผู้รับคำปรึกษา ดังนี้คือ

1. การเข้าใจความรู้สึก (Helper Empathy) หมายถึง การที่ผู้ให้คำปรึกษามองเห็นและเข้าใจโลกภายในที่ผู้รับคำปรึกษารับรู้ โดยผู้ให้คำปรึกษาสามารถนำตนเองเข้าสู่การรับรู้ของผู้รับคำปรึกษาอย่างไม่สูญเสียความเป็นตนเอง หรือสูญเสียการมองตามที่เป็นจริง

2. ความอบอุ่นและการเอาใจใส่ (Helper Warmth and Caring) หมายถึง การที่ผู้ให้คำปรึกษาดตอบสนองทางอารมณ์แก่ผู้รับคำปรึกษาด้วยความเข้าใจ ความสนใจ ห่วงใยในบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร

3. การเปิดเผย (Helper Openness) หมายถึง การที่ผู้ให้คำปรึกษาสามารถเปิดเผยทัศนะของตนเองต่อผู้รับคำปรึกษาอย่างซื่อสัตย์บนพื้นฐานของการตระหนักในตนเอง เปิดเผยในระดับที่เหมาะสม มีความสอดคล้องหรือความคงที่ระหว่างคำพูด และการกระทำ มีความตรงไม่ซ่อนเร้นไว้เบื้องหลังเบื้องหน้าของบทบาททางวิชาชีพนั้น และมีความกลมกลืนในพฤติกรรมที่แสดงออกมาไม่ว่าจะเป็นคำพูด หรือทัศนคติพื้นฐาน สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความไว้วางใจ และเป็นแบบอย่างให้ผู้รับคำปรึกษากล้าเปิดเผยความคิด และความรู้สึกต่อผู้ให้คำปรึกษาอย่างอิสระ

4. การเคารพนับถือโดยปราศจากเงื่อนไข (Helper Positive Regard and Respect) หมายถึง การเคารพในความแตกต่างและคุณค่าของบุคคลโดยไม่มีการตัดสินและปราศจากเงื่อนไข จะแสดงต่อผู้รับคำปรึกษาว่ามีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง และผู้ให้คำปรึกษาจะได้รับความเคารพที่เป็นเช่นนั้น

5. ความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง (Helper Concreteness and Specificity) เป็นความสะดวกในการสื่อสารกับผู้รับคำปรึกษาอย่างชัดเจน เฉพาะเจาะจง มุ่งเน้นที่ความเป็นปัจจุบันมากกว่าอดีตหรืออนาคต

6. ความสามารถในการสื่อสาร (Communication Competence) เป็นความสามารถที่จะทำให้ผู้รับคำปรึกษามีความกระจ่างชัดในคำพูดและการกระทำของตนเอง สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้รับคำปรึกษาอธิบายโดยพูดถึงตัวเองและเกิดความชัดเจนในความคิดของตัวเองได้ดีขึ้น

7. ความลึกซึ้งและกว้างไกล (Intentionality) เป็นความสามารถของผู้ให้คำปรึกษาที่จะพิจารณาสถานการณ์ที่มีความเป็นไปได้ทั้งหมดอย่างกว้างขวาง สามารถรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานสิ่งแวดล้อมของผู้รับคำปรึกษา และรู้จักวิธีการทั้งหมดที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายในการให้คำปรึกษา รวมทั้งการที่สามารถเลือกวิธีตอบสนองการให้คำปรึกษาด้วยความมั่นใจ

คาร์มีเออร์ และแฮคเนย์ (Carmier and Hackney. 1993 : 10-16) ได้รวบรวมคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจากผลงานการวิจัยการสังเกตทางคลินิกและการนิเทศงาน พบว่าผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะมีคุณลักษณะต่อไปนี้

1. การตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง (Self – Awareness and Understanding) โดยผู้ให้คำปรึกษาสำรวจ และทำความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับความต้องการ และความรู้สึกของตนเอง แรงจูงใจในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ตระหนักรู้ในจุดเด่น ข้อจำกัดของบุคลิกภาพ และทักษะในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ซึ่งคุณลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษามองสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน เกิดความมั่นคงและปลอดภัยต่อกระบวนการในการให้คำปรึกษา

2. การมีสุขภาพจิตที่ดี (Good Psychological Health) เป็นการมีความพร้อมความสมบูรณ์ทางด้านจิตใจ ไม่ถูกรบกวนด้วยปัญหาของตนเอง

3. การไวต่อความรู้สึก (Sensitivity) เป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาสามารถพบสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาต้องการสื่อสาร ทั้งทางภาษาพูดและภาษาท่าทาง การไวต่อความรู้สึกจะทำให้ผู้ให้คำปรึกษาตระหนักรู้ในตนเองและผู้รับคำปรึกษาด้วยการเลือกและปรับวิธีการกลวิธีในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้รับคำปรึกษาแต่ละคน

4. การมีใจเปิดกว้าง (Open Mindedness) ผู้ให้คำปรึกษาที่มีใจเปิดกว้างจะสามารถแยกแยะความคิดของตนเองที่แตกต่างจากผู้รับคำปรึกษา และไม่ผลักดันให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับในความเชื่อหรือค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษาเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการสื่อสารที่จริงจังต่อกัน

5. การประจักษ์ตามที่เป็นจริง (Objectivity) เป็นความสามารถที่จะมองเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้รับคำปรึกษาตามที่เป็นจริง ทำให้สามารถสังเกตรูปแบบพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาได้ และตอบสนองในทางที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการให้คำปรึกษา

6. มีความสามารถ (Competence) โดยผู้ให้คำปรึกษามีความรู้มีข้อมูลที่จำเป็นในการช่วยเหลือ และมีทักษะในการให้คำปรึกษา มีความสามารถประสานองค์ความรู้ บุคลิกภาพส่วนตัว

และทักษะในการให้คำปรึกษาเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้รับคำปรึกษาได้

7. ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) เป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษามีความคงที่มีความรับผิดชอบ และหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผู้รับคำปรึกษา

8. ความน่าดึงดูดใจ (Interpersonal Attractiveness) ผู้รับคำปรึกษาจะรู้สึกทราบดีว่าผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้นำดึงดูดใจ ถ้าหากมองเห็นว่าผู้ให้คำปรึกษามีความคล้ายคลึงหรือเข้ากันได้ดี มีความเป็นมิตรและมีความอบอุ่น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อผู้รับคำปรึกษาได้

นูฟีลด์ท (Neufeldt. 1994 : 10 - 11) ได้รวบรวมคุณลักษณะเฉพาะที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ 14 คุณลักษณะ ดังนี้

1. การช่วยเหลือให้กำลังใจ (Encouraging) เป็นการช่วยเหลือและให้กำลังใจที่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ การให้กำลังใจนั้นช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้และเชื่อในศักยภาพที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นที่มีอยู่ในตัวเอง

2. มีศิลป์ (Artistic) ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกตอบสนองไวต่อความรู้สึกต่อผู้รับคำปรึกษา การมีศิลป์โดยนัยแล้วหมายถึงความเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ยืดหยุ่น และสามารถนำวิธีการในการให้คำแนะนำมาปรับใช้ได้ดี ตามความต้องการเฉพาะของผู้รับคำปรึกษา ศิลปินผู้ที่ทำงานศิลปะจริง ๆ นั้น ใส่สิ่งที่มีอยู่ในตัวเองลงไปในงานแต่ละชิ้นที่สร้างขึ้นมา ส่วนผู้ให้คำปรึกษานั้นต้องใส่ความเป็นตัวของตนเองลงไปในกระบวนการให้คำปรึกษา คือนำความเป็นคนและอารมณ์อย่างที่ดีที่ตนพึงมีมาใส่ในงานให้คำปรึกษาผู้ที่มีความเป็นคน (มนุษย์) อยู่ในตัวเองนั้นสามารถช่วยเสริมและสนับสนุนกระบวนการให้คำปรึกษาได้อย่างแท้จริง

3. มีอารมณ์ที่มั่นคง (Emotionally Stable) ผู้ให้คำปรึกษาที่มีอารมณ์ไม่มั่นคงอาจจะทำอันตรายต่อผู้รับคำปรึกษามากกว่าทำให้ดีขึ้น โชคไม่ดีที่มีผู้ให้คำปรึกษาบางคนเข้ามาในอาชีพผู้ให้คำปรึกษาซึ่งมีหน้าที่ช่วยผู้มีปัญหาทางด้านจิตใจให้ผ่านวิกฤตไปได้ จะพยายามช่วยผู้รับคำปรึกษาเพียงแค่เพื่อหวังในเงินค่าใช้จ่ายในการรักษาเท่านั้น แลงส์ (Langs. 1985) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่ามีหลักฐานแสดงว่าผู้รับคำปรึกษาจำนวนมากต้องลงทุนลงแรงอย่างมากเพื่อปรับเปลี่ยนอารมณ์ขึ้น ๆ ลง ๆ ของผู้ให้คำปรึกษา สร้างความรู้สึกที่ไม่มั่นคงให้กับผู้รับคำปรึกษาและทำให้เสียเวลาอันมีค่าด้วย

4. การเข้าใจความรู้สึกและการเอาใจใส่ (Empathic and Caring) ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะเอาใจใส่ผู้อื่นและมีความปรารถนาที่จะช่วยผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ มีอารมณ์ที่ไวต่อการตอบสนองและอยู่ในภาวะที่สามารถติดต่อสัมพันธ์ และมีความเข้าใจชีวิตที่ต้องพยายามต่อสู้

ฉันของคนอื่น ๆ ผู้รับคำปรึกษาที่มีประสบการณ์สามารถสัมผัสได้ถึงความช่วยเหลือที่เต็มไปด้วยความจริงใจ และมีเมตตาจากผู้ให้คำปรึกษา และสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจที่จะเผชิญหน้ากับความเป็จริงของชีวิต และสำรวจหาทิศทางและความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในชีวิต

5. การรู้จักตระหนักรู้ตนเอง (Self-Aware) เป็นการตระหนักรู้จักตนเองหรือการมีสติทำให้ผู้ให้คำปรึกษารู้สึกและเข้าใจชีวิตจำกัดและขอบเขตของตนเอง การรู้จักตระหนักรู้ตนเองนี้ยังสามารถช่วยให้คำปรึกษาตรวจสอบความต้องการว่าตนเองสามารถทำให้ผู้รับคำปรึกษาพอใจในกิริยาท่าทางของตนเองได้หรือไม่ ซึ่งจะไม่เกี่ยวกับวิธีการให้คำปรึกษา การรู้จักตระหนักรู้ตนเองนี้ผู้ให้คำปรึกษาควรต้องมีตลอด คำนี้จะไปเกี่ยวข้องกับคำว่า “ตนเอง” เช่น ยอมรับตนเอง นับถือตนเอง ระลึก/สำนึกได้ด้วยตนเอง ซึ่งในที่นี้หมายถึง คนที่มีความสำนึกหรือรู้สึกถึงตนเองมากขึ้น ทำให้ยอมรับฐานะของตนเองดีขึ้น การยอมรับตนเองสามารถนำไปสู่และเสริมให้คนมีการนับถือตนเอง ทำให้คนมุ่งไปสู่การสำนึกได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ

6. การยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) การยอมรับตนเอง สามารถอธิบายได้ว่าผู้ให้คำปรึกษาจะทำตัวให้เหมาะสม แม้ว่าจะมีความหวังว่าผู้ให้คำปรึกษาจะสามารถปรับปรุงในการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าให้ดีขึ้นในการทำงาน

7. การนับถือในคุณค่าของตนเองทางบวก (Positive Self-Esteem) ความนับถือตนเองสามารถช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษารับมือกับตนเองและอาชีพ และยังคงรักษาอารมณ์ให้มั่นคงได้ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการทำงานของตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาที่มีความรู้สึกไม่ดีกับตนเอง อาจจะมองหาข้อไม่ดีของผู้รับคำปรึกษายังทำให้การให้คำปรึกษายิ่งแย่มากขึ้น

8. การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง (Self-Realization) ดีแลน (Dylan, 1971) กล่าวเปรียบเทียบเรื่องจิตวิญญาณของคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นว่าคนเราเกิดง่ายตายยาก และผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดยาก การที่พวกเขาจะไปถึงทิศทางใหม่และสำรวจพบขอบเขตใหม่ ซึ่งในขณะที่ทำงานพวกเขาจะรับรู้ได้ถึงความสำเร็จก้าวหน้า นั้น ต้องมีข้อผูกมัดมีความเสี่ยงและความเจ็บปวด ซึ่งพวกเขาจะเรียนรู้เพื่อความก้าวหน้า ยอมรับประสบการณ์ ซึ่งจะทำให้สามารถพัฒนาชีวิต และยังสามารถช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของตนเองได้ การมีชีวิตอยู่ของผู้ให้คำปรึกษา หมายถึง มีชีวิตอยู่อย่างกระตือรือร้น ซึ่งจะสร้างพลังและมองโลกในแง่ดีสามารถกระตุ้นและสร้างความหวังให้ผู้รับคำปรึกษาได้

9. การเปิดเผยตนเอง (Self-Disclosure) ผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถก่อให้เกิดการเปิดเผยด้านความคิด และความรู้สึก เมื่อผู้ให้คำปรึกษาเปิดเผยตนเองเป็นแบบอย่างแล้วก็จะกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดเผยตนเองเช่นกัน ผลที่ได้จากการเปิดเผยตนเองเข้าหากันนี้สามารถนำมาใช้ในกระบวนการให้คำปรึกษาได้

10. ความกล้าที่จะเผชิญ (Courageous) แม้ว่าจะเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้รับคำปรึกษาจะมอง ผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้มีความสามารถ แต่ผู้ให้คำปรึกษาก็ไม่ได้สมบูรณ์แบบไปเสียทั้งหมด ผู้ให้คำปรึกษาควรพยายามที่จะเป็นแบบอย่างของความกล้าที่จะเป็นตนไม่สมบูรณ์แบบไปเสียทั้งหมด (Dreikurs & Soltz, 1964) ผู้ให้คำปรึกษาควรกล้าที่จะบอกจุดอ่อนของตนเอง และพร้อมที่จะแสดง จุดแข็งที่เป็นภาพที่แท้จริงของตนเองและไม่ควรรู้สึกว่าเป็นการดีเกินไปสำหรับการให้คำปรึกษา ซึ่งอาจทำให้เป็นการดูถูกผู้รับคำปรึกษาได้ ผู้ให้คำปรึกษาควรเข้าใจความรู้สึกนี้ ถ้าเขาเป็นผู้รับ คำปรึกษบ้าง ซึ่งจะเป็นการเสริมให้มีความเข้าใจกระบวนการให้คำปรึกษามากขึ้น

11. ความอดทน (Patient) ความอดทนเป็นประโยชน์ในกระบวนการให้คำปรึกษา การ จะช่วยเหลือคนบางคนให้เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องการความมานะพยายาม อย่างยิ่ง ผู้รับคำปรึกษาอาจจะพัฒนาก้าวหน้าขึ้นแล้วสามารถกำจัดนิสัยเดิม ๆ ออกไปได้ ผู้ให้คำ ปรึกษาต้องอดทนต่อการไปถึงจุดมุ่งหมายและผลสำเร็จในกระบวนการการให้คำปรึกษาออกมาทาง ด้านบวก

12. การไม่ตัดสินใจ (Nonjudgmental) ผู้ให้คำปรึกษาต้องระวังไม่กำหนดค่านิยมและ ความเชื่อของผู้รับคำปรึกษา แม้ว่าอยากให้ผู้รับคำปรึกษาแสดงออกซึ่งความคิดใหม่ ๆ ณ เวลานั้น สำหรับผู้รับคำปรึกษาการไม่ตัดสินจะสื่อถึงความเคารพ และทำให้เข้าใจถึงศักยภาพที่แท้จริงของ ตนเอง

13. ความอดทนกับความอยากรู้ (Tolerance for Ambiguity) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ ของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ ความอยากรู้เกี่ยวข้องกับศิลปของการให้คำปรึกษา เช่น ผู้ให้ คำปรึกษาไม่รู้จักจริงๆ ว่าจะใช้วิธีอะไรบำบัดผู้รับคำปรึกษา และจะใช้วิธีการอะไรที่จะทำการดำเนิน กระบวนการประสบผลสำเร็จ แม้ว่าวิทยาการด้านการให้คำปรึกษาจะสามารถช่วยให้เข้าใจ วัตถุประสงค์ของกระบวนการให้คำปรึกษา แต่ผู้ให้คำปรึกษาก็ต้องมีความอดทนกับความน่าสงสัยนี้ เช่นกัน

14. จิตวิญญาณ (Spirituality) เป็นพลังที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อการให้คำปรึกษา ในความรู้สึกนี้เป็นการเน้นคุณค่า ค่านิยม และกระบวนการใช้ประโยชน์จิตวิญญาณทางศาสนา กระบวนการในการช่วยเหลือนี้ เป็นสิ่งที่ระลึกได้จริง ๆ คุณลักษณะทางจิตวิญญาณนี้ประกอบด้วย ความสามารถ เช่น การมีความรู้สึกไวต่อประเด็นจิตวิญญาณคุณธรรมของตนเองและคนอื่น (เช่น มโนธรรม และจิตวิญญาณ) และมีความสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์กับโลกของ จิตที่แยกจากโลกของวัตถุ

โดเยล (Doyle. 1998 : 3) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นเอกลักษณ์ บุคคลที่จะประสบความสำเร็จต้องอาศัยทัศนคติ ทักษะ และความรู้ที่ผู้ให้คำปรึกษานำมาสัมพันธ์กัน ซึ่งคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่เชี่ยวชาญในการช่วยเหลือผู้อื่น จะเป็นดังนี้

1. เชื่อว่าผู้รับคำปรึกษามีคุณค่ามีความสำคัญในตนเอง
2. เชื่อว่าผู้รับคำปรึกษามีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเองได้
3. มีความรู้ ฐันทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีความรู้และมีทักษะที่จำเป็นในการช่วยเหลือผู้อื่น
5. มีความเต็มใจ ยินดีที่จะช่วยเหลือ และดำเนินการตามกระบวนการ
6. มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และรู้ทักษะของตนและข้อจำกัดของตนเอง

แพตเตอร์สัน (Patterson. 2000 : 10 – 14) ได้รวบรวมคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดที่แสดงว่าผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพเป็นดังนี้

1. ผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพจะเต็มไปด้วยทักษะที่นำออกมาใช้ได้ ผู้ช่วยเหลือมีความสามารถที่จะกล้าสื่อสารอย่างเปิดเผย และซื่อสัตย์ต่อตนเอง จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบที่จะสร้างการป้องกันตนเอง และการสื่อสารที่ถูกจำกัด ผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพมีส่วนร่วมที่กระตือรือร้น และการเกี่ยวข้องกับ การรับฟัง สามารถที่จะจดจ่อต่อการสื่อสารไม่ใช่เพียงแต่เข้าใจในเนื้อหาที่คนพูด แต่ยังรู้สึกภูมิใจและตั้งใจที่จะสามารถทำให้องค์กรของผู้ถูกช่วยเหลือดีขึ้นเรื่อย ๆ จะเข้าใจความรู้สึก ความเชื่อและสิ่งที่อยากให้เป็นในระยะเวลายาวไกล และการสรุปรวมเกี่ยวกับตัวบุคคล ความสำคัญกับผู้อื่นและการใช้ชีวิต จะสามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้ดีในขณะที่รับฟังความวิตกกังวลและความกระวนกระวายของผู้อื่น

2. ผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความรู้สึกไว้น้อย เชื่อใจ ความน่าเชื่อถือ และความมั่นใจในตนเองจากผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือในการนำเสนอเกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ ผู้รับการช่วยเหลือจะมีความรู้สึกไวต่อความปลอดภัยต่อการแลกเปลี่ยนความเกี่ยวเนื่องและความรู้สึกที่เปิดเผย และจะไม่ถูกเยาะเย้ยอีกต่อไป ไม่รู้สึกอายและไม่ทำให้เกิดความรู้สึกละอายใจ

3. ผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพจะมีความสามารถในการสิ่งที่แสดงออก โดยจะมีวิธีการคิด การแสดงออก ความรู้สึก ค่านิยม และแรงจูงใจที่ดีจะเข้าใจบุคคลอย่างต่อเนื่อง และมีการทดสอบตัวเอง และสามารถจัดการกับความกระวนกระวายใจโดยรู้จักตนเอง

4. ผู้ให้คำปรึกษา จะเข้าใจการดำเนินชีวิต ความต้องการของผู้รับการช่วยเหลือจะมีทักษะในการสื่อสารและได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น มีความเอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจตามสภาพความเป็นจริง ยอมรับในสิ่งที่ เป็น เข้าใจพฤติกรรมและการกระทำของผู้รับการช่วยเหลือ

5. ผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นคนมีเหตุผล มีความคิดที่เป็นระบบ สามารถเข้าใจสังคม วัฒนธรรม การเมือง ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมชีวิตของบุคคล และเป็นคนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทนต่อเหตุการณ์ในสังคม

6. ผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือให้ผู้รับการช่วยเหลือให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น

1.4.2 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิดใหม่ที่ยึดมองในแง่เป็นมาตรฐานผู้ให้คำปรึกษา

กรมวิชาการ (2545 : 1, 9) ได้จัดทำมาตรฐานการแนะแนว โดยการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ 5 ของแผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) และศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการแนะแนว มาตรฐานและการประกันคุณภาพของหน่วยงานต่าง ๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างมาตรฐานการแนะแนว ซึ่งผลปรากฏว่ามาตรฐานของครูแนะแนวเป็นมาตรฐานที่ 6 ที่บ่งบอกว่า ครูแนะแนวมีคุณวุฒิความรู้ ความสามารถ และเป็นแกนนำด้านจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา และมีคุณสมบัติวิชาชีพแนะแนว โดยมีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. มีความถนัด ความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา
2. มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับวิชาชีพแนะแนว
3. นำความรู้ด้านจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษาขยายผลให้ครู พ่อแม่

ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

พิรุณรัตน์ สันติลีลา (2541 : บทคัดย่อ) พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนวตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาควรเป็นดังนี้

1. ด้านวุฒิทางการศึกษาด้านการแนะแนว

1.1 ครูแนะแนวควรสำเร็จปริญญาตรี ในด้านการแนะแนวหรือจิตวิทยาด้านการแนะแนว หรือจิตวิทยาด้านการให้คำปรึกษา

1.2 ครูแนะแนวควรได้รับประกาศนียบัตรทางการแนะแนว หรือทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยมีหลักสูตรครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้

- 1.2.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับภาคทฤษฎีและปฏิบัติในการให้บริการแนะแนว

1.2.2 ด้านความรู้ด้านจิตวิทยา ได้แก่ จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาปกติ

2. ด้านความสามารถในการให้บริการแนะแนว โดยเฉพาะบริการให้คำปรึกษา

2.1 ครูแนะแนวควรมีความเต็มใจในการบริการให้คำปรึกษา

2.2 ครูแนะแนวควรมีความสามารถให้คำปรึกษาตามทฤษฎีต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน

2.3 ครูแนะแนวควรมีความสามารถให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

2.4 ครูแนะแนวควรเข้าใจคุณค่าของมนุษย์ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.5 ครูแนะแนวควรมีทักษะการสื่อสารตามหลักของการให้คำปรึกษา

2.6 ครูแนะแนวควรมีความสามารถประสานงานและส่งต่อนักเรียนในกรณีที่มีปัญหาที่อยู่เหนือความสามารถของครูแนะแนว

2.7 ครูแนะแนวควรมีความสามารถบันทึกหรือทำหลักฐานการให้คำปรึกษา เพื่อเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น

2.8 ครูแนะแนวควรมีความสามารถเก็บรักษาข้อมูลนักเรียนให้เป็นความลับ โดยจะเปิดเผยตามความเหมาะสมและความจำเป็นเฉพาะที่ได้รับอนุญาตจากนักเรียนเท่านั้น

3. ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว คือ

3.1 ครูแนะแนวควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

3.2 ครูแนะแนวควรมีความภาคภูมิใจในตนเอง

3.3 ครูแนะแนวควรมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในวิชาชีพของตน

ครูแนะแนวในโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ทางการให้คำปรึกษา ดังนั้นมาตรฐานครูแนะแนว ก็คือมาตรฐานผู้ให้คำปรึกษานั้นเอง ซึ่งสรุปแล้วผู้ให้คำปรึกษาควรมีความรู้ความถนัด ความเชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา

จากข้อมูลคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นดังนี้

1. ตระหนักในค่านิยมของตนเองและเข้าใจค่านิยม ประสพการณ์ โลกส่วนตัวของผู้อื่น
2. มีความสามารถในการให้คำปรึกษา การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
3. มีความรู้ มีข้อมูลที่จำเป็นในการช่วยเหลือ มีทักษะในการให้คำปรึกษา
4. มีความศรัทธาในตนเอง และการช่วยเหลือผู้อื่น เต็มใจ ยินดีช่วยผู้รับคำปรึกษา
5. ปรับตัวและพัฒนาตนเองได้

6. มีความมั่นคงทางจิตใจ และอารมณ์ กล้าเผชิญปัญหา
7. มีความสามารถในการสื่อสาร
8. มีชีวิตอยู่ในโลกความจริง
9. เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม
10. มีการพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษา
11. มีอารมณ์ขัน
12. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
13. เป็นคนที่น่าไว้วางใจ
14. เป็นคนที่มีชีวิตชีวา
15. มีความรับผิดชอบ
16. มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน
17. มีสุขภาพจิตดี
18. มีความอดทน ใจเย็น สุขุม มีสติ
19. ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น
20. มีทักษะในการฟัง จับใจความ

2. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

2.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีผู้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้มากมายแตกต่างกัน ดังนี้

สมาคมจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกา (The American Psychological Association. 1961) ได้อธิบายไว้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นวิธีการที่เน้นให้ผู้รับคำปรึกษาพิจารณาตนเองอย่าง แจ่มชัดยิ่งขึ้น สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และกระตุ้นให้สังคมยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่ง จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาอาจจะมีแตกต่างออกไป แต่ประการสำคัญที่ยอมรับร่วมกันคือ การช่วยให้บุคคลเข้าใจบทบาทของตนเอง และดำเนินบทบาทของตนอย่างประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

ไบรน์ (Byrne. 1995 : 12) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาไว้ดังนี้ วิชาชีพจิตวิทยาการให้คำปรึกษา เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา ให้มีความรู้และเข้าใจได้ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาเป็นรายกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล เพื่อให้เขารู้สึกมั่นใจในคุณค่าของตน และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2. ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาที่มาขอคำปรึกษาเป็นการส่วนตัว เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีการแสดงออกด้วยความพึงพอใจ และจัดพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนา

กริมโบลท์ (Creorge and Cristian. 1995 : 2 ; Citing Krumboltz. 1965 : 384) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

เพอร์กีและสมิดท์ (Perkey and Schmidt. 1996 : 1) ให้ความหมายไว้ว่า วิชาชีพการให้คำปรึกษา หมายถึง การให้บริการเกี่ยวกับการพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขรวมถึงการช่วยเหลือในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การทำงานเป็นกลุ่ม และการให้คำปรึกษาเพื่อฝึกวิธีปฏิบัติ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 1) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่แสดงถึงมนุษยสัมพันธ์ที่ละเอียดอ่อนระหว่างบุคคล โดยบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและอีกบุคคลหนึ่งคือผู้มาขอคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาหมายถึง บุคคลที่ได้รับการศึกษา มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถในทางการให้คำปรึกษาและทางจิตวิทยา สามารถให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา เพื่อให้บุคคลที่มาขอรับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาหรือเรื่องราวที่นำมาปรึกษาสามารถใช้พลังปัญญาและความสามารถของตนเองในการตัดสินใจตกลงที่จะเลือกกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดในวิถีทางที่เหมาะสมที่ปรารถนา และในที่สุดบุคคลที่มาขอรับคำปรึกษาจะสามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหา และพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมที่สุด

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 5) กล่าวว่า การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมกับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งต้องการความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ได้ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น

อาภา จันทรสกุล (2535 : 2) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ขอรับคำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคและวิธีการทางจิตวิทยา ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีโอกาสสำรวจความรู้สึก ค่านิยม ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองเพื่อนำไปสู่ทักษะในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจเลือกเป้าหมายในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยการให้คำปรึกษานั้นดำเนินการในสถานที่ที่มีลักษณะเป็นส่วนตัว มีแบบแผนทางวิชาชีพ

สรุปแล้วการให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วยผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา ซึ่งการให้คำปรึกษาจะเกิดภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัย มีการยอมรับซึ่งกันและกัน

มีสัมพันธภาพที่อบอุ่น การให้คำปรึกษาจะช่วยให้ ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเรียนรู้ ตระหนักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่ความเจริญงอกงาม ทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และการกระทำ ทำให้ผู้รับคำปรึกษามีแนวทางที่ชัดเจนขึ้นในการแก้ไขปัญหา สามารถช่วยเหลือตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ทั้งนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความรู้ มีประสบการณ์ มีความสามารถในการให้คำปรึกษา

เนื่องจากการเข้าใจผิดกันมากในเรื่องการแนะนำและการให้คำปรึกษา แพตเตอร์สัน (Patterson. 1970 : 108) ได้เสนอแนะว่าน่าจะมีการอธิบายว่าลักษณะอะไรบ้างที่ไม่ใช่การให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา สิ่งที่ไม่ใช่การให้คำปรึกษามีดังต่อไปนี้

1. ไม่ใช่การให้ข้อมูล แต่ในการให้คำปรึกษาก็อาจจะมีการให้ข้อมูลบ้าง
2. ไม่ใช่การให้คำแนะนำ เสนอแนะ หรือขอควรปฏิบัติแก่ผู้มีปัญหา
3. ไม่ใช่วิธีการชักชวน นำทาง หรือสร้างความแน่ใจ เพื่อให้มีอิทธิพลเหนือเจตคติ ความเชื่อ หรือพฤติกรรมของผู้มีปัญหา
4. ไม่ใช่วิธีการดักเตือน สั่งสอน ขู่ขู่ขู่ บังคับด้วยวาจา เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม
5. ไม่ใช่การคัดเลือกและการจัดหางานให้ทำ เพราะมีความแตกต่างจากงานด้านกิจการนักเรียน (Personal work) ถึงแม้บางครั้งจะต้องใช้แบบทดสอบอย่างเดียว
6. ไม่ใช่การสัมภาษณ์ ถึงแม้ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 8 – 9) กล่าวว่าจากการศึกษาและวิเคราะห์ถึงคำนิยามของการให้คำปรึกษา เพื่อค้นหาลักษณะสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องของการให้คำปรึกษาได้ดังนี้

1. สถานการณ์ในการให้คำปรึกษานั้นย่อมประกอบได้ด้วยบุคคลสองฝ่าย คือ ผู้มารับคำปรึกษา หรือจะเรียกว่าผู้มีปัญหาก็ได้กับผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา
2. สถานการณ์ในการให้คำปรึกษาเป็นสถานการณ์ที่บุคคลทั้งสองฝ่าย มีจุดประสงค์ร่วมกันคือ การแก้ปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิตของผู้ที่มีปัญหา ดังนั้นเมื่อเกิดการปรึกษาขึ้น ย่อมอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดขึ้นได้ แต่จะต้องไม่เกิดจากการบังคับ เพราะเป็นการแลกเปลี่ยน (Exchange) ในเรื่องความคิดและทัศนะของแต่ละฝ่าย

3. เมื่อบุคคลได้รับความช่วยเหลือจากการให้คำปรึกษา ย่อมจะทำให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านบุคลิกภาพ และนำไปสู่ความสามารถที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจว่าจะสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าเดิม เพราะมีความเข้าใจตนเองดีขึ้นและรู้แนวทางของการตัดสินใจ

4. การให้คำปรึกษาจะต้องเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ เพราะการให้คำปรึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ทั้งความรู้และทักษะที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ถ้าใครที่ไม่เคยได้เรียนรู้ และรับการฝึกฝนจะไม่สามารถให้คำปรึกษาได้ แต่ถ้าจะกระทำก็อาจจะเป็นระดับของการพูดคุย สนทนา หรือสัมผัสทางใจ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเท่านั้น

5. การให้คำปรึกษาไม่สามารถจะกำหนดวิธีการที่แน่นอนลงไปได้ว่าจะใช้ทฤษฎีและเทคนิคอย่างไรในการให้คำปรึกษา เนื่องจากผู้ที่มารับคำปรึกษามีลักษณะแตกต่างกันไปเผชิญปัญหาไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาแต่ละคนจะต้องใช้ความสามารถที่จะพิจารณาว่าในสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่นั้นควรจะใช้วิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

2.2 ความสำคัญของการให้คำปรึกษา

จากความหมายของการให้คำปรึกษาสามารถสรุปเป็นความสำคัญของการให้คำปรึกษาได้ดังนี้ คือ

1. ช่วยให้ผู้บุคคลได้เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติใหม่
2. ช่วยให้ผู้บุคคลพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ
3. ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหา และช่วยเหลือตนเองได้
4. ช่วยให้ผู้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดี
5. ช่วยให้สังคมและประเทศชาติ สงบสุขและเจริญก้าวหน้า เพราะคนในชาติในสังคมมีสุขภาพจิตดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหา
6. ช่วยให้ผู้บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเข้าใจตนเองและผู้อื่น ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการแก้ปัญหา

2.3 เป้าหมายของการให้คำปรึกษา

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544 : 182-184) ได้เปรียบเทียบเป้าหมายของการให้การปรึกษาไว้ดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบเป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษา มีประเด็นสำคัญ ๆ

ทฤษฎีการให้การปรึกษา	เป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษา
1. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบวิเคราะห์ลักษณะบุคคลและองค์ประกอบ	เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้รับปรึกษามีพัฒนาการที่เป็นเลิศในทุกด้านทุกช่วงชีวิต และทุกสภาพแวดล้อม เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้เข้าใจตนเองว่ามีจุดอ่อนหรือมีความสามารถอะไรบ้าง จะดำเนินชีวิตอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับตนเอง และสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งแสวงหาสิ่งที่เรียกว่า “ชีวิตที่ดีงาม”
2. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม	เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาสามารถจัดความวิตกกังวล ความกลัว ลดการตำหนิตนเอง ลดพฤติกรรมที่คิดทำลายตนเอง พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาที่แท้จริง หาทางแก้ปัญหา นั้น ๆ ให้ตรงจุด ไม่คิดตอบย่ำซ้ำ ๆ ด้วยประโยคที่ไม่สมเหตุผลโดยผู้ให้การปรึกษาควรช่วยให้ผู้รับบริการเรียนรู้พฤติกรรมที่สมเหตุสมผล รู้จักให้วิจารณ์ญาณ และพิจารณาเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบคอบ สามารถหลุดพ้นจากบ่วงปัญหาโดยใช้สติปัญญา และกำลังใจของตนเอง
3. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ	เพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษาค้นพบความเป็นตัวของตัวเองไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลอื่น ตลอดทั้งประสบการณ์ที่ได้รับในเยาว์วัย สามารถจัดความยุ่งยาก สับสนในชีวิต ให้มีชีวิตที่ราบรื่น หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต
4. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบจิตวิเคราะห์	เพื่อปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ หรือปรับแก้ไขระบบบุคลิกภาพพื้นฐานของผู้รับการปรึกษา เพื่อให้สภาพปัญหา ลดน้อยลงโดยนำสิ่งที่ถูกเก็บกดไว้ในระดับจิตไร้สำนึกให้ขึ้นมา ปรากฏในระดับจิตสำนึก สร้างความกลมกลืนกันเสียใหม่ในเรื่องที่เก็บกดกับบุคลิกภาพโดยส่วนรวม เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่แท้จริงของตนเองดีขึ้น สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยหลักแห่งความจริง และมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา

ตาราง (ต่อ)

ทฤษฎีการให้การปรึกษา	เป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษา
5. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง	เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาได้พัฒนาตนเองเต็มตามความสามารถ เข้าใจและยอมรับตนเองตามความเป็นจริง เปิดตนเองให้กับประสบการณ์ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองสอดคล้องกับประสบการณ์ของตนเอง มีวุฒิภาวะและสร้างสรรค์ชีวิตให้มีคุณค่า
6. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบเกสตัลท์	เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาตระหนักรู้ความรู้สึกของตนเองในสภาวะปัจจุบัน รู้จักและเข้าใจจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง รับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง สามารถแสดงออกและปฏิบัติในสิ่งที่เป็นตัวเองที่แท้จริง และพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะเป็นไปตามธรรมชาติ เป็นตัวของตัวเองสะท้อนให้เห็นว่าตนเป็นใคร ทำอะไร ไม่ได้เป็นไปตามที่คนอื่นคิดว่า “ควรจะเป็น” ตลอดทั้งปล่อยวางอดีต ไม่คาดหวังอนาคต และอยู่กับปัจจุบัน
7. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบภวนิยม	เพื่อช่วยเหลือให้ผู้รับการปรึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีอิสระในการค้นหาและพัฒนาความหมายในชีวิต กล้าเผชิญต่อปรากฏการณ์ที่เป็นจริง ได้ค้นพบเอกลักษณ์ที่แท้จริงของตนเอง สามารถมีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน “ที่นี่และขณะนี้” ส่วนอดีตนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ อนาคตก็เป็นสิ่งที่ยังมาไม่ถึง
8. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม	เพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษากระจำแจ้งว่า ปัญหาของเขา มีอะไรบ้าง และเขาต้องการจะแก้ไขในเรื่องใด และอยากให้ได้ผลออกมาเป็นอย่างไร โดยผู้ให้การปรึกษาจะช่วยผู้รับการปรึกษาวางแผนอย่างมีลำดับขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ อีกทั้งผู้รับการปรึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อที่จะปฏิบัติตามแผน

ตาราง (ต่อ)

ทฤษฎีการให้การปรึกษา	เป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษา
8. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม (ต่อ)	หรือตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ๆ ตลอดทั้งสามารถนำวิธีการเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีคุณค่าต่อตนเองในอนาคต
9. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบเผชิญความจริง	เพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษามีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถช่วยเหลือตัวเอง ค้นพบทางเลือกที่จะไปสู่เป้าหมายชีวิตของตนเอง ตระหนักในคุณค่าของตนเอง รู้จักให้และรับความรัก ความผูกพันผู้อื่น เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่า

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้แนวคิดส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษาแต่ละทฤษฎีนั้น มีดังต่อไปนี้

จอร์จ และคริสเทียนี่ (George & Cristiani. 1995 : 6) กล่าวว่าเป้าหมายการให้คำปรึกษา 5 เป้าหมายใหญ่) คือ

1. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Facilitating Behavior Change)
2. ปรับปรุงความสามารถของผู้รับคำปรึกษาในการสร้างสัมพันธภาพหลัก (Improving the Client's Ability to Establish and Maintain Relationship)
3. ประสิทธิภาพของผู้รับคำปรึกษาในการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการเผชิญปัญหา (Enhancing the Client's Effectiveness and Ability to Cope)
4. มีการปรับปรุงกระบวนการการตัดสินใจ (Promoting the Decision-Making Process)
5. ส่งเสริมศักยภาพและการพัฒนาผู้รับคำปรึกษา (Facilitating Client Potential and Development)

สรุปแล้ว เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาคือ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นตัวของตัวเอง รู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพความจริง มีความรับผิดชอบตัวเอง มีความคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงตนเอง แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองเต็มความสามารถ

2.4 หลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา

เนื่องจากการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ต้องมีระบบระเบียบ มีเทคนิควิธีในการเข้าใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การช่วยเหลือ การวางแผน การตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงในหลายด้านในตัวผู้รับคำปรึกษา เป็นต้น ดังนั้นในการให้คำปรึกษาจึงจำเป็นต้องมีหลักการที่สำคัญ ซึ่งมีผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา ไว้ดังนี้

สวัสดี บรรเทิงสุข (2542 : 8) ได้สรุปหลักการสำคัญเบื้องต้นของการให้คำปรึกษาว่า องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการให้คำปรึกษา คือความเข้าใจในหลักการสำคัญของการให้คำปรึกษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การดำเนินงานของการให้คำปรึกษาที่เป็นไปภายใต้หลักการสำคัญที่ถูกต้อง ย่อมได้ผลดีว่าการดำเนินงานท่ามกลางการขาดหลักการสำคัญของการให้คำปรึกษา ซึ่งหลักการเบื้องต้นที่น่าจะเป็นความเชื่ออันสำคัญ สำหรับผู้ให้คำปรึกษาโดยทั่วไปนั้นมีดังนี้

1. การให้คำปรึกษาดังอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้รับคำปรึกษาต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน
2. การให้คำปรึกษาดังอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ให้คำปรึกษาต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อความชำนาญงานมาก่อน
3. การให้คำปรึกษาเป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถพิจารณาตนเองได้ดี เช่นเดียวกับความสามารถในการพิจารณาสิ่งแวดล้อมของตน จนเกิดการตัดสินใจได้ในที่สุด
4. การให้คำปรึกษา ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) เป็นทั้งงานวิชาการ และวิชาชีพที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญมากกว่าการใช้สามัญสำนึก
6. การให้คำปรึกษา เป็นความร่วมมืออันดีสำหรับผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา ในอันที่จะช่วยกันค้นหาปัญหาหรือทางออกที่เหมาะสมแท้จริง ทั้งนี้โดยที่ต่างฝ่ายอาจจะไม่เข้าใจมาก่อนว่า “แท้ที่จริงแล้วความยากลำบากหรือปัญหาของสิ่งนั้นคืออะไร ซึ่งแตกต่างไปจากการสอนซึ่งผู้สอนรู้ข้อเท็จจริงมาก่อนหน้านี้แล้ว”
7. การให้คำปรึกษาเน้นถึงจรรยาบรรณ และบรรยากาศที่ปกปิดหรือความเป็นส่วนตัว เพื่อสนับสนุนการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงสำหรับช่วยเหลือและรักษาผลประโยชน์ของผู้รับคำปรึกษาเป็นสำคัญ

8. การให้คำปรึกษาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา มีระดับสูงมากพอที่ผู้รับคำปรึกษาเต็มใจที่จะเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงของตน โดยไม่ปกปิดหรือซ่อนเร้น

2.5 กระบวนการในการให้คำปรึกษา

กระบวนการในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ต้นจนถึงยุติการให้คำปรึกษา มีผู้กล่าวถึงมากมาย อาทิเช่น

ปีเตอร์สัน และไนเซนโฮลซ์ (Peterson & Nisenholz. 1991 : 95 – 102) ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของคาร์คฮัลฟ (Carkhulff. 1983) อีแกน (Egan. 1982) ไอวี (Ivey. 1983) แฮนเซน สเตวิก และวอนเนอร์ (Hansen, Stevic & Warner. 1986) และแบรมเมอร์ (Brammer. 1979) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

ขั้น 1 เริ่มต้นการให้คำปรึกษา (Attending)

ขั้น 2 การสำรวจปัญหา (Exploration)

ขั้น 3 ทำความเข้าใจปัญหา (Understanding)

ขั้น 4 ตั้งเป้าหมายและดำเนินการแก้ปัญหา (Action)

ขั้น 5 ยุติการให้คำปรึกษา (Termination)

มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา การสร้างความสัมพันธ์ในขั้นเริ่มต้นจะมีผลต่อขั้นต่อไป ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจ อันจะนำมาซึ่งการยอมรับและความไว้วางใจ

2. ขั้นสำรวจปัญหา เป็นขั้นต่อเนื่องจากการที่ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกอบอุ่นไว้วางใจ และพร้อมที่จะเปิดเผยตัวเองเพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาได้เรียนรู้โลกส่วนตัว ความคับข้องใจ ความคาดหวัง ความต้องการ และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษา และจะได้สำรวจว่าอะไรคือปัญหาที่สำคัญที่ผู้รับคำปรึกษากำลังเผชิญอยู่ในระดับที่ลึกซึ้ง

3. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้ทักษะหลายด้านหลายแบบ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและตระหนักรู้ตนเองว่าตนเองมีส่วนอย่างไรในการทำให้เกิดปัญหา มีอะไรที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ และพร้อมที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

4. ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาดังเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา และร่วมกันพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม และวางแผนการปฏิบัติตนเพื่อแก้ปัญหา

ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่ส่งเสริม และให้กำลังใจเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษา สามารถแก้ไขปัญหาได้ และสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

5. **ขั้นตอนการให้คำปรึกษา** เป็นขั้นที่มีความสำคัญมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา เพราะเป็นขั้นยุติความสัมพันธ์ ผู้ให้คำปรึกษาจึงควรมีบทบาทที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจกระบวนการและสามารถทำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการให้คำปรึกษาไปพัฒนาตนเองได้ตามลำพัง

2.6 จรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษา

วิชาชีพการให้คำปรึกษาเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาอย่างเต็มที่ การที่ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา จึงสมควรให้มีการกำหนดจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาเพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

สมาคมแนะแนวแห่งสหรัฐอเมริกา (American Personal and Guidance Association Ethical Standards, 1974) ได้กำหนดจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาไว้ดังนี้ (วัชร ทรัพย์มี, 2533 : 20 – 22 ; อ้างอิงจาก Ivey, 1980)

ส่วนที่หนึ่ง จรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา

1. หน้าที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษา คือให้เกียรติแก่ผู้รับคำปรึกษาและให้ความเมตตาช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาอย่างเต็มความสามารถไว้ว่า จะเป็นการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มผู้ให้คำปรึกษาต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับความกระทบกระทั่งทางจิตใจจากสมาชิกในกลุ่ม

2. ข้อมูลที่ได้จากผู้รับคำปรึกษาจะต้องถือเป็นความลับ ในกรณีของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มควรขอให้สมาชิกรักษาความลับของข้อมูลซึ่งกันและกัน

3. ถ้าผู้ให้คำปรึกษาพบว่าในขณะที่ผู้รับคำปรึกษามารับคำปรึกษานั้น ผู้รับคำปรึกษาได้รับการปรึกษาจากผู้ให้คำปรึกษาอีกคนหนึ่งด้วย จึงต้องขออนุญาตผู้ให้คำปรึกษานั้นก่อน หรือให้ผู้รับคำปรึกษาเลือกที่จะยุติการรับบริการจากผู้อื่น คือจะไม่ให้คำปรึกษาซ้อนกับผู้อื่น

4. ถ้านำข้อมูลจากผู้รับคำปรึกษาไปใช้ประกอบการสอน การทำวิจัยหรือการเขียนบทความจะต้องตัดข้อมูลส่วนที่จะเป็นการระบุชื่อตัวผู้รับคำปรึกษาออก

5. ผู้ให้คำปรึกษาควรชี้แจงวัตถุประสงค์ กระบวนการ กลวิธีและข้อจำกัดของการให้คำปรึกษาแก่ผู้รับคำปรึกษา

6. ผู้ให้คำปรึกษาควรแนะนำ หรือส่งตัวผู้รับคำปรึกษาไปยังแหล่งอื่นที่เหมาะสม
ถ้าความช่วยเหลือนั้นอยู่นอกเหนือขอบข่ายที่ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยผู้รับคำปรึกษาได้

7. ไม่ทำสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อผู้รับคำปรึกษา และต่อสังคม

ส่วนที่สอง จรรยาบรรณเกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา

1. สามารถเลือกใช้แบบทดสอบ (Test) ทางจิตวิทยา อาทิ แบบทดสอบความถนัด
ความสนใจในอาชีพ แบบทดสอบบุคลิกภาพ ได้อย่างเหมาะสมโดยพิจารณาค่าความเที่ยงตรง
(Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบนั้น

2. ก่อนที่จะใช้แบบทดสอบใด ๆ แก่ผู้รับคำปรึกษาจะต้องอธิบายลักษณะของแบบทดสอบ
นั้นให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจก่อน

3. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้แบบทดสอบนั้นเป็น และสามารถตีความหมายของการทดสอบ
ได้

ส่วนที่สาม จรรยาบรรณและหน้าที่ทั่วไปของผู้ให้คำปรึกษา

1. ผู้ให้คำปรึกษา จะต้องรับผิดชอบต่อผู้รับคำปรึกษาและต่อสถาบันที่ตนสังกัด คือใน
เวลาเดียวกันที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้รับคำปรึกษา จะต้องเคารพในระบบและนโยบายของสถาบันที่
สังกัดด้วย

2. เมื่อจะมีการให้ข้อมูลแก่บุคคลอื่นที่ผู้ให้คำปรึกษาพิจารณาแล้วบุคคลเหล่านั้นจะเป็น
ประโยชน์ต่อผู้รับคำปรึกษา ข้อมูลนั้นจะต้องเที่ยงตรงปราศจากอคติ และด้วยความยินยอมของผู้รับ
คำปรึกษาที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนนั้นของตนแก่บุคคลอื่น

3. รับผิดชอบที่จะเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เช่น เขียนบทความและรายงานการวิจัย
เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ซึ่งถ้าอ้างอิงจากผลงานของผู้ให้ จะต้องทำเชิงอรรถอ้างอิงไว้ด้วย

4. ผู้ให้คำปรึกษาควรสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพด้วยการเก็บข้อมูลปรับปรุง
กระบวนการให้คำปรึกษา และทำวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

5. เป็นที่ปรึกษาด้านการทำความเข้าใจพฤติกรรม และวิธีให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่
เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ของผู้รับคำปรึกษา

6. ให้การฝึกอบรมแก่ผู้ที่จะนำความรู้และทักษะของการให้คำปรึกษาบุคคลของบริษัทกับ
ร้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ หรือแก่อาจารย์ที่ปรึกษาในมหาวิทยาลัย โดยอบรมให้รู้ถึงทฤษฎี ขั้นตอน
และฝึกทักษะในการให้คำปรึกษา ตลอดจนชี้แจงแก่ผู้รับการอบรมถึงขอบเขตความสามารถในการให้
ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา และเน้นถึงจรรยาบรรณของการให้คำปรึกษาว่าเป็นสิ่งที่เขาพึงยึดเป็น
หลักปฏิบัติในการดำเนินงาน

อาภา จันทรสกุล (2535 : 13 – 14) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาที่ใช้ในประเทศไทย พบว่า สมาคมแนะแนวของประเทศไทยได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาของสมาคมแนะแนวและบุคลากรอเมริกันมาใช้เป็นจรรยาบรรณทั่ว ๆ ไปของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานการศึกษาที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเท่านั้น ดังนี้

1. ต้องเคารพ และรักษาสวัสดิภาพของผู้รับคำปรึกษา ในทุกสถานการณ์ได้กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้รับคำปรึกษา

2. ต้องรักษาข้อมูลส่วนตัวหรือรายละเอียดทุกชนิดที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้คำปรึกษาไว้เป็นความลับ

3. การนำปัญหาของผู้รับคำปรึกษาไปปรึกษากับเพื่อนร่วมอาชีพที่มีประสบการณ์ และความรู้สูง เพื่อหาทางช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษานั้น เป็นสิทธิโดยชอบของผู้ให้คำปรึกษา แต่ผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้วิจารณญาณเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเฉพาะตัวของผู้รับคำปรึกษา ข้อมูลที่ไม่จำเป็นจะต้องเปิดเผย เช่น ชื่อ – สกุล ที่แท้จริง ชื่อบิดา – มารดา และชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องปกปิดไว้เป็นความลับ

4. การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้คำปรึกษา เช่น ระเบียบบันทึกคำปรึกษาข้อมูลจากแบบทดสอบ เทปบันทึกเสียงการให้คำปรึกษา ไปใช้ทางด้านวิชาการ เช่น นำไปเขียนบทความ นำไปใช้ทางการศึกษาวิจัย หรือนำไปใช้ทางด้านการสอนนั้น จะต้องระวังไม่กล่าวถึงชื่อ – สกุล ของผู้รับคำปรึกษาเป็นอันขาด

5. การบันทึกเสียงการให้คำปรึกษา การให้ผู้อื่นร่วมสังเกตการให้คำปรึกษานั้นต้องขึ้นอยู่กับความนิยมและเต็มใจของผู้รับคำปรึกษา

6. ต้องเคารพในสิทธิและยอมรับในความสามารถของผู้รับคำปรึกษาการเลือก และตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาต้องไม่บังคับข่มขู่ให้ผู้รับคำปรึกษาปฏิบัติตาม

7. ต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพัฒนาไปได้เต็มศักยภาพ ไม่สร้างสัมพันธภาพที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าต้องพึ่งพิงผู้ให้คำปรึกษาอยู่ตลอดเวลาไม่สามารถรับผิดชอบตนเองได้

8. ชี้แจงให้ผู้รับคำปรึกษาทราบ เมื่อพิจารณาเห็นว่าตนเองขาดความสามารถความชำนาญ หรือด้วยเหตุผลอื่นที่ไม่สามารถช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาได้ และติดต่อให้ความสะดวกในการส่งตัวผู้รับคำปรึกษาไปรับบริการจากผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะกรณีนั้น ๆ ซึ่งการส่งต่อนี้ควรอยู่ภายใต้การยินยอมของผู้รับคำปรึกษา และในกรณีที่เด็กนักเรียนต้องอยู่ภายใต้ความยินยอมของผู้ปกครองด้วย

9. ในกรณีที่ปัญหาของผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดต่อกฎหมาย หรืออาจก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นได้ ผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้วิจารณญาณที่เหมาะสม ในการแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมือง และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยให้ผลร้ายเกิดกับผู้รับคำปรึกษาน้อยที่สุด

10. ผู้ให้คำปรึกษาต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสม อยู่ในขอบข่ายของศีลธรรมจรรยาบรรณที่พึงมี เพื่อเป็นแบบอย่างและก่อให้เกิดความศรัทธาต่อผู้รับคำปรึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียนควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวแบบที่ดีสำหรับนักเรียน

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ได้มีการประชุมเพื่อจัดทำจรรยาบรรณของนักแนะแนวจีน ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้ (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 22)

1. ต้องรักษาความลับและรักษาประโยชน์ของผู้รับคำปรึกษา
2. ต้องศรัทธาต่องานช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัด และมีวิจารณญาณอันดี
3. ต้องให้บริการในขอบเขตความสามารถของตน ไม่หลอกลวงผู้มาขอรับคำปรึกษา เพื่อหาประโยชน์ส่วนตน
4. ต้องประพฤติตนอยู่ในขอบข่ายศีลธรรมจรรยาอันดีงาม เป็นผู้ทรงคุณธรรม มีความเมตตา กรุณาแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา
5. ต้องยึดมั่นในหลักวิชาชีพ เคารพสิทธิของผู้มารับคำปรึกษา ไม่มีอคติในการให้คำปรึกษา

สมาคมการให้คำปรึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Counseling Association) ได้กำหนดไว้ 8 หมวดใหญ่ ๆ ด้วยกัน ดังนี้

1. หมวดทั่วไป (General)
2. หมวดความสัมพันธ์ในการให้คำปรึกษา (Counseling Relationship)
3. หมวดการวัดผลและประเมินผล (Measurement and Evaluation)
4. หมวดการวิจัยและการพิมพ์เผยแพร่ (Research and Publication)
5. หมวดการปรึกษา (Consultation)
6. หมวดการตั้งสำนักงานการให้คำปรึกษา (Private Practice)
7. หมวดการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration)
8. หมวดมาตรฐานการเตรียมผู้ให้คำปรึกษา (Preparation Standard)

การทำงานด้านการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษามักจะเผชิญกับการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณอยู่บ่อย ๆ คีออดเลอ และบราวน์ (เมรินินท์ ภิญญชน. 2539 : 10 – 11 ; อ้างอิงจาก Kottler & Brown. 1992) ได้สรุปแนวปฏิบัติที่องค์กรวิชาชีพและกฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาต้องไม่พยายามที่จะให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา โดยที่ไม่มีความรู้ ทักษะ การฝึกฝน และการนิเทศที่เพียงพอ กล่าวคือ ต้องไม่ให้คำปรึกษาในด้านที่นอกเหนือจาก ความสามารถและคุณสมบัติที่ตนเองมีอยู่ ในกรณีที่พบกับปัญหานี้ให้ส่งต่อให้กับผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม

2. ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นอิสระจากอคติ และความลำเอียงทั้งมวลที่อาจส่งผลกระทบต่อ ความเป็นกลางและสัมพันธภาพทางบวก อคติและความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นได้แก่ อคติในเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ และกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษ

3. การมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้รับคำปรึกษาเป็นสิ่งต้องห้าม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องไม่ มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องทางเพศกับผู้รับคำปรึกษาโดยเด็ดขาด ไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น

4. ผู้ให้คำปรึกษาจะคุ้มครองสิทธิของผู้ร่วมเป็นตัวอย่าง (Subject) ของการวิจัยการ ทดลองใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างการวิจัย (Subject) จะต้องอธิบายให้กลุ่มตัวอย่าง ทราบ และจะต้องได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างทุกคน

5. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องปกป้องความเป็นส่วนตัว และรักษาความลับของผู้รับคำปรึกษา โดยตลอด เว้นเสียแต่ว่าสถานการณ์ที่เปิดเผยในชั่วโมงการให้คำปรึกษาเป็นอันตรายต่อชีวิตและ ความผาสุก (Welfare) ของตนเองและผู้อื่น เรื่องนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแจ้งให้ผู้รับคำปรึกษาทราบ ตั้งแต่เริ่มต้นการสัมภาษณ์ครั้งแรก ส่วนข้อมูลอื่น ๆ จะต้องรักษาความลับจะเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อผู้รับ คำปรึกษานุญาตหรือกฎหมายบังคับ

6. เป้าหมายในการให้คำปรึกษาก็คือการช่วยผู้รับคำปรึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ วางไว้ ยกเว้นเป้าหมายนั้นเป็นเป้าหมายที่เป็นไปในทางทำลาย ทำร้ายตัวเอง หรือฝ่าฝืนกฎระเบียบ ของสังคม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นและจะ ต้องระวังไม่ทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกพึงพา เพื่อสนองความต้องการของผู้ให้คำปรึกษา

7. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบที่จะรับการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ และพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องภายหลังจากจบการศึกษาแล้ว ทั้งนี้เพราะว่าความรู้และการวิจัยในวิชาชีพการให้คำปรึกษา เปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้ปฏิบัติในด้านนี้จำเป็นจะต้องพัฒนาความรู้และทักษะให้ทันสมัยอยู่เสมอ

8. ผู้ให้คำปรึกษามีความรับผิดชอบ และหน้าที่ที่จะดำเนินการต่อผู้ร่วมงานที่ผิด จรรยาบรรณ ผิดกฎหมาย และขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในฐานะนักวิชาชีพผู้ให้คำปรึกษา มีหน้าที่ที่จะพิทักษ์วิชาชีพ พึงพิทักษ์ชุมชน และพิทักษ์ความปลอดภัยของผู้ใช้บริการให้คำปรึกษา

9. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องคงไว้ซึ่งการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานของความซื่อสัตย์ความจริงใจ และคุณธรรมในระดับสูง

10. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อความผาสุก โดยทั่วไปของผู้รับคำปรึกษาและสังคม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามป้องกันการเลือกที่รักมักที่ชัง ช่วยบุคคลที่ด้อยโอกาส ช่วยส่งเสริมความยุติธรรมในสังคม เพื่อช่วยทุกคนให้สามารถใช้ศักยภาพของเขาได้อย่างเต็มที่ในการฝึกงานการให้คำปรึกษาในสหรัฐอเมริกา อาจารย์นิเทศก์ชี้แจงความสำคัญของการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนและขอให้นักศึกษาปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

3. การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

3.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

มีผู้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคไว้หลายท่าน ดังนี้

ไอวีย์ และออเทอร์ (Ivey and Auther. 1978 : 8 – 9) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นกลวิธีในการสอนทักษะในการช่วยเหลือแต่ละทักษะอย่างเป็นระบบโดยการใช้ชีวิตทัศนคติที่มีปฏิบัติซึ่งแบบทักษะออกเป็นขั้น ๆ และใช้วิธีสังเกตด้วยตนเอง สำหรับทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ได้แก่ การใช้คำถาม การสะท้อนความรู้สึก การนำ และการตีความหมาย ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ

วัชร ฐวธรรม (2533 : 1-6) กล่าวถึง การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่าเป็นกลวิธีที่จะสอนทักษะการให้คำปรึกษาแต่ละทักษะ ซึ่งอาจใช้ชีวิตทัศนคติ หรือคู่มือปฏิบัติ โดยแยกแต่ละทักษะออกเป็นขั้น ๆ และใช้วิธีสังเกต ปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้รับการฝึกปฏิบัติจะเรียนรู้ทักษะเพียงทักษะเดียวในแต่ละครั้ง เมื่อเรียนรู้จนครบกระบวนการของหลาย ๆ ทักษะแล้ว จึงจะพัฒนาประมวลรูปแบบเหมาะสมเฉพาะที่ตนจะใช้ นอกจากนี้การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นวิธีการให้การฝึกอบรมอย่างมีระบบ เพื่อให้ผู้ที่ยังใหม่ต่ออาชีพการให้คำปรึกษา หรือผู้ที่ยังด้อยในทักษะที่จะเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เตรียมตนให้พร้อมที่จะเป็นนักวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงขึ้น

จิน แบรี (2537 : 8) กล่าวถึง การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการปรึกษาแบบย่อย ซึ่งเน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ทีละหนึ่งทักษะ จนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความชำนาญ

2. เป็นการฝึกอบรม โดยสมมุติสถานการณ์ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงบทบาทคือบทบาทที่ 1 เป็นผู้ให้คำปรึกษา บทบาทที่ 2 เป็นผู้รับคำปรึกษา และบทบาทที่ 3 เป็นผู้สังเกตการณ์คอยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา

ทั้งนี้ให้เน้นเฉพาะบทบาทผู้ให้คำปรึกษาเป็นพิเศษทันทีที่การแสดงบทบาทสมมติจบลง สำหรับบทบาทผู้สังเกตการณ์นี้มีความสำคัญ ในการฝึกปฏิบัติเป็นอย่างมากเพราะทำให้ผู้แสดงบทบาทผู้ให้คำปรึกษาได้มองตัวเองนอกเหนือจากที่จะได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติในบทบาทสมมติ นั้น ๆ

3. บทบาทสมมตินี้ ผู้เข้ารับการอบรมหรือผู้ฝึกอบรมเป็นผู้กำหนดให้ ซึ่งเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือลักษณะงานที่ผู้รับการฝึกอบรมปฏิบัติอยู่

จากแนวความคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นวิธีการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน โดยมีการฝึกทักษะทีละทักษะ

3.2 คุณค่าและประโยชน์ของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ไอ์วีย์ และออเทอร์ (Ivey and Auther. 1978 : 15) กล่าวถึงคุณค่าของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่าเป็นวิธีที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกปฏิบัติจริงแทนที่จะเรียนแต่ทฤษฎีเท่านั้น

วัชร ฐาธรรม (2533 : 1 - 4) กล่าวถึง คุณประโยชน์ของการฝึกอบรมในรูปของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคว่า สามารถจัดให้บุคลากรมีโอกาสฝึกทักษะและมองเห็นตนเองพัฒนาขึ้น ผู้ให้คำปรึกษาจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะที่มองเห็นความเปลี่ยนแปลงในตนเองในทางที่ดีขึ้นและได้ประสิทธิผลสูงขึ้นตามเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแต่ละครั้งที่ตนดำเนินอยู่

นอกจากนี้ ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคจะเน้นกระบวนการฟัง การพูด และมนุษยสัมพันธ์ในเชิงให้ความช่วยเหลือ ทักษะเหล่านี้จึงมีลักษณะที่จะช่วยในด้านการสื่อสารสัมพันธ์ ดังนั้นผู้เรียนรู้การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคนั้น นอกจากจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้นในอาชีพและบทบาทของผู้ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นแล้วยังจะสามารถดำเนินชีวิตส่วนตัวที่ได้ประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเอเลน และไรแอน (Ivey and Auther. 1978 : 16 ; Citing Allen and Ryan 1969) ซึ่งกล่าวว่าการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคนั้น เป็นระบบที่ให้โอกาสจริงสำหรับผู้ที่มีอาชีพให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่จะเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพเป็นส่วนตัวอีกด้วย และวัชร ฐาธรรม (2535 : 5) ได้เน้นว่า การให้คำปรึกษาแบบจุลภาคมีประโยชน์มากต่อการฝึกอบรมเพื่อเตรียมบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาและทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรบุคคล

นอกจากนี้วัชร ทรัพย์มี (2525 : 26) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ดังนี้

1. การฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ช่วยให้นักศึกษาสาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและสาขาการแนะแนวได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติได้ชัดเจนเป็นที่เข้าใจได้โดยง่ายโดยได้เห็นตัวอย่างจากวีดิทัศน์ หรืออาจารย์นิเทศก์แสดงให้ดู

2. การให้บริการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ทั้งทักษะที่ใช้วาจาและทักษะการใช้ภาษาท่าทางและผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเข้าใจความรู้สึกนึกคิดจิตใจของผู้รับคำปรึกษา ดังนั้นนักศึกษาสาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาซึ่งยังขาดประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาจะรู้สึกกังวล พะวงว่าจะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ซึ่งจะทำให้กระบวนการการให้คำปรึกษาสะดุดไม่ดำเนินไปอย่างราบรื่น ดังนั้นถ้ามีการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาที่ละทักษะ เช่น ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคจะง่ายแก่การฝึก และช่วยให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในตนเอง ไม่กังวลว่าจะต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ให้สมบูรณ์แบบตั้งแต่แรก แต่เป็นการฝึกอย่างค่อยเป็นค่อยไป

3. การให้บริการให้คำปรึกษาเป็นการช่วยผู้รับคำปรึกษาที่กำลังมีปัญหาหรือกำลังอยู่ระหว่างการตัดสินใจวางแผนโครงการในอนาคต มีจิตใจอยู่ในสภาพสับสน ถ้าให้นักศึกษาที่ยังเป็น “มือใหม่” ไม่ชำนาญในการให้คำปรึกษาจะฝึกปฏิบัติกับผู้รับคำปรึกษา ก็จะเป็นการเสี่ยงต่อสวัสดิภาพและอนาคตของผู้รับคำปรึกษา ฉะนั้นควรมีการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกงานด้วย

4. ในการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค นักศึกษาจะได้รับผลป้อนกลับทันทีหลังการฝึกทักษะการให้คำปรึกษานั้น โดยนักศึกษาสามารถประเมินตนเองจากเทปบันทึกเสียงจากวีดิทัศน์ จากแบบประเมินหรือจากคำวิจารณ์ของอาจารย์นิเทศก์และเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้เห็นช่องทางในการปรับปรุงทักษะการให้คำปรึกษานั้น และนักศึกษาสามารถฝึกทักษะนั้นซ้ำได้

5. การฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค จะมีการวิพากษ์วิจารณ์ผลการฝึกซึ่งทำให้เกิดความใจกว้างในการรับฟังคำวิจารณ์ทั้งเป็นการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาเพราะจะมีบรรยากาศของการทำงานร่วมกันตลอดกระบวนการฝึก

6. การฝึกทักษะการปรึกษาแบบจุลภาค ช่วยให้อาจารย์นิเทศก์ได้เห็นเทคนิคการฝึกในแง่มุมต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้อาจารย์นิเทศก์ได้รู้ทางว่ามีวิธีการปรับปรุงฝึกอย่างไร ซึ่งจะเกิดประสิทธิภาพ

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า การฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคมีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมาก เพราะจะเป็นการเตรียมบุคลากรที่ไม่มีความรู้และไม่มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา ให้มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความพร้อม เกิดความมั่นใจในตนเองในการให้คำปรึกษารวมทั้งยังก่อให้เกิดเจตคติความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษาอีกด้วย เป็นการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของผู้ให้คำปรึกษา

3.3 ทักษะในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ทักษะในการให้คำปรึกษาจุลภาคประกอบด้วยทักษะหลายทักษะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (จิ้น แบรี. 2537 : 8 – 24)

3.3.1 ทักษะพฤติกรรมการใส่ใจ (Attending Behavior)

เป็นพฤติกรรมการใส่ใจในพฤติกรรมของผู้ให้คำปรึกษาที่แสดงออกด้วยภาษาพูดหรือภาษาท่าทางที่บอกความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาโดยแสดงความสนใจ เห็นความสำคัญ และให้เกียรติเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่นใจและไม่รู้สึกห่างเหิน (จิ้น แบรี. 2537 : 8-9)

การใส่ใจ แบ่งออกเป็นดังนี้

(1) การใส่ใจโดยการแสดงออกด้วยภาษาพูด เป็นการพูดอย่างต่อเนื่องในเรื่องเดียวกัน กับที่ผู้รับคำปรึกษาได้พูดให้ฟังในขณะนั้น แสดงการรับรู้ และเข้าใจในทัศนะ ตลอดจนแนวคิดและ ผู้รับคำปรึกษา พร้อมทั้งมีการใช้ภาษาในลักษณะเดียวกัน

(2) การใส่ใจ โดยการแสดงออกด้วยภาษาท่าทาง เป็นการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คำพูด แต่ตีความหมาย ซึ่งสื่อความคิดและความรู้สึกบางประการของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อผู้รับ คำปรึกษา ความหมายของภาษาท่าทางนี้มีน้ำหนักมากกว่าภาษาพูด ซึ่งประกอบด้วยสถานที่และ สิ่งแวดล้อมในการให้คำปรึกษา ระยะห่างระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา การวางตัวกิริยา การเคลื่อนไหว การแสดงสีหน้า การประสานสายตา น้ำเสียง การแต่งกาย

วิธีปฏิบัติ เป็นดังนี้

ขณะที่ผู้รับคำปรึกษามาชอรับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาต้องแสดงความสนใจผู้รับคำ ปรึกษา ด้วยการใส่ใจในการรับฟังด้วยคำพูด เช่น ค่ะ ครับ และการแสดงกิริยาท่าทาง สีหน้าที่มี ความรู้สึกอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เกร็งหรือตึงเครียด อาจจะโน้มตัวไปข้างหน้าในระยะพอควร และมีการพยักหน้าบ้างตามความเหมาะสม

ประโยชน์ที่ได้รับ ทำให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่น ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่า ผู้ให้คำปรึกษา ยอมรับ และเข้าใจตนเอง เป็นการช่วยให้การสนทนาในการให้คำปรึกษานี้ดำเนินไปด้วยความราบ รื่นและสะดวกมากขึ้น

3.3.2 ทักษะการใช้คำถาม (Question Skill)

ทักษะการใช้คำถามเป็นทักษะสำคัญในการให้โอกาสผู้รับคำปรึกษามองความรู้สึกและ เรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการขอคำปรึกษา เป็นการช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจปัญหาของผู้รับคำปรึกษา มากยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้รับคำปรึกษาได้ใช้เวลาคิดและทำความเข้าใจเรื่องราวของตนเอง

คำถาม แบ่งออกเป็นดังนี้ (จีน แบร์. 2537 : 11 – 12)

(1) คำถามปิด เป็นการถามเพื่อทราบข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งมีลักษณะคล้ายการสอบสวน และการซักถาม การถามลักษณะนี้จะทำให้ได้คำตอบเพียงสั้น ๆ เช่น ต้องทราบว่าผู้ขอรับคำปรึกษามีเพื่อนสนิทหรือไม่ คำถามแบบปิดจะใช้มากในช่วงต้น ๆ ของการให้คำปรึกษา หรือใช้ซักถามเพื่อผู้รับคำปรึกษาไม่ค่อยพูด

(2) คำถามเปิด เป็นการถามที่ไม่ได้กำหนดขอบเขตของการตอบ ทำให้ผู้รับคำปรึกษา มีโอกาสพูดเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และสิ่งที่เป็นความต้องการของตน โดยจะทำให้ผู้ตอบได้พูดอย่างเต็มที่และสะดวกใจ ทำให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย คำถามปลายเปิดมักจะเป็นประโยคคำถามที่เริ่มต้นด้วยคำว่า “อะไร” “อย่างไร” “ทำไม” (Ivey and Authier. 1973 : 75)

วิธีปฏิบัติ ดังนี้

ควรใช้คำถามเปิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างกว้างขวาง และผู้รับคำปรึกษาจะไม่รู้สึกรำคาญจากการถาม คำถามปิดควรใช้ตามความจำเป็นเมื่อต้องการทราบคำตอบเฉพาะ เพราะคำถามปิดไม่ค่อยเอื้อให้เกิดการเปิดเผยตนเอง ได้ข้อมูลน้อย และมักจะได้คำตอบเพียง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”

การใช้คำถามที่ขึ้นต้นด้วย “ทำไม” หรือ “มีปัญหาอะไร” มักทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกผิด อาจจะทำให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้ขอคำปรึกษาได้ เพราะการใช้คำถามลักษณะนี้มักจะนำไปสู่การหาเหตุผลต่าง ๆ เหตุผลนั้นอาจมีบางส่วนที่ไม่เป็นจริงได้ ดังนั้น คำถามว่า “ทำไม” หรือ “มีปัญหาอะไร” จึงไม่ค่อยเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในระหว่างการปรึกษา (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2527 : 238)

3.3.3 ทักษะการฟัง (Listening Skill)

ทักษะการฟัง เป็นความพร้อมของผู้ให้คำปรึกษาที่จะรับเนื้อหาที่ผู้ขอคำปรึกษาสื่อความหมายและสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่สื่อความหมายนั้นได้ด้วย โดยผู้ให้คำปรึกษาต้องฟังและจับใจความประเด็นสำคัญที่ผู้รับคำปรึกษาพูด หรือแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ออกมาให้เห็น เพื่อช่วยให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ อันจะได้นำมาวางแนวทางพิจารณาช่วยเหลือต่อไป (ศุภวดี บุญญวงศ์. 2542 : 114) นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาอีกด้วย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 150)

การฟังผู้รับคำปรึกษาพูด ต้องแสดงความสนใจอย่างจริงจัง โดยจะต้องขจัดความคิดและปัญหาทั้งหมดของตนให้พ้นออกไปชั่วคราวขณะที่ทำงานอยู่ อย่าให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาสร้างความกังวลใจต้องฟังเรื่องราวตั้งแต่ต้นโดยตลอดจนจบ ขณะที่ฟังผู้ให้คำปรึกษาฟังหลีกเลี่ยงการตัดสินพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา วิพากษ์วิจารณ์ โต้แย้ง พูดมากเกินไป ขัดจังหวะไม่เห็นด้วย คือ

เอาปัญหาของผู้รับคำปรึกษาเป็นเรื่องราวสาระ ไม่จริงจัง ไม่สนใจ หรือปล่อยให้จิตใจหมกมุ่นกับเรื่องราวของตนเอง

ประโยชน์ที่จะได้รับ เมื่อผู้ให้คำปรึกษาใช้ทักษะการฟังอย่างตั้งใจ ก็จะช่วยทำให้เข้าใจบุคลิกลักษณะ ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของผู้ขอคำปรึกษาที่ซ่อนอยู่ภายใน และยังสามารถช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจความเป็นจริงของตนเอง และในที่สุดสามารถเลือกขั้นตอนของการให้คำปรึกษาว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสม

3.3.4 ทักษะการกระตุ้นเพียงเล็กน้อย (Minimal Encouragement)

การกระตุ้นเพียงเล็กน้อย เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า กำลังสนใจติดตามเรื่องราวที่ผู้ขอคำปรึกษาเล่าให้ฟัง แสดงถึงความมีส่วนร่วมในการสนทนา โดยอาจใช้ภาษาท่าทางที่แสดงถึงความใส่ใจ เช่น การประสานสายตา การผงกศีรษะ และอาจใช้ปฏิกิริยาที่แสดงถึงความใส่ใจ ให้เป็นประโยชน์ในการกระตุ้นให้ผู้ขอรับคำปรึกษาพูดต่อไป การใช้ภาษาพูดประกอบด้วยน้ำเสียงที่ออกมาจากลำคอ เช่น “อืม” “อ้อ” คำเพียงคำเดียว เช่น “เธอ” “แล้ว” “และ” “เพราะฉะนั้น” และวลีสั้น ๆ เช่น “พูดต่อไปซิ” “ฉันเข้าใจ” “หมายความว่า”

สิ่งที่ควรระวังในการใช้ทักษะการกระตุ้นเพียงเล็กน้อย

1. ไม่ควรใช้คำหรือวลี หรือเสียง “อือ” “อ้อ” บ่อยเกินไปจนทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจต่อการตอบสนองว่า ผู้ให้คำปรึกษามีความสนใจในการใส่ใจหรือไม่
2. ไม่ควรใช้วลียาวเกินไปจนเกือบจะเป็นการทวนความการกระตุ้นเพียงเล็กน้อย มีความสำคัญในฐานะเป็นตัวเสริมแรงต่อพฤติกรรมของ ผู้ขอคำปรึกษา เพราะเป็นการแสดงออกถึงการยอมรับและการตื่นตัว ในการติดตามเรื่องราว ที่กำลังเล่าของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษามีพฤติกรรมการเปิดเผยตัวเองมากขึ้น

3.3.5 ทักษะการทวนความ (Paraphrasing Skill)

การทวนความเป็นการพูดในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาได้บอกเล่าอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าในแง่ของภาษา หรือความรู้สึกที่แสดงออกมา โดยช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจชัดเจนขึ้นในสิ่งที่ต้องการปรึกษา เป็นวิธีการที่จะสื่อถึงความใส่ใจ ความเข้าใจของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อผู้รับคำปรึกษา ทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่เข้าใจเป็นที่ยอมรับ เกิดความอบอุ่นใจ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดเผยตนเองมากขึ้น และพูดต่อไปเป็นการ ตรวจสอบรับสิ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาได้ยินนั้นถูกต้องหรือไม่ (จิน แบรี่. 2537 : 18) การพูดซ้ำคำหรือซ้ำความของผู้รับคำปรึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาคิดอีกครั้งหนึ่งถึงสิ่งที่เขาพูดถึงและเป็นประโยชน์ต่อ ผู้ให้คำปรึกษาประเมินว่าสิ่งที่ตนพูดนั้นถูกต้องหรือไม่

การทวนความ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

- (1) ทวนความอย่างเดียวกับสิ่งที่ผู้ขอคำปรึกษาพูดเป็นการทวนซ้ำทุกคำ
- (2) ทวนความแบบเปลี่ยนหรือเพิ่มสรรพนามของผู้ขอคำปรึกษา
- (3) ทวนความเฉพาะประเด็นที่สำคัญเพียงส่วนเดียว
- (4) ทวนความแบบสรุป

วิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะทวนความ หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเฉพาะสาระสำคัญที่ผู้ขอคำปรึกษา สื่อกออกมาเท่านั้น และหลีกเลี่ยงที่จะเพิ่มเติมความคิดเห็นของผู้ให้คำปรึกษาเอง
2. ในขณะที่ผู้รับคำปรึกษากำลังแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก ผู้ให้คำปรึกษาอาจ แทรกคำพูดที่เป็นการทวนความเฉพาะส่วนสำคัญนั้น ๆ ถึงสิ่งที่รับรู้ก็ได้
3. การทวนความอาจจะรวมเอาความรู้สึกเข้าไปด้วยก็ได้ ถ้าความรู้สึกนั้นเป็นสาระสำคัญของ ผู้ขอคำปรึกษา
4. การทวนซ้ำตลอดเวลาจะทำให้ผู้ขอคำปรึกษารู้สึกอึดอัด ไม่แน่ใจในความสามารถของ ผู้ให้คำปรึกษา ฉะนั้นจึงอาจใช้ลักษณะการทวนความแบบต่าง ๆ สลับกันไปในการสนทนา
5. ถ้าผู้ให้คำปรึกษาทวนความอย่างถูกต้อง ผู้รับคำปรึกษาก็จะตอบสนองด้วยการพยักหน้าหรือการตอบรับ และบ่อยครั้งก็จะพูดต่อหรือขยายความในสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วในกรณีที่ผู้ขอคำ ปรึกษาไม่มีปฏิกิริยาตอบสนอง ผู้ให้คำปรึกษาอาจจะถามด้วยคำถามเปิด

3.3.6 ทักษะการสรุปความ (Summarization)

การสรุปความเป็นการรวบรวมสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการให้คำปรึกษา หรือเมื่อยุติการให้ คำปรึกษาโดยใช้คำพูดสั้น ๆ ให้ได้ใจความสำคัญทั้งหมด ซึ่งจะมีทั้งการสรุปเนื้อหา ความรู้สึกและ กระบวนการให้คำปรึกษา (จิน แบร์. 2537 : 21) การสรุปความจะไม่นำความคิดของผู้ให้คำ ปรึกษาเพิ่มเติมเข้าไปด้วย

การปฏิบัติ ดังนี้

1. ในกรณีที่ผู้ขอรับคำปรึกษาพูดยาว ผู้ให้คำปรึกษาควรสรุปเนื้อหา และความรู้สึกสำคัญ ที่ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงออกมา เพื่อให้การปรึกษาไปในทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถจับประเด็น สำคัญได้
2. ทุกครั้งที่มีการปรึกษาเกิดขึ้น ก่อนจบการให้คำปรึกษาต้องมีการสรุปประเด็นต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา
3. เมื่อมีการให้คำปรึกษาหลายครั้ง ก่อนเริ่มกระบวนการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป ผู้ให้ คำปรึกษาอาจจะสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครั้งก่อน

4. ในกรณีที่การให้คำปรึกษาใช้เวลามากกว่าหนึ่งครั้ง ในครั้งสุดท้ายควรจะสรุปสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดของการให้คำปรึกษาที่ผ่านมามาตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้าย

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. ทำให้ผู้รับคำปรึกษาชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ ที่พูดออกมา
2. ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าการให้คำปรึกษานี้ได้ผล และมีประโยชน์เนื่องจากการสรุปจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นภาพทั้งหมด

3. การสรุปครั้งสุดท้ายเป็นการย้ำประเด็นสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อกระบวนการคิดของผู้ขอคำปรึกษาหลังจากเสร็จสิ้นการให้คำปรึกษา

4. การสรุปความช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา เกิดความมั่นใจว่าผู้ให้คำปรึกษาสามารถติดตามเพราะเข้าใจเรื่องราวที่เล่ามาทั้งหมด

3.3.7 ทักษะการสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)

การสะท้อนความรู้สึก เป็นการรับรู้ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ขอคำปรึกษาได้แสดงออกมา ไม่ว่าจะเป็นด้วยวาจา หรือกิริยาท่าทาง และเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างชัดเจนด้วยภาษาพูดให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับฟัง เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ปัญหาที่แท้จริงเนื่องจากว่าปัญหาของผู้รับคำปรึกษานั้นมักเกิดจากความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่การสะท้อนความรู้สึกจะช่วยขยายขอบเขตในการมองเห็นตนเองได้ชัดเจนและเป็นจริงมากขึ้น (จิน แบรี่. 2537 : 20) และเป็นการเน้นความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรืออารมณ์ในขณะนั้น (Ivey and Authier. 1978 : 82)

วิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกมา ลักษณะคำพูด น้ำเสียง และหาจังหวะที่จะสะท้อนความรู้สึก
2. หาคำศัพท์เกี่ยวกับความรู้สึกที่ตรงกับความรู้สึกมากที่สุดเพื่อสามารถสื่อความรู้สึกได้อย่างชัดเจน โดยใช้ภาษาง่าย ๆ
3. ไม่ควรใช้คำว่า “รู้สึก” บ่อยครั้งและไม่ใช้คำศัพท์เกี่ยวกับความรู้สึกซ้ำ ๆ ควรหาวิธีเปลี่ยนลักษณะคำพูด
4. การใช้ทักษะนี้ต้องทำทันทีที่ผู้ขอคำปรึกษาแสดงความรู้สึกออกมาเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับรู้อย่างชัดเจนและเป็นจริง และต้องการให้ผู้รับคำปรึกษามีสติในเรื่องนั้น ๆ ได้สัมผัสความรู้สึกของตนเอง ได้ตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 154)

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. ช่วยลดความรู้สึกต่อปัญหา ซึ่งมีผลทำให้ผู้ขอคำปรึกษามองสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นจริงมากขึ้น

2. ผู้ขอคำปรึกษาจะเกิดความไว้วางใจผู้ให้คำปรึกษา เนื่องจากรู้สึกว่าคุณให้คำปรึกษาเข้าใจในปัญหาของตนเอง

3. ผู้ขอคำปรึกษากล้าเปิดเผยตนเอง ระบายความรู้สึกที่ฝังใจกับปัญหาออกมา สามารถรับผิดชอบตนเอง มีอิสระในการเลือกสิ่งที่พึงพอใจ ทำให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (คมเพชร ฉัตรสุภากุล. 2529 : 103)

3.3.8 ทักษะการเจาะจง (Focusing Skill)

ทักษะการเจาะจงเป็นทักษะหนึ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้เพื่อช่วยให้ผู้ขอรับคำปรึกษาพูดเกี่ยวกับตนเองให้มากที่สุด และประกอบกับการเลือกให้ความสนใจต่อคำพูดหนึ่ง โดยเฉพาะจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและตัดสินใจว่า จะพูดเกี่ยวกับเรื่องอะไรต่อไป จุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาคือเพื่อช่วยเหลือผู้ขอคำปรึกษาไม่ใช่เพื่อผู้อื่น แต่เพื่อบุคคลที่อยู่ตรงหน้าผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้นจะต้องใช้ทักษะการเจาะจง เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้รับคำปรึกษามากที่สุด

เลือกให้ความสนใจในคำใดคำหนึ่งที่ผู้ขอคำปรึกษาเล่า โดยพิจารณาความเป็นไปได้ทุกทางที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของผู้ขอคำปรึกษาซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (Ivey & Authier, 1998 : 90)

1. การเจาะจงที่ผู้ขอคำปรึกษา (Client Focus)
2. การเจาะจงที่ผู้อื่น (Other – Person Focus)
3. การเจาะจงที่ปัญหา และโครงเรื่องสำคัญ (Problem/Main Theme Focus)
4. การเจาะจงที่ผู้ให้คำปรึกษา หรือผู้สัมภาษณ์ (Interviewer Focus)
5. การเจาะจงที่กลุ่ม (“We” Focus or Mutual Group Focus)
6. การเจาะจงที่วัฒนธรรม (Cultural) สิ่งแวดล้อม (Environmental) และบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้อง (Contextual Focus)

ทักษะการเจาะจงจะทำให้ผู้ขอคำปรึกษาให้ความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกของตนเองพร้อมที่จะเปิดเผย สืบหาเพื่อทำความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

3.3.9 ทักษะการเผชิญหน้า (Confrontation)

การเผชิญหน้าเป็นการแสดงออกด้วยวาจาให้ผู้ขอคำปรึกษาได้เห็นความขัดแย้ง ความไม่สอดคล้อง ความสับสนระหว่างพฤติกรรมความคิด ความรู้สึก และความหมายของการกระทำของตนเอง จุดมุ่งหมายของการเผชิญหน้าเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจ สามารถจัดการให้เกิดความ

สอดคล้องในตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่มีศักยภาพมากขึ้น ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องมีประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (จิ้น แบรี. 2537 : 27-29)

1. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูด
2. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูด หรือพฤติกรรม
3. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างพฤติกรรม
4. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดกับสถานการณ์
5. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดและเจตนา
6. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างบทบาทต่าง ๆ ของตนเอง หรือความสัมพันธ์

ของตนเองกับผู้อื่น

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. จับประเด็นต่าง ๆ ที่มีความขัดแย้งกันให้ชัดเจน โดยการสังเกตการสะท้อนความรู้สึก การถาม

2. เสนอให้ผู้ขอคำปรึกษาเข้าใจ โดยชี้เฉพาะสิ่งที่เป็นข้อมูลโดยไม่มีการตัดสินหรือ ประเมิน

3. สังเกตปฏิกิริยาของผู้ขอคำปรึกษา และช่วยให้พิจารณาความขัดแย้งนั้นเพื่อให้เห็น ประเด็นที่เป็นปัญหา

4. สรุปทั้งการขัดแย้งและประเด็นสำคัญ ๆ ที่เป็นปัญหา

การใช้การเผชิญหน้า จะส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบในทางป้องกันตนเองได้ ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้วิธีการบรรยายแทนการตัดสินใจ หรือประเมินข้อมูล และการจะใช้การเผชิญหน้านั้น จะต้องเลือกใช้ในจังหวะที่เหมาะสม โดยพิจารณาระดับความเอาใจใส่ระดับความกลัว และแรงปรารถนาที่จะเปลี่ยนตนเองของผู้รับคำปรึกษา นอกจากนั้นการใช้การเผชิญหน้านั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่บอกผู้รับคำปรึกษาว่าทำผิดพลาดหรือเป็นคนไม่ดี (Ivey and Authier. 1978 : 84) และจะไม่มีการตำหนิหรือทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกผิด (Christansen and Kockrow. 1991 : 42)

3.3.10 ทักษะการนำ (Direction – giving Skill)

ทักษะการนำเป็นทักษะที่ใช้เมื่อผู้ให้คำปรึกษาต้องการบอกให้ผู้ขอคำปรึกษาทำในสิ่งที่ตนต้องการ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ การใช้พฤติกรรมที่เป็นภาษาพูด และไม่ใช้ภาษาพูดอย่างเหมาะสม การใช้ภาษาพูดที่มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง การตรวจสอบเพื่อตรวจสอบกลุ่ม หรือบุคคลว่าการนำของผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจหรือไม่

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. การใช้พฤติกรรมแสดงออกที่เป็นภาษาพูดและไม่ใช้ภาษาพูดอย่างเหมาะสม โดยผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงออกทั้งภาษาพูด และภาษาท่าทางที่มีความเชื่อมั่น น่าเชื่อถือ มีการประสานสายตา ใช้ระดับเสียง และภาษาท่าทางที่เหมาะสมในขณะที่ใช้ทักษะการนำ เช่น

“นั่งเอาหลังพิงไปที่เก้าอี้ หลับตา แล้วผ่อนคลาย”

“พูดซ้ำในสิ่งที่คุณพูดแล้วซ้ำอีกครั้งหนึ่ง” เป็นต้น

2. การใช้ภาษาพูดที่มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง ยิ่งคำพูดที่ใช้มีความชัดเจนตรงไปตรงมามากเท่าไร การนำยิ่งได้รับการตอบสนองมากเท่านั้น เช่น

“คุณลองทำอย่างนั้นอีกครั้งหนึ่งนะ” กับเมื่อเทียบ “ตอนพูดครั้งแรก คุณมองที่มือของคุณ พูดอีกครั้งหนึ่ง และคราวนี้มองมาที่ฉันนะ”

3. ตรวจสอบกับกลุ่มหรือบุคคลว่า การนำของเขาเป็นที่เข้าใจหรือไม่ โดยขอให้ผู้รับคำปรึกษากล่าวถึงการนำที่ผู้ให้คำปรึกษาเพิ่งกล่าวไป หรือถามว่าการนำนั้นเป็นที่เข้าใจหรือไม่ให้เวลาอย่างเพียงพอที่เขาจะตามความคิดของเรา เช่น

“ลองพูดซิว่า ผมเพิ่งพูดอะไร”

“คำแนะนำชัดเจนไหม”

“คุณรู้สึก หรือคิดอย่างไรต่อคำแนะนำนั้น”

ทักษะการนำก่อให้เกิดประโยชน์คือ ผู้รับคำปรึกษาสามารถกระทำในสิ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพและโน้มน้าวผู้ขอคำปรึกษาได้ดี

3.3.11 ทักษะการสะท้อนกลับ (Feedback)

การสะท้อนกลับเป็นทักษะที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้เพื่อสื่อสารหรือเปิดเผยความรู้สึก ความคิดเห็น และการรับรู้ของตน ที่มีต่อผู้รับคำปรึกษา และสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะนั้นไปยังผู้รับคำปรึกษามุ่งที่จะให้คำปรึกษาได้ตระหนักถึงการรับรู้ของผู้อื่นที่มีต่อตน

วิธีปฏิบัติการสะท้อนกลับอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นดังนี้ (เมธินันท์ ภิกขุโชติ 2539 ; อ้างอิงจาก Ivey & Gluckstern, 1984)

1. มีความชัดเจนและเจาะจง เช่น

“คุณแสดงออกอย่างสามหาว” (กลุ่มเครือ & ทัวไป)

“คุณแสดงออกมาว่าโกรธ เพราะว่าคิวของคุณยืน ตัวแข็ง คำพูดของคุณออกมาอย่างรวดเร็วมาก บอกให้รู้สึกว่าคุณกำลังโกรธมาก” (ชัดเจน และเจาะจง)

2. ไม่ตัดสินผู้รับคำปรึกษา

“การมองด้วยหางตาเป็นสิ่งที่ไม่ดี” (เป็นการสะท้อนกลับที่มีการตัดสิน เพราะว่ามีคำว่า ดี/ไม่ดี ตัดสินอยู่ด้วย)

“ใบหน้าเครียดของคุณบอกให้ฉันทราบถึงความโกรธ คุณกำลังโกรธอยู่ใช่ไหม” (ไม่ตัดสิน โปรดระลึกว่าการสะท้อนกลับจะต้องให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีโอกาสสำรวจตัวเอง)

3. เจาะจงที่จุดแข็ง เช่น

“ดูเหมือนว่า คุณต้องรู้สึกทุกข์ทรมานมาก”

“ความเครียดและความโกรธที่คุณแสดงออกมา ดูเหมือนชี้ให้เห็นว่าคุณกำลังพยายามอย่างมาก ๆ เลย” (การหาลักษณะที่เป็นบวกมีความสำคัญ เพราะการสะท้อนกลับมักจะเจาะจงทางลบมากเกินไป)

4. กล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงแทนที่ความรู้สึก หลีกเลี่ยงการตั้งฉลาก (Avoid Labels) ความรู้สึกอาจจะใช้ได้แต่ต้องเปิดให้ผู้รับคำปรึกษาได้ตอบสนอง เช่น

“รายงานของคุณช่วยมาก” (ความรู้สึก)

3.3.12 ทักษะการเปิดเผยตนเอง (Self – Disclosure Skill)

การเปิดเผยตนเอง เป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาเล่าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตนเองให้ผู้รับคำปรึกษา รู้ อาจเป็นข้อมูลที่เป็นข้อสังเกต ความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์การเปิดเผยตนเอง อาจเป็นไปในทางลบหรือทางบวก และผู้ให้คำปรึกษาจะต้องนึกอยู่เสมอว่า นอกจากการเปิดเผยตนเองด้วยคำพูดแล้ว ทำทางกิริยาและวิธีการต่างๆ ที่ไม่ใช่การพูดนั้นก็เป็น การเปิดเผยตนเองด้วย เช่นกัน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ตั้งใจที่จะเปิดเผย และผู้รับคำปรึกษาจะรับรู้สิ่งเหล่านี้ได้มากกว่าคำพูด (จิน แบร์รี. 2537 : 28 – 29)

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวเอง เช่น ฉัน ผม
2. พูดตามความจริงที่ตนเองคิดหรือรู้สึก
3. จังหวะในการเปิดเผยตนเองควรจะสอดคล้องกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น
4. ควรเปิดเผยตนเองเฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็น และเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับ

การปรึกษา

5. ควรพูดถึงความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งจะมีผลมากกว่าการพูดถึงความรู้สึกในอดีตหรือความคาดหวังในอนาคต

6. ในการเปิดเผยตัวเองให้พูดระบุเรื่องที่ทำให้เกิดความคิดหรือความรู้สึกนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา

การเปิดเผยตัวเองให้การให้คำปรึกษานี้ มีนักจิตวิทยาได้แสดงทักษะต่าง ๆ กันตามความคิดและหลักทฤษฎีของแต่ละคน บางคนเห็นว่าผู้ให้คำปรึกษาไม่ควรเล่าเรื่องของตนเอง ควรอยู่ในบทบาทของนักวิชาชีพโดยไม่นำเรื่องของตนเองมาเกี่ยวข้องจึงจะทำให้คำปรึกษาบังเกิดผล แต่อีกทัศนะหนึ่งเห็นว่า การเปิดเผยตัวเองของผู้ให้คำปรึกษานี้จะทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกอบอุ่นมีความใกล้ชิดมากขึ้น และเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้รับคำปรึกษาแก้ไขปัญหของตนเอง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้รับคำปรึกษาให้ได้พูดต่อไป และเปิดเผยตนเองมากขึ้น
2. สร้างความไว้วางใจระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา
3. สร้างความเสมอภาคระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา

ข้อควรระวังในการใช้ คือ

1. ถ้าผู้ให้คำปรึกษาเปิดเผยตัวเองมากเกินไป จะทำให้จุดสนใจในกระบวนการให้การปรึกษาเน้นไปที่ผู้ให้คำปรึกษาแทนที่จะเจาะจง ถึงปัญหาของผู้รับคำปรึกษา
2. การเปิดเผยตัวเองถึงความรู้สึกที่ลึกเกินไป อาจทำให้ผู้รับคำปรึกษาดกใจกลัว และเป็นอุปสรรคในการดำเนินการต่อไป
3. ผู้ให้คำปรึกษาควรนึกว่าประสบการณ์ของตนเองอาจจะมีส่วนเหมือนกับประสบการณ์ของผู้รับคำปรึกษา แต่ก็มิหลาย ๆ สิ่งที่แตกต่างกันในบริบท ความหมายและสิ่งแวดล้อม ซึ่งบ่อยครั้งที่ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกัน

3.3.13 ทักษะการใช้ผลลัพธ์ที่ตามมา (Feed back Consequences)

การให้ผลลัพธ์ที่ตามมา เป็นการชี้ให้ผู้รับคำปรึกษาได้เห็นผลที่ตามมาจากการวางแผนและการปฏิบัติของตนเอง ทั้งในทางลบและทางบวก ผลลัพธ์ที่ตามมานี้ อาจเป็นได้ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในใจ หรือเหตุการณ์ภายนอก ซึ่งทำให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดลง หรือรุนแรงขึ้นหรือลดลง

การใช้ผลลัพธ์ที่ตามมามีต่อผู้รับคำปรึกษา (จีน แบร์. 2537 : 25)

1. ด้านอารมณ์ความรู้สึก เช่น รู้สึกดี ไม่ดี กลุ้มใจ สับสน ไม่มั่นใจ เป็นต้น
2. ด้านร่างกาย เช่น ใจเต้น ปวดศีรษะ ท้องผูก เป็นต้น
3. ด้านพฤติกรรม การปฏิบัติตน
4. ด้านความคิด ทัศนคติ ความเชื่อ

5. ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น เวลา เหตุการณ์ สถานที่ เงิน ทรัพย์สิน เป็นต้น
6. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ญาติ เพื่อนร่วมงาน การใช้ผลลัพธ์ที่ตามมา อาจทำได้ 2 ทางคือ

1. การใช้ผลลัพธ์ที่ตามมาทางบวก เป็นการชี้ให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นข้อดีและประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นการสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาลงมือตัดสินใจ หรือปฏิบัติตามแผนที่ได้ วางไว้

2. การใช้ผลลัพธ์ที่ตามมาในทางลบ เป็นการบอกถึงผลที่ได้ดี หรือโทษที่อาจจะตามมาจากการตัดสินใจหรือการปฏิบัติ

วิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ทวนซ้ำ หรือสะท้อนความรู้สึก เพื่อให้แน่ใจว่าผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจเหตุการณ์อย่างถูกต้อง

2. ให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาได้นึกถึงผลดีหรือผลเสียที่จะตามมาจากการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติตนเอง

3. ผู้ให้คำปรึกษาชี้ผลที่ตามมาจากการรับรู้ของตนเอง

4. สรุปผลดีและผลเสียของการตัดสินใจหรือการปฏิบัติ

5. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาลงมือเลือกทางปฏิบัติ

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. ผู้รับคำปรึกษารับรู้ถึงผลดี และผลเสียของการตัดสินใจและการปฏิบัติของตนเอง

2. ผู้รับคำปรึกษามีทางเลือกมากขึ้นในการปฏิบัติต่อไป

3.3.14 ทักษะการตีความ (Interpretation)

การตีความเป็นการมอง และเข้าใจเรื่องราวของผู้ขอรับคำปรึกษาในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้ให้คำปรึกษาอธิบายพฤติกรรม ความรู้สึก และสภาพอารมณ์ของผู้รับคำปรึกษาพร้อมทั้งแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นถึงสิ่งที่เป็สาเหตุของปัญหาเพื่อขยายความเข้าใจและผู้รับคำปรึกษาของปัญหาในแง่ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้มองโลกกว้างขึ้น เข้าใจตนเองและเปิดเผยมากขึ้น (จิ้น แบรี. 2537 : 24)

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. การตีความเป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์และความสามารถในการมองพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน จึงสามารถตีความได้

2. การตีความไม่ควรใช้ในระยะเวลาของการให้คำปรึกษา แต่ควรจะใช้เมื่อผู้รับคำปรึกษาได้เล่าถึงปัญหาสักระยะหนึ่งแล้ว

3. หลังจากตีความควรจะให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาเล่าถึงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการตีความนั้น ๆ

4. การตีความนี้ไม่ควรใช้ระยะสุดท้ายของชั่วโมงการให้คำปรึกษา ควรจะมีเวลาพอที่จะได้สนทนากันหลังจากตีความแล้ว

5. การตีความนั้นอาจจะใช้หลักสามัญสำนึกของการใช้เหตุผล หรืออาจจะนำทฤษฎีบุคลิกภาพต่าง ๆ มาใช้ บางครั้งควรจะให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาตีความด้วยตนเอง

6. การตีความนั้นผู้ให้คำปรึกษาต้องแน่ใจว่าการตีความหมายของตนมีพื้นฐานอยู่ที่เนื้อหาสาระที่ปรากฏจริงของผู้รับคำปรึกษา ไม่ใช่ตีความจากความคิดและค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษาประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้ขอคำปรึกษาสามารถเข้าใจตนเองได้ระดับที่ลึกหรือถูกต้องมากขึ้น

2. ในการยอมรับความหมายใหม่จากผู้ให้คำปรึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างความเห็นของผู้ให้คำปรึกษาและความรู้สึกนึกคิดของผู้รับคำปรึกษา หากมีความแตกต่างมากโอกาสในการยอมรับจะน้อย แต่ถ้าวการตีความนั้นใกล้เคียงกับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา การยอมรับก็จะง่ายขึ้น

3. ในแง่ของการเน้นประเด็นที่สำคัญ ถ้าเป็นประเด็นที่ผู้รับคำปรึกษาสามารถรับได้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หากเน้นประเด็นของปัญหาที่รับไม่ได้ก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และจะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมในทางลบ ดังนั้นแทนที่จะช่วยผู้รับคำปรึกษากลับทำให้ผู้รับคำปรึกษาอยู่ในสภาพที่แย่ลงกว่าเดิม

3. ทฤษฎีเบื้องต้นที่ใช้ในการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

แบรมเมอร์ (Brammer. 1988 : 161 – 163) กล่าวว่า การฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคนั้น ต้องอยู่บนรากฐานของทฤษฎี 4 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการ (Need Theory) ทฤษฎีนี้ยึดหลักการว่า มนุษย์แสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ก็เนื่องจากมีความต้องการในทางจิตวิทยาและสรีรวิทยา ซึ่งจะก่อให้เกิดความพอใจและมีความสุขในบุคลิกภาพ ในบางกรณีบุคคลก็ต้องการที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นก็เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการนั้น มีไว้เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เกิดความพอใจและช่วยให้การปฏิบัติดำเนินไปด้วยความราบรื่น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การจะเกิดทักษะในการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการเรียนรู้ และเมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วจะต้องให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ความคิด (Cognitive) ด้านความรู้สึก เจตคติ (Affective) และทางทักษะ (Skill) ซึ่งการเรียนรู้อาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น การใช้ตัวแบบ การให้แรงเสริมการฝึกฝน โดยการเล่นเกมส์ หรือจัดประสบการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด รวมทั้งการฝึกให้คำปรึกษาแก่ผู้รับคำปรึกษาในห้องทดลอง

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนักรู้ (Awareness Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่าคนที่บุคคลตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและรู้ถึงผลการกระทำของตนเองนั้นแสดงว่าบุคคลนั้นรู้จักตนเอง เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง บุคคลก็จะสามารถเปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น ดังนั้นการให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายเรื่องราวและความรู้สึกต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจความรู้สึกของตนเอง และเกิดการรับรู้ สามารถแยกแยะยอมรับความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพ

4. ทฤษฎีการสื่อสาร (Communication Theory) ทฤษฎีการสื่อสารนี้มีสมมติฐานว่าบุคคลย่อมจะไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ถ้าการสื่อความหมายระหว่างบุคคลทั้งสองไม่บรรลุความสำเร็จ ดังนั้นการพูดและการฟังที่จะใช้ในการสื่อความหมายระหว่างบุคคลจะต้องกระจ่างชัด การใช้คำพูดนั้นต้องพูดให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อความหมาย นั่นคือ จะต้องสื่อให้ตรงเป้า มีความหมายชัดเจน และให้สอดคล้องกับลักษณะท่าทางหรือการแสดงออกในการสื่อความหมายขณะสัมภาษณ์นั้น บุคคลจะต้องพยายามเตือนสติตนเองอยู่เสมอ โดยระลึกว่าการสื่อความหมายเป็นกระบวนการสื่อความหมายแบบสองทาง (Two – Way Communication) คือผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้สื่อสาร และผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้รับสาร ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องตระหนักรู้เสมอว่าสิ่งที่ตนเข้าใจนั้นมีความหมายบิดเบือนไปจากข้อมูลที่ผู้รับคำปรึกษาสื่อให้หรือไม่ สิ่งใดที่ผู้ให้คำปรึกษาแปลความหมายเอง ถ้าหากเกิดความไม่กระจ่างในการสื่อความหมาย ผู้ให้คำปรึกษาอาจมีการสร้างภาพพจน์ หรือแสดงปฏิกิริยาออกมาจนทำให้มีการปฏิบัติที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากการแปลความหมายผิด เป็นต้น

3.4 ลำดับขั้นตอนในการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ไอวีย์ และออเทอร์ (Ivey and Authier. 1978 : 11) ได้เสนอลำดับขั้นตอนในการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ดังนี้

1. ให้ผู้รับการฝึกสัมภาษณ์เพื่อนสมาชิกในกลุ่มซึ่งแสดงเป็นผู้รับคำปรึกษาโดยใช้เวลา 5 นาที พร้อมทั้งมีการบันทึกวิธีทัศน์ไว้ เพื่อบันทึกลักษณะธรรมชาติของผู้รับการฝึก
2. ให้ผู้รับการฝึก อ่านรายละเอียดทักษะที่จะใช้ในการฝึก
3. ให้ผู้รับการฝึก ศึกษารูปแบบทักษะที่ฝึกจากวิธีทัศน์ทั้งในด้านดีและไม่ดี
4. ให้ผู้รับการฝึกและผู้ฝึก อภิปรายร่วมกันจนเกิดความเข้าใจ
5. ให้ผู้รับการฝึกได้มีโอกาสแสดงทักษะต่าง ๆ แล้วบันทึกภาพไว้

6. ถ้าผู้รับการฝึกยังไม่สามารถแสดงทักษะได้ตามที่ต้องการ กระบวนการฝึกก็อาจย้อนกลับไปเริ่มต้นในขั้นที่ 1 ใหม่อีก เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมของผู้รับการฝึกเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้ขึ้นไปสู่ระดับที่ต้องการ ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกแต่ละทักษะจะใช้ประมาณ 1 ชั่วโมง

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 84) ได้แบ่งขั้นตอนการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคยและปฐมนิเทศการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค โดย มีอาจารย์นิเทศก์จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างอาจารย์และสมาชิกด้วยกัน และมี กิจกรรมการปฐมนิเทศเพื่อการชี้แจงความหมาย จุดประสงค์ และวิธีการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ขั้นที่ 2 ทดลองให้คำปรึกษาก่อนฝึก ให้สมาชิกในกลุ่มทดลองให้คำปรึกษาก่อนสัก 5 – 10 นาที บันทึกเสียงหรือบันทึกวิธีที่ดีทัศน์ไว้

ขั้นที่ 3 ศึกษาหลักเกณฑ์ทักษะการใส่ใจ โดยอาจารย์นิเทศก์จะบรรยายหลักเกณฑ์ของทักษะการใส่ใจ

ขั้นที่ 4 ดูตัวอย่างการใช้ทักษะการใส่ใจ โดยดูจากการบันทึกวิธีทัศน์

ขั้นที่ 5 ลงมือฝึกทักษะ ให้ผู้รับการฝึกแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 3 คน สลับทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และเป็นผู้สังเกตการณ์ คิดสถานการณ์เอง แล้วลองลงมือฝึกทักษะคนละ 5 นาที แล้ววิพากษ์วิจารณ์กันเองในกลุ่ม อาจใช้แบบประเมินพฤติกรรม แต่ละทักษะที่กำลังฝึกได้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจารณ์ อาจารย์นิเทศก์จะเวียนกันไปสังเกตการณ์และให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการฝึกทักษะการใส่ใจ หลังจากสิ้นสุดการฝึกทักษะในกลุ่มย่อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกมารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อประเมินผลการฝึกโดยอาศัยภาพเสียงและแบบประเมินเป็นแนวทางเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ทราบส่วนดี และส่วนบกพร่องที่ยังต้องปรับปรุง และให้ระบุว่าแต่ละคนให้เรียนรู้อะไรจากการฝึกทักษะการใส่ใจ

ขั้นที่ 7 ฝึกทักษะการใส่ใจซ้ำ

จากการอภิปรายและประเมินผล หากผู้รับการฝึกยังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขก็ย้อนกลับไปฝึกทักษะการใส่ใจซ้ำและมีการประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 8 และขั้นต่อไป เป็นการฝึกทักษะต่อ ๆ ไปจนครบ ซึ่งมีวิธีการเหมือนขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 7

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว สรุปขั้นตอนการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคดังนี้

ไอวี และออเทอร์ (Ivey and Authier. 1978 : 8 – 9) กล่าวว่า ผู้ให้คำปรึกษาแบบ จุลภาคมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ควรฝึกที่ละเทคนิคจนกว่าจะเกิดความชำนาญเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกได้เห็น พัฒนาการของตนเองทันทีทันใดในแต่ละเทคนิคที่ฝึก และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าในทางตรงข้าม ถ้าฝึกหลาย ๆ เทคนิคพร้อม ๆ กันจะไม่บังเกิดผลดีเท่าที่ควรและอาจเกิดความสับสน

2. เปิดโอกาสให้ผู้ฝึกได้สังเกตตัวเอง และพัฒนาข้อบกพร่อง กล่าวคือ หลังจากการให้คำปรึกษาผ่านไปแต่ละครั้ง ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาที่เฝ้าสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้คำปรึกษา และปฏิกิริยาของผู้รับคำปรึกษา จะให้แนวคิดย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงตนเองของผู้ให้คำปรึกษา ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อ ๆ ไป

3. ผู้รับการฝึกสามารถเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ด้วยการสังเกตตัวแบบจากวิดีโอ ซึ่งมีผู้ให้คำปรึกษาที่มีความชำนาญเป็นผู้สาธิต มิใช่เรียนแต่ภาคทฤษฎีเท่านั้น จำเป็นต้องได้เห็นการปฏิบัติควบคู่ไปด้วย

4. เป็นวิธีการสอนเทคนิคการให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้คำปรึกษา และยังเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ให้คำปรึกษาที่รับการฝึกที่จะได้เรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ จากตัวแบบ คือผู้ให้คำปรึกษาในขณะที่ให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง

5. เป็นการฝึกในสถานการณ์สมมติ ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกต้องแสดงบทบาทเป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกตการณ์ ซึ่งให้แนวคิดย้อนกลับแก่ผู้แสดงบทเป็นผู้ให้คำปรึกษาทันที หลังจากเสร็จการแสดงบทบาทนั้น ๆ แล้ว

6. บทบาทสมมตินี้ ผู้ฝึกจะเป็นผู้กำหนดให้หรือผู้รับการฝึกอาจเป็นผู้กำหนดเองก็ได้ แต่ควรเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ลักษณะงาน หรือความขัดแย้งในชีวิตจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับการฝึกสามารถเข้าถึงบทบาทของตน และผู้อสาสมัครเป็นผู้รับคำปรึกษาก็ได้มีโอกาสพูดถึงปัญหาของตน ทำให้เกิดความซาบซึ้งกับการที่มีผู้รับฟังเข้าใจในตัวเขาและยินดีที่จะให้ความร่วมมืออีกในโอกาสต่อ ๆ ไป

4. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา

4.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

4.1.1 ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษา

แฮนเซน สเตวิก และวอร์เนอร์ (Hansen, Stevic and Warner. 1980 : 106) กล่าวถึงทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของโรเจอร์สว่า บุคคลที่ได้รับโอกาสให้เจริญงอกงามจะสามารถพัฒนาไปสู่การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ (Fully Functioning) โดยช่วยให้เขาสามารถเผชิญกับ

สถานการณ์ใหม่ ๆ ในวิถีทางที่สร้างสรรค์ สามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับตนเอง ไม่มีการบิดเบือนหรือปฏิเสธ การตระหนักรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์เหล่านั้น ซึ่งสรุปได้ว่า โรเจอร์ส มองมนุษย์ว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่าสามารถพัฒนาตนเองไปในวิถีทางที่ดีงาม หรือทางบวกได้ถ้าหากได้รับโอกาสที่ดี

คอเรย์ (Corey. 1996 : 200 – 201) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางดังนี้

1. มนุษย์เป็นคนดี มีความสามารถ มีเหตุผล มีศักดิ์ศรี เชื่อถือและไว้วางใจได้ มีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความพร้อมที่จะนำตนเอง เปลี่ยนแปลงตน สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีอิสระ มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพไปในทิศทางที่เหมาะสม

2. มนุษย์อาจเกิดความวิตกกังวลได้ ถ้าไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความมั่นใจ ขาดวุฒิภาวะ มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและประสบการณ์ไม่สอดคล้องกัน และมีความรู้สึกไร้ค่า

4.1.2 ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง

คมเพชร จิตรสุภกุล (2530 : 64) ได้กล่าวถึง ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. บุคคลจะอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมีตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งโลกส่วนนี้จะครอบคลุมถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปในระดับจิตสำนึก และโลกส่วนตัวนี้มีแต่เพียงตนเองเท่านั้นที่รู้หรืออะไร

2. บุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เคยรับรู้มาก่อน หรือมีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้นบุคคลจะถือว่าสิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้คือความจริงของตนเอง

3. บุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นส่วนรวม

4. บุคคลมีแนวโน้มที่จะพยายามเข้าใจตนเอง รักษาไว้ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ และส่งเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านประสบการณ์ซึ่งจะทำให้ตนเองดูแลตนเองได้ สร้างแบบแผนนี้ให้แก่ตนเองได้ มีเสรีภาพแห่งตน ทั้งนี้ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลอื่น

5. การแสดงพฤติกรรมของบุคคลจะเป็นความพยายาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่บุคคลจะแสดงความต้องการของบุคคลเท่าที่รับรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา

6. อารมณ์จะมีความเกี่ยวข้อง และมีส่วนในการเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างมีจุดมุ่งหมาย

7. การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ดีที่สุดก็คือการเข้าใจความรู้สึกที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล

8. เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะทำให้มีการพัฒนาโครงสร้างแห่งตนขึ้นมา

9. พฤติกรรมทั้งหลายที่บุคคลแสดงออกมาจะสอดคล้องกับความคาดหวังเกี่ยวกับตน

10. การที่บุคคลปรับตัวไม่ได้นั้น เป็นเพราะไม่ยอมรับรู้เรื่องราวความรู้สึกที่สำคัญของตนเองและประสบการณ์ภายใน

4.1.3 เป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบผู้ยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 54 – 55) กล่าวถึงเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางว่า

1. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับความเป็นจริง พิจารณาตนเองและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนหรือเก็บกดประสบการณ์ของตน ปราศจากความรู้สึกได้รับความคุกคามด้านจิตใจ ไม่ใช่กลวิธีปกป้องกันตนเองในการแก้ปัญหาเปิดรับประสบการณ์ โดยพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม

2. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น ลดความรู้สึกหดหู่ทอดถอย มีกำลังใจต่อสู้ชีวิตใหม่ และพร้อมที่จะเลือกดำเนินการกับชีวิตของตนเอง

3. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเพิ่มขึ้น

4. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นทั้งด้านส่วนตัว การเรียน และการทำงาน

6. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (Well Functioning Person) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้คือ

6.1 ยอมรับความจริง

6.2 เปิดรับประสบการณ์โดยพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม

6.3 พยายามพัฒนาตนเอง

คอเรีย (Corey, 1996 : 202–203) กล่าวว่าเป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง คือ เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา

1. เปิดรับประสบการณ์ โดยพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ปกปิดหรือบิดเบือน หากประสบการณ์ที่เผชิญนั้นไม่เป็นที่พึงประสงค์

2. ไว้วางใจ เข้าใจ และยอมรับตนเอง ประเมินผลตนเอง อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

3. เชื่อมมั่นในสิ่งที่ตนคิดหรือตัดสินใจ

4. มีความรู้สึกมีอิสระที่จะคิดจะทำ โดยไม่ก้าวท้าวสิทธิของบุคคลอื่น

5. เต็มใจที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เจริญงอกงาม และพัฒนาการให้มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมีเป้าหมาย โดยเน้นตัวบุคคลไม่ใช่ปัญหา จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาไม่ใช่การแก้ปัญหา แต่ช่วยให้มีกระบวนการพัฒนาสามารถจัดการกับปัญหาได้ดี โดยเน้นเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักตนเอง มีเหตุมีผล มีความยืดหยุ่นลดหรือขจัดความทุกข์ทางอารมณ์และความรู้ของผู้รับคำปรึกษา ทำให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

4.1.4 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ฮาร์ท (อาภา จันทรสกุล. 2535 : 106 – 109 ; อ้างอิงจาก Hart. 1970) กล่าวถึงการพัฒนาเทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมี 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะแรก (ค.ศ. 1940 – ค.ศ. 1950) ระยะนี้เน้นเทคนิคต่าง ๆ ที่โรเจอร์สใช้แล้วประสบความสำเร็จ ได้แก่ เทคนิคการฟัง การยอมรับ การทำให้เกิดความกระจ่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา มีขอบเขตจำกัด ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่เสนอแนะหรือให้แนวคิด ไม่ประเมินค่านิยมของผู้รับคำปรึกษา เคารพในความเป็นตัวเอง และเสรีภาพของผู้รับคำปรึกษา ไม่ใช่เทคนิคที่ผู้ให้คำปรึกษาแบบนำทางใช้ทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การตั้งคำถาม การตีความทางวินิจัย เป็นต้น ระยะนี้เรียกว่า Non – Directive Psychotherapy

2. ระยะที่สอง (ค.ศ. 1950 – ค.ศ. 1957) ระยะนี้เน้นความสำคัญของเทคนิคการสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) การสื่อสารไม่เน้นที่ข้อมูลหรือเนื้อหาแต่เน้นความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาที่มีต่อข้อมูลหรือประสบการณ์นั้น ๆ ผู้ให้คำปรึกษาไม่เสนอแนะไม่แสดงทัศนคติหรือค่านิยมของตนต่อผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคการฟัง การยอมรับเป็นมิตรอบอุ่นเคารพในเสรีภาพของผู้รับคำปรึกษา และมีบทบาทหน้าที่เสมือนกระจกสะท้อนให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง ระยะนี้เรียกว่าระยะ Reflective Psychotherapy

3. ระยะที่สาม (ค.ศ. 1957 – ค.ศ. 1970) ระยะนี้ไม่เน้นความสำคัญของเทคนิคในการให้คำปรึกษา แต่เน้นที่ทัศนคติ และค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งเอื้อต่อการสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา ระยะนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาไม่มีขอบเขตจำกัด ผู้ให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และประสบการณ์กับผู้รับคำปรึกษา โดยการเปิดเผยความรู้สึกความคิดเห็นของผู้ให้คำปรึกษาในจังหวะเวลาที่เหมาะสม ความสำคัญของการให้คำปรึกษาคือ การเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาระบายความรู้สึกและประสบการณ์ต่าง ๆ ภายใต้สภาวะสัมพันธภาพที่ดีในการให้คำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาให้การยอมรับโดยปราศจากเงื่อนไข เข้าใจไวต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา สื่อสารความเข้าใจ และการรับรู้นั้นกลับไปให้ผู้รับคำปรึกษาทราบ ระยะนี้ปรัชญา ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพของผู้ให้คำปรึกษามีความสำคัญยิ่ง ระยะนี้เรียกว่า Experiential Therapy

คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 76) กล่าวว่าในระยะเริ่มแรกของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางนั้น ผู้ให้คำปรึกษามักไม่เป็นตัวของตัวเองในขณะที่ให้คำปรึกษาเพราะพยายามเน้นเรื่องเทคนิคเป็นอย่างมาก ในระยะต่อมาผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องความสัมพันธ์กับผู้รับคำปรึกษา รวมทั้งในด้านเจตคติ และปรัชญาในการให้คำปรึกษา ดังนั้นบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาจึงสำคัญมากกว่าเทคนิค แต่อย่างไรก็ตามเทคนิคทั้งหลายที่ใช้ก็เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเจตคติและปรัชญาของการให้คำปรึกษาซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกันด้วย

เทคนิคสำคัญที่ผู้ให้คำปรึกษาที่ใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง คือ

1. การเริ่มต้นการให้คำปรึกษา (Opening the Interview) ในการเริ่มสนทนาทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา อาจอยู่ในภาวะตื่นตื้น ผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยปรับสถานการณ์ให้ดีขึ้นโดยนึกถึงหลักของการปฏิบัติที่ดีต่อบุคคลอื่น การเริ่มต้นการให้คำปรึกษาอาจเริ่มโดย การถามในลักษณะที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกอบอุ่นใจและเต็มไปด้วยความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือ (คมเพชร จัตรศุภกุล. 2530 : 101 - 102) เป็นการสร้างสัมพันธภาพ (Establish Rapport) ซึ่งจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความสบายใจ มีศรัทธา ไว้วางใจ มีความอบอุ่น มีความมั่นใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับเพื่อจัดความหวาดระแวงของผู้มารับคำปรึกษา และจากสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันนี้ เป็นการแสดงออกและการสื่อสารที่จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าผู้ให้คำปรึกษายอมรับและเคารพในความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าของผู้รับคำปรึกษา มีความเข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา เปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทำความเข้าใจ ได้สัมผัสกับความรู้สึกของตนเอง และยอมรับตนเองพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2542 : 205)

นอกจากนี้ คอเรีย (Corey. 1996 : 207 – 208) กล่าวว่า เทคนิคที่สำคัญของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ยังประกอบด้วย

1. การยอมรับ (Acceptance) เป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่รับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้รับคำปรึกษาพูด โดยไม่แสดงปฏิกิริยาใด ๆ ออกไป ไม่ท้วงติง หรือไม่ให้ความมั่นใจ เพียงแสดงออกด้วยการพยักหน้า หรือใช้คำพูดหรือเสียงที่แสดงว่าผู้ให้คำปรึกษากำลังฟังด้วยความใส่ใจ ตั้งใจ เช่น อืม

2. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองที่อาจสับสนอยู่

3. การทวนคำ (Paraphrasing) หรือการสะท้อนเนื้อหา (Reflecting of Content) เป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเองชัดเจนมากขึ้น

4. การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification) จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความกระจ่างมากขึ้น นำไปสู่ความเข้าใจตนเองที่ละน้อยและค่อยๆ ยอมรับในสิ่งที่เคยปฏิเสธหรือไม่ยอมรับมาก่อน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้รับคำปรึกษาในช่วงนั้นจะสับสน ไม่เข้าใจตนเอง การมองโลก และการรับรู้ อาจจะบิดเบือนจากความเป็นจริงได้

5. การเงียบ และการฟัง (Silence and Listening) การฟังอย่างตั้งใจและใส่ใจจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาพร้อมที่จะเล่าเรื่องราว ส่วนการเงียบเพียงช่วงสั้น ๆ จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ใคร่ครวญถึงเรื่องราวของตนเอง การโต้ตอบหรือการแก้ปัญหาของตนเองจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้สัมผัสความรู้สึกที่แท้จริงในขณะนั้นของตนเอง

6. การใช้คำถาม (Questioning) หากผู้ให้คำปรึกษาใช้คำถามในรูปปลายเปิดจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง ได้เข้าใจเรื่องราวของตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งจะคิดหาเหตุผลและรู้สึกเป็นอิสระที่จะตอบคำถาม ส่วนคำถามปลายปิดนั้นเป็นเพียงต้องการให้ผู้รับคำปรึกษาตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ ยอมรับหรือไม่ปฏิเสธ หากผู้ให้คำปรึกษาใช้ให้ถูกจังหวะก็จะเกิดประโยชน์โดยไม่ใช้จนพรวดหรือหรือบ่อยเกินไป

ข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ถึงแม้จะให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ให้คำปรึกษามากกว่าเทคนิค วิธีการให้คำปรึกษาก็ยังคงมีความจำเป็นในกระบวนการให้คำปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การรับฟัง และการเงียบอย่างมีประสิทธิภาพ การยอมรับ ทั้งในเรื่องราวและความเป็นบุคคลของผู้รับคำปรึกษา โดยไม่มีเงื่อนไข การสะท้อนเนื้อหา การสะท้อนความรู้สึก รวมทั้งการทำให้เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่าง เพราะเทคนิคเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมเจตคติ หลักการและปรัชญาของการให้คำปรึกษา

4.1.5 ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 71 – 72) ได้แบ่งกระบวนการการให้คำปรึกษาเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้รับคำปรึกษาไม่ค่อยมีความยึดหยุ่น แต่เต็มใจเปิดเผยตนเองโดยจะสื่อสารถึงเรื่องภายนอกเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างส่วนบุคคลในระยะนี้จะขาดการยึดหยุ่นเป็นอย่างมาก

ขั้นที่ 2 ผู้รับคำปรึกษาเริ่มเปิดเผยตนเองมากขึ้น ยังพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองจะยังไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสถานการณ์ในชีวิตของตนเองและยังไม่ยอมรับความรู้สึกของตนเอง อาจพูดถึงเรื่องความขัดแย้งต่าง ๆ บ้าง แต่ก็ยังไม่ยอมรับในสิ่งเหล่านั้น โครงสร้างส่วนบุคคลยังคงขาดความยึดหยุ่น

ขั้นที่ 3 ผู้รับคำปรึกษาเริ่มพูดถึงตนเอง และประสบการณ์ในปัจจุบันแต่การรับรู้ตนเองมีขอบเขตจำกัด ยังปฏิเสธ ไม่กล้าพูดถึงความรู้สึกในเหตุการณ์ปัจจุบันและมักมีความคับข้องใจ และท้อถอยในเรื่องความสามารถที่จะตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 ผู้รับคำปรึกษาสามารถยอมรับปัญหาต่าง ๆ และความรู้สึกที่รุนแรงในอดีต แต่ไม่พูดเรื่องส่วนตัวและความรู้สึกในปัจจุบัน เพราะรู้สึกกลัวที่จะยอมรับความรู้สึกของตนเอง มีการยอมรับความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาขึ้นบ้าง ผู้รับคำปรึกษาคงกลัวเรื่องสัมพันธภาพทางการให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 5 ผู้รับคำปรึกษาระบายความรู้สึกอย่างเสรี อิสระมากขึ้นทั้งเรื่องในปัจจุบันและอดีต มีแนวโน้มที่จะพัฒนาการยอมรับความรู้สึก ประสบการณ์ และโครงสร้างที่แท้จริงมากขึ้น รับผิดชอบต่อปัญหาของตนเอง การสื่อสารภายใน และการยอมรับความรู้สึกของตนถูกต้องมากขึ้น

ขั้นที่ 6 ผู้รับคำปรึกษาสามารถระบายความรู้สึกทั้งหลายที่ติดอยู่ในใจอย่างเสรี ไม่มองตนเองว่าถูกกระทำอย่างเคย แต่เป็นผู้กระทำสิ่งต่าง ๆ ความไม่ละเอียดระหว่างประสบการณ์และตนจะกลายเป็นความกลมกลืน ระเบียบนี้เป็นระยะที่ผู้รับคำปรึกษาจะจัดปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภายในหรือภายนอก

ขั้นที่ 7 ผู้รับคำปรึกษายอมรับความรู้สึกและมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ กลายเป็นความยืดหยุ่นในระยะนี้ผู้รับคำปรึกษาจะไม่ต้องการการให้คำปรึกษาอีกต่อไป

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 43 – 44) ได้เสนอขั้นตอนต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. ผู้รับคำปรึกษามาขอให้ผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจ หรือบุคคลอื่นอาจส่งตัวผู้รับคำปรึกษามา
2. ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงกระบวนการให้ความช่วยเหลือ
3. ผู้ให้คำปรึกษาสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น แสดงความสนใจ การยอมรับ ความจริงใจ การรักษาความลับของบุคคลเพื่อสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นออกมา การสร้างสัมพันธภาพจะต้องสร้างตลอด กระบวนการการให้คำปรึกษา
4. ผู้รับคำปรึกษาเล่าถึงความคับข้องใจ และความขัดแย้งในจิตใจ แต่ยังไม่ยอมเปิดเผยเรื่องราวและความรู้สึกของตนอย่างเต็มที่ เพราะในขั้นต้นความไว้วางใจที่ผู้รับคำปรึกษามีต่อผู้ให้คำปรึกษายังไม่เต็มที่

5. ผู้รับคำปรึกษาจะเริ่มเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของตน แต่ยังไม่พูดหรือแสดงออกเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรับฟังเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความกระจำในเรื่องของตนโดยการสะท้อนเนื้อหา (Reflect Content)

6. ผู้รับคำปรึกษาจะพูดถึงความรู้สึกของตนเอง และพูดถึงเรื่องส่วนตัวมากขึ้น แต่ยังไม่ค่อยกล้าเผชิญความจริง โดยยังถือว่าเป็นเรื่องน่าอาย เป็นสิ่งเลวร้าย ผิดปกติ ยอมรับไม่ได้ หรือเป็นเรื่องสะเทือนใจ ผู้ให้คำปรึกษาจะสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายความรู้สึกให้มากขึ้น

7. ผู้รับคำปรึกษาจะเพิ่มการระบายความรู้สึก ความต้องการที่จะสำรวจตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาจะสะท้อนความรู้สึก (Reflect Feeling) ให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจความรู้สึกของตนเองยอมรับความจริงและพร้อมที่จะแก้ปัญหาของตน

8. ผู้รับคำปรึกษาเพิ่มความเชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

9. ผู้รับคำปรึกษาลดความต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นลง

โรเจอร์ส (Roger, 1959) ไม่ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการให้คำปรึกษาไว้ชัดเจน แต่เชื่อว่าเงื่อนไขที่จำเป็นและเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของผู้รับคำปรึกษาในระหว่างการให้คำปรึกษา

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาและขั้นตอนในการให้คำปรึกษา ดังนี้

สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา โรเจอร์สจะเน้นคุณภาพของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ตลอดระยะเวลาในการให้คำปรึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะเอื้ออำนวยให้การให้คำปรึกษาบรรลุผล

ทักษะในการให้คำปรึกษาหรือเทคนิคในการให้คำปรึกษาที่จำเป็นคือการรับฟัง การเงียบ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การสะท้อนเนื้อหา และความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจำ

4.1.6 ขั้นตอนในการให้คำปรึกษา เป็นดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้นในการให้คำปรึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษา และชี้แจงจุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษา ตลอดจนวิธีการในการให้คำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ระยะเวลาการให้คำปรึกษาข้อตกลงต่าง ๆ ร่วมกัน

2. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษาจะพยายามให้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การฟัง การเงียบ การยอมรับ การให้คำถามปลายเปิด การทวนคำ การสะท้อนเนื้อหา และความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจำ การใส่ใจ การให้กำลังใจ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้รับคำ

ปรึกษาเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ยอมรับตนเอง ยอมรับความรู้สึก ปรับปรุงพัฒนาตนเอง แก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้รับคำปรึกษาสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพได้

4.1.7 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

แพทเทอร์สัน (Patterson, 1966 : 421 – 422) กล่าวว่าผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องยอมรับผู้รับคำปรึกษาว่าเป็นบุคคลที่มีความขัดแย้ง และไม่มั่นคง รู้จุดเด่นจุดด้อยของเขา ยอมรับว่าผู้รับคำปรึกษาเป็นบุคคลที่มีค่า มีหน้าที่ที่เป็นมิตร ไม่ประเมิณหรือตัดสินการกระทำของผู้รับคำปรึกษาทั้งในด้านบวกและลบ การยอมรับนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงให้เห็นให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่ายอมรับโดยปราศจากเงื่อนไข

2. ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกันของความรู้สึก และการแสดงออกทั้งคำพูดและการกระทำในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้คำปรึกษาและมีความสม่ำเสมอผู้ให้คำปรึกษาต้องรู้สึกตนเองและยอมรับความรู้สึกของตนเอง และมีความตั้งใจจริงที่จะแสดงออกถึงความรู้สึกและทัศนคติอย่างเหมาะสม เป็นการแสดงออกด้วยความจริงใจ

3. มีความเข้าใจที่เป็นลักษณะของความสามารถร่วมรู้ในความรู้สึก และเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษาอย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถสำรวจและเข้าใจความรู้สึกของตนเองได้อย่างลึกซึ้งและอิสระเพื่อพัฒนาตนเองได้

4. มีความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษา มีความสอดคล้องระหว่างความรู้สึกกับการแสดงออก มีความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นท่าทางหรือการใช้คำพูด

5. มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ความสามารถในการสื่อสารคุณลักษณะส่วนตัวผู้รับคำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาจะรู้สึกปลอดภัยมั่นใจและเป็นอิสระจากภาวะถูกคุกคาม รู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนให้แสดงออกและรู้สึกว่าได้รับประสบการณ์ที่ดี จากการแสดงออกของผู้ให้คำปรึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการสร้างสรรค์ขึ้น

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางควรเป็นผู้มีความจริงใจ มีหน้าที่ที่อบอุ่น มีความสอดคล้องของการกระทำและความรู้สึก สามารถสื่อสารคุณลักษณะสำคัญของตนเองไปสู่ผู้รับคำปรึกษาได้ เป็นผู้ไวต่อความรู้สึก สามารถเข้าใจความรู้สึกและเนื้อหาที่ผู้รับคำปรึกษาสื่อสารออกมาที่สำคัญ คือมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาต่อผู้รับคำปรึกษา และให้การยอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยไม่มีเงื่อนไข

4.1.8 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 75) กล่าวว่าผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง มีหน้าที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ความเห็นอกเห็นใจอย่างถูกต้อง (Accurate Empathy) หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ให้คำปรึกษาคือ เข้าใจผู้รับคำปรึกษา คิดอะไร รู้สึกอย่างไร และเกิดประสบการณ์อะไรในสิ่งที่เขารับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของเขา รับรู้การตัดสินใจ ยอมรับว่าการตัดสินใจเป็นผู้มีปัญหา และสื่อสารให้ผู้รับคำปรึกษารู้ว่าเข้าใจผู้รับคำปรึกษา

2. การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Positive Regard) หน้าที่อีกประการหนึ่งของผู้ให้คำปรึกษาคือการเอาใจใส่ต่อผู้รับคำปรึกษา ซึ่งโรเจอร์สเรียกว่าการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข นั่นคือยอมรับผู้รับคำปรึกษาในลักษณะที่เป็นตัวของผู้รับคำปรึกษาเองให้คุณค่าต่อผู้รับคำปรึกษาในฐานะบุคคลหนึ่งโดยไม่สนใจว่าจะมีรูปร่างหรือมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างไร การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขขึ้นอยู่กับความเข้าใจอย่างถูกต้อง ความพยายามเข้าใจผู้รับคำปรึกษาโดยไม่ตัดสิน พฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ให้คำปรึกษากำลังมีการยอมรับผู้รับคำปรึกษาอย่างไม่มีเงื่อนไข

3. การที่ผู้ให้คำปรึกษามีความรู้สึกจริงใจ และมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับประสบการณ์แห่งตน (Congruence) การจะปฏิบัติหน้าที่ประการที่สามนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ (Fully-Functional Persons) ผลที่ตามมาคือทำให้สามารถโต้ตอบ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับคำปรึกษา ในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง ยอมรับความรู้สึก ความคิดตลอดจนทัศนคติของผู้รับคำปรึกษาในขณะนั้นไม่ใช่สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในจิตใจ แต่เน้นสิ่งที่ปรากฏต่อให้ผู้ให้คำปรึกษา

คอเรย์ และเนลสัน โจนส์ (Corey and Nelsom – Jones) กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาที่ยึดทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเป็นดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 222 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 203 ; Nelson – Jones. 1998 : 36 - 39)

1. การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง จะให้ความสำคัญกับเจตคติของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อการให้คำปรึกษามากกว่าความรู้ ทฤษฎีหรือเทคนิค ทั้งนี้เชื่อว่า เจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษาของผู้ให้คำปรึกษาจะเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับคำปรึกษาในการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเอง

2. โดยพื้นฐานแล้วผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ตัวเองเป็นอุปกรณ์ในการเปลี่ยนแปลง (Counselor Uses Himself Instrument of Change) ในการพบกับผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษา จะไม่แสดง

ท่าทางบทบาทว่าเป็นผู้ให้คำปรึกษา (His “role” is to be with out role) แต่จะสร้างบรรยากาศของการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเจริญงอกงาม

3. ผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างสรรค์สัมพันธภาพของการช่วยเหลือเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสระในการสำรวจ (Explore) เรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตที่เคยประสบ แต่ปัจจุบันอาจจะนึกไม่ถึงหรือบิดเบือน หรือไม่ยอมรับสิ่งนั้น โดยผู้ให้การปรึกษาจะไม่ต่อต้าน แต่จะให้การยอมรับ (Acceptance) ผู้รับคำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้นให้เกิดจิตผู้รับคำปรึกษา ยอมรับว่ามีศักดิ์ศรีมีคุณค่า ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และยอมรับว่าประสบการณ์ของแต่ละคนเป็นเรื่องซับซ้อน ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับความคิด อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล

4. ผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทสำคัญในการรับรู้ความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องไวต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา และมีความเห็นอกเห็นใจผู้รับคำปรึกษาด้วยความเข้าใจ เข้าใจว่าผู้รับคำปรึกษาคิดอะไร มีความรู้สึกอย่างไร และเกิดประสบการณ์อะไรในสิ่งที่รับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง หมายความว่า ผู้ให้คำปรึกษาสามารถเข้าถึงโลกของผู้รับคำปรึกษา รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตลอดทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกของผู้รับคำปรึกษา และท้ายที่สุดผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสื่อสารให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจผู้รับคำปรึกษา แต่การตัดสินใจใด ๆ นั้นจะต้องเป็นของผู้รับคำปรึกษา

5. ผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทสำคัญคือ ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้รับคำปรึกษาซึ่งไร้อารมณ์เรียกว่า เป็นการให้การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งหมายความว่ายอมรับผู้รับคำปรึกษาในลักษณะที่เป็นตัวของตนเอง ให้คุณค่าต่อผู้รับคำปรึกษาในฐานะเป็นบุคคลคนหนึ่ง และพยายามที่จะเข้าใจผู้รับคำปรึกษาโดยไม่มีการตัดสินพฤติกรรมของตน

6. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงออกด้วยความจริงใจในการให้คำปรึกษาและโดยส่วนตัวของผู้ให้คำปรึกษาก็จะต้องมีภาวะของการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองสอดคล้องกับ ประสบการณ์แห่งตน (Congruence) และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในชีวิตได้สมบูรณ์ (Fully – Functioning Persons) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษา สามารถโต้ตอบและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับคำปรึกษาในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง ไม่ใช่เฉพาะการแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น คุณสมบัติดังกล่าวของผู้ให้คำปรึกษาจะเอื้อประโยชน์ต่อการให้คำปรึกษา รู้จักและเข้าใจโลกของตนเองอย่างแท้จริง และพร้อมที่จะสร้างสรรค์ชีวิตให้เจริญงอกงามขึ้น

จากเอกสารดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาที่ใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง มีความสำคัญในการจะช่วยให้บรรยากาศการให้คำปรึกษาเกิดสัมพันธภาพที่ดี มีความอบอุ่น มีการไว้วางใจ ผู้รับคำปรึกษาสามารถเข้าใจตนเอง พัฒนาตนเอง ยอมรับตนเอง และการแก้ไขปัญหาได้ และผู้ให้คำปรึกษาควรมีบทบาทในการยอมรับและ

ดูแลเอาใจใส่ต่อผู้รับคำปรึกษา แสดงความรู้สึก รับรู้ เข้าใจอย่างถูกต้องต่อโลกของความเป็นตัวตนของผู้รับคำปรึกษา รวมทั้งมีความจริงใจอย่างแท้จริงต่อผู้รับคำปรึกษา

4.2. ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

4.2.1 ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์

คอเรีย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 175 – 176 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 320 – 321) ได้ให้ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ ดังนี้

1. มนุษย์เกิดมาพร้อมกับพลังความสามารถที่จะคิดอย่างสมเหตุสมผล (Rational) หรือคิดอย่างตรงไปตรงมา (Straight) มีความโน้มเอียงที่จะมีเหตุผล รักตนเอง และอยากพัฒนาตนเอง แต่บางขณะอาจเกิดการฟ่ายแพ้ตนเอง หรือท้อถอย หลีกเลียงที่จะใช้ความคิดที่รอบคอบ เพราะคำนึงแต่อารมณ์ ความรู้สึก และความพอใจของตนเอง จึงทำให้เกิดความคิดที่คิดไม่รอบคอบ คิดอย่างไม่สมเหตุสมผล (Irrational) หรือความคิดคดโกง (Crooked) อย่างไรก็ตามสิ่งที่มนุษย์ได้เก็บสะสมไว้ในอดีตหรือได้เรียนรู้มา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด คำพูด การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ความสุข ความรัก การพัฒนาตน และการที่เรารู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนทั้งความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้มนุษย์มีความโน้มเอียงที่จะคิด รู้สึกไปตามประสบการณ์ที่สะสมไว้

2. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะคิดจะทำลายตัวเอง คิดหลีกเลียง หน่วงเหนี่ยวตนเอง ผัดวันประกันพรุ่ง ชักช้า รื้อรื้อ ทำสิ่งที่ผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำอีก ความเชื่องมง่าย ไม่มีความอดทน อดกลั้น ต้องการความสมบูรณ์แบบ ต่ำหนิตตนเอง และไม่เป็นตัวของตัวเอง อย่างไรก็ตามความเป็นจริงและมนุษย์ทุกคนมีโอกาสผิดพลาด ล้มเหลว ผู้ให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมจึงมุ่งที่จะช่วยให้ทุก ๆ คนยอมรับว่า ทุกคนเป็นปุถุชนที่มีโอกาสทำผิดพลาดได้ตลอดเวลา แต่ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างสงบสุข สามารถที่จะพัฒนา เจริญเติบโต และมีความเป็นตัวของตัวเองได้

3. เนื่องจากความคิดมีอิทธิพลมากต่ออารมณ์ พฤติกรรมหรือการกระทำของแต่ละบุคคล การที่บุคคลเกิดปัญหาทางอารมณ์ และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป มีสาเหตุมาจากการที่บุคคลมีความเชื่อ หรือความคิดที่ไร้เหตุผล ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม พยายามจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ปรับปรุงชีวิตของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางปัญญา

4. มนุษย์มักวางเงื่อนไขให้ตนเองรู้สึกไม่สบายใจ หรือมีปัญหา โดยการพูดหรือบอกตนเองซ้ำซากด้วยความเชื่อที่ผิด ๆ เสมอ บุคคลที่มีปัญหามักจะเป็นคนที่ให้เหตุผลต่าง ๆ ในทางลบ อ้างสาเหตุของพฤติกรรมว่า เกิดจากบุคคลอื่นและหรือสิ่งแวดล้อม ถ้าผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนวิธีการให้เหตุผลใหม่ อาจทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น และแสดงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์ได้ดี

4.2.2 เป้าหมายของทฤษฎี

จากแนวคิดที่ว่า “ความคิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลเป็นสาเหตุให้เกิดอารมณ์แปรปรวน” หรืออาจกล่าวได้ว่า “อารมณ์แปรปรวน (Emotional Disturbances) เกิดจากความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล และความคิดทำลายตนเอง หรือเกิดจากการเรียกร้องต้องการว่าชีวิตนี้ น่าจะ “ต้อง” “ควร” และ “น่าจะ” ต่าง ๆ กันไป หรือเกิดจากการคิดถึงแต่ความพ่ายแพ้ของตนเอง คิดตอกย้ำซ้ำ ๆ ด้วยประโยคที่ไม่สมเหตุสมผล จึงทำให้เกิดอารมณ์แปรปรวนและยังคงติดค้างอยู่กับจิตใจของบุคคลนั้น ซึ่งเอลลิส (Corey. 1996 : 323 ; Citing Ellis. 1979 : b) ได้ย้าว่า “สิ่งที่คุณรู้สึกส่วนใหญ่ เป็นไปตามสิ่งที่คุณคิด” (You mainly feel the way you think) ดังนั้น เป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ได้แก่

1. มุ่งเน้นการบรรเทาหรือลดทอนอารมณ์แปรปรวน และพฤติกรรมทำลายตัวเอง (Minimizing their Emotional Disturbances and Self-Defeating Behaviors) ของผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง และปฏิบัติได้จริง

2. ลดการตำหนิตัวเองหรือผู้อื่น (Reducing a Tendency for Blaming Oneself or Others) เมื่อเกิดสิ่งผิดพลาดขึ้นในชีวิต และเรียนรู้ที่จะเผชิญกับอุปสรรคปัญหาในอนาคต

3. จากความคิดที่ว่า อารมณ์ไม่เป็นสุข และพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคล มีสาเหตุมาจากความเชื่อ ความคิด การรับรู้ และตีความหมายต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีเหตุผล ไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้น เป้าหมายของการให้การปรึกษาก็ประการหนึ่ง จึงเป็นไปเพื่อลดการทำลายตนเอง ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีปรัชญาชีวิตที่เป็นจริง ด้วยการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีความคิด การแสดงออกอย่างมีเหตุผล เพราะนอกจากจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาแก้ปัญหาเฉพาะกรณีแล้วยังมุ่งที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง ตรวจสอบค่านิยมพื้นฐานของตนเองอย่างพินิจพิจารณาจนสามารถค้นพบแก่นความคิดที่ไร้เหตุผลของตนได้ จากนั้นก็เปลี่ยนความคิดนั้นให้กลายเป็นความคิดที่มีเหตุผล เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ในอนาคต

4. ผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพื่อให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น อย่าให้ความคิดที่ไร้เหตุผลเกิดขึ้นบ่อย เพราะหากก่อตัวขึ้นบ่อย และเพิ่มความรุนแรงขึ้นก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นเรื่อย ๆ โดยควรช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา

(1) ให้ความสนใจตนเองและผู้อื่น

(2) มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง สามารถปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง พยายามช่วยตนเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

(3) มีเป้าหมายในชีวิต

(4) มีความอดทนอดกลั้น

(5) มีความยืดหยุ่นในทางความคิด เปิดรับความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

(6) เปิดเผย ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับเกี่ยวกับความไม่แน่นอน ไม่ยึดมั่นถือมั่นและเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น ก็ไม่ควรหวั่นไหวเกินกว่าเหตุ

(7) รู้จักคิดอย่างมีเป้าหมาย มีเหตุผล และมีหลักการ และสามารถนำหลักของความมีเหตุผลมาปรับใช้

(8) รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ และพิจารณาเหตุผลหรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

(9) กล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจ และยอมรับความเสี่ยงในการตัดสินใจ

(10) ยอมรับตนเอง ยอมรับในสิ่งที่ตนเองมีหรือเป็นอยู่ และยอมรับนับถือตนเองตลอดทั้งรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง

4.2.3 แนวปฏิบัติการให้การปรึกษา

ประกอบด้วย ขั้นตอนและเทคนิคในการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 99 – 200 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 324 – 326 ; Citing Ellis. 1995)

1. ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม มีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ในขั้นเริ่มต้นของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะเน้นการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อให้ผู้คำปรึกษาไว้วางใจในบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งจะพูดอย่างอิสระและคิดแก้ไขปัญหา จากนั้นจึงนำไปสู่การระบุปัญหา และกำหนดเป้าหมายของการให้คำปรึกษา โดยผู้รับคำปรึกษาระบุความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำที่ต้องการและสิ่งที่ไม่ต้องการ แล้วผู้ให้คำปรึกษาอาจถามผู้รับคำปรึกษาว่า ผู้รับคำปรึกษา “ต้องการปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก หรือการกระทำอะไรให้แตกต่างจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันบ้าง” ต่อจากนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจึงอธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทราบแนวทางในการให้คำปรึกษา โดยเริ่มดำเนินการให้คำปรึกษาตาม ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนแรก คือ ผู้ให้คำปรึกษาจะบอกหรือชี้ให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทราบว่า เขามีความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล ที่ชอบคิดแต่ว่า “ควรจะ” “ควรเป็น” “น่าจะ” “น่าเป็น” “ต้องเป็น” โดยให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้ที่จะแยกแยะความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลออกจากความเชื่อที่มีเหตุผล และเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักรู้ในเรื่องดังกล่าว ผู้ให้คำปรึกษาก็จะเริ่มต้นด้วยการกระตุ้น โน้มน้าว ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน หรือบางครั้งก็ต้องชี้ให้ผู้รับคำปรึกษาให้ทำในสิ่งที่จะเอาชนะความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลเหล่านั้น

ในขั้นตอนนี้ ผู้รับคำปรึกษาจะเข้าใจว่าการไม่มีเหตุผล การคิด-เชื่ออย่างไม่สมเหตุผลของตนเองเป็นอย่างไร และเพราะเหตุใดเขาจึงเป็นคนไม่มีเหตุผล รวมทั้งผู้รับคำปรึกษาจะเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความคิดที่ไม่มีเหตุผลกับความทุกข์ หรืออารมณ์ที่ผิดปกติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 คือ การทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดสติรู้ตัว (Awareness) โดยผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักว่า ความทุกข์หรืออารมณ์แปรปรวนของเขานั้นเกิดจากความคิดที่ไม่สมเหตุผล และการตอกย้ำทำลายตนเองและความคิดนั้น จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาวางเงื่อนไขให้กับตัวเองว่า “ตนมีทุกข์” มิใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มีทุกข์

ในขั้นที่ 2 นี้ ผู้รับคำปรึกษาเพียงแต่เกิดสติ สำนึกในความคิดและความรู้สึกที่ไม่สมเหตุผลเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 คือ การช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนความคิด (Helping Client Modify Thinking) และกำจัดหรือละทิ้งความคิดที่ไม่สมเหตุผลออกไป

ในขั้นตอนนี้ ผู้ให้คำปรึกษาต้องทราบว่า ความเชื่อที่คิดทำลายตัวเองนี้ มักฝังรากลึกลงในใจยากที่ผู้รับคำปรึกษาจะเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเองได้ ผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจความจริงของการดำเนินตนเอง กล่าวโทษและทำลายตนเองว่า มีกระบวนการอย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 คือ การท้าทาย (Challenge) โดยท้าทายผู้รับคำปรึกษาให้พัฒนาปรัชญาชีวิตอย่างสมเหตุผล (To Develop a Rational Philosophy of Life) เพื่อว่าในอนาคตจะได้ไม่กลับไปเป็นเหยื่อของความคิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุผลอีก โดยให้ผู้รับคำปรึกษาได้พิจารณาถึงความคิดอันไร้เหตุผลกับความจริงในชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาจะทำให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับความจริงนั้น และหลุดจากความเชื่อหรือความคิดไร้เหตุผลนั้น

สิ่งสำคัญ คือ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องอธิบายให้เห็นถึงแก่นแท้ของความคิดที่ไม่สมเหตุผลว่าอยู่ตรงไหน และสอนผู้รับคำปรึกษาให้รู้จักว่า จะนำความคิดความเชื่อและทัศนคติที่สมเหตุผลเข้าไปแทนที่ได้อย่างไร และหากว่าสิ่งที่อธิบายนั้น เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ และหากผู้รับคำปรึกษาเข้าใจ และมีความมานะพยายาม อารมณ์แปรปรวนของ ผู้รับคำปรึกษาก็จะมีโอกาสลดน้อยลง

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดงานหรือกิจกรรมให้ทำเป็นบ้าน (Homework Assignment) เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ เจตคติ และการกระทำของผู้รับคำปรึกษาพัฒนาไปในทิศทางบวก เมื่อผู้รับคำปรึกษาตกลงที่จะทำการบ้าน หรือพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติแล้ว ในครั้งถัดไปของการให้คำปรึกษาก็จะต้องประเมินความก้าวหน้า กระบวนการดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้การปรับเปลี่ยนความคิดแบบทำลายตัวเองไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงสุดท้ายของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาทบทวนประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ให้รู้จักการวางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ หรือที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2. เทคนิคในการให้การปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ผู้ให้คำปรึกษาแบบเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรมสามารถใช้เทคนิคได้หลากหลาย เทคนิควิธีที่ใช้กันส่วนมากคือ การให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักคิดหาเหตุผล และการชี้นำ (Cognitive and Directive) โดยผู้ให้การปรึกษาจะโน้มน้าวชักจูง เน้นที่การให้ความรู้จะสอนผู้รับคำปรึกษาโดยตรงไปตรงมาให้สามารถมองเห็นความจริงและความมีเหตุผล และผู้ให้คำปรึกษาจะชี้ให้เห็นอดีตและปัจจุบันของผู้รับคำปรึกษาว่า อดีตทำให้ผู้รับคำปรึกษาสับสนไม่สบายใจอย่างไร เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับความจริงนั้น อันจะทำให้เกิดการพัฒนาตนไปสู่ความคิดที่มีเหตุผล อารมณ์เหมาะสมและพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้อง ดังนั้นเทคนิคที่ใช้ได้แก่ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 201 – 202 ; อ้างอิงจาก Nelson-Jones. 1998 : 278 – 287 ; Corey. 1996 : 328 – 332)

(1) เทคนิคทางความคิดหรือวิธีทางความคิด (Cognitive Methods) เป็นเทคนิคในการปรับความคิดให้มีเหตุผล โดยให้ความสำคัญที่

- 1) การคิด (Thinking)
- 2) การโต้แย้งกับความคิดที่ไม่สมเหตุผล (Disputing Irrational Beliefs)
- 3) การอภิปราย หรือถกเถียงกัน (Debating)
- 4) การท้าทายให้ลองทำดู (Challenging)
- 5) การตีความ (Interpreting)
- 6) การอธิบาย (Explaining)
- 7) การสอน (Teaching)
- 8) การให้คิดเป็นงานบ้าน (Cognitive Homework)
- 9) การปรับเปลี่ยนการใช้ถ้อยคำ (Changing one's Language)
- 10) การรู้จักใช้อารมณ์ขัน (Use of Humor)

(2) เทคนิคหรือวิธีทางอารมณ์ (Emotive Techniques) เป็นเทคนิคในการปรับอารมณ์อย่างเหมาะสม ซึ่งได้แก่

- 1) การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Acceptance)
- 2) การแสดงบทบาทสมมติ การเลียนแบบ และการจินตนาการแบบ เหตุผล อารมณ์ (Rational – Emotive Role Playing, Modeling and Imagery)

3) การลดความรู้สึกละอายใจ โดยการฝึกหัดผู้รับคำปรึกษาให้เผชิญกับความ รู้สึกนั้นโดยตรง หรือการหักล้างความละอายใจ (Shame – Attacking Exercise)

4) การใช้พลังและความแข็งแกร่ง (Use of Force and Vigor) โดยการฝึกให้มี พลังอำนาจ สามารถโต้เถียงกับความเชื่อที่ไม่สมเหตุผลของตนเองอย่างแข็งแกร่ง เพื่อให้เกิด ตระหนักรู้เข้าไปถึงอารมณ์

(3) เทคนิคทางพฤติกรรม (Behavioral Technique) เป็นเทคนิคที่ใช้ในการฝึก พฤติกรรมให้เหมาะสม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ของพฤติกรรมบำบัด เช่น การวางเงื่อนไขผลกรรม หรือผลของการกระทำ การควบคุมตนเอง การลดความรู้สึกอ่อนไหวอย่างเป็นระบบ การผ่อนคลาย และการเลียนแบบ ตลอดจนการกำหนดหรือมอบหมายกิจกรรมให้ไปฝึกปฏิบัติที่บ้าน

ผลของการใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจยิ่งขึ้นว่าความ เชื่อที่ไม่สมเหตุผลส่งผลส่งผลในแง่ลบอย่างไร และนำไปสู่การเกิดอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะ สมอย่างไร ผู้รับคำปรึกษาจะมีโอกาส ทบทวน สำรวจตนเองว่า เพราะเหตุใด (Why) จึงยังยึดติด กับความเชื่อผิด ๆ เหล่านั้น แทนที่จะปลดปล่อยความคิดความเชื่อเหล่านั้นไป

4.2.4 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

บทบาทที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม มีดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 220 – 221 ; อ้างอิงจาก Corey. 1991 : 333 – 335)

1. มีบทบาทในการยอมรับผู้รับคำปรึกษาอย่างไม่มีเงื่อนไข ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่กล่าว ตำหนิหรือแสดงท่าทางไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลของผู้รับคำปรึกษา พร้อมทั้งจะรับฟังเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาด้วยความใส่ใจ

2. มีบทบาทคล้ายการสอน (Teaching) โดยชี้แนวทาง (Directing) ให้ผู้รับคำปรึกษา ทราบถึงความคิดไม่สมเหตุผล ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สบายใจหรือปัญหาทางอารมณ์ เพื่อต้องการ ช่วยผู้รับคำปรึกษาไม่ให้คอยตำหนิตัวเอง

3. ยอมรับได้ในความไม่สมบูรณ์พร้อม (Imperfect Being) ของผู้รับคำปรึกษา สอนผู้รับ คำปรึกษาให้รู้จักบันทึกการรักษาตัวเอง (Bibliotherapy) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดย ผู้ให้คำปรึกษาจะทั้งสอนและแสดงเป็นแบบอย่าง ซึ่งมีคุณค่าเท่า ๆ กับการยอมรับผู้รับคำปรึกษา โดยปราศจากเงื่อนไข

4. ประเมินความคิดที่ไม่สมเหตุผล และพฤติกรรมทำลายตัวเองของผู้รับคำปรึกษา และจะสื่อให้ผู้รับคำปรึกษาทราบอย่างตรงไปตรงมา

5. ผู้ให้คำปรึกษามักเปิดเผยความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของตนเองออกไปตรง ๆ ซึ่งบางคนก็ยินดีที่จะแลกเปลี่ยนความไม่สมบูรณ์พร้อมของตัวเอง ซึ่งเป็นวิธีทางหนึ่งที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทราบว่าผู้ให้คำปรึกษาก็มิใช่เป็นบุคคลที่สมบูรณ์แบบทุกประการ

ผลของการให้การปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ผู้ให้คำปรึกษาต่างปรารถนาให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับความจริงในชีวิต ยอมรับปรัชญาในชีวิต และรับเอาความคิดที่มีเหตุผลไปแทนความคิดที่ไร้เหตุผลของตัวเอง

4.3. ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

4.3.1 ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์

ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 180 ; อ้างอิงจาก Skinner. 1971 ; Bandura. 1986 ; Dazdin. 1994 Corey. 1996 : 285 – 286 ; Prout and Brown. 1983 : 46 – 47)

1. มนุษย์ที่เกิดมานั้น ไม่ดีหรือไม่เลว แต่จะเริ่มต้นชีวิตในลักษณะที่ว่างเปล่า
2. มนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสามารถตอบสนองสิ่งเร้าต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมแบบแผน พฤติกรรมของมนุษย์จะเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

3. พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ และจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ทำให้เกิดขึ้นได้ โดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ส่วนการเรียนรู้เดิมสามารถทำให้หมดไปได้ และทำนองเดียวกัน สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ได้

4. มนุษย์สามารถควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แม้ว่าจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็ตาม

4.3.2 เป้าหมายของทฤษฎี

นักพฤติกรรมนิยมเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้นจึงสามารถจะแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่พึงประสงค์และสร้างสรรค์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงมีความสำคัญยิ่งในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 190 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 287 – 288 ; Sharf. 2000 : 296)

สำหรับเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ โดยปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2. เพื่อสร้างสภาพการณ์เรียนรู้ใหม่ที่จะช่วยปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้รับคำปรึกษาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีการตกลงร่วมกันระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษาว่าต้องการจะปรับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร จะกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างไร และจะดำเนินการอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ โดยผู้รับคำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น

3. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้วิธีการใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการดำรงชีวิต และสามารถนำวิธีการเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองในอนาคต

4.3.3 แนวปฏิบัติการให้การปรึกษา ประกอบด้วยขั้นตอน และเทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม เป็นดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 211 – 213 ; อ้างอิงจาก Gilliland, James and Bowman. 1994 : 225 – 242 ; Corey. 1996 : 290 – 299)

1. ขั้นตอนการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษาเป็นลำดับแรก พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่นใจ ไว้วางใจผู้ให้คำปรึกษาและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ต่อจากนั้นผู้ให้คำปรึกษาจะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

(1) การสำรวจปัญหาและระบุพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาจะสำรวจปัญหาด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่จะได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา ข้อมูลที่ได้มานี้อาจมีปัญหามากมาย แต่จะให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้เลือกกว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกที่ต้องการแก้ไข ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงมานั้นจะหาทางแก้ไขในโอกาสต่อไป

(2) เมื่อผู้รับคำปรึกษาระบุพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้แล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาวิเคราะห์ปัญหา โดยนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1) ปัญหานั้น ๆ มีสาเหตุทางกายหรือจิตใจหรือสาเหตุจากสภาพแวดล้อม และผลที่เกิดจากปัญหานั้น ๆ เป็นอย่างไร

2) ทำการตรวจสอบความเข้าใจระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข และสาเหตุต่าง ๆ ถ้าเข้าใจตรงกันแล้วก็จะดำเนินการกำหนดเป้าหมายในการให้คำปรึกษาต่อไป โดยเป้าหมายนั้นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับคำปรึกษาอย่างแท้จริงจะต้องชัดเจน เป็นรูปธรรม ไม่สลับซับซ้อน และสามารถประเมินได้

(3) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ให้คำปรึกษาจะพิจารณาเลือกเทคนิคที่เหมาะสมกับปัญหาของผู้รับคำปรึกษา อธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาทราบถึงลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

(4) ภายหลังการดำเนินการให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ แล้วผู้ให้คำปรึกษาจะต้องประเมินผลการให้คำปรึกษา โดยประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานหรือพฤติกรรมเส้นฐาน (Baseline Data) ของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติก่อนจะนำวิธีการหรือเทคนิคใด ๆ มาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาทั้งระหว่างและภายหลังการใช้เทคนิคเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อจะได้ตรวจสอบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด หากเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และบรรลุเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแล้วการให้คำปรึกษานั้นก็สิ้นสุดลง แต่หากการเปลี่ยนแปลงยังไม่บรรลุเป้าหมายของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพิจารณาว่าควรจะปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนใดและควรจะทำต่อไปอย่างไร

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา เมื่อการให้คำปรึกษาบรรลุเป้าหมายและเป็นที่พอใจของผู้รับคำปรึกษาแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องอธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจถึงการสิ้นสุดของการให้คำปรึกษา พร้อมทั้งช่วยเตรียมการให้ผู้รับคำปรึกษานำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการให้คำปรึกษาไปปรับใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน

2. เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ผู้ให้คำปรึกษาไม่จำเป็นต้องจำกัดตัวเองอย่างเข้มงวดกับเทคนิคที่ได้จากทฤษฎีการเรียนรู้เท่านั้น สามารถใช้เทคนิคในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมร่วมกับวิธีการอื่น ๆ โดยพิจารณาเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับผู้รับคำปรึกษา เทคนิคที่นิยมใช้ได้แก่

(1) การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจและมั่นใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

(2) การเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling Technique) โดยผู้รับคำปรึกษาจะสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบซึ่งอาจจะเป็นตัวแบบที่มีชีวิตในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองหรือตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบในภาพยนตร์ ในโทรทัศน์ หรือในวีดิทัศน์ และเมื่อผู้รับคำปรึกษาเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว ก็จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้ทักษะใหม่ที่เป็นต่อการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

(3) การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertion Training) เทคนิคนี้จะมีประโยชน์สำหรับบุคคลต่อไปนี้ เพื่อจะได้มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในอนาคต

1) คนที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์โกรธ

2) คนที่ไม่กล้าปฏิเสธ ไม่กล้ากล่าวคำว่า “ไม่”

3) คนที่สุภาพมากเกินไป และถูกคนอื่นเอาเปรียบ

4) คนที่รู้สึกยากลำบากใจในการแสดงความรัก ทั้งทางภาษาถ้อยคำหรือท่าทาง หรือในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

5) คนที่มีความรู้สึกว่าเขาไม่มีสิทธิที่จะแสดงความคิด ความเชื่อ และความรู้สึก

(4) การขจัดความรู้สึกหวาดวิตกอย่างเป็นระบบ (Systematic Desensitization) เป็นเทคนิคที่จะช่วยขจัดความกลัว ความวิตกกังวลของผู้รับคำปรึกษาที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสถานการณ์บางอย่าง ซึ่งเทคนิคนี้มีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้เงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning)

(5) การฝึกการผ่อนคลาย (Relaxation Training) กับวิธีการอื่นที่เกี่ยวข้อง (Related Methods) เช่น การฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อควบคู่กับจินตนาการ ควบคู่กับการขจัดความหวาดวิตกอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการทำสมาธิ เป็นต้น เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาที่มีความวิตกกังวล ความเครียดไม่มีสมาธิ นอนไม่หลับ คิดมาก มีอาการต่าง ๆ บรรเทาลง

(6) ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการบริหารจัดการตนเองและพฤติกรรมการนำตนเอง (Self-Management Strategies and Self-Directed Behavior) ยุทธวิธีในการบริหารจัดการตนเองเป็นการผสมผสานวิธีการต่าง ๆ ด้านความรู้และพฤติกรรม (Integrating Cognitive and Behavioral Methods) เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาดำเนินการจัดการปัญหาของตนเองและนำตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญในการจัดการกับปัญหาของเขา ซึ่งส่วนมากจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาการรับประทานอาหารที่มากหรือน้อยเกินไป ปัญหาการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติด ปัญหาการเรียน ปัญหาการบริหารเวลา เป็นต้น ผู้ที่มีปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และพยายามปฏิบัติตามข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น แต่หากไม่สามารถจะจัดการปัญหาเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปได้ ผู้ที่มีปัญหาสามารถขอรับคำปรึกษาจากผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาก็จะวางแผนร่วมกับผู้รับคำปรึกษาที่จะกำหนดโปรแกรมการบริหารจัดการตนเองเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ ของผู้รับคำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษาก็จะต้องปฏิบัติตามโปรแกรมที่กำหนดจะต้องควบคุมตนเอง มีพฤติกรรมที่จะนำตนเองให้บรรลุเป้าหมาย

4.3.4 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำ

ปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 223 – 224 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 228 – 290)

1. ผู้ให้การปรึกษาจะต้องมีลักษณะอบอุ่น มีความเห็นอกเห็นใจ ให้การยอมรับ และจะต้องไม่ตัดสิน (Nonjudgmental) พฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ดีหรือเลว ถ้าปราศจากลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ก็อาจจะประสบอุปสรรคมากมาย ทำให้ไม่สามารถทราบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่แท้จริงของผู้รับคำปรึกษา และอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือที่จะแก้ไขปัญหจากผู้รับคำปรึกษา

2. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแก้ปัญหาหรือความยุ่งยากของตนเองพิจารณาหาแนวทาง เทคนิควิธีให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของผู้รับคำปรึกษาควบคุมกระบวนการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย การควบคุมกระบวนการนี้ไม่ใช่เป็นการกระทำที่ขัดกับความต้องการหรือความประสงค์ของผู้รับคำปรึกษา

3. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มองการณ์ไกล รู้จักและเข้าใจปัญหาของผู้รับคำปรึกษา มีความชำนาญ มีประสบการณ์ มีการสังเกต ไวต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ให้เกียรติในการตัดสินใจและคอยให้กำลังใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา ตลอดทั้งติดตามผลการให้คำปรึกษา

5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา อาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานอันได้แก่ ทฤษฎีของบลูม และทฤษฎีของกาเย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้มี 2 ทฤษฎี คือ

5.1.1 ทฤษฎีของบลูม

5.1.2 ทฤษฎีของกาเย

5.1.1 ทฤษฎีของบลูม (Bloom)

บลูม เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน มีแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการศึกษา การเกิดการเรียนรู้ทางด้านจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน บลูม (Bloom. 1978 : 18) เชื่อว่าการเรียนการสอนการให้ความรู้ที่จะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทางให้ชัดเจนแน่นอน ซึ่งการกำหนดจุดมุ่งหมายพฤติกรรมของผู้เรียนให้ชัดเจน ช่วยให้ผู้สอนสร้างและจัดกิจกรรมการเรียนได้ถูกต้องและวัดประเมินผลได้ถูกต้องด้วย บลูมได้จัดแยกประเภทพฤติกรรมออกเป็นหมวดหมู่ว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

เป็นจุดประสงค์ด้านเชาวน์ปัญญา หรือด้านความรู้ ความคิด ซึ่งประกอบด้วยความสามารถที่ซับซ้อนจากน้อยไปหามาก ดังนี้

1.1 ความรู้หรือความจำเป็น ความสามารถในการจดจำจากประสบการณ์ต่างๆ และระลึกเรื่องราวนั้น ๆ ออกมาได้

1.2 ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความแล้วตีความและขยายความได้

1.3 การนำความรู้ไปประยุกต์ เป็นความสามารถในการนำหลักการกฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของเรื่องที่รู้มานำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

1.4 การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้อย่างชัดเจน

1.5 การสังเคราะห์เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินค่าเป็นความสามารถในการวินิจฉัยหรือตัดสินกระทำสิ่งใด สิ่งหนึ่งลงไป การประเมินเกี่ยวข้องกับการใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานในการวัดที่กำหนดไว้

2. จิตพิสัย (Affective Domain)

เป็นจุดประสงค์ด้านความรู้สึก ได้แก่ ความสนใจ ค่านิยม คุณค่า มีขั้นตอนของพฤติกรรมตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 การรับรู้ คือ การที่ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อม เช่น คน สิ่งของ ผลงาน ข้อมูล หรืออะไรก็ตาม แล้วเกิดการรับรู้และเข้าใจถึงลักษณะสำคัญของสิ่งนั้นได้ การรับรู้จะมี 3 ขั้นคือ ความตระหนัก ความเต็มใจที่จะรับรู้และการควบคุมหรือเลือกให้ความ สนใจ

2.2 การตอบสนอง ผู้เรียนมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าโดยมีพฤติกรรมการตอบสนอง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือการยอมรับการตอบสนอง ความเต็มใจที่จะตอบสนอง และพอใจในการตอบสนอง

2.3 การสร้างคุณค่า การสร้างคุณค่าจะเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีพฤติกรรมการยอมรับคุณค่า การนิยมในคุณค่า และการผูกพันในคุณค่า

2.4 การจัดระบบคุณค่า หลังจากผู้เรียนได้สร้างค่านิยมย่อย ๆ เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แล้ว ผู้เรียนจะมีการคิดพิจารณาและรวบรวมคุณค่า กระบวนการระยะนี้จะประกอบด้วย การวัดคุณค่าเป็นระบบ 2 ระดับ คือการสร้างมโนภาพเกี่ยวกับคุณค่านั้น และจัดระบบคุณค่า เหล่านั้นให้เป็นระเบียบ

2.5 การสร้างลักษณะนิสัย ในขั้นตอนนี้ ความคิด ความรู้สึกและค่านิยมที่เกิดขึ้น มาในระดับก่อนหน้านี้ จะกลายเป็นความประพฤติ คุณสมบัติ คุณลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็น ผลของการเรียนรู้ทางด้านจิตพิสัยที่สูงสุด พฤติกรรมที่แสดงออกในระดับนี้มี 2 ทางคือ การมีหลัก ยึดในการตัดสินใจหรือพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และการแสดงลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของ แต่ละบุคคล

3. ทักษะนิสัย

เป็นการกระทำที่ใช้ความสามารถที่แสดงออกทางกาย ซึ่งแบ่งระดับพฤติกรรมทาง ด้านการปฏิบัติตามระดับความซับซ้อนของการกระทำ 5 ระดับคือ

3.1 การรับรู้เป็นการรับรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเรียนอย่างชัดเจน สอดคล้อง สัมพันธ์กับการปฏิบัติการเรียน

3.2 ความพร้อมในการปฏิบัติเป็นความพร้อมในการกระทำ หรือประสบการณ์เฉพาะ ทั้งด้านร่างกาย ความคิดและอารมณ์

3.3 การตอบสนองตามคำแนะนำ ผู้เรียนจะตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมการ ยอมรับออกมาภายหลังได้รับคำแนะนำ

3.4 การปฏิบัติได้ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้เอง

3.5 การตอบสนองต่อสิ่งที่ซับซ้อน ผู้เรียนสามารถกระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งที่ซับซ้อน ได้โดยปราศจากความสับสน ลังเล

5.1.2 ทฤษฎีของกาเย่ (Gagne')

กาเย่เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เสนอทฤษฎีตามหลักการเรียนรู้ ภาวะที่จะทำให้ เกิดการเรียนรู้มีความแตกต่างกันในเรื่องที่ว่า จะเรียนรู้อะไร จึงจำเป็นต้องเข้าใจผลลัพธ์ของการ เรียนรู้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของการเรียนรู้แต่ละคน หรือสมรรถภาพของมนุษย์

ทฤษฎีของกาเย่แบ่งสมรรถภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ไว้ 5 ประการคือ (Gagne'. 1987 : 45 – 48)

1. ทักษะเชาวน์ปัญญา คือ ความสามารถในการใช้ความคิดในด้านต่าง ๆ เป็นหัวใจของ การเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากทักษะที่ง่ายไปสู่ทักษะที่ยากหรือซับซ้อน ซึ่งเรียงลำดับทักษะจากง่าย ไปยาก ดังนี้

1.1 การจำแนก คือความสามารถในการจำแนกความเหมือนและความแตกต่างของสิ่ง ต่าง ๆ ได้

1.2 มโนทัศน์เชิงรูปธรรม คือความสามารถในการจัดหาสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

1.3 มโนทัศน์เชิงนิยาม คือความสามารถในการให้คำจำกัดความของสิ่งต่าง ๆ ได้

1.4 กฎ คือความสามารถในการเข้าใจกฎเกณฑ์

1.5 การแก้ไขปัญหา คือความสามารถในการนำผลจากการเรียนรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา

2. กลวิธีความคิด คือความสามารถที่จะเรียนรู้ การจำ การเข้าใจ การคิด

3. สารถ้อยคำ คือความสามารถที่จะเรียนรู้ข้อมูลโดยใช้การพูดการสอบถาม การอ่านจากหนังสือวารสาร การฟังวิทยุ การดูทีวี เป็นต้น

4. ทักษะการเคลื่อนไหว คือความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อหรือการใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

5. เจตคติ คือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นภาวะจิตใจที่มีต่อการเลือกกระทำของบุคคล เช่น ชอบการช่วยเหลือคน เป็นต้น

การศึกษาข้อมูลเพื่อหาองค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาให้ข้อมูลที่เป็นจริง และนำไปสร้างข้อคำถามในแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว แล้วศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการในการศึกษา คือ การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการศึกษาข้อมูล ดังนี้

6. การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion)

เนื่องจากมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาในต่างประเทศไว้มากมายแตกต่างกัน ส่วนในประเทศไทยมีการศึกษาน้อยมาก จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจองค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่แท้จริงจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง กี่องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรย่อยอะไรบ้าง ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากผู้ปฏิบัติและมีประสบการณ์ โดยใช้วิธีการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการศึกษาข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่พลวัตของกลุ่ม (Group Dynamic) จะเป็นสิ่งกระตุ้นในแต่ละคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นและทัศนะของตนออกมาอย่างเปิดเผย และจริงใจ โดยการจัดกลุ่มสนทนาแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกกลุ่ม 10 คน ซึ่งผู้วิจัยจะจงเลือกมาเข้าร่วมกลุ่ม โดยผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มนี้จะมีคุณลักษณะพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) ในส่วนที่จะมีผลต่อความเห็นหรือทัศนะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนามีความรู้สึกสบายใจที่จะแสดงทัศนะของตนในกลุ่ม โดยในการจัดกลุ่มสนทนามีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้จุดประเด็นการสนทนาและกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาพูดคุยกันในหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้า โดยที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามที่ใช้ในการดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาในลักษณะของแนวคำถามที่ถามถึงความรู้สึก

ฐานคิด การตัดสินใจ การใช้เหตุผล แรงจูงใจหรือประสบการณ์ต่าง ๆ โดยความคิดของคน ๆ หนึ่งในกลุ่ม อาจจะไปกระตุ้นให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา เพราะการจัดกลุ่มสนทนาเป็นการใช้หลักการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม

ในการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การเตรียมการก่อนการจัดกลุ่มสนทนา

1.1 การกำหนดหัวข้อประเด็นและแนวคำถามที่จะใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัย

ได้กำหนดหัวข้อ ประเด็น และแนวคำถามจากปัญหาการวิจัย และสาระสำคัญทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษา เป็นร่างแนวคำถามย่อยแล้วนำแนวคิดคำถามย่อยที่ร่างไว้มาเรียบเรียงเป็นข้อคำถามจัดลำดับและผูกเป็นเรื่องราวเพื่อนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอน และจัดลำดับความคิดให้เป็นหมวดหมู่หรือหัวข้อใหญ่ เช่น หมวดคำถามเกี่ยวกับความสามารถของผู้ให้คำปรึกษา เป็นต้น ศึกษาเอกสารงานวิจัย ตำราที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาทฤษฎีการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการประยุกต์จิตวิทยาใช้ในการให้คำปรึกษา แล้วสรุปสาระสำคัญ นำสาระสำคัญเกี่ยวกับความรู้ทางจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา เป็นฐานความคิดส่งให้แก่ผู้เข้าร่วมสนทนา ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา สถาบันอุดมศึกษา และปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำปรึกษา และครูแนะแนวดีเด่น โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน และใช้เป็นข้อมูลในการตั้งประเด็นคำถาม ที่จะใช้ถามในการสนทนากลุ่ม ดำเนินการกลุ่มสนทนา (Focus Group) ดังนี้ เริ่มต้นด้วยการพัฒนาคำถามโดยมีการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของประเด็นคำถามโดยผู้วิจัยได้ส่งประเด็นคำถามทั้งหมดให้คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบก่อนจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความเที่ยงตรงตามที่ต้องการ สร้างทักษะในการสนทนา คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มจัดกลุ่มสนทนา วิเคราะห์ข้อมูลได้องค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจัดเป็นองค์ประกอบหลักและแยกแยะตัวแปรย่อยจัดไว้ในแต่ละองค์ประกอบหลัก สร้างนิยามเชิงปฏิบัติการขององค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา สร้างแบบวัดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยเขียนชุดข้อคำถามสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามองค์ประกอบต่าง ๆ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องของประเด็นคำถามและภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ นำแบบวัดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามาหาคุณภาพรายข้อและทั้งฉบับโดยทดลองใช้ (Try out) กับครูแนะแนวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน นำข้อมูลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

1.2 การเตรียมบุคลากรในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้เตรียมบุคลากรในการร่วมกันจัดกลุ่มสนทนา ดังนี้

1.2.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คือผู้ดำเนินการสนทนาโดยการถามคำถาม และกำกับการสนทนาให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงกับประเด็นที่จะศึกษาและละเอียดที่สุดในเวลาที่กำหนด ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาในการจัดกลุ่มสนทนาด้วยตนเอง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ที่ได้ศึกษาแนวคิดเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาอย่างลึกซึ้งจนเข้าใจปัญหา และแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา และได้ผ่านประสบการณ์การศึกษาวิชาชีพวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการจัดกลุ่มสนทนา ประกอบกับผู้วิจัยมีประสบการณ์เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic) แก่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและนักศึกษา จึงสามารถที่จะควบคุมประเด็นการสนทนากลุ่มได้ สามารถชักจูงให้สมาชิกกลุ่มอธิบายความรู้สึกในประเด็นที่ซักถามได้ว่ามีความคิดหรือมีทัศนะอย่างไร พร้อมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนั้นกับข้อมูลอื่นที่ได้รับคำตอบมาก่อน เพราะแนวคำถามที่ตั้งไว้จะเป็นกรอบของคำถาม ส่วนการถามคำถามในสถานการณ์ของการจัดกลุ่มสนทนาผู้ดำเนินการสนทนาจะเป็นผู้แยกประเด็นคำถามให้เป็นรายละเอียดที่จะซักถาม และสร้างความต่อเนื่องในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสร้างบรรยากาศการสนทนากลุ่มให้เป็นกันเอง ไม่ตึงเครียดเพื่อให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมในการสนทนากลุ่มอย่างเต็มที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ตรงประเด็น

1.2.2 ผู้จดบันทึกคำสนทนา (Note-taker) คือ ผู้ทำหน้าที่จดคำพูดทุกคำพูดในการสนทนากลุ่มให้ได้มากที่สุด จดกิริยาท่าทางของสมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา เพราะในการจัดกลุ่มสนทนา อาจจะมีผู้ร่วมกลุ่มสนทนาบางคนนิ่งเฉย ไม่แสดงความคิดเห็น แต่รับฟังความเห็นของสมาชิกกลุ่มรายอื่น และแสดงท่าทีเห็นด้วย ชื่นชม หรือไม่เห็นด้วยด้วยท่าทางคัดค้านหรืออึดอัด โดยการแสดงออกทางแววตา หรือท่าทาง เช่น การพยักหน้า การส่ายหน้า การเมยเฉยกับการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกบางคน ผู้จดบันทึกคำสนทนาจะสังเกตและบันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ด้วย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเพื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษาถึงบรรยากาศของการจัดกลุ่มสนทนาในแต่ละครั้งเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดและท่าทางของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม นอกจากนี้ผู้จดบันทึกคำสนทนาต้องทำหน้าที่ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา โดยเป็นผู้คอยเตือนผู้ดำเนินการสนทนาให้ถามบางคำที่ละเอียดหรือลืมหืมถามหรือถามข้ามไป โดยก่อนเริ่มการจัดกลุ่มสนทนาทุกครั้ง ผู้จดบันทึกคำสนทนากลุ่มจะเขียนแผนผังการนั่งสนทนากลุ่ม ให้ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มและผู้จดบันทึกคำสนทนากลุ่มได้ทราบว่าสมาชิกกลุ่มคนใดนั่งตรงไหนและผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่นั่งในตำแหน่งต่าง ๆ นั้นชื่ออะไร เพื่อช่วยให้การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา

เป็นไปด้วยบรรยากาศที่ดี และผู้จัดบันทึกคำสนทนากลุ่มก็สามารถจะจัดบันทึกคำสนทนากลุ่มได้ง่ายขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ช่วยผู้วิจัยที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนาในการสนทนากลุ่มและเคยทำงานภาคสนามมาแล้ว จำนวน 2 คน เป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนากลุ่ม

1.2.3 เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) เป็นผู้คอยกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มสนทนาให้ออกไปจากสถานที่ที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนารวมทั้งทำหน้าที่บริการเอื้ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มสนทนา โดยการบริการน้ำดื่ม ขนม บันทึกลงเทป เปลี่ยนเทป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ช่วยผู้วิจัยที่มีประสบการณ์ในการเป็นเจ้าหน้าที่บริการทั่วไปในการจัดกลุ่มสนทนา และเคยทำงานภาคสนามมาแล้วจำนวน 1 คน เป็นผู้ให้บริการทั่วไป

1.3 การเตรียมอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในการจัดกลุ่มสนทนา อุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ เทปบันทึกเสียง เพราะในการจัดกลุ่มสนทนานั้นตลอดเวลาของการสนทนา จะมีการถกประเด็นปัญหา มีการโต้แย้ง เป็นกระแสความคิดเห็นที่สวนกันไปมาหลายเสียง หลายความคิด บางครั้งมีการพูดพร้อมกันหลายคน หรือมีการถกเถียงโต้ตอบกันรวดเร็ว ซึ่งผู้จัดบันทึกคำสนทนาจะบันทึกไม่ทัน จึงต้องบันทึกเสียงเอาไว้ เพราะคำตอบที่เป็นกระแสโต้แย้ง หรือการถกประเด็นกันด้วยเหตุผล และการแสดงความคิดเห็นสอดคล้องเห็นด้วยหรือโต้แย้ง เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ได้ข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนาที่มีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย เทปบันทึกเสียงจึงเป็นอุปกรณ์บันทึกข้อมูลที่ดีที่สุดที่สามารถเก็บรายละเอียดและข้อคำตอบได้ดีที่สุด ผู้วิจัยจะสามารถนำมาวิเคราะห์ ตีความและหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีในภายหลัง โดยเทปบันทึกเสียงที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนาจะใช้เป็น 2 ชุด บันทึกข้อมูลเหลื่อมเวลากันประมาณ 5 นาที เพื่อให้มีการบันทึกข้อมูลส่วนที่เสียไประหว่างการเปลี่ยนม้วนเทป และเป็นประโยชน์ในการป้องกันการผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล เช่น กรณีที่มีเทปบันทึกเสียงเครื่องหนึ่งเกิดขัดข้อง บันทึกข้อมูลไม่ติด และเป็น การป้องกันไม่ให้ข้อมูลสูญหาย ในกรณีที่มีเทปบันทึกข้อมูลชุดหนึ่งหายไป ก่อนที่การวิเคราะห์ข้อมูลจะแล้วเสร็จ อย่างไรก็ตามในการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องบันทึกเสียงให้อยู่ในสภาพพร้อมสมบูรณ์ พร้อมทั้งใช้บันทึกเสียงการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด และในการบันทึกเสียงการจัดกลุ่มสนทนาผู้วิจัยได้บันทึกเสียงโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก และใช้พลังงานจากถ่านไฟฉายที่มีพลังงานสูง (Alkaline Battery) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล ในกรณีที่เกิดไฟฟ้าดับระหว่างการจัดกลุ่มสนทนา และเพื่อความสะดวกในการใช้และเคลื่อนย้ายเครื่องบันทึกเสียง จึงมีความสะดวกในการบันทึกเสียงการจัดกลุ่มสนทนา

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนาต่อไปนี้ให้พร้อม สำหรับผู้จัดบันทึกการจัดกลุ่มสนทนา เช่น ดินสอ ปากกา ยางลบ กระดาษที่รองเขียน ฯลฯ และสำหรับเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป เช่น เครื่องดื่ม แก้วน้ำ ขนม กระดาษเช็ดปาก ฯลฯ และของที่ระลึกสำหรับสมาชิกที่สละเวลามาร่วมกลุ่มสนทนาทุกคน

2. สถานที่จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยเลือกสถานที่ที่จัดกลุ่มสนทนาที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกคนมากที่สุดและเป็นທີ່ที่สมาชิกกลุ่มคุ้นเคย บรรยากาศเงียบ อากาศถ่ายเทได้ดีไม่มีเสียงรบกวน แดดไม่ร้อน ไม่มีแมลงรบกวนและสามารถกันผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ออกไปจากพื้นที่ที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนาได้ ในการจัดกลุ่มสนทนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ห้องประชุม ชั้น 3 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เป็นสถานที่จัดการสนทนากลุ่ม

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกลุ่มสนทนาประมาณ 2 ชั่วโมง ในช่วงเช้าเวลาประมาณ 09.30 – 11.30 น. ซึ่งนับว่าเป็นเวลาที่เหมาะสม เพราะสมาชิกจะมีสมาธิในการร่วมสนทนากลุ่มมากที่สุด เนื่องจากอากาศเย็นสบายสมาชิกไม่เหนื่อยล้า ตั้งใจตอบคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกระตือรือร้น

4. การกำหนดบุคคลที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม การจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากครูแนะแนวที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป สาขาการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานให้คำปรึกษา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน โดยคัดเลือกผู้เข้าข่ายที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักไว้จำนวนหนึ่งก่อน (Screening) แล้วจึงเลือกผู้ร่วมกลุ่มสนทนา โดยการพิจารณาว่าใครจะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ดีที่สุด เช่น เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นที่จะมาร่วมกลุ่มสนทนา กล้าแสดงความคิดเห็นและไม่ขี้อายจนเกินไป

5. ขั้นตอนการดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา ในการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามรายละเอียด ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยจัดให้มีการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ติดต่อนัดหมายสมาชิกกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยจะแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้รับเชิญมาร่วมการจัดกลุ่มสนทนาทราบ โดยย้ำเรื่องการเข้าร่วมประชุมตรงตามเวลาและเข้าร่วมประชุมที่สถานที่นัดหมาย พร้อมส่งข้อมูลฐานความคิดคือสาระสำคัญเกี่ยวกับจิตวิทยาและการให้คำปรึกษาดตามทฤษฎีต่าง ๆ

5.2 การเตรียมสถานที่จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยจะเตรียมสถานที่สำหรับการจัดกลุ่มสนทนาให้เรียบร้อยก่อนการจัดกลุ่มสนทนา พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องบันทึกเสียงและวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้พร้อมที่สุด ก่อนที่ผู้ร่วมกลุ่มสนทนาจะเดินทางมาถึง

5.3 การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา เมื่อสมาชิกที่มาร่วมกลุ่มสนทนาที่นัดหมายกันไว้แล้ว เดินทางมาถึงห้องประชุม ผู้ดำเนินการสนทนา คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยที่ทำหน้าที่จดบันทึกคำสนทนาและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป ได้ร่วมกันต้อนรับผู้ร่วมกลุ่มสนทนาและเชิญมานั่งในสถานที่ที่จัดไว้ และพูดคุยสนทนากันถึงเรื่องทั่วไปของการปฏิบัติงานการให้คำปรึกษา เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นกันเองและไว้วางใจผู้วิจัย เมื่อถึงเวลาที่กำหนดและสมาชิกมาครบแล้ว จึงเริ่มการจัดกลุ่มสนทนา โดยผู้วิจัยได้แนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา และแนะนำผู้ช่วยนักวิจัยประกอบด้วยผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่มและผู้ให้บริการทั่วไป แล้วอธิบายจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มสนทนาและบอกให้ทราบว่าจะมีการบันทึกเสียงการสนทนาและจดบันทึกคำสนทนาตลอดการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยไม่บอกชื่อที่อยู่ของผู้แสดงความคิดเห็น แล้วเกริ่นนำด้วยคำถามอ่อนเครื่องสร้างความเป็นกันเองและสร้างความคุ้นเคย จนเห็นว่าสมาชิกมีความผ่อนคลาย มีท่าทางเป็นกันเองและพร้อมที่จะเริ่มการสนทนากลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มนำการสนทนากลุ่มให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการชักถามไม่ให้การสนทนาหยุดนิ่งและสรุปคำตอบของสมาชิกบางคนเพื่อเปลี่ยนให้สมาชิกคนอื่นพูดบ้าง รวมทั้งสร้างประเด็นคำถามให้กลุ่มได้ถกประเด็นความเห็นซึ่งกันและกัน โดยหลีกเลี่ยงการชักถามเป็นรายบุคคล นอกจากจะต้องการคำตอบที่ต่อเนื่องกัน เพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงเหตุผลออกมา โดยผู้วิจัยได้พยายามสร้างบรรยากาศการสนทนาให้ผ่อนคลายเป็นไปตามธรรมชาติ เว้นจังหวะการถามและเปิดประเด็นคำถามให้เหมาะสม พร้อมทั้งควบคุมให้สามารถถามคำถามตามแนวคำถาม (Guideline) ซึ่งพบว่าผู้ร่วมกลุ่มสนทนาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยที่ผู้วิจัยสามารถทำให้ผู้ร่วมกลุ่มสนทนาเต็มใจร่วมกลุ่มสนทนาตลอดการสนทนาตามแนวในการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลครอบคลุมมากที่สุด และสอดคล้องการสนทนาโดยการใช้อารมณ์ขันเพื่อสร้างบรรยากาศในการสนทนาตามความเหมาะสม โดยใช้เวลาในการสนทนาประมาณ 2 ชั่วโมง

เมื่อการจัดกลุ่มสนทนาสิ้นสุดลง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้แสดงความขอบคุณผู้ร่วมกลุ่มสนทนาด้วยการมอบของที่ระลึก และสรุปผลการจัดกลุ่มสนทนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลได้ องค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา จัดเป็นองค์ประกอบหลักและแยกแยะตัวแปรย่อยจัดไว้ในแต่ละองค์ประกอบหลัก แล้วนำมาเขียนเป็นข้อคำถามในแบบวัดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว

7. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 150 – 151) กล่าวว่า วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรมสำเร็จผล (LISREL) มีการเริ่มใช้แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกันมากขึ้น เหตุเพราะการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีรูปแบบวิธีการวิเคราะห์หลากหลายซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกัน และนอกจากนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีข้อด้อยเบื้องต้นที่เข้มงวด และไม่ตรงตามความเป็นจริง แชทฟีลด์ และโคลสัน (Chatfield and Collins. 1980 : 89) เสนอว่าถ้าเป็นไปได้นักวิจัยไม่ควรใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเลย

จุดมุ่งหมายของการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมี 3 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประการที่สอง ใช้เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบ และประการที่สาม เป็นเครื่องมือในการสร้างตัวแปรใหม่ ส่วนเรื่องขั้นตอนการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมเมทริกซ์สหสัมพันธ์ 2) การสกัดองค์ประกอบขั้นต้น 3) การหมุนแกน 4) การสร้างสเกลองค์ประกอบ ในขั้นตอนเตรียมเมทริกซ์สหสัมพันธ์หรือเตรียมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ต้องมีการกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล และระบุความเป็นไปได้ของค่าของโมเดลก่อนวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นการสกัดองค์ประกอบ และการหมุนแกนเป็นการทำงานของคอมพิวเตอร์

หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล คือ การตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การเปรียบเทียบใช้เมทริกซ์ความแปรปรวน ความแปรปรวนเป็นตัวเกณฑ์ในการเปรียบเทียบโดยนำเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างอันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มาเทียบกับเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมที่ถูกสร้างขึ้นจากพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าได้จากโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐาน ถ้าเมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกัน หมายความว่าโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัยมีความกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากเมทริกซ์นี้เป็นฟังก์ชันของค่าพารามิเตอร์ ดังนั้นการประมาณค่าพารามิเตอร์ซึ่งใช้หลักการวิเคราะห์เปรียบเทียบความกลมกลืน ระหว่างเมทริกซ์ดังกล่าวเป็นเงื่อนไขในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรลโดยใช้วิธีความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood : ML) ค่าประมาณที่ได้มีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัด (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 48 – 52 ; อ้างอิงจาก Joreskog and Sorbom. 1989 : 16 – 20 ; Bollen. 1989 : 104 – 121, 333 – 349 ; Long. 1983 : 56 – 61 ; Saris and Stronkhorst. 1984 : 168 - 174)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัยหรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดลหรือการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลโปรแกรมลิสเรล 8.30 ให้ค่าสถิติที่ช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลรวม 5 วิธี (วันเพ็ญ สมภพรุ่งโรจน์. 2547 : 76 – 77 ; อ้างอิงจาก Long. 1983 : 61 – 64 ; Bollen. 1989 : 256 – 258, 335 – 338 ; Joreskog and Sorbom. 1999 : 23 – 28) ดังนี้

1. ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (Standard Errors and Correlations of Estimates) ถ้าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ที่คำนวณได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดใหญ่และรูปแบบการวิจัยไม่ดีพอ

2. ใช้ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple Correlations and Coefficients of Determination) ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ได้ควรมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ใช้ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบเป็นภาพรวมทั้งรูปแบบ ไม่ใช่เป็นการตรวจสอบเฉพาะค่าพารามิเตอร์แต่ละตัวเหมือนสองวิธีแรก นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบรูปแบบที่แตกต่างกันสองรูปแบบว่ารูปแบบใดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่ากัน การใช้ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนนี้มี 6 ประเภท ประเภทที่ 1 ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่า ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ การคำนวณค่าไค – สแควร์ คำนวณจากผลคูณขององศาอิสระกับค่าของฟังก์ชันความกลมกลืน ถ้าค่าสถิติไค – สแควร์มีค่าสูงมาก แสดงว่า ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ โมเดลลิสเรลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าสถิติไค – สแควร์มีค่าต่ำมาก ยิ่งมีค่าใกล้ศูนย์มากเท่าไรแสดงว่า โมเดลลิสเรลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งซาลิสและสตรอนค์โฮส (Saris and Stronkhorst. 1984 : 200) เสนอว่า ค่าไค – สแควร์ ควรมีค่าเท่ากับองศาอิสระสำหรับโมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 2 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index : GF) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ถ้าค่าดัชนี GFI เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่ารูปแบบการวิจัยนั้นมีความสอดคล้องหรือกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 3 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) เมื่อนำค่าดัชนี GFI มาปรับแก้อันเนื่องมาจากการปรับรูปแบบตามจำนวนตัวแปรได้ค่า AGFI ดังนั้นค่าดัชนี AGFI จึงมีคุณสมบัติเหมือนกับดัชนี GFI ประเภทที่ 4 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Squared Residual : RMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ของรูปแบบสองรูปแบบเฉพาะกรณีที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน ในขณะที่ดัชนี GFI และ AGFI สามารถใช้เปรียบเทียบได้ทั้งกรณีข้อมูลชุดเดียวกันและข้อมูลต่างชุดกัน ดัชนี RMR บอกขนาดของเศษที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของรูปแบบสองรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 5 ดัชนีเปรียบเทียบระดับความกลมกลืน (Comparative Fit Index : CFI) ดัชนี CFI ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ค่าของดัชนี CFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเภทที่ 6 ดัชนีค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นสถิติที่พัฒนามาจากความเชื่อที่ว่า ข้อตกลงเบื้องต้นของค่าไค - สแควร์ที่ว่าโมเดลการวิจัยมีความเที่ยงตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะการเพิ่มจำนวนพารามิเตอร์อิสระทำให้ค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิติไค - สแควร์ ขึ้นอยู่กับค่าองศาอิสระ (df) ดังนั้น จึงปรับปรุงสูตรการคำนวณโดยคิดค่าฟังก์ชันความแตกต่างจากประชากรต่อหน่วยขององศาอิสระ อันเป็นที่มาของดัชนีค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ

4. การวิเคราะห์เศษหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องที่ควรวิเคราะห์ควบคู่กับดัชนีตัวอื่น ๆ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับความคลาดเคลื่อน มี 2 แบบได้แก่ แบบที่ 1 เมตริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบความกลมกลืน (Fitted Residuals Matrix) หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนทั้งในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน โดยค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ ผลหารระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความคลาดเคลื่อนนั้น ถ้ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานไม่ควรมีค่าเกิน 2.00 ถ้ายังมีค่าเกิน 2.00 ต้องปรับรูปแบบการวิจัย แบบที่ 2 คิวพล็อต (Q - Plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Normal Quantiles) ถ้าได้กราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ดัชนีดัดแปรรูปแบบ (Model Modification Index) ดัชนีตัวนี้มีประโยชน์ในการตัดสินใจปรับรูปแบบการวิจัยให้ดีขึ้นได้ ดัชนีดัดแปรเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค - สแควร์ที่ลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระหรือผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ดังนั้นเมื่อผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ค่าดัชนีดัดแปรรูปแบบมีค่าที่ไม่เข้าใกล้ศูนย์แสดงว่า รูปแบบนั้นยังสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้อีก

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามีมากมายดังนี้

โมนิคว (Monique. 1997 : 123) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการศึกษาและตัวแปรทางประชากรศาสตร์ ประสิทธิภาพของการประเมินตนเองของผู้ให้คำปรึกษา และความสามารถในการประเมินตนเองในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมกับนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 55 คน ระดับปริญญาโท สาขาการให้คำปรึกษาและผู้นำเทศก์ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอกโดยใช้แบบประเมินหลายแบบ อาทิเช่น แบบ MCI ที่วัดความสามารถในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมใน 4 ด้าน คือความสามารถทางด้านความรู้ในการให้คำปรึกษา การตระหนักรู้ในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม ทักษะในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม และมนุษยสัมพันธ์ในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า การมีมนุษยสัมพันธ์มีนัยสำคัญระหว่างการประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมแต่ละด้าน และตัวแปรทางด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโปรแกรมทั้งปี จำนวนครั้งในหลักสูตรการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม จำนวนครั้งในการปฏิบัติการเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จำนวนครั้งของการนิเทศและจำนวนครั้งของการได้รับประสบการณ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อย่างไรก็ตามข้อประเด็นเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมเน้นที่การนิเทศ จำนวนครั้งที่ให้การนิเทศและจำนวนครั้งในการได้รับประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการให้คำปรึกษาและการนิเทศและสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ผลของการวิจัยนี้อธิบายข้อจำกัดของการฝึกปฏิบัติและเป็นแนวทางในการให้การศึกษาวิจัยในอนาคต

วิกแกน (Wicgand. 1997 : 153) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างความรู้สำนึกของคนเชื้อชาติผิวขาว และการประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมในโปรแกรม CACREP-ACCREDITED โดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครนานาชาติของอเมริกา จำนวน 109 คน ใช้แบบประเมินตนเอง 3 แบบ คือแบบประเมิน MCI (The Multicultural Counseling Inventory) ซึ่งมีข้อคำถาม 40 ข้อ วัดการประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมใน 4 ด้าน คือการตระหนักรู้ ความรู้ มนุษยสัมพันธ์ และทักษะในการให้คำปรึกษา เป็นต้น ใช้การวิเคราะห์ตัวแปรและสหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการตระหนักรู้ทางเชื้อชาติ ผิวขาว และการประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมตัวแปรทางประชากรศาสตร์หลายตัวไม่ได้เป็นตัวพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

พหุวัฒนธรรม เช่น เพศ เพอร์เซนต์การมีเชื้อสายทางอเมริกันผิวขาว – จำนวนครั้งในการให้คำปรึกษา และจำนวนชั่วโมงในการได้รับการนิเทศการให้คำปรึกษา จำนวนประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาจริงๆ เป็นตัวพยากรณ์กับการมีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมในด้านการตระหนักรู้ และสัมพันธภาพ ส่วนหลักการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

โรบินสัน (Robinson. 1997 : 144) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความเกี่ยวข้องระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองทางด้านสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียน และการพัฒนาคุณลักษณะทางเชื้อชาติ โดยสำรวจด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้คำปรึกษาจากโรงเรียนของรัฐ จำนวน 100 คน ในเขตภาคใต้ของมลรัฐ Texas ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคติของผู้ให้คำปรึกษาส่งผลต่อกลุ่มเชื้อชาติ การนิเทศแบบพหุวัฒนธรรม หลักสูตรการฝึกปฏิบัติและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางด้านสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของผู้ให้คำปรึกษา อย่างไรก็ตามจะมีคะแนนความสัมพันธ์น้อยในการประเมินค่าเกี่ยวกับการตระหนักรู้ ซึ่งอธิบายได้ว่า การฝึกปฏิบัติแบบพหุวัฒนธรรม อาจจะมีการ มุ่งเน้นแต่ความรู้และทักษะโดยเพิกเฉยการตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และผลการวิจัยบ่งชี้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์น้อยดังพิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมากดังนี้ การตระหนักรู้ (2.65) ความรู้ (3.40) สัมพันธภาพ (3.19) และทักษะ (3.29)

เอ็ดเวิร์ด (Edward. 1997 : 192) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะทางสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมสำหรับการศึกษาก่อนการนำบัณฑิตพันธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นทั้งด้านการตระหนักรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และทักษะในการให้คำปรึกษาที่อยู่ในรูปแบบการฝึกปฏิบัติของผู้ให้คำปรึกษานำบัณฑิตพันธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้คำปรึกษานำบัณฑิตพันธุ์ที่เป็นตัวแทนอาชีพของรัฐ 6 รัฐ ทางตะวันตกตอนกลางของอเมริกา จำนวน 44 คน ผลการวิจัยพบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทั้ง 3 ด้านมีความจำเป็นต่อการจัดการฝึกอบรมของผู้ให้คำปรึกษานำบัณฑิตพันธุ์ และควรมียุทธศาสตร์มีหลักการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมน่าเชื่อถือ มีเนื้อหาหลักสูตรที่วางแผนอย่างดีก่อนการฝึกอบรม

วิกตัน, การเนลโล และเฮก (Wheaton, Granello and Haag. 1998 : 51 – 64) ได้สำรวจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมของผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาชีพ กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาที่พัฒนาทางวิชาชีพจำนวน 180 คน ใช้แบบวัด MCI และ The Marlene Crowne Social Desirability ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมช่วยให้ทักษะการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น ส่งผลทางบวกกับการพัฒนาทักษะ มีความรู้สึกไวต่อการตระหนักรู้ มีความรู้

ในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น และการมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษามีผลทางบวกกับการมีสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา

โฮลคอมบ์ (Holcomb, 2000 : 83 – 97) ได้สำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมโดยได้ทดสอบกับผู้ให้คำปรึกษาวิชาชีพจำนวน 151 คน ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมการให้คำปรึกษาของอเมริกา การวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การตระหนักรู้ ความรู้ การกำหนดข้อจำกัด การพัฒนาคุณลักษณะเกี่ยวกับเชื้อชาติและทักษะทางการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม

อาเธอร์ และคนอื่น ๆ (Arthur, et al. 2001 : 36 - 48) ได้สำรวจสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมของผู้ให้คำปรึกษาชาวแคนาดา ปี ค.ศ. 2001 จำนวน 181 คน ที่มีอายุเฉลี่ย 46.5 ปี พบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม และการมีสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม ประสบการณ์การให้คำปรึกษาและการสัมมนาพัฒนาวิชาชีพการให้คำปรึกษา เป็นตัวพยากรณ์ที่เข้มแข็งมากต่อระดับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาพหุวัฒนธรรม

8.2 งานวิจัยในประเทศ

ปราณี อัครรัตน์ (2536 : 42 – 43) ได้ศึกษาผลของการฝึกให้คำปรึกษาแบบจุลภาคที่มีต่อความสามารถในการให้คำปรึกษาของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย กรุงเทพฯ จำนวน 14 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ผลการศึกษาปรากฏว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคมีความสามารถในการให้คำปรึกษาสูงกว่าก่อนได้รับการฝึก และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณรงค์ วงศ์คุ้มสิน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ของนักศึกษาพยาบาลระดับต้น ชั้นปีที่ 2 สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลระดับต้นชั้นปีที่ 2 สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีความสามารถในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 16 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความสามารถในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

พรรณิ วิญญกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกการให้คำปรึกษาที่มีต่อความสามารถในการให้คำปรึกษาของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ยังไม่เคยผ่านการอบรมการให้คำปรึกษาที่มีความสามารถในการให้คำปรึกษาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 8 คน กลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกการให้คำปรึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินความสามารถในการให้คำปรึกษา และโปรแกรมการฝึกการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษา ผลการวิจัยพบว่าพยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการฝึกการให้คำปรึกษา

จากเอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย และการสนทนากลุ่มที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (TC) ด้านเจตคติที่มีต่อการให้คำปรึกษา (AC) ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (KC) และด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (SkC) สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแต่ละด้านประกอบด้วย สมรรถภาพย่อย ดังนี้

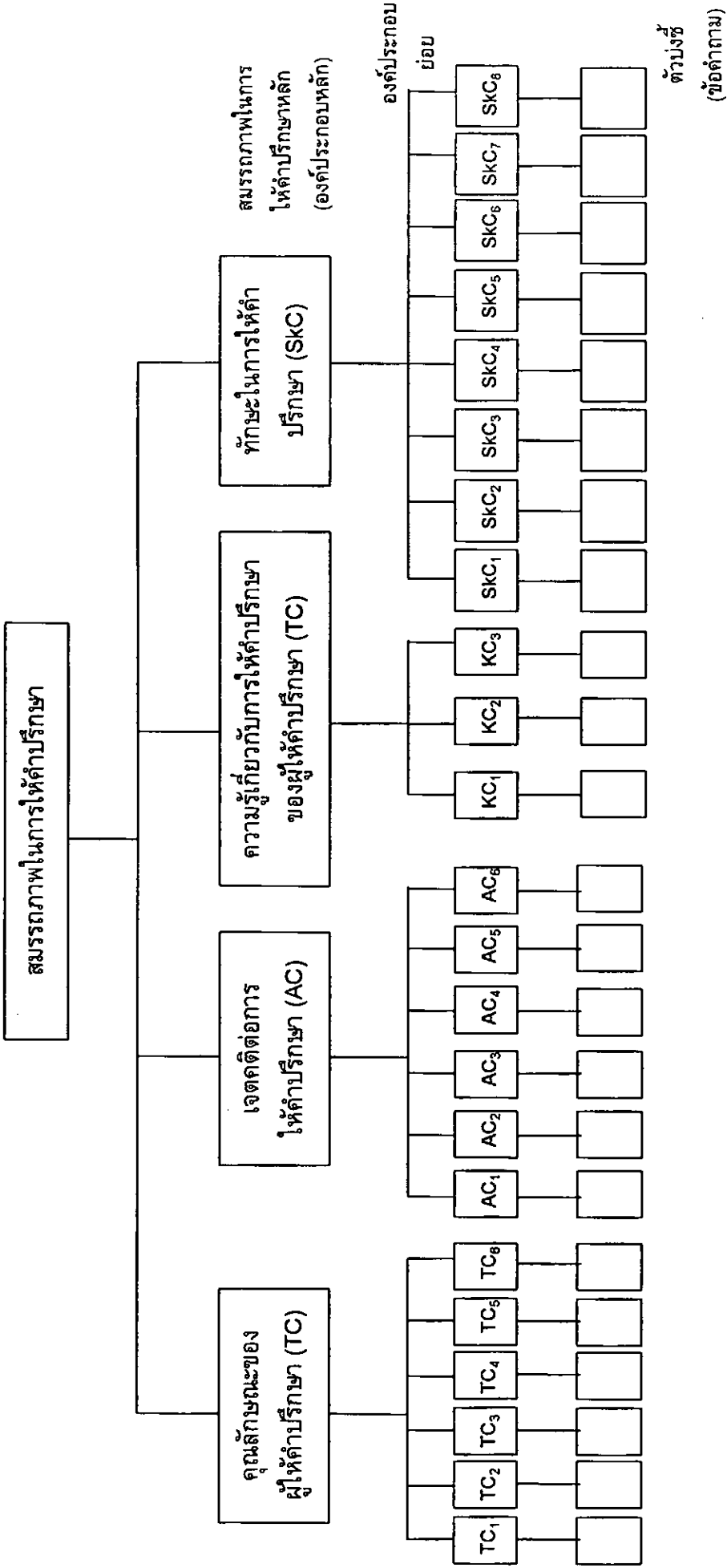
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ประกอบด้วยสมรรถภาพย่อยที่เป็นทั้งคุณลักษณะที่ใช้ ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางในเรื่องต่อไปนี้ การเข้าใจปัญหาและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา (TC₁) การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา (TC₂) การสร้างความไว้วางใจ (TC₃) การสร้างความอบอุ่นใจ และแสดงความเอาใจใส่ปัญหา (TC₄) อารมณ์มั่นคงไม่เข้าข้างใคร (TC₅) และมีความจริงใจ (TC₆)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย สมรรถภาพย่อยได้แก่ ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา (AC₁) ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา (AC₂) การมองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา (AC₃) มีความสนใจปัญหาและต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา (AC₄) รักในวิชาชีพ (AC₅) และความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนว (AC₆)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยสมรรถภาพย่อย ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (KC₁) ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา (KC₂) และความรู้เกี่ยวกับสังคม (KC₃)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย สมรรถภาพย่อยที่เป็นทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางในเรื่องต่อไปนี้ การถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ (SkC₁) การสะท้อนความรู้สึก (SkC₂) การยอมรับความรู้สึก (SkC₃) การกระจ่างในปัญหา (SkC₄) การตีความ (SkC₅) การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่ (SkC₆) การทวนความ (SkC₇) และการยุติการให้คำปรึกษา (SkC₈)

สมรรถภาพย่อยของแต่ละด้านเหล่านี้ประกอบด้วย ข้อคำถามที่เป็นตัวบ่งชี้เป็นสมรรถภาพย่อยในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนในเรื่องสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาผู้วิจัยได้แสดงในภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสนทนากลุ่ม

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษามีความสำคัญมากต่อการให้คำปรึกษาแก่ผู้รับคำปรึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาที่ขาดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยทำการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา และการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา การดำเนินการวิจัยเป็นไปในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาให้คำปรึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

เป็นครูแนะแนวใน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 7 จังหวัดคือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา จำนวน 180 คน และจากการส่งแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาไปให้แหล่งข้อมูลดังกล่าว ผลปรากฏว่าได้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 84.44 ดังนั้นจำนวนครูแนะแนวที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจึงมีจำนวน 152 คน

ตาราง 2 แสดงจำนวนครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	ครูแนะแนวไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา	จำนวนครูแนะแนวที่ตอบแบบสอบถาม
ลพบุรี	44	40
สระบุรี	25	20
สิงห์บุรี	17	15
อ่างทอง	17	13
ชัยนาท	20	15
อุทัยธานี	25	19
พระนครศรีอยุธยา	32	30
รวม	180	152

ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2544

2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการพัฒนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาที่มีคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 14 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากแหล่งข้อมูลในข้อ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
2. โปรแกรมการพัฒนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

การดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย ตำราที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การประยุกต์จิตวิทยามาใช้ในการให้คำปรึกษา แล้วสรุปสาระสำคัญ

ขั้นที่ 2 ใช้คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทางการให้คำปรึกษาแล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 3 คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา โดยกลุ่มสนทนาประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ได้แก่ อาจารย์สอนรายวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และกลุ่มครูแนะแนวที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา 5 ปี ขึ้นไป มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป สาขาวิชาการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา และเป็นครูแนะแนวดีเด่น หัวข้อการสนทนาจะมุ่งค้นหาคำตอบเกี่ยวกับคุณลักษณะของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยคุณลักษณะด้านใด คุณลักษณะของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา แต่ละด้านเป็นเช่นไร และข้อคำถามในเครื่องมือการประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแต่ละด้านควรเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 4 ดำเนินการกลุ่มสนทนา (Focus group) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิสามารถประมวล คุณลักษณะของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.1 คุณลักษณะและเจตคติ หมายถึง ลักษณะความสามารถของครูแนะแนวเกี่ยวกับการมีความรู้สึกที่ดีต่อมนุษย์ ต่อการให้คำปรึกษา มองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา มีศรัทธาต่อการให้คำปรึกษา รักในวิชาชีพ มีจิตสำนึกในการเป็นครูแนะแนว มีความต้องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ตั้งใจช่วยเหลือคน อยากรู้ปัญหาคน มองโลกในแง่ดี เข้าใจผู้อื่น ยอมรับผู้อื่น เชื่อในศักยภาพของทุกคน มีความยืดหยุ่น

4.2 ด้านความรู้ในการให้คำปรึกษา หมายถึง ความสามารถของครูแนะแนวในการรู้และเข้าใจเรื่องการให้คำปรึกษา จิตวิทยาและสังคม ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับบุคคลที่เริ่มฝึกการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษา หลักเทคนิค กระบวนการในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับลักษณะสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษาบทบาท หน้าที่ของครูแนะแนวและแยกบทบาทความเป็นครูผู้สอนออกจากการเป็นครูผู้ให้คำปรึกษา จรรยาบรรณวิชาชีพ ผลงานวิจัยทางจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา รู้แหล่งช่วยเหลือเพื่อส่งต่อ (Refer) ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ของคนไทย หลักพุทธธรรม ลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น รอบรู้สังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคม ของโลก และวัฒนธรรม

4.3 ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา หมายถึง ความสามารถของครูแนะแนวในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความรู้ในการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษา สามารถเลือกใช้ผสมผสานและประยุกต์ทฤษฎีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา รวมทั้งมีความสามารถในการใช้ภาษาถ้อยคำภาษาท่าทางได้อย่างเหมาะสมในทักษะต่อไปนี้ ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะในการ

ดำเนินการ ลำดับขั้นตอนในการให้คำปรึกษา ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค และทักษะการใช้เทคนิคเฉพาะของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแต่ละทฤษฎี

ขั้นที่ 5 กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 6 สร้างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยเขียนชุดข้อคำถามสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย

6.1 สถานภาพของผู้ตอบจำนวน 7 ข้อ

6.2 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบ จำนวน

10 ข้อ

6.3 เจตคติต่อการให้คำปรึกษา เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ให้เลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 25 ข้อ

6.4 ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ให้เลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 35 ข้อ

6.5 ทักษะการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบจำนวน 10 ข้อ

ตัวอย่างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

1. ตัวอย่างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

สถานการณ์ที่ 0

ผู้รับคำปรึกษา : “นี่ถ้าหนูได้ทำตามที่คุณคิด แทนที่จะฟังคุณแม่นะคะ เพื่อนๆ ก็คงจะไม่โกรธหนูอย่างนี้หรอกค่ะ”

ท่านจะพูดและ / หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไรที่แสดงให้เห็นว่าท่านรับฟังเรื่องราวของเขา

1. คำพูด (ผู้ให้คำปรึกษา) : “คุณรู้สึกโกรธตัวเองที่ต้องอยู่กับความคิดเห็นของคุณแม่ แทนที่จะทำตามความคิดของตนเอง”

2. การแสดงท่าทางของผู้ให้คำปรึกษาขณะพูดแสดงสีหน้าโดยมองหน้า สบตากับผู้รับคำปรึกษา ยิ้ม ตั้งใจฟัง พยักหน้าและโน้มตัวไปข้างหน้า

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษา

1. การแสดงออกทางภาษาถ้อยคำ คำพูด ให้คะแนนดังนี้

ระดับที่ 1 ให้ 1 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

คำตอบที่เป็นคำถาม คำตอบที่แสดงในเชิงปฏิเสธ ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูด ไม่แสดงความเข้าใจ ไม่ยอมรับนับถือผู้รับคำปรึกษา สร้างความสะเทือนใจให้แก่ผู้รับคำปรึกษา การให้คำแนะนำ ผูกขาดการสนทนา สื่อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้รับคำปรึกษาไร้ความสามารถ ผู้ให้คำปรึกษาพูดทวนทำให้เสียเวลา คลุมเครือไม่เฉพาะเจาะจง ไม่ตรงประเด็น

ระดับที่ 2 ให้คะแนน 2 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

คำตอบที่แสดงว่ามุ่งสนใจเนื้อหา ไม่สนใจความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ไม่แสดงความเข้าใจและแนวบาง แสดงความเป็นกลาง ๆ มากเกินไป ให้คำแนะนำบ้าง หรือแสดงความคิดเห็นส่วนตัว ถามเป็นคำถาม

ระดับที่ 3 ให้คะแนน 3 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

คำตอบที่แสดงความเข้าใจ การสะท้อนความรู้สึก สนใจความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา สะท้อนเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา มีการแนะแนวทางบ้าง แสดงให้เห็นว่าผู้ให้คำปรึกษาเต็มใจจะให้ความช่วยเหลือ

ระดับที่ 4 ให้คะแนน 4 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

คำตอบที่แสดงความเข้าใจ เห็นใจ ระบุ/สะท้อนความรู้สึกและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาอย่างถูกต้อง มีการแนะแนวทางในการปฏิบัติ การตอบสนองที่ผู้ให้คำปรึกษาเต็มใจที่จะเสียสละ ยอมเสี่ยงที่จะให้ความช่วยเหลือแม้ว่าจะรับความสะเทือนใจ แสดงให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า เขาเป็นบุคคลที่มีค่ามีความสามารถที่จะคิดแสดงออก และแก้ปัญหาด้วยตนเอง สื่อความอย่างกระชับชัด และตรงประเด็นด้วยความรู้สึกปัญหาหรือความขัดแย้งของผู้รับคำปรึกษาที่เกิดขึ้น สนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาทำความเข้าใจเรื่องราวของตนเองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และวางแผนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง

2. การแสดงออกทางภาษาท่าทาง ได้แก่

2.1 การแสดงออกทางและสายตา ได้แก่ การมอง การประสานสายตา การสบตา ไม่หลบตา ไม่จ้องหน้าหรือสบตาผู้รับคำปรึกษาตลอดเวลา

2.3 การแสดงออกทางสีหน้า ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใสใบหน้าบ่งถึง เจียมเมตรง
ขรึม

2.2 การแสดงกิริยาท่าทาง ได้แก่ การตั้งใจฟังเมื่อผู้รับคำปรึกษาพูด การพยักหน้า การโน้มตัวเข้าหาผู้รับคำปรึกษาขณะฟัง และการสนทนากับผู้รับคำปรึกษา

การให้คะแนนเป็นดังนี้

ระดับที่ 1 ให้ 1 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออกในข้อใดข้อหนึ่งคือ ข้อ 2.1 หรือข้อ 2.2 หรือ ข้อ 2.3

ระดับที่ 2 ให้ 2 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออก 2 ข้อใน 3 ข้อดังนี้ตรงข้อ 2.1 และ ข้อ 2.2 หรือ ข้อ 2.2 และ 2.3 หรือ 2.1 และ 2.3

ระดับที่ 3 ให้ 3 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออกทั้ง 3 ข้อ คือ ข้อ 2.1 ข้อ 2.2 และ 2.3

ระดับที่ 4 ให้ 4 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออกทั้ง 3 ข้อ คือ ข้อ 2.1 ข้อ 2.2 และ 2.3 และการแสดงออกทางสีหน้า สายตาและกิริยาท่าทางเหมาะสมกับเรื่องที่พูด มีความเป็นมิตร

เกณฑ์การแปลผลสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษา
ถ้อยคำ ภาษาท่าทาง)

ค่าเฉลี่ย	แปลผล
3.50 – 4.00	มีคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษามากที่สุด
2.50 – 3.49	มีคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษามาก
1.50 – 2.49	มีคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาน้อย
1.00 – 1.49	มีคุณลักษณะผู้ให้คำปรึกษาน้อยที่สุด

2. ตัวอย่างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา
ของครูแนะแนว

ข้อ	ข้อความ	ระดับประเมิน			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา				
	การให้คำปรึกษาเป็นงานที่ก้าวหน้าน้อยกว่าวิชาชีพอื่น ๆ				
2	ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา				
	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อใจเมื่อผู้รับคำปรึกษาไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล				
3	มองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา				
	การให้คำปรึกษาช่วยแก้ปัญหาของบุคคลบางคนในสังคม				
4	มีความสนใจปัญหาและต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา				
	เวลาให้คำปรึกษาข้าพเจ้าจะตั้งใจฟัง				
5	รักในวิชาชีพ				
	แม้ว่าข้าพเจ้าต้องทำงานแนะแนวเพิ่มขึ้นจากงานปกติข้าพเจ้าก็ยินดีที่จะทำ				
6	ความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนว				
	ข้าพเจ้าอยากสอนวิชาอื่นมากกว่าทำงานแนะแนว				

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา

กำหนดให้คะแนนดังนี้	
ระดับมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน
ระดับมาก	ให้ 3 คะแนน
ระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา

ค่าเฉลี่ย	แปลผล
3.50 – 4.00	มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษามากที่สุด
2.50 – 3.49	มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษามาก
1.50 – 2.49	มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษาน้อย
1.00 – 1.49	มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษาน้อยที่สุด

3. ตัวอย่างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

ข้อ	ข้อความ	ระดับประเมินเป็นจริง			
		เป็นจริงที่สุด	เป็นจริง	เป็นจริงบ้าง	ไม่เป็นจริง
1	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา				
	การให้คำปรึกษาเป็นวิธีการที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด				
	ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา				
2	เด็กในวัยเดียวกันอาจมีพัฒนาการทางร่างกายแตกต่างกัน				
	ความรู้เกี่ยวกับสังคม				
	สภาพร่างกายและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บางครั้งทำให้วัยรุ่นบางคนปรับตัวไม่ได้				
3					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

กำหนดให้คะแนนดังนี้	
ระดับเป็นจริงมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน
ระดับเป็นจริงมาก	ให้ 3 คะแนน
ระดับเป็นจริงบ้าง	ให้ 2 คะแนน

ระดับไม่เป็นจริง

ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

ค่าเฉลี่ย	แปลผล
3.50 – 4.00	มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้ในการให้คำปรึกษามากที่สุด
2.50 – 3.49	มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้ในการให้คำปรึกษามาก
1.50 – 2.49	มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้ในการให้คำปรึกษาน้อย
1.00 – 1.49	มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้ในการให้คำปรึกษาน้อยที่สุด

4. ตัวอย่างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านทักษะการให้คำปรึกษา

สถานการณ์ที่ 0

ผู้รับคำปรึกษา : หนูคิดว่าแม่ไม่ยุติธรรมกับหนู.....” แล้วผู้รับคำปรึกษาไม่พูดอะไรอีก
ท่านจะถามและ / หรือแสดงท่าทางอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น

1. คำพูด.....
2. การแสดงท่าทาง.....

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

1. การแสดงออกทางภาษาถ้อยคำ คำพูด ให้คะแนนดังนี้

ระดับที่ 1 ให้ 1 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

คำตอบที่เป็นคำถาม คำตอบในเชิงปฏิเสธ ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูด ไม่แสดงความเข้าใจ ไม่ยอมรับนับถือผู้รับคำปรึกษา สร้างความสะเทือนใจให้แก่ผู้รับคำปรึกษา การให้คำแนะนำผูกขาดการสนทนา สื่อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้รับคำปรึกษาไร้ความสามารถ ผู้ให้คำปรึกษาพูดวกวนทำให้เสียเวลา คลุมเครือไม่เฉพาะเจาะจง ไม่ตรงประเด็น

ระดับที่ 2 ให้คะแนน 2 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

คำตอบที่แสดงว่ามุ่งสนใจเนื้อหา ไม่สนใจความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ไม่แสดงความเข้าใจ แนะนำบ้าง แสดงความเป็นกลาง ๆ มากเกินไป ให้คำแนะนำบ้าง หรือแสดงความคิดเห็นส่วนตัว ถามเป็นคำถาม

ระดับที่ 3 ให้คะแนน 3 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

คำตอบที่แสดงความเข้าใจ การสะท้อนความรู้สึก สนใจความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา สะท้อนเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา มีการแนะนำทางบ้าง แสดงให้เห็นว่าผู้ให้คำปรึกษาเต็มใจจะให้ความช่วยเหลือ

ระดับที่ 4 ให้คะแนน 4 คะแนน

ได้แก่ การกล่าวตอบด้วยวาจาที่คำตอบมีลักษณะเป็นลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะใด

คำตอบที่แสดงความเข้าใจ เห็นใจ ระบุ / สะท้อนความรู้สึกและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาอย่างถูกต้อง มีการแนะนำทางในการปฏิบัติ การตอบสนองที่ผู้ให้คำปรึกษาเต็มใจที่จะเสียสละ ยอมเสี่ยงที่จะให้ความช่วยเหลือ แม้ว่าจะรับความสะเทือนใจ แสดงให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า เขาเป็นบุคคลที่มีค่ามีความสามารถที่จะคิดแสดงออก และแก้ปัญหาด้วยตนเอง สื่อความอย่างกระจ่างชัด และตรงประเด็นด้วยความรู้สึกปัญหาหรือความขัดแย้งของผู้รับคำปรึกษาที่เกิดขึ้น สนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาทำความเข้าใจเรื่องราวของตนเองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และวางแผนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง และเป็นการกล่าวตอบด้วยวาจาที่เป็นคำถามปลายเปิด โอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาได้อธิบายขยายความแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกได้อย่างเต็มที่

2. การแสดงออกทางภาษาท่าทาง ได้แก่

2.1 การแสดงออกทางสีหน้า ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใส ใบหน้าไม่บึ้งตึง เฉยเมย เคร่งขรึม

2.2 การแสดงออกทางสายตา ได้แก่ การมอง การประสานสายตา การสบตา ไม่หลบตา ไม่จ้องหน้าหรือสบตาผู้รับคำปรึกษาตลอดเวลา

2.3 การแสดงกิริยาท่าทาง ได้แก่ การตั้งใจฟังเมื่อผู้รับคำปรึกษาพูด การพยักหน้า การโน้มตัวเข้าหาผู้รับคำปรึกษาขณะฟัง และการสนทนากับผู้รับคำปรึกษา

การให้คะแนนเป็นดังนี้

ระดับที่ 1 ให้ 1 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออกในข้อใดข้อหนึ่งคือ ข้อ 2.1 หรือข้อ 2.2 หรือ ข้อ 2.3

ระดับที่ 2 ให้ 2 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออกทั้ง 2 ข้อใน 3 ข้อตัวอย่างตรงข้อ 2.1 และ ข้อ 2.2 หรือ ข้อ 2.2 และ 2.3 หรือ 2.1 และ 2.3

ระดับที่ 3 ให้ 3 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออกทั้ง 3 ข้อ คือ ข้อ 2.1 ข้อ 2.2 และ 2.3

ระดับที่ 4 ให้ 4 คะแนน ได้แก่ การแสดงออกทางภาษาท่าทางที่ตรงกับการแสดงออกทั้ง 3 ข้อ คือ ข้อ 2.1 ข้อ 2.2 และ 2.3 และการแสดงออกทางสีหน้า สายตาและกิริยาท่าทางเหมาะสมกับเรื่องที่พูด มีความเป็นมิตร

เกณฑ์การแปลผลสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ ภาษาท่าทาง)

ค่าเฉลี่ย	แปลผล
3.50 – 4.00	มีทักษะในการให้คำปรึกษามากที่สุด
2.50 – 3.49	มีทักษะในการให้คำปรึกษามาก
1.50 – 2.49	มีทักษะในการให้คำปรึกษาน้อย
1.00 – 1.49	มีทักษะในการให้คำปรึกษาน้อยที่สุด

ขั้นที่ 7 นำแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่สร้างเสร็จแล้วตามขั้นที่ 6 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้แก่ ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี รศ.ดร.ศิริบุรณ์ สายโกสมร รศ.วชิรี ทรัพย์มี รศ.สมร ทองดี และผศ.ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ และคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท นพนธ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเพื่อคัดเลือก และปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ ซึ่งพิจารณาจากค่า IOC (Item – Objective Congruence) ของข้อความ แต่ละข้อ โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ 77 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.6 – 1.00 (ภาคผนวก ข) และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

ขั้นที่ 8 นำแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ปรับปรุงแล้วทั้ง 5 ตอน ตอนที่ 1 มีจำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 จำนวน 2 ข้อ ตอนที่ 4 จำนวน 35 ข้อ ตอนที่ 5 จำนวน 10 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูแนะแนวที่ไม่ใช่กลุ่ม

ตัวอย่างจำนวน 100 คน ได้แบบประเมินกลับมาจำนวน 88 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88 สุ่มออกมาจำนวน 40 ฉบับ ให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษามีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยตรง ตรวจสอบให้ระดับคะแนนตอนที่ 2 และตอนที่ 5 ซึ่งเป็นแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา และด้านทักษะการให้คำปรึกษาทางด้านภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง แล้วผู้วิจัยนำผลการตรวจไปดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจโดยผู้ตรวจ 2 คน ใช้สูตรการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักทโมเมนต์ (Pearson's Product Moment) ได้ค่าความเชื่อมั่นของตอนที่ 2 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา และตอนที่ 5 ทักษะในการให้คำปรึกษา ดังนี้

ตาราง 3 ค่าความเชื่อมั่นสหสัมพันธ์ของการตรวจแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา เฉพาะสถานการณ์ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 40 คน)	r_{tt}
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	.85**
2. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	.89**

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ขั้นที่ 9 นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจำนวน 88 ฉบับ มาหาคุณภาพเป็นรายข้อและโดยรวม โดยหาค่าอำนาจจำแนกด้วยการแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบประเมินแต่ละข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ ผลการคำนวณปรากฏว่าค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง $-.326 - 12.31$ (ภาคผนวก ข) และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นรายด้านและโดยรวมของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารายด้านมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง $.83 - .89$ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับมีค่า $.93$

ขั้นที่ 10 นำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้ง 5 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบจำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา จำนวน 23 ข้อ ตอนที่ 4 เป็นแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จำนวน 28

ข้อ และตอนที่ 5 แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะการให้คำปรึกษา เป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบจำนวน 9 ข้อ ไปประเมินกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 850 คน เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยนำคะแนน ไปเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การสร้างโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสร้างโปรแกรมการพัฒนา ซึ่งต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายพัฒนาสมรรถภาพการให้คำปรึกษา สำหรับครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโปรแกรมการพัฒนากิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 สร้างโปรแกรมการพัฒนา โดยแบ่งเนื้อหาการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ มีการประยุกต์ใช้เทคนิคการฝึกอบรมและทฤษฎีต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ และบูรณาการเทคนิคในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นเทคนิคการพัฒนาโดยใช้ฝึกอบรม ได้แก่ การฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการฝึกปฏิบัติ โดยผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาทั้งหมด 20 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ คือวันเสาร์และอาทิตย์ เวลา 9.00 – 16.00 น. โดยมีรายละเอียดของการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามตัวอย่างในภาคผนวก ง

ขั้นที่ 4 นำโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่สร้างขึ้นไปให้คณะกรรมการปริญญานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี รศ.ดร.ศิริบูรณ์ สายโกสุมภ์ รศ.วัชร ทรัพย์มี รศ.สมร ทองดี และผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ พิจารณาเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของการพัฒนา เนื้อหา วิธีการดำเนินการพัฒนา เวลาที่ใช้ในการพัฒนา เนื้อเรื่องและสื่อประกอบการพัฒนา ซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นเป็นการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาให้

สอดคล้องกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ ซึ่งพิจารณาจากค่า IOC ของเนื้อหาและกิจกรรมโดยคัดเลือกเนื้อหาและ กิจกรรมที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ภาคผนวก ข) ปรากฏผลการคำนวณค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.6 – 1.00 โดยที่ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ได้เสนอแนะให้ปรับปรุงกิจกรรมบางกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงกิจกรรมตามที่คุณวุฒิและอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมการพัฒนาดังกล่าวไปพัฒนาโดยทดลองใช้ (Try out) กับครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน แล้วนำปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลองรวมทั้งข้อเสนอแนะของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองจริง

ขั้นที่ 6 นำโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน

ตาราง 4 ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาให้แก่ครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	หัวเรื่อง
1	27 มี.ค. 47	ปฐมนิเทศ
2	27 มี.ค. 47	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้รับคำปรึกษา
3	28 มี.ค. 47	คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา
4	28 มี.ค. 47	หลักการเป้าหมายและกระบวนการของการให้คำปรึกษา
5	3 เม.ย. 47	ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค : ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค พฤติกรรมการใส่ใจ การฟังและการสังเกต การใช้คำถาม และการสะท้อนความรู้สึก
6	3 เม.ย. 47	ทักษะการให้คำปรึกษา (ต่อ) : การเผชิญหน้า การนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ
7	4 เม.ย. 47	การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (ต่อ) : การเปิดเผยตนเอง การสรุปความ และการตีความ
8 – 9	4, 10 เม.ย. 47	การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (ต่อ) : การนำไปใช้
10	10 เม.ย. 47	จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา

ตาราง (ต่อ)

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	หัวข้อเรื่อง
11	11 เม.ย. 47	การแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
12	11 เม.ย. 47	ขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (ต่อ)
13-14	24 เม.ย. 47	ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมการฝึกพฤติกรรม การกล้าแสดงออกเทคนิคการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ
15	25 เม.ย. 47	ขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
16	25 เม.ย. 47	ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม
17-18	1 พ.ค. 47	ขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม
19-20	2 พ.ค. 47	ปัจเจกนิเทศ

ขั้นที่ 7 ก่อนนำโปรแกรมการพัฒนาไปพัฒนาครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยทดสอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน โดยการให้คำปรึกษาในสถานการณ์จริง เพื่อสังเกตทักษะการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวกลุ่มตัวอย่าง (Pre – test) โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 8 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยทดสอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 คน ด้วยแบบประเมินการสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและให้คำปรึกษาในสถานการณ์จริงเพื่อสังเกตทักษะการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวกลุ่มตัวอย่าง (Post – test) โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 9 นำผลการทดสอบก่อนและหลังการทดสอบมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาก่อนและหลังการพัฒนาและสรุปผล

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานตามขั้นตอนการศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1 นำแบบประเมินการให้คำปรึกษาฉบับสมบูรณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วส่งให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาจำนวน 180 คน ได้แบบประเมินการให้คำปรึกษาคืนมา 152 คน คิดเป็นร้อยละ 84.44

1.2 รวบรวมแบบประเมินตนเองจากข้อ 1 นำไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาระดับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาให้แก่ครูแนะแนว

2.1 การเตรียมการทดลอง

2.1.1 เตรียมผู้ประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

2.1.1.1 ผู้วิจัยเลือกผู้ช่วยวิจัย 1 คน เพื่อช่วยประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา โดยกำหนดให้ผู้ช่วยวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ผ่านการฝึกการให้คำปรึกษา และการสังเกต 1) เป็นอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาโดยมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี 2) จบการศึกษาทางด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาระดับปริญญาโท

2.1.1.2 ผู้วิจัยอธิบายให้ผู้ช่วยวิจัย เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยนิยามศัพท์เฉพาะของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารวมทั้งแบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษาให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนว หรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาได้ถูกต้อง

2.1.1.3 ผู้วิจัยฝึกผู้ช่วยวิจัยสังเกตและประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นในการสังเกตระหว่างผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัย โดยใช้การหาความเชื่อมั่นของการสังเกตของวิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott)

2.1.2 วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบ One Group Pretest Posttest Design (Campbell & Ruso. 1999 : 83) ตามแบบแผนการทดลองดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แบบแผนการพัฒนาแบบ One Group Pretest Posttest Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
RE	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

RE	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มเป็นครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ซึ่งได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยผู้วิจัย
T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการพัฒนา
X	แทน	การจัดกระทำการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
T ₂	แทน	การทดสอบหลังการพัฒนา

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแก่ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ณ ห้อง 4/406 ตึก 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยทดสอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษากับกลุ่มตัวอย่างโดยให้ครูแนะแนวผู้ได้รับการพัฒนาปฏิบัติเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามสถานการณ์จริง แล้วนำคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ได้จากการตรวจแบบประเมินและจากการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย มาบันทึกไว้เป็นคะแนนการทดสอบก่อน

2) ระยะทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษากับครูแนะแนวผู้ได้รับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน รวมเป็น 20 ครั้ง คือวันเสาร์และอาทิตย์ที่ 27, 28 มีนาคม 2547 วันที่ 3, 4, 10, 11, 24, 25 เมษายน 2547 และวันที่ 1, 2 พฤษภาคม 2547 ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ ห้อง 4/406 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี โดยมีรายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามตัวอย่างในภาคผนวก จ.

3) หลังการทดลอง

ผู้วิจัยประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวผู้ได้รับการพัฒนาโดยใช้แบบประเมินสมรรถภาพการให้คำปรึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และให้ครูแนะแนวผู้ได้รับการพัฒนาปฏิบัติการเป็นผู้ให้คำปรึกษาในสถานการณ์จริงต่าง ๆ แล้วนำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบประเมินและจากการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย มาบันทึกไว้เป็นคะแนนทดสอบหลัง

4) นำผลที่ได้จากข้อ 1) และข้อ 3) ไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตพฤติกรรมตามเรื่องที่กำหนดให้ ใช้วิธีของวิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott) และเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาก่อนและหลังการพัฒนากายในกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล และเกณฑ์การประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหัวหน้าสถานศึกษาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำหนังสือส่งทางไปรษณีย์พร้อมแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา คำปรึกษาให้ครูแนะแนวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแล้วส่งกลับคืนมา
3. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
4. รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ของครูแนะแนวโดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อประเมินกับนิยามเชิงปฏิบัติการ
3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ แล้ววิเคราะห์ด้วย t – test และทำการคัดเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
4. การหาค่าความเชื่อมั่นของการตรวจแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ตอนที่ 2 และตอนที่ 5 โดยใช้ผู้ตรวจ 2 คน
5. การหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต ซึ่งการสังเกตในครั้งนี้เป็นการสังเกต พฤติกรรมตามเรื่องที่กำหนดให้ ใช้วิธีของวิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott)
6. การหาความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจากโปรแกรมสำเร็จรูป
7. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังเข้ารับการพัฒนา โดยการพิจารณาจากค่า t –test for Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

R แทน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

3. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารายข้อโดยนำไปทดลองใช้กับครูแนะแนวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ แล้ววิเคราะห์ด้วย t -test และทำการคัดเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2542 : 139)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{(S_H^2 + S_L^2) / n}}$$

เมื่อ	$\bar{X}_H$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
	n	แทน จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

4. หาคุณภาพของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้วยการหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 193)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	$\sum S_i^2$	แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	K	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

5. การหาค่าความเชื่อมั่นของการตรวจแบบประเมิน โดยผู้ตรวจ 2 คน ใช้สูตรการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โปรดักท์ โมเมนต์ (Pearson Product Moment Correlation : rxy) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 166)

$$r_{xy} = \frac{N \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[N \sum x^2 - (\sum x)^2][N \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

r	=	ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โปรคัตท์ โมเมนต์
$\sum x$	=	ผลรวมของตัวแปร x (ผลจากการตรวจคนที่ 1)
$\sum y$	=	ผลรวมของตัวแปร y (ผลจากการตรวจคนที่ 2)
$\sum xy$	=	ผลรวมของผลคูณระหว่าง x และ y
$\sum x^2$	=	ผลรวมของตัวแปร x (ผลจากการผู้ตรวจคนที่ 1)
$\sum y^2$	=	ผลรวมของตัวแปร y (ผลจากการผู้ตรวจคนที่ 2)
N	=	จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

6. การหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตพฤติกรรมตามเรื่องที่กำหนดให้ ใช้วิธีของ วิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 127)

$$\pi = \frac{Po - Pe}{1 - Pe}$$

π	แทน	ความเชื่อมั่นของการสังเกต
Po	แทน	อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตได้ตรงกันของผู้สังเกต 2 คน ซึ่งได้จากผลต่างระหว่าง 1.00 กับค่าผลรวมของผลต่างระหว่างร้อยละของค่าสังเกตพฤติกรรมของผู้สังเกต 2 คน
Pe	แทน	อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตพฤติกรรมได้ตรงกันที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญของผู้สังเกต 2 คน ซึ่งหาได้จากสัดส่วนของคะแนนพฤติกรรมที่มีจำนวนสูงสุดและรองลงมา โดยเลือกจากผู้สังเกตคนใดคนหนึ่งก็ได้ นำค่าทั้ง 2 คนมา ยกกำลังสองแล้วนำมารวมกัน

7. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาก่อนและหลังการพัฒนาภายในกลุ่ม โดยใช้สูตร t - test for Dependent Sample (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2521 : 299)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ $S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{N}}$

$$df = n - 1$$

$\bar{D}$ แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

S_D แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

n แทน จำนวนคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายและผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
CC	แทน	สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา
TC	แทน	คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา
TC ₁	แทน	การเข้าใจปัญหาและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา
TC ₂	แทน	การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา
TC ₃	แทน	การสร้างความไว้วางใจ
TC ₄	แทน	การสร้างความอบอุ่นใจและแสดงความเอาใจใส่ปัญหา
TC ₅	แทน	อารมณ์มั่นคงไม่เข้าข้างใคร
TC ₆	แทน	การมีความจริงใจ
AC	แทน	เจตคติต่อการให้คำปรึกษา
AC ₁	แทน	ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา
AC ₂	แทน	ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา
AC ₃	แทน	การมองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา
AC ₄	แทน	ความสนใจปัญหาและต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา
AC ₅	แทน	รักในวิชาชีพ
AC ₆	แทน	ความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนว
KC	แทน	ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา
KC ₁	แทน	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา
KC ₂	แทน	ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา
KC ₃	แทน	ความรู้เกี่ยวกับสังคม
SkC	แทน	ทักษะในการให้คำปรึกษา
SkC ₁	แทน	การถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ
SkC ₂	แทน	การสะท้อนความรู้สึก
SkC ₃	แทน	การยอมรับความรู้สึก
SkC ₄	แทน	การกระจ่างในปัญหา

SkC ₅	แทน	การตีความ
SkC ₆	แทน	การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่
SkC ₇	แทน	การทวนความ
SkC ₈	แทน	การยุติการให้คำปรึกษา
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S.D. _{pre}	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการพัฒนา
S.D. _{post}	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังการพัฒนา
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t – distribution
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังกับก่อนการพัฒนา
$\bar{D}\%$	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ
$\bar{X}_{pre}$	แทน	ค่าเฉลี่ยก่อนการพัฒนา
$\bar{X}_{post}$	แทน	ค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนา
r _{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
IOC	แทน	ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
df	แทน	ระดับชั้นความอิสระ
π	แทน	สัมประสิทธิ์แห่งความสอดคล้องหรือค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
2. ข้อมูลพื้นฐานของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนว

หรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. การเปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษานำเสนอเป็นขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนนี้การวิเคราะห์เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยนำคะแนนไปวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 850 คน)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
		rtt
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	20	.88
2. ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา	23	.72
3. ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา	28	.84
4. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	18	.97

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 พบว่า แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษามีค่าความเชื่อมั่นสูงที่สุด (.97) ส่วนด้านเจตคติมีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุด (.72)

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทั้ง 4 องค์ประกอบ ซึ่งเป็นค่าสถิติพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันขององค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 850 คน)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบ			
	TC	AC	KC	SkC
1. คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (TC)	1.00			
2. เจตคติต่อการให้คำปรึกษา (AC)	.92	1.00		
3. ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (KC)	.95	.98	1.00	
4. ทักษะในการให้คำปรึกษา (SkC)	.97	.96	.99	1.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กัน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่มีค่าสูงสุด คือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และองค์ประกอบด้านทักษะในการให้คำปรึกษา มีค่าเท่ากับ .99 รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา และองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา มีค่าเท่ากับ .98 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าต่ำสุดคือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา และองค์ประกอบด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา มีค่าเท่ากับ .92

1.3 การยืนยันองค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ ด้วยการนำคะแนนข้อคำถามเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา 70 ข้อคำถามเป็นรายข้อมาวิเคราะห์เพื่อแสดงความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปผลการวัดความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการวัดความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างดังผลการวิเคราะห์ในตาราง 8

ตาราง 8 คำนำน้าหนักองค์ประกอบเป็นรายข้อคำถามและรายองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (n = 850 คน)

องค์ประกอบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE	t
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (TC)	.88	.28	3.14**
2. ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา (AC)	.84	.18	3.11**
3. ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (KC)	.91	.05	3.45**
4. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (SkC)	.75	.26	2.93**
Chi – Square = 820.58 df = 2341 P = 1.00			
GFI = .97 AGFI = .97 RMR = .22			
CFI = .98 RMSEA = .00			

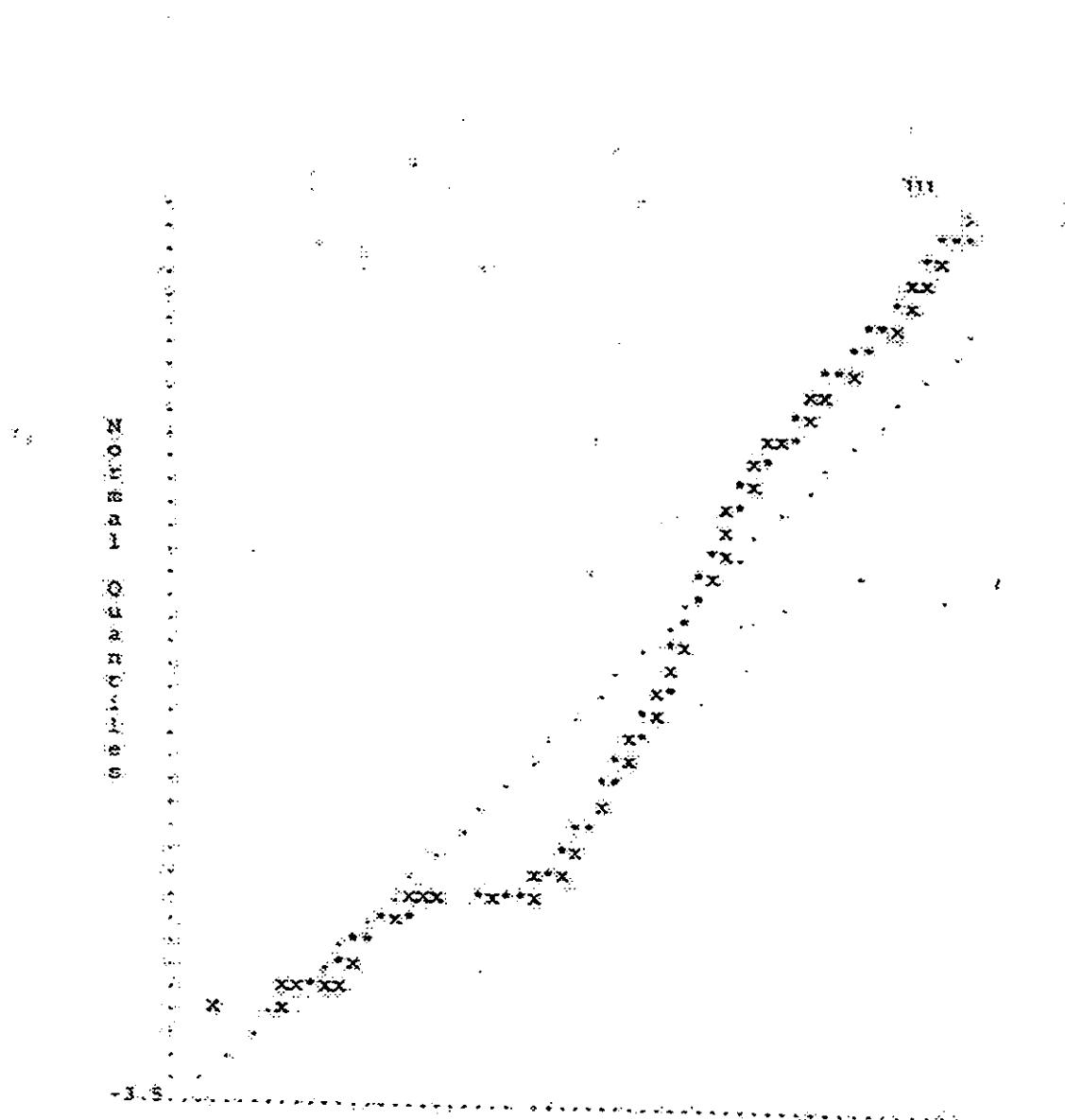
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 พบว่าค่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 820.58 ค่า P เท่ากับ 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่าความกลมกลืนขั้นต่ำ (The Minimum Value of the Fit Function) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์โดยภาพรวมมีความกลมกลืนกัน และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีการวัดความกลมกลืนอื่น ๆ ก็ให้ผลสอดคล้องกัน คือดัชนีความสอดคล้องกัน (GFI) มีค่าเท่ากับ .97 ดัชนีวัดความระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)

มีค่าเท่ากับ .97 ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ .98 ซึ่งมีค่าสูงมากใกล้ 1.0 และดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ .22 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .00 แสดงว่าในโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 53) สรุปว่าโครงสร้างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบจริง

เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแต่ละองค์ประกอบ มีค่าเป็นบวกและมีค่า .88 .84 .91 และ .75 ตามลำดับ และน้ำหนักองค์ประกอบแยกตามข้อคำถามสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาในแต่ละองค์ประกอบ โดยวัดองค์ประกอบในแต่ละด้าน มีค่าเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .74 ถึง 1.00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของข้อคำถามเป็นค่าที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของข้อคำถามที่วัดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ในแต่ละองค์ประกอบได้ตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของการวัดองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา มีค่าตั้งแต่ .74 – 1.00 องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษามีค่าเท่ากับ .90 – 1.00 องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา มีค่าเท่ากับ .90 – 1.00 และองค์ประกอบด้านทักษะในการให้คำปรึกษามีค่าเท่ากับ .95 – 1.00 ตามลำดับ สรุปได้ว่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบและทุกรายข้อคำถามมีค่าความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบและทุกรายข้อคำถามมีอิทธิพลต่อโครงสร้างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาในระดับค่อนข้างมาก

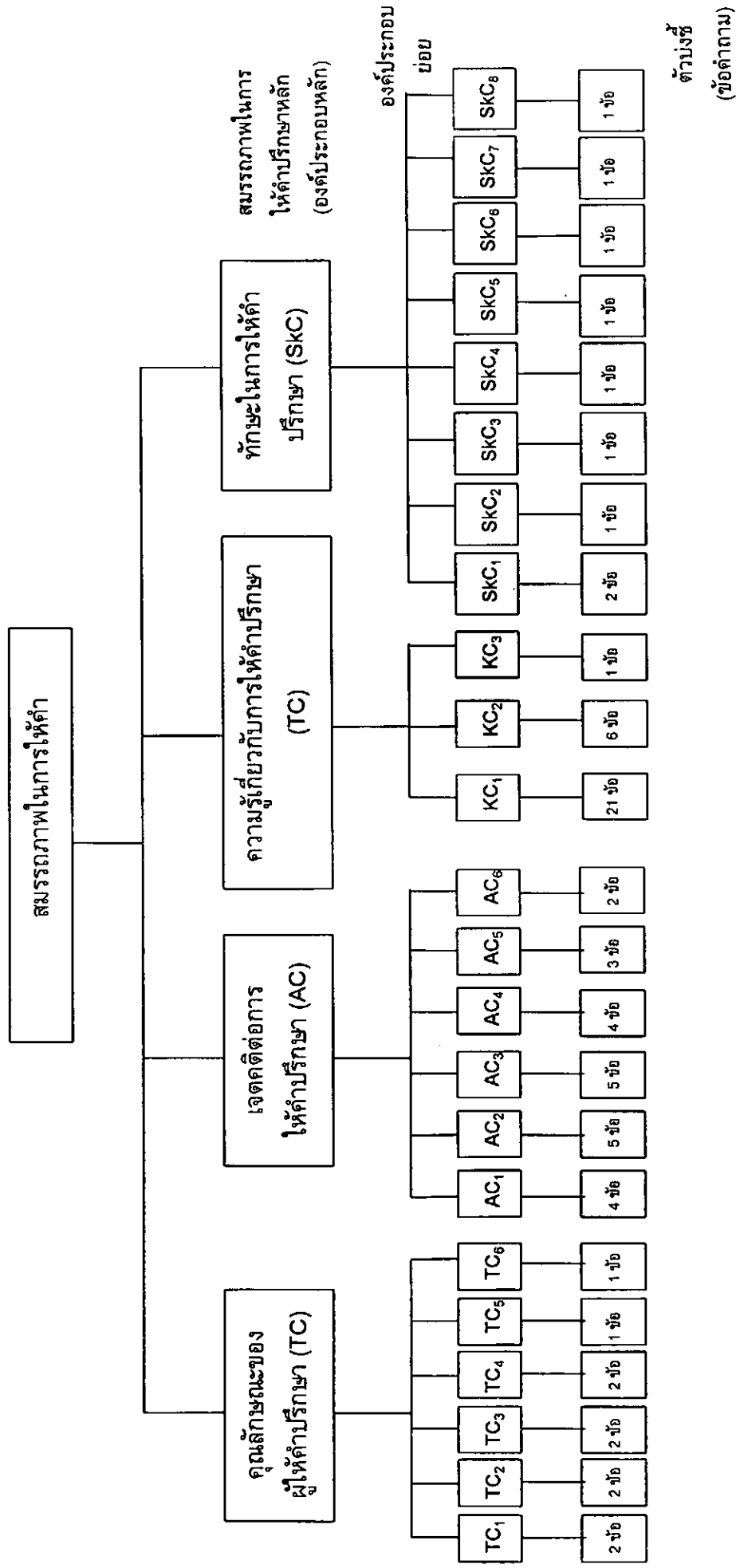
1.4 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นเส้นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ (Q - Plot of Standardized Residuals) ซึ่งจุดใน Q - Plot นี้เป็นจุดที่ตัดกันระหว่างความคลาดเคลื่อนมาตรฐานกับค่า ควอไทล์ปกติ โดยมีเส้นทแยงมุมแสดงให้เห็นถึงความคลาดเียงที่มีค่าเท่ากับ 1 ผลปรากฏในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กราฟคิวพล็อต (Q - Plot) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามภาพประกอบ 3 พบว่าเส้นกราฟที่ลากผ่าน x และ y นั้น มีความลาดเอียงมากกว่า 1 กล่าวคือ เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบแสดงว่าโมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่มากนัก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าโมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1.5 จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตามโปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นภาพประกอบที่แสดงสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่เป็นจำนวนข้อคำถาม ผลปรากฏในภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตามโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามภาพประกอบ 4 พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (TC) เจตคติต่อการให้คำปรึกษา (AC) ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (KC) และทักษะในการให้คำปรึกษา (SkC) และแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อย และข้อคำถามที่เป็นตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบย่อยของด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาทั้งภาษา ถ้อยคำและภาษาท่าทาง ได้แก่ การเข้าใจปัญหาและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา (TC₁) มีข้อคำถาม จำนวน 2 ข้อ การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา (TC₂) มีข้อคำถาม จำนวน 2 ข้อ การสร้างความไว้วางใจ (TC₃) มีข้อคำถาม จำนวน 2 ข้อ การสร้างความอบอุ่นใจและแสดงความเอาใจใส่ปัญหา (TC₄) มีข้อคำถาม จำนวน 2 ข้อ อารมณ์มั่นคงไม่เข้าข้างใคร (TC₅) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ และมีความจริงใจ (TC₆) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ องค์ประกอบย่อยด้าน เจตคติต่อการให้คำปรึกษา ได้แก่ ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา (AC₁) มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา (AC₂) มีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ การมองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา (AC₃) มีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ ความสนใจปัญหา และต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา (AC₄) มีข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ รักในวิชาชีพ (AC₅) มีข้อคำถาม จำนวน 3 ข้อ และความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนว (AC₆) มีข้อคำถาม จำนวน 2 ข้อ องค์ประกอบย่อยด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (KC₁) มีข้อคำถาม จำนวน 21 ข้อ ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา (KC₂) มีข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ และความรู้เกี่ยวกับสังคม (KC₃) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ และองค์ประกอบย่อยด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ได้แก่ การถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ (SkC₁) มีข้อคำถาม จำนวน 2 ข้อ การสะท้อนความรู้สึก (SkC₂) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ การยอมรับความรู้สึก (SkC₃) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ การกระจ่างในปัญหา (SkC₄) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ การตีความ (SkC₅) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่ (SkC₆) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ การทวนความ (SkC₇) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ และการยุติการให้คำปรึกษา (SkC₈) มีข้อคำถาม จำนวน 1 ข้อ

2. ข้อมูลพื้นฐานของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 9

ตาราง 9 คำร้อยละของข้อมูลทั่วไปของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทาง
การแนะแนวหรือวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา (n = 152 คน)

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
1. เพศชาย	20.4
2. เพศหญิง	79.6
อายุ	
1. อายุ 20 – 30 ปี	4.6
2. อายุ 31 – 40 ปี	42.8
3. อายุ 41 – 50 ปี	42.1
4. อายุ 51 ปีขึ้นไป	10.5
วุฒิทางการศึกษา	
1. ระดับปริญญาตรี	73.7
2. ระดับปริญญาโท	25
3. อื่น ๆ (อนุปริญญา)	1.3
ประสบการณ์ในการทำงาน	
1. จำนวน 2 – 5 ปี	3.9
2. จำนวน 6 – 10 ปี	25.7
3. จำนวน 10 ปีขึ้นไป	70.4
ได้รับการฝึกอบรมเรื่องเกี่ยวกับการแนะแนว และจิตวิทยาการให้คำปรึกษา	
1. เคยได้รับการฝึกอบรมฯ	42.9
2. ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมฯ	57.1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 79.6 ส่วนเพศชายคิดเป็นร้อยละ 20.4 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.1 วุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 73.7 ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.4 และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมฯ คิดเป็น ร้อยละ 57.1

3. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา เพื่อศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน ที่ตอบแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 10-11

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารายด้าน และโดยภาพรวมของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา (n = 152 คน)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	จำนวนข้อ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	10	1.67	.38	น้อย
2. ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา	23	2.87	.32	มาก
3. ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา	28	3.11	.36	มาก
4. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	9	1.61	.36	น้อย
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ของครูแนะแนวโดยรวม	70	2.42	.25	น้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.11$ และ 2.87 ตามลำดับ) ส่วนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและด้านทักษะในการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.67$ และ 1.61 ตามลำดับ)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพของครูแนะแนวโรงเรียน
มัธยมศึกษา

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาก้อยคำเหมาะสมตาม หัวข้อต่อไปนี้			
1. การเข้าใจปัญหาและความรู้สึกของ ผู้รับคำปรึกษา	1.76	.75	น้อย
2. การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา	1.57	.72	น้อย
3. การสร้างความไว้วางใจ	1.50	.63	น้อย
4. การสร้างความอบอุ่นใจและแสดง ความเอาใจใส่ปัญหา	1.60	.66	น้อย
5. อารมณ์มั่นคง ไม่เข้าข้างใคร	1.62	.77	น้อย
6. มีความจริงใจ	1.59	.80	น้อย
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ภาษาก้อยคำโดยรวม	1.61	.56	น้อย
ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ที่แสดงออกทั้งสีหน้า สายตา และ กิริยาท่าทางเกี่ยวกับหัวข้อ ดังต่อไปนี้			
1. การแสดงความเข้าใจปัญหาและ ความรู้สึก	1.85	.57	น้อย
2. การวางตัวเหมาะสมที่แสดงว่าให้ กำลังใจผู้รับคำปรึกษา	1.80	.59	น้อย
3. การแสดงท่าทางน่าไว้วางใจ	1.66	.57	น้อย
4. การฟังด้วยท่าทางตั้งใจ สนใจฟัง	1.68	.57	น้อย
5. มีอารมณ์ที่มั่นคง และควบคุม อารมณ์ได้ดี	1.68	.64	น้อย
6. มีการแสดงความเป็นมิตร จริงใจ ต่อรับคำปรึกษา	1.64	.65	น้อย

ตาราง 11 (ต่อ)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้าน คุณ ลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาท่าทาง)			
โดยรวม	1.73	.47	น้อย
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษา ถ้อยคำและภาษาท่าทาง)			
โดยรวม	1.67	.75	น้อย
ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา			
1. ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา	2.52	.56	มาก
2. ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา	2.58	.50	มาก
3. มองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา	3.39	.47	มาก
4. มีความสนใจปัญหาและต้องการช่วย เหลือผู้รับคำปรึกษา	2.94	.42	มาก
5. รักในวิชาชีพ	3.04	.56	มาก
6. ความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนว	2.81	.61	มาก
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาโดยรวม	2.87	.32	มาก
ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา			
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา	3.02	.38	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา	3.38	.44	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับสังคม	3.31	.64	มาก
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาโดยรวม	3.11	.36	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษา			
ถ้อยคำเหมาะสมตามหัวข้อต่อไปนี้			
1. การถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ	1.56	.52	น้อย
2. การสะท้อนความรู้สึก	1.77	.87	น้อย
3. การยอมรับความรู้สึก	1.54	.77	น้อย
4. การกระจ่างในปัญหา	1.53	.73	น้อย
5. การตีความ	1.46	.61	น้อยที่สุด
6. การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่	1.47	.65	น้อยที่สุด
7. การทวนความ	1.68	.73	น้อย
8. การยุติการให้คำปรึกษา	1.84	.77	น้อย
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะใน			
การให้คำปรึกษาโดยรวม			
	1.61	.47	น้อย
ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่แสดง			
ความเหมาะสมของสีหน้าสายตา และ			
กิริยาท่าทางของผู้ให้คำปรึกษาตามหัวข้อ			
ต่อไปนี้			
1. การแสดงท่าทางขณะถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ	1.67	.57	น้อย
2. การแสดงท่าทางขณะสะท้อนความรู้สึก	1.64	.62	น้อย
3. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อแสดงถึงการยอมรับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา	1.63	.61	น้อย
4. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษากระจ่างในปัญหา	1.65	.62	น้อย
5. การแสดงท่าทางขณะพูดตีความ	1.58	.64	น้อย
6. การแสดงท่าทางขณะพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่	1.53	.59	น้อย

ตาราง 11 (ต่อ)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
7. การแสดงท่าทางขณะพูดทวนความ	1.60	.64	น้อย
8. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อยุติการให้คำปรึกษา	1.63	.69	น้อย
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (ภาษาท่าทาง) โดยรวม	1.62	.49	น้อย
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง) โดยรวม	1.61	.36	น้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยในด้านพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สมรรถภาพด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยในด้านพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สมรรถภาพด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.67$) เมื่อพิจารณารายด้านที่ใช้ภาษาถ้อยคำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.73$) และเมื่อพิจารณารายข้อย่อยในรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนรายด้านที่ใช้ภาษาท่าทาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยในรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนสมรรถภาพด้านทักษะในการให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.61$) เมื่อพิจารณารายด้านที่ใช้ภาษาถ้อยคำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.61$) และรายข้อในด้านนี้ส่วนมากจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับน้อยที่สุด คือ การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่ และการตีความ ($\bar{x} = 1.47$ และ 1.46 ตามลำดับ) ส่วนรายด้านที่ใช้ภาษาท่าทางมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.62$) และรายข้อในด้านนี้ ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

4. การเปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนว โดยดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

การเปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา หลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการที่ผู้วิจัยได้นำคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวของผู้ที่ได้รับการพัฒนาจำนวน 14 คน ทั้งก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยใช้สูตร t - test for Dependent Samples ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 12 - 13

ตาราง 12 เปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ($n = 14$ คน)

สมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		$\bar{D}$	t
	$\bar{X}_{pre}$	S.D. _{pre}	$\bar{X}_{post}$	S.D. _{post}	$\bar{D}\%$	
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	1.73	.37	2.72	.32	.99 (2.47)	10.21**
2. ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา	2.46	.04	3.20	.23	.52 (1.30)	11.47**
3. ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา	2.47	.16	3.53	.14	.80 (2.00)	14.67**
4. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	1.80	.44	2.69	.40	.88 (2.20)	5.60**
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยรวม	2.13	.12	3.09	.16	.96 (2.40)	17.01**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา รายด้านและโดยรวมก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.40 และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

ตาราง 13 เปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารายข้อในแต่ละด้านและโดยรวม
ของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนา (n = 14 คน)

สมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		$\bar{D}$	<i>t</i>
	$\bar{X}_{pre}$	S.D. _{pre}	$\bar{X}_{post}$	S.D. _{post}	($\bar{D}\%$)	
ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาถ้อยคำเหมาะสมตามหัวข้อต่อไปนี้						
1. การเข้าใจปัญหา	1.64	.60	2.61	.49	.96 (12.00)	4.84**
2. การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา	1.29	.47	2.43	.43	1.14 (14.25)	5.90**
3. ความไว้วางใจ	1.79	.54	2.75	.58	.96 (12.00)	4.68**
4. ความอบอุ่นใจและเอาใจใส่ปัญหา	1.68	.64	2.54	.50	.86 (10.75)	4.84**
5. อารมณ์มั่นคงไม่เข้าข้างใคร	1.64	.84	2.21	.58	.57 (14.25)	2.28**
6. มีความจริงใจ	1.21	.58	2.57	.76	1.36 (24.00)	8.02**
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ) โดยรวม						
	1.56	.37	2.54	.29	.98 (2.45)	10.49**

ตาราง (ต่อ)

สมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		$\bar{D}$ ($\bar{D}\%$)	t
	$\bar{X}_{pre}$	S.D. _{pre}	$\bar{X}_{post}$	S.D. _{post}		
ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่แสดงออกทางสีหน้า สายตา และกิริยาท่าทางตามหัวข้อต่อไปนี้						
1. การแสดงความเข้าใจปัญหาและความรู้สึก	1.86	.50	3.00	.78	1.14 (14.25)	5.22**
2. การวางตัวเหมาะสมที่แสดงว่าให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา	1.83	.54	3.00	.73	1.18 (14.75)	4.73**
3. การแสดงท่าทางน่าไว้วางใจ	1.96	.50	2.75	.78	.79 (9.87)	3.38** 4.87**
4. ฟังด้วยท่าทางตั้งใจ สนใจฟัง	1.86	.66	2.90	.74	1.04 (13.00)	
5. มีอารมณ์มั่นคงและและควบคุมอารมณ์ได้ดี	1.93	.62	2.79	.80	.86 (21.50)	3.12**
6. การแสดงความเป็นมิตร จริงใจต่อผู้รับคำปรึกษา	1.97	.62	2.93	.83	1.00 (25.00)	3.18**
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาโดย (ภาษาท่าทาง) รวม						
	1.89	.41	2.90	.63	1.01 (2.52)	5.18**

ตาราง (ต่อ)

สมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		$\bar{D}$ ($\bar{D}\%$)	t
	$\bar{X}_{pre}$	S.D. _{pre}	$\bar{X}_{post}$	S.D. _{post}		
ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา						
1. ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำ ปรึกษา	2.29	.34	3.05	.36	.18 (1.12)	5.07 ^{**}
2. ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา	2.39	.27	2.61	.43	.23 (1.15)	2.72 ^{**}
3. มองเห็นคุณค่าในการให้คำ ปรึกษา	2.63	.25	3.75	.35	1.13 (5.65)	9.42 ^{**}
4. มีความสนใจปัญหาและต้องการ ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา	2.37	.21	3.01	.24	.64 (4.00)	10.68 ^{**}
5. รักในวิชาชีพ	2.83	.387	3.40	.54	.57 (4.75)	3.38 ^{**}
6. ความรู้สึกในการเป็นครู แนะแนว	2.32	.32	3.00	.44	.36 (4.50)	6.03 ^{**}
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้าน เจตคติต่อการให้คำปรึกษาโดยรวม	2.46	.04	3.20	.23	.52 (.56)	11.47 ^{**}
ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำ ปรึกษา						
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้ คำปรึกษา	2.35	.17	3.47	.18	.77 (.91)	16.49 ^{**}
2. ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา	2.81	.33	3.70	.38	.89 (3.70)	6.30 ^{**}
3. ความรู้เกี่ยวกับสังคม	2.79	.58	3.64	.50	.86 (21.50)	4.16 ^{**}
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้าน ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา โดยรวม	2.47	.16	3.53	.18	.80 (.71)	14.67 ^{**}

ตาราง (ต่อ)

สมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		$\bar{D}$ ($\bar{D}\%$)	t
	$\bar{X}_{pre}$	S.D. _{pre}	$\bar{X}_{post}$	S.D. _{post}		
ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ ใช้ภาษาก้อยคำเหมาะสมตามหัว ข้อต่อไปนี้						
1. การถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่ม เติมและหาสาเหตุ	1.71	.47	2.36	.45	.64 (8.00)	3.48**
2. การสะท้อนความรู้สึก	2.14	1.10	2.93	.27	.79 (19.75)	2.80**
3. การยอมรับความรู้สึก	2.00	.87	2.64	.50	.64 (16.00)	2.37**
4. การกระจ่างในปัญหา	1.64	.63	2.07	.47	.43 (10.75)	1.88**
5. การตีความ	1.57	.51	2.21	.43	.64 (16.00)	4.84**
6. การปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่	1.64	.50	2.07	.62	.43 (10.75)	2.12**
7. การทวนความ	1.64	.74	2.64	.74	1.00 (25.00)	5.51**
8. การยุติการให้คำปรึกษา	2.21	.58	3.21	.58	1.00 (25.00)	5.51**
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้าน ทักษะในการให้คำปรึกษา (ภาษา ก้อยคำ) โดยรวม						
	1.81	.45	2.50	.32	.69 (1.91)	4.92**

ตาราง 13 (ต่อ)

สมรรถภาพ ในการให้คำปรึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		$\bar{D}$ ($\bar{D}\%$)	t
	$\bar{X}_{pre}$	S.D. _{pre}	$\bar{X}_{post}$	S.D. _{post}		
ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ แสดงความเหมาะสมของสีหน้า สายตา และกิริยาท่าทาง ของ ผู้ให้คำปรึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้						
1. การแสดงท่าทางขณะถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ	1.79	.51	2.96	.79	1.18 (14.75)	4.53**
2. การแสดงท่าทางขณะสะท้อนความรู้สึก	1.86	.66	2.93	.83	1.07 (26.75)	4.37**
3. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อแสดงถึงการยอมรับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา	1.93	.73	2.93	.83	1.00 (25.00)	4.41**
4. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษากระจ่างในปัญหา	1.64	.63	3.00	.78	1.36 (34.00)	4.41*
5. การแสดงท่าทางขณะพูดดีความ	1.93	.73	2.79	.80	.86 (21.50)	2.60**
6. การแสดงท่าทางขณะพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่	1.78	.70	2.93	.92	1.14 (28.50)	3.22**
7. การแสดงท่าทางขณะพูดทวนความ	1.71	.83	2.79	.80	1.07 (26.75)	3.32**
8. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อยุติการให้คำปรึกษา	1.71	.47	2.57	.76	.86 (21.50)	3.38**
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้าน ทักษะในการให้คำปรึกษา (ภาษา ท่าทาง) โดยรวม						
	1.79	.48	2.87	.72	1.07 (2.97)	4.61**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

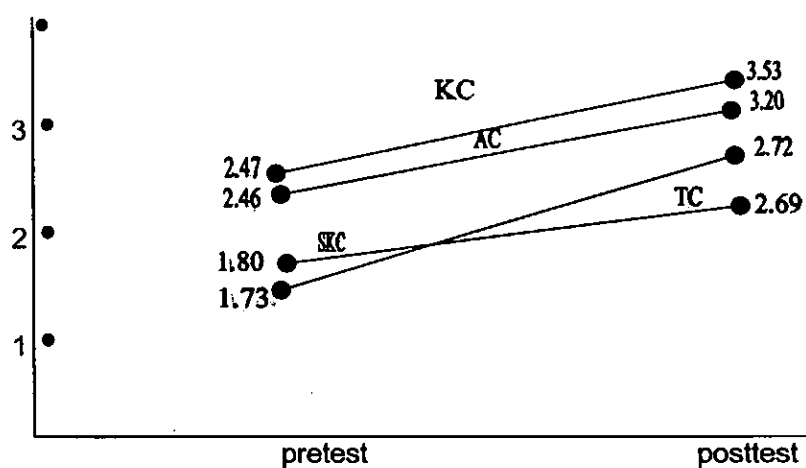
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 13 พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาชายในแต่ละด้านและโดยรวม ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.45 และ 2.52 ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

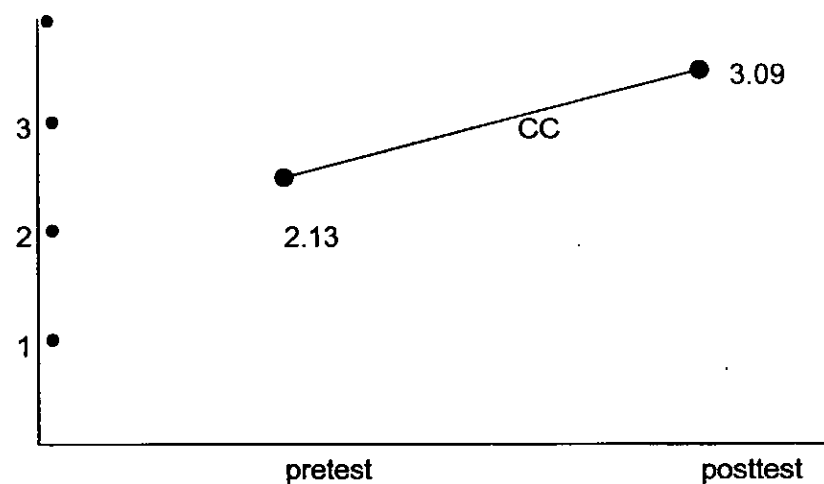
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นรายข้อในแต่ละด้านและโดยรวมด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ .56 และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา รายข้อในแต่ละด้านและโดยรวม ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ .71 และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาชายในแต่ละด้านและโดยรวมด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.91 และ 2.97 ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางเพิ่มขึ้น

ภาพประกอบ 5 เส้นภาพแสดงคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจากรายด้านเฉลี่ยของครูแนะแนวก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 14 คน)
(ข้อมูลจากตาราง 12)

ภาพประกอบ 6 เส้นภาพแสดงคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเฉลี่ยโดยรวมของครูแนะแนวก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 14 คน)
(ข้อมูลจากตาราง 12)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา มีความมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น ภายหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยนี้ กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
2. การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 7 จังหวัดคือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา จำนวน 180 คน และจากการส่งแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาไปให้แหล่งข้อมูลดังกล่าว ผลปรากฏว่าได้ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินกลับคืนมา จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 84.44 ดังนั้นจำนวนครูแนะแนวที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจึงมีจำนวน 152 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ที่มีคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 14 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากแหล่งข้อมูลในข้อ 1

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามกระบวนการฝึกอบรมมีเนื้อหาดังนี้ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จุลภาคจรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ความรู้ เทคนิคและขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูแนะแนวที่ได้รับการพัฒนามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นพื้นฐานเบื้องต้น

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ในการศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตัวแปรที่ศึกษา คือ สมรรถภาพด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ด้านเจตคติ ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

2. การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
2. โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

การดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย ตำราที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การประยุกต์จิตวิทยามาใช้ในการให้คำปรึกษา แล้วสรุปสาระสำคัญ

ขั้นที่ 2 ใช้คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทางการให้คำปรึกษาแล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 3 คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา โดยกลุ่มสนทนาประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ได้แก่ อาจารย์สอนรายวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และกลุ่มครูแนะแนวที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา 5 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป สาขาวิชาการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา และเป็นครูแนะแนวดีเด่น หัวข้อการสนทนาจะมุ่งค้นหาคำตอบเกี่ยวกับคุณลักษณะของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาว่าประกอบด้วยคุณลักษณะด้านใด มีคุณลักษณะของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแต่ละด้านเป็นเช่นไร และข้อคำถามในเครื่องมือประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแต่ละด้านควรเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 4 ดำเนินการกลุ่มสนทนา (Focus group) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิสามารถประมวลคุณลักษณะของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.1 คุณลักษณะและเจตคติ หมายถึง ลักษณะความสามารถของครูแนะแนวเกี่ยวกับการมีความรู้สึกที่ดีต่อมนุษย์ ต่อการให้คำปรึกษา มองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา มีศรัทธาต่อการให้คำปรึกษา รักในวิชาชีพ มีจิตสำนึกในการเป็นครูแนะแนว มีความต้องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ตั้งใจช่วยเหลือคน อยากแก้ปัญหาคน มองโลกในแง่ดี เข้าใจผู้อื่น ยอมรับผู้อื่น เชื่อในศักยภาพของทุกคน มีความยืดหยุ่น

4.2 ด้านความรู้ในการให้คำปรึกษา หมายถึง ความสามารถของครูแนะแนวในการรู้และเข้าใจเรื่องการให้คำปรึกษา จิตวิทยาและสังคม ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับบุคคลที่เริ่มฝึกการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษา หลักการเทคนิค กระบวนการในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับลักษณะสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา บทบาท หน้าที่ของครูแนะแนวและแยกบทบาทความเป็นครูผู้สอนนอกจากการเป็นครูผู้ให้คำปรึกษา จรรยาบรรณวิชาชีพ ผลงานวิจัยทางจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา รู้แหล่งช่วยเหลือเพื่อส่งต่อ (Refer) ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ของคนไทย หลักพุทธธรรม ลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น รอบรู้สังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคม ของโลก และวัฒนธรรม

4.3 ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา หมายถึง ความสามารถของครูแนะแนวในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความรู้ในด้านการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษาสามารถเลือกใช้ผสมผสานและประยุกต์ทฤษฎีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา รวมทั้งมีความสามารถในการใช้ภาษาถ้อยคำ ภาษาท่าทางได้อย่างเหมาะสมในทักษะต่อไปนี้ ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะในการดำเนินการ ลำดับขั้นตอนในการให้คำปรึกษา ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค และทักษะการใช้เทคนิคเฉพาะของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแต่ละทฤษฎี

ขั้นที่ 5 กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 6 สร้างแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยเขียนชุดข้อคำถาม สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย

6.1 สถานภาพของผู้ตอบ จำนวน 7 ข้อ

6.2 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบ จำนวน 10 ข้อ

6.3 เจตคติต่อการให้คำปรึกษา เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ให้เลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 25 ข้อ

6.4 ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ให้เลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 35 ข้อ

6.5 ทักษะการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบ จำนวน 10 ข้อ

ขั้นที่ 7 นำแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่สร้างเสร็จแล้วตามขั้นที่ 6 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้แก่ ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี รศ.ดร.ศิริบูรณ์ สายโกสุมภ์ รศ.วิชัย ทรัพย์มี รศ.สมร ทองดี และผศ.ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ และคณะกรรมการควบคุม ปรินญาณิพนธ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเพื่อคัดเลือก และปรับปรุงให้สอดคล้องกับ นิยามที่กำหนดไว้ ซึ่งพิจารณาจากค่า IOC (Item – Objective Congruence) ของข้อความ แต่ละข้อ โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ 77 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.6 – 1.00 (ภาคผนวก ข) และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบาง ข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

ขั้นที่ 8 นำแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ปรับปรุงแล้วทั้ง 5 ตอน ตอนที่ 1 มีจำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 จำนวน 2 ข้อ ตอนที่ 4 จำนวน 35 ข้อ ตอนที่ 5 จำนวน 10 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูแนะแนวที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แบบประเมินกลับมาจำนวน 88 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88 สุ่ม ออกมา จำนวน 40 ฉบับ ให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษามีวุฒิทางการแนะแนวหรือ จิตวิทยาการให้คำปรึกษาโดยตรง ตรวจสอบให้ระดับคะแนนตอนที่ 2 และตอนที่ 5 ซึ่งเป็นแบบ ประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา และด้านทักษะการ ให้คำปรึกษาทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง แล้วผู้วิจัยนำผลการตรวจไปดำเนินการหา ค่าความเชื่อมั่นในการตรวจโดยผู้ตรวจ 2 คน ใช้สูตรการหาค่าความเชื่อมั่นสหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน โปรดัคท์โมเมนต์ (Pearson's Product Moment) ได้ค่าความเชื่อมั่นของตอนที่ 2 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา และตอนที่ 5 ทักษะในการให้คำปรึกษา ดังนี้

ตาราง 3 ค่าความเชื่อมั่นสหสัมพันธ์ของการตรวจแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
เฉพาะสถานการณ์ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 40 คน)	r_{xy}
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	.85**
2. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	.89**

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ขั้นที่ 9 นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจำนวน 88 ฉบับ มาหาคุณภาพเป็นรายข้อและโดยรวม โดยหาค่าอำนาจจำแนกด้วยการแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบประเมินแต่ละข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ ผลการคำนวณปรากฏว่าค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง $-.326 - 12.31$ (ภาคผนวก ข) และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นรายด้านและโดยรวมของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษารายด้านมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง $.83 - .89$ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับมีค่า .93

ขั้นที่ 10 นำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้ง 5 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบจำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา จำนวน 23 ข้อ ตอนที่ 4 เป็นแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จำนวน 28 ข้อ และตอนที่ 5 แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะการให้คำปรึกษา เป็นสถานการณ์ให้เขียนตอบจำนวน 9 ข้อ ไปประเมินกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 850 คน เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยนำคะแนน ไปเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การสร้างโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครู แนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสร้างโปรแกรมการพัฒนา ซึ่งต้องสอดคล้องกับ
จุดมุ่งหมายพัฒนาสมรรถภาพการให้คำปรึกษา สำหรับครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโปรแกรมการพัฒนากิจกรรมที่ใช้ในการ
พัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา รายละเอียด
เกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 สร้างโปรแกรมการพัฒนา โดยแบ่งเนื้อหาการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำ
ปรึกษาตามสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ที่สัมพันธ์
กับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ และบูรณาการเทคนิคต่าง ๆ ในการพัฒนาสมรรถ
ภาพในการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ได้แก่ การฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการ
ฝึกปฏิบัติ โดยผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาในการให้คำ
ปรึกษาทั้งหมด 20 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ คือวัน
เสาร์และอาทิตย์ เวลา 9.00 – 16.00 น. โดยมีรายละเอียดของการพัฒนาสมรรถภาพในการให้
คำปรึกษาตามตัวอย่างในภาคผนวก ง

ขั้นที่ 4 นำโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่สร้างขึ้นไปให้
คณะกรรมการปริญญานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี
รศ.ดร.ศิริบูรณ์ สายโกสุมภ์ รศ.วัชร ทรัพย์มี รศ.สมร ทองดี และผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์
พิจารณาเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเนื้อหา วิธีการดำเนิน
การพัฒนา เวลาที่ใช้ในการพัฒนา เนื้อเรื่องและสื่อประกอบการพัฒนา ซึ่งเป็นการตรวจสอบ
คุณภาพเบื้องต้นเป็นการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการ
พัฒนาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ ซึ่งพิจารณาจากค่า IOC ของเนื้อหาและกิจกรรม
โดยคัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ภาคผนวก ข) ปรากฏผลการ
คำนวณค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.6 – 1.00 โดยที่ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
ได้เสนอแนะให้ปรับปรุงกิจกรรมบางกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงกิจกรรมตามที่ผู้ทรง
คุณวุฒิและอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมการพัฒนาดังกล่าวไปพัฒนาโดยทดลองใช้ (Try out) กับ
ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาที่ไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน แล้วนำปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนา
ทดลองรวมทั้งข้อเสนอแนะของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลอง
จริง

ขั้นที่ 6 นำโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่าน
การตรวจสอบคุณภาพไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน

ขั้นที่ 7 ก่อนนำโปรแกรมการพัฒนาไปพัฒนาครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยทดสอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน โดยการให้คำปรึกษาในสถานการณ์จริง เพื่อดูทักษะการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวกลุ่มตัวอย่าง (Pre – test) โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 8 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยทดสอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 คน ด้วยแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและทดสอบการปฏิบัติการให้คำปรึกษาจากสถานการณ์จริง เพื่อดูทักษะการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวกลุ่มตัวอย่าง (Post – test) โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 9 นำผลการทดสอบก่อนและหลังการทดสอบมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาก่อนและหลังการได้รับการพัฒนาและสรุปผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหัวหน้าสถานศึกษาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำหนังสือส่งทางไปรษณีย์พร้อมแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแล้วส่งกลับคืนมา
3. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
4. รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Window ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโดยการแสดงค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อประเมินกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซ็นต์ แล้ววิเคราะห์ด้วย t -test และทำการคัดเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. การหาค่าความเชื่อมั่นของการตรวจแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ตอนที่ 2 และตอนที่ 5 โดยใช้ผู้ตรวจ 2 คน

5. การหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต ซึ่งการสังเกตในครั้งนี้เป็นการสังเกต พฤติกรรมตามเรื่องที่กำหนดให้ ใช้วิธีของวิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott)

6. การหาความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาจากโปรแกรมสำเร็จรูป

7. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่ ก่อนและหลังเข้ารับการ พัฒนา โดยการพิจารณาจากค่า t -test for Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา พบว่า ค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา รายด้านมีค่าเท่ากับ .88 .72 และ .97 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่อยู่ในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงในทางบวกและพบว่าโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์โดยภาพรวมมีความกลมกลืนกัน และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีการวัดความกลมกลืนอื่น ๆ ก็ให้ผลสอดคล้องกัน คือดัชนีความสอดคล้องกัน (GFI) มีค่าเท่ากับ .97 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .97 ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ .98 ซึ่งมีค่าสูงมากใกล้ 1.0 และดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ .22 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .00 แสดงว่าโมเดล การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 : 53) สรุปว่าโครงสร้างของ สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบจริง

เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแต่ละองค์ประกอบ มีค่าเป็นบวกและมีค่า .88 .84 .91 และ .75 ตามลำดับ และน้ำหนักองค์ประกอบแยกตามข้อคำถาม สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาในแต่ละองค์ประกอบ โดยวัดองค์ประกอบในแต่ละด้าน มีค่าเป็น

บวกและมีค่าตั้งแต่ .74 ถึง 1.00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า คำนำน้หนักองค์ประกอบมาตรฐานของข้อคำถามเป็นค่าที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของข้อคำถามที่วัดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ในแต่ละองค์ประกอบได้ตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของการวัดองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา มีค่าตั้งแต่ .74 – 1.00 องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษามีค่าเท่ากับ .90 – 1.00 องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา มีค่าเท่ากับ .90 – 1.00 และองค์ประกอบด้านทักษะในการให้คำปรึกษามีค่าเท่ากับ .95 – 1.00 ตามลำดับ สรุปได้ว่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบและทุกรายข้อคำถามมีค่าความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบและทุกรายข้อคำถามมีอิทธิพลต่อโครงสร้างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาในระดับค่อนข้างมาก

2. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 79.6 ส่วนเพศชายคิดเป็นร้อยละ 20.4 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.1 วุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 73.7 ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.4 และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางการให้คำปรึกษา คิดเป็นร้อยละ 57.1

3. การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 7 จังหวัด คือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา พบว่า ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 152 คน มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$ S.D. = .25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.11$ และ $\bar{x} = 2.87$ เรียงตามลำดับ) ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ครูแนะแนวมีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาระดับน้อย ($\bar{x} = 1.67$ และ $\bar{x} = 1.61$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้านพบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยในด้านพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สมรรถภาพด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.87$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายข้อย่อยในด้านพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สมรรถภาพด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.67$) เมื่อพิจารณารายด้านที่ใช้ภาษาถ้อยคำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.73$) และเมื่อพิจารณารายข้อย่อยในรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนรายด้านที่ใช้ภาษาท่าทาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยในรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนสมรรถภาพด้านทักษะในการให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.61$) เมื่อพิจารณารายด้านที่ใช้ภาษาถ้อยคำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.61$) และรายข้อในด้านนี้ส่วนมากจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับน้อยที่สุด คือ การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่ และการตีความ ($\bar{x} = 1.47$ และ 1.46 ตามลำดับ) ส่วนรายด้านที่ใช้ภาษาท่าทางมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.62$) และรายข้อในด้านนี้ ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

4. การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา พบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษารายข้อในแต่ละด้านและโดยรวม ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.45 และ 2.52 ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษามีสมรรถภาพด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นรายข้อในแต่ละด้านและโดยรวม ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ .56 และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษามีสมรรถภาพด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา รายข้อในแต่ละด้านและโดยรวม ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ .71 และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษามีสมรรถภาพด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษารายข้อในแต่ละด้านและโดยรวมด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.91 และ 2.97 ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ทำให้ครูแนะแนวโรงเรียน

มัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษา ได้องค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษา แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา และโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ

1. สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่เป็นลักษณะส่วนบุคคลที่แสดงออกทั้งภาษาถ้อยคำ ได้แก่ การเข้าใจปัญหาและความรู้สึก การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา ความไว้วางใจ ความอบอุ่นใจและเอาใจใส่ปัญหา อารมณ์มั่นคงไม่เข้าข้างใคร มีความจริงใจ และภาษาท่าทางได้แก่ การวางตัวเหมาะสมที่บ่งบอกว่าการแสดงความเข้าใจปัญหาและความ รู้สึกให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา การแสดงท่าทางน่าไว้วางใจ ฟังด้วยท่าทางตั้งใจ สนใจฟัง มีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้ดี มีการประสานสายตา สีหน้าแสดงความเป็นมิตร จริงใจต่อผู้รับคำปรึกษา

1.2 ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา การมองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา ความสนใจปัญหาและต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา รักในวิชาชีพ ความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนว

1.3 ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับสังคม

1.4 ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความสามารถทางด้านภาษาถ้อยคำ ที่เป็นทักษะในการถามเพื่อให้ได้ข้อมูล ทักษะการสะท้อนความรู้สึก ทักษะการยอมรับ ทักษะการกระจ่างในปัญหา ทักษะการตีความ ทักษะการปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่ ทักษะการทวนความ การยุติการให้คำปรึกษา และความสามารถทางด้านภาษาท่าทาง ได้แก่ การแสดงความเข้าใจปัญหาและความรู้สึกการวางตัวเหมาะสมที่แสดงว่าให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา การแสดงท่าทาง น่าไว้วางใจ การฟังด้วยท่าทางตั้งใจ สนใจฟัง มีอารมณ์ที่มั่นคง และควบคุมอารมณ์ได้ดี มีการแสดงความเป็นมิตร จริงใจต่อผู้รับคำปรึกษา

องค์ประกอบต่าง ๆ ของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาของการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โอคุน (Okun. 1982 : 39) ; ซู อารีดอนโด และแม็คเดวิส (Corey. 1996 : 29 Citing Suc, Arredondo and McDavis. 1992)

อาเธอร์ และคนอื่น ๆ (Arthur, et al. 2001 : 30 - 48) คาร์มีเออร์ และแฮดเนย์ (Carmier and Hachney. 1993 : 10 - 16), โฮ คอมบี้ และคนอื่น ๆ (Holcomb, et al. 2001 : 36 - 48) ที่พบว่าผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะมีความสามารถด้านความรู้ มีข้อมูลที่จำเป็นในการช่วยเหลือ มีทักษะในการให้คำปรึกษา สามารถประสานองค์ความรู้ บุคลิกภาพส่วนตัวหรือคุณลักษณะเฉพาะตัวและทักษะในการให้คำปรึกษาเข้าด้วยกัน มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ และผู้ให้คำปรึกษาควรมีความสามารถในด้านการสื่อสารข้อมูลทั้งที่เป็นทางภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ว่าผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจเขา ช่วยให้เขาได้สำรวจตนเองและเข้าใจตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ การสื่อสารข้อมูลที่ช่วยให้การให้คำปรึกษาเกิดประสิทธิภาพ และช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไวท์ (White. 1980 : 32, 34, 36) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพที่มีค่าความคิดเห็นของนักการศึกษาด้านการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในองค์ประกอบของสมรรถภาพด้านการสื่อความหมายพบว่า นักการศึกษาด้านการปรึกษาจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมเห็นว่าผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นมากที่สุดที่จะต้องสื่อความหมายทางวาจาได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและความรู้สึกในระหว่างให้การปรึกษาและสอดคล้องกับผลการวิจัยของไวล์ แพงค์ (2519 : 65) และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2522 : 48) ที่พบว่าผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นมากที่สุดจะต้องมีความสามารถในการสื่อความหมายไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูดโต้ตอบ หรือการแสดงท่าทางประกอบ

จากการแสดงหลักฐานความเชื่อมั่นของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ใช้วิธีการแสดงค่าความสอดคล้องภายในของครอนบัต (Cronbach) และการแสดงค่าความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามวิธีของโจเรสกอกและซอร์บอม (Joreskog & Sorbom) ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านนี้มีคุณภาพในเชิงความเชื่อถือได้สูง

ดังผลการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จากการนำคะแนนของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จ LISREL 8.30 พบว่า แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา มีค่า χ^2 เท่ากับ 820.58 ค่า p เท่ากับ 1.0 ดัชนีจัตระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ .97 ดัชนีจัตระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .97 ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .98 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยเศษ (RMR) เท่ากับ .22 ดัชนีจากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .00 และไค-สแควร์สัมพัทธ์มีค่า เท่ากับ .33 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ส่วนน้ำหนักของ 4 องค์ประกอบ มีค่า ตั้งแต่ .75 ถึง .91 มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความแปรปรวนเป็นค่าที่ต่ำกว่า 2.00 ทุกค่า และแสดงเป็นเส้นกราฟ

Q-Plot มีความลาดเอียงมากกว่า 1 กล่าวคือ เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบแสดงว่าโครงสร้างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่มากนัก สามารถสรุปได้ว่าโมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานแนวคิดของลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539 : 256) ที่พบว่า การสร้างแบบทดสอบที่ไม่มีเนื้อหาและพฤติกรรมที่ชัดเจน จำเป็นต้องมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งแสดงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่วัดองค์ประกอบหนึ่งได้ชัดเจน และการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป มีความเหมาะสมที่สุด

จากหลักฐานนี้แสดงว่าแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสามารถนำไปใช้ประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนได้

2. การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน ที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 79.6 ส่วนเพศชายคิดเป็นร้อยละ 20.4 อาจเป็นไปได้ว่าเพศชายชอบศึกษาเล่าเรียนทางช่างหรือการคิดคำนวณมากกว่าเรื่องละเอียดอ่อนของจิตใจ อายุส่วนใหญ่ของครูแนะแนวอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.1 อาจเป็นไปได้ว่า ตำแหน่งครูแนะแนวในโรงเรียนโดยตรงไม่ค่อยมี ดังนั้นโรงเรียนส่วนมากจึงมอบหมายหน้าที่แนะแนวและการให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนวิชาอื่น ๆ ที่มีอายุกลางคน เพราะคิดว่าครูเหล่านี้มีประสบการณ์และรู้จักเด็กมานาน เรื่องวุฒิทางการศึกษาครูแนะแนวส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 73.7 และประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.4 สอดคล้องกับช่วงอายุ และครูแนะแนวส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมจากการแนะแนวและจิตวิทยาการให้คำปรึกษาคิดเป็นร้อยละ 57.1 สอดคล้องกับผลการสำรวจสภาพปัญหาของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาที่พบว่าครูแนะแนวส่วนใหญ่ขาดความรู้ ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา อยากให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ ขาดงบประมาณในการส่งครูเข้ารับการอบรม (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2544)

3. การศึกษาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 7 จังหวัด คือ ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 152 คน พบว่ามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.42 อาจเป็นเพราะครูแนะแนวทั้งหมดไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และทักษะในการให้คำปรึกษารวมทั้งคุณลักษณะของผู้ให้

คำปรึกษา และสอดคล้องกับข้อมูลสถานภาพโดยทั่วไปของครูแนะแนวผู้ตอบแบบประเมินในตอนแรก ที่พบว่าครูแนะแนวผู้ตอบแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ร้อยละ 57.1 ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา อาจกล่าวได้ว่าขาดทั้งความรู้และประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

3.1 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.61$) และเมื่อพิจารณารายข้อย่อยในรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามอันดับแรก ได้แก่ การเข้าใจปัญหาและความรู้สึก รองลงมาคือการมีอารมณ์ที่มั่นคงมีความอบอุ่นและเอาใจใส่ปัญหา ($\bar{X} = 1.76$ 1.62 และ 1.61 ตามลำดับ) นั้นแสดงว่า ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา แสดงความคิดเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาน้อยโดยเฉพาะเรื่องความเข้าใจปัญหาและความรู้สึก อารมณ์ที่มั่นคงและการให้ความอบอุ่นและเอาใจใส่ปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญในการที่ช่วยให้การให้คำปรึกษา และการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาได้สำเร็จ ผู้รับคำปรึกษาอาจเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจ ไม่สบายใจที่จะรับคำปรึกษา สำหรับเรื่องนี้อาจเป็นไปได้ว่าครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษายังไม่เข้าใจคุณลักษณะบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา และผลของข้อมูลคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ) สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาท่าทาง) ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.73$) และเมื่อพิจารณารายข้อในรายด้าน พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามอันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมของสีหน้า สายตา และกริยาท่าทาง เพื่อแสดงความเข้าใจปัญหาและความรู้สึก การวางตัวเหมาะสมที่แสดงว่าให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษาและการฟังด้วยท่าทางตั้งใจ สนใจฟัง ($\bar{X} = 1.83$ 1.80 และ 1.68 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ผลของการประเมินด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ยังสอดคล้องกับด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และทักษะในการให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาท่าทาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในรายด้านพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน แสดงว่าครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ยังมีการสื่อสารทั้งภาษาถ้อยคำไม่สอดคล้องกับภาษาท่าทาง ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาควรมีความสามารถในด้านการสื่อสารข้อมูลทั้งที่เป็นทางภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง (วิไล แพงคำ. 2519 : 65) ข้อมูลการค้นพบนี้ สอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544 : 8) ที่พบว่าสภาพปัญหาของครูแนะแนวส่วนใหญ่ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ขาดงบประมาณในการส่งครูเข้ารับการอบรมจึงเป็นเหตุทำให้ครูแนะแนวไม่มีประสบการณ์และความสามารถในการให้คำปรึกษา

3.2 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.87$) และเมื่อพิจารณารายข้อในรายด้านพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามอันดับแรก ได้แก่ ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษาและมีความสนใจปัญหาและต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา รองลงมา คือรักในวิชาชีพ และมองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา แสดงว่าครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มีคุณสมบัติที่ดีของการเป็นครูแนะแนวผู้ให้คำปรึกษาโดยมีทั้งเจตคติที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา ต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา รักในวิชาชีพ อาจเป็นไปได้ว่าครูแนะแนวผู้ตอบแบบประเมินส่วนมากร้อยละ 70.40 มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป นั่นอาจกล่าวได้ว่า การมีประสบการณ์มากทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษาได้ ดังแนวคิดของเอ็ดเวอร์ด (จิตติพร คล้ายพันธ์, 2538 : 16 ; อ้างอิงจาก Edward, 1957) ที่กล่าวว่าลักษณะการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้ 1) เจตคติจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อได้รับการสนใจใหม่ 2) เจตคติจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์โดยตรง

3.3 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาพบว่าครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.11$) และเมื่อพิจารณารายข้อในรายด้านพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา รองลงมา มีความรู้เกี่ยวกับทางสังคม และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา อาจเป็นไปได้ว่าครูแนะแนวผู้ตอบแบบประเมินไม่มีวุฒิทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษาแต่มีพื้นฐานในการศึกษาระดับปริญญาตรีจะศึกษาวิชาทางจิตวิทยา 1 - 2 วิชา ผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลการสนทนากลุ่ม และการสำรวจของศึกษานิเทศก์ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งกล่าวว่า “ปัญหาจริง ๆ ไม่ขาดความรู้ทางการให้คำปรึกษา แต่ปัญหาคือการกลัวว่าจะให้คำปรึกษาไม่สำเร็จ ไม่กล้าให้คำปรึกษา ครูแนะแนวมีความรู้ทางการให้คำปรึกษา” และจากข้อมูลการตอบแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบพบว่าผู้เคยได้รับการอบรมทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ร้อยละ 42.9 นั้นแสดงว่า ครูแนะแนวมีความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับมาก

3.4 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.61$) และเมื่อพิจารณารายข้อย่อยในรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามอันดับแรก ได้แก่ การยุติการให้คำปรึกษา การสะท้อนความรู้สึก และการทวนความ ($\bar{x} = 1.84$ 1.77 และ 1.68 ตามลำดับ) นั้นแสดงว่าครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาแสดงความคิดเห็นว่าตนเองมีทักษะในการให้คำปรึกษาน้อยโดยเฉพาะเรื่องทักษะการยุติการให้คำปรึกษา การสะท้อนความรู้สึก และการทวนความ ในเรื่องนี้อาจเป็นไปได้ว่าครูแนะแนวส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการฝึก

อบรมทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาไม่ได้จบการศึกษาด้านนี้โดยตรง ผลของข้อมูลทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำ สอดคล้องกับทักษะในการให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาท่าทาง ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.61$) และเมื่อพิจารณารายข้อในรายด้านพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามอันดับแรก ได้แก่ การแสดงท่าทางขณะการถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มหรือหาสาเหตุการกระจ่างในปัญหา และการสะท้อนความรู้สึก แสดงว่าครูแนะแนวแสดงความคิดเห็นว่าตนเองมีทักษะในการให้คำปรึกษาด้านท่าทางน้อย ในขณะที่ถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มหรือหาสาเหตุ การทำให้ผู้รับคำปรึกษากระจ่างในปัญหา และขณะสะท้อนความรู้สึก อาจเป็นไปได้ว่าครูแนะแนวขาดความรู้ ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา ทำให้ทักษะในการใช้ภาษาถ้อยคำ ภาษาท่าทางที่แสดงออกมาไม่เหมาะสมด้วย

4. ผลการนำโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาไปพัฒนา

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาสายด้านและโดยรวมก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัศึกษามีการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ได้ค่าตั้งแต่ 0.6 – 1.00 (ภาคผนวก ข) จากผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือ จิตวิทยาการให้คำปรึกษา โดยมีแผนการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา จำนวน 20 ครั้ง ๆ ละ 3 คาบ ๆ ละ 50 นาทีแยกเป็นการพัฒนาสมรรถภาพเรื่องคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษา จำนวน 13 ครั้ง เจตคติต่อการให้คำปรึกษา จำนวน 2 ครั้ง และให้ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จำนวน 3 ครั้ง จึงแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยกำหนดให้มีกิจกรรม เทคนิค วิธี ตามกระบวนการพัฒนาซึ่งประกอบด้วย เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งขั้นตอนการและขั้นสรุป มีใบงาน ใบความรู้ให้ศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับสullivan วัฒนวงศ์ (2544 : 14) ที่กล่าวว่า หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ควรพิจารณาถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญาและทางร่างกาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีเวลาอย่างพอเพียงในการเรียนรู้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ควรมีเวลาอย่างพอเพียงในการเรียนรู้โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ การฝึกทักษะใหม่และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้โอกาสในการฝึก

ภาคปฏิบัติจนเกิดผลดี หรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้ และอาจเป็นไปได้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) เป็นทั้งงานวิชาการและวิชาชีพที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญ มากกว่าการใช้สามัญสำนึก (สวัสดี บรรเทิงสุข. 2542 : 8)

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อในรายด้าน พบว่า

4.1 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวและจิตวิทยาการให้คำปรึกษา รายข้อในแต่ละด้านและโดยรวม ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.52 และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวมีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางเพิ่มขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าในการพัฒนาผู้วิจัยเน้นการให้ผู้รับการพัฒนาระดมความคิดเห็นและศึกษาจากใบความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ดี ซึ่งจะพบว่า คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเป็น คุณลักษณะเฉพาะที่สามารถช่วยให้การให้คำปรึกษาประสบผลสำเร็จ ผู้รับคำปรึกษาเกิดความไว้วางใจ เปิดเผยตนเองยอมรับตนเองยอมรับปัญหา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการให้ความรู้ที่ถูกต้อง

4.2 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นรายข้อในแต่ละด้านและโดยรวมด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติเพิ่มขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าการที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเน้นการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษามีการให้ศึกษาเรื่องคุณค่าของการให้คำปรึกษา การเล่าประสบการณ์ที่ประทับใจในการช่วยเหลือให้คำปรึกษาห้องเรียน และสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมจริง จึงทำให้ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษาทั้งเรื่องความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษาต่อผู้รับคำปรึกษา โดยเฉพาะการมองเห็นคุณค่าของการให้คำปรึกษาและรักในวิชาชีพมากที่สุดและมีความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนวเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ฐิติพร คล้ายพันธุ์(2538 : 16 ; อ้างอิงจาก Edward. 1957) เจตคติจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อบุคคลได้รับความรู้ใหม่เพิ่มเติมขึ้น และยอมรับในคุณสมบัติหรือสถานการณ์ของสิ่งนั้น ๆ และเจตคติจะเปลี่ยนแปลง เมื่อมีการกระทำและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

4.3 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัศึกษารายข้อในแต่ละด้านและโดยรวม ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา สามารถพัฒนาให้ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทั้งความรู้พื้นฐาน

เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาและความรู้เกี่ยวกับสังคมเพิ่มขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าในการพัฒนาเมื่อมีกระบวนการให้ศึกษาด้วยตนเอง มีการระดมความคิด มีสื่อ คือใบความรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

4.4 สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาชายชัยใน แต่ละด้านและโดยรวมด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ก่อน และหลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ที่ใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง รายด้านในแต่ละข้อ และโดยรวมเพิ่มขึ้น .01 จากข้อมูลดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสามารถพัฒนาให้ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีทักษะในการให้คำปรึกษา ในการใช้ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะผู้วิจัยกำหนดให้การ พัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเน้นการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การวิเคราะห์ วิพากษ์ จากการสังเกตเพื่อนผู้เข้ารับการพัฒนาขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา มีการนิเทศการให้คำปรึกษาและในจำนวน 20 ครั้งตามโปรแกรมการพัฒนา มีจำนวน 13 ครั้งที่ให้ฝึกทักษะในการให้คำปรึกษานั้นแสดงว่าครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาเป็นจำนวนมากสอดคล้องกับความคิดของสวีสดี บรรเทิงสุข (2542 : 8) ที่กล่าวว่า การให้คำปรึกษา ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ให้คำปรึกษาต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อความชำนาญงานมาก่อน จึงจะเกิดทักษะในการให้คำปรึกษา

สรุปแล้วผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสามารถยืนยันได้ว่า โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา สามารถพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น ทุกด้านทั้งด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ในการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และด้านทักษะในการให้คำปรึกษาในการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกครูแนะแนวที่เข้ารับการพัฒนา โดยสอบถามความสมัครใจ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ครูแนะแนวที่เข้าร่วมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามีความตั้งใจ สนใจที่จะพัฒนาดตนเองและในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยได้จัดพัฒนา โดยใช้เทคนิคกระบวนการประกอบด้วยการฟัง การระดมความคิด เห็น การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ มีการสร้างสัมพันธภาพ ชี้แจง วัตถุประสงค์ กฎระเบียบ ข้อผูกพัน สถานที่ ช่วงเวลา รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่จะต้องปฏิบัติในกลุ่มและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมพัฒนามีการสร้างตระหนักให้เห็นความสำคัญของการให้คำปรึกษา เพื่อก่อให้เกิดการมีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา และในการดำเนินการตามโปรแกรมการพัฒนานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเป็น ขั้นตอนมีทั้งขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ผู้เรียนต้องลงมือกระทำปฏิบัติด้วยตนเอง จึงจะเกิดการเรียนรู้ การมีตัวแบบโดยมีทั้งการใช้ใบความรู้ ใบงาน วีดีโอเทป และการยกตัวอย่างสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนของผู้เข้าร่วมการพัฒนา มีการฝึกคิดวิเคราะห์ ปฏิบัติแบบดำเนินการทีละขั้นตอน บอกผลความก้าวหน้าทีละขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างเสริมแรงให้มีความสนใจในการปฏิบัติและเกิดเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา อีกทั้งได้กำหนดการพัฒนาให้มีช่วงเวลานาน คือ ในการพัฒนาแต่ละครั้งนาน 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที รวมเป็นครั้งละ 150 นาที และจำนวนการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนา มีจำนวนทั้งหมด 20 ครั้ง รวมระยะเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน คือ วันเสาร์ และอาทิตย์ มีการให้การบ้านโดยการให้ไปศึกษาใบความรู้ล่วงหน้า และมีการทบทวนความรู้ นอกจากนี้ในจำนวน 20 ครั้ง ที่พัฒนาแบ่งเป็นการฝึกทักษะในการให้คำปรึกษาเป็นส่วนมาก โดยใช้เวลาจำนวน 13 ครั้ง การให้ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จำนวน 2 ครั้ง สอดคล้องกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะและคุณลักษณะในการให้คำปรึกษามีน้อย ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและด้านเจตคติมีมาก จึงได้แบ่งช่วงการฝึกมากน้อยตามสมรรถภาพเพื่อบอกผลและชี้แนะแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยมีการนิเทศการให้คำปรึกษา ในแต่ละครั้งที่มีการฝึกทักษะในการให้คำปรึกษาแต่ละทักษะในขั้นดำเนินการหลังจากที่แสดงบทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแล้วผู้วิจัย ผู้สังเกต ผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษา บอกสิ่งที่เห็นที่สังเกตได้ สิ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น ดังแนวคิดของเบอร์นาร์ด และ กูดเบียร์ (Bernard & Goodyear. 1998 : 6) ที่กล่าวว่า การนิเทศเป็นการช่วยเหลือ (Intervention) ลักษณะหนึ่งของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านวิชาชีพสูงกว่าให้แก่ผู้ที่มีประสบการณ์ความชำนาญด้านวิชาชีพน้อยกว่าในวิชาชีพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ในการนิเทศนี้ จะมีการประเมินผลอยู่ด้วย และจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหลัง โดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะส่งเสริมผู้ที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพน้อยกว่า ให้สามารถทำหน้าที่อย่างนักวิชาชีพการให้คำปรึกษา และเพื่อคอยควบคุมดูแลคุณภาพของการให้บริการวิชาชีพแก่ผู้รับคำปรึกษา รวมทั้งให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาได้ลงมือปฏิบัติทุกบทบาทโดยเป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกตการณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดของวัชร ฐวธรรม (2532 : 2) ที่กล่าวว่า การฝึกทักษะการให้คำปรึกษา สามารถพัฒนาทักษะของผู้เข้ารับการอบรมและทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึกมีความมั่นใจในตนเอง ในการให้การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเดเนียลส์ (Daniels. 1985 : 80-A) และ พรรณี วิญญกุล (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า การฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคสามารถพัฒนาทักษะในการสื่อสารกับผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลได้ดีขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อสังเกตบางประการที่เป็นประโยชน์กล่าวคือ แบบประเมินการให้คำปรึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเฉพาะตอนที่ 2 และตอนที่ 5 ที่เป็นสถานการณ์ให้เขียน

ตอบตามสถานการณ์ที่ยกตัวอย่างครูแนะแนวบางคนบอกว่าเป็นการค่อนข้างเขียนยาก เพราะต้องนึกคำพูดที่ต้องตอบ และต้องนึกสถานการณ์ค่อนข้างนาน ครูแนะแนวจะชอบทำแบบประเมินตอนที่ 3 และ 4 มากกว่าเพราะเป็นแบบประมาณค่าที่ตรงกับตนเอง ผู้วิจัยต้องอธิบายว่าให้เขียนตอบตามประสบการณ์ของตนเองที่เคยใช้หรือคิดว่าจะใช้เมื่อประสบกับเหตุการณ์นั้น ๆ และการตอบแบบประเมินจะไม่เกิดผลเสียต่อผู้ตอบ การเขียนตอบเป็นวิธีการที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึก ความรู้ และความคิดของแต่ละบุคคลได้อย่างอิสระและตรงกับความจริงจึงเป็นวิธีการที่ดีวิธีหนึ่งที่จะได้คำตอบที่ดี

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องปรับเพิ่มกิจกรรมผ่อนคลายประเภทกิจกรรมเกม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อช่วยทำให้ครูแนะแนวเกิดความกระตือรือร้น กระตุ้น เกิดแรงจูงใจ และผู้วิจัยได้จัดพิธีมอบเกียรติบัตรแก่ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการพัฒนาค่อนข้างยาวนานคือจำนวน 20 ครั้ง ทำให้ครูแนะแนวบางคนอ่อนล้าบ้าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา และโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสมดังนี้

1.1 แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

1.1.1 ในวงการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการคัดเลือกครู เข้าทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา แล้วเข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

1.1.2 ใช้ในการประเมินนักศึกษาที่ศึกษาทางจิตวิทยาการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา เพื่อประเมินผลประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้

1.2 โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา สามารถนำไปปรับใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ได้ เช่น กลุ่มครูแนะแนวที่ทำหน้าที่อยู่ในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

2.1.1 ควรพัฒนาแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาในรูปแบบอื่นเพิ่มเติมพร้อมทั้งศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์ปกติ (Norms) จากกลุ่มตัวอย่างอื่นหรือกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ เพื่อจะได้มีเครื่องมือประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาหลากหลายรูปแบบ

2.1.2 เพื่อยืนยันองค์ประกอบของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา จากการศึกษครั้งนี้ ควรมีการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างในระดับการศึกษาอื่น เช่น ครูแนะแนวระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา เพื่อดูว่ามีองค์ประกอบใดของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแตกต่างจากผลการวิจัยในครั้งนี้

2.1.3 ควรนำแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปศึกษาต่อในเรื่องของอำนาจการพยากรณ์ (Predictive Validity) จะได้ยืนยันความเที่ยงตรงของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

2.2 โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาควรศึกษาเกี่ยวกับผลการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษากับการศึกษาระดับอื่น ๆ และควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษาในทฤษฎีการให้คำปรึกษาอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลต์ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพุทธศาสนา หรืออาจคิดสร้างทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผสมผสานของตนเองขึ้น เป็นต้น เนื่องจากโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษานี้ใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยิ่ดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมเท่านั้น เพื่อให้มีโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาในหลากหลายรูปแบบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองแผนงาน ฝ่ายสนเทศ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). เอกสารรายงานการสรุปข้อมูล
จำนวนครูและแนว และรายงานผลดำเนินงานและแนวตามแผนพัฒนางาน
และแนวระยะที่ 2 (2540 – 2544)” มปป. (อัดสำเนา)
- กรมวิชาการ. (2545). คู่มือการบริหารจัดการและแนว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- ภิญญา ตักดิ์ศรี. (2520). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- เครือวัลย์ ล้อมอภิชาติ. (2531). หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและการพัฒนาแนวทาง
การวางแผนการเขียนโครงการและการบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ :
สยามศิลป์การพิมพ์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2530). ทฤษฎีการให้คำปรึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสารมิต.
- จตุพร เพ็งชัย. (2529). กลวิธีการให้คำปรึกษาพื้นฐานในการแนะแนว ในเอกสาร
ประกอบการสอนแนะแนว 312 มหาสารคาม : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- จีน แบร์. (2537). คู่มือการฝึกทักษะให้การปรึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2533). จิตวิทยาพื้นฐานในการให้คำปรึกษา ในจิตวิทยาและสังคมวิทยา
พื้นฐานเพื่อการแนะแนว หน้า 705 – 708. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- เชิดชู เกิดศักดิ์. (2531). สมรรถภาพของอาจารย์ผู้สอนวิชาสหกรณ์ในสหวิทยาลัยอีสานใต้
ปริญญาโท กศ.ม. (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

- เจลิยว บุรีภักดี. (2527). การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา ในพัฒนศึกษาศาสตร์ : ประมวล
บทความซึ่งเน้นการประยุกต์เพื่อพัฒนาประเทศ. หน้า 103 – 105
โครงการปริญญาเอกสาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี เจ การพิมพ์.
- เดโช สวานนท์. (2514). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์.
- ณรงค์ วงศ์คุ้มสิน. (2541). ผลของการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคที่มีต่อความ
สามารถในการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ของนักศึกษาพยาบาลระดับ
ต้นชั้นปีที่ 2 สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก. (2526). สุขภาพจิต. กรุงเทพฯ : (อัสสัณนา)
- นงเยาว์ กุลโฆษะ. (2516). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : มปป.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนุช ปวงมาโล. (2541). ปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย.
การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาแนะแนว) เชียงใหม่ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นวรรตน์ ปลื้มสติ. (2544). ผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ. กรุงเทพมหานคร.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการ
วิจัย. กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์.
- ประติพันธ์ อูปรนัย และลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2533). การให้บริการปรึกษาในงานแนะแนว.
ในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1
นนทบุรี : สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประทุม แป้นสุวรรณ. (2533). จิตวิทยาการแนะแนว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.
- ปราณี เถลิงพล. (2520). การแนะแนวและการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ปราณี อัครรัตน์. (2536). ผลของการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคที่มีต่อความสามารถในการให้คำปรึกษาของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาล
สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ถ่ายเอกสาร).
- ปรีชา วิหคโต. (2545). "ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม" *ประมวลสาระชุดวิชา
ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา*. นนทบุรี : บัณฑิตศึกษา สาขาวิชา
การศึกษา สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). *การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถม
ศึกษา*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.
- _____. (2545). "การเปรียบเทียบทฤษฎีการให้คำปรึกษาและการพัฒนาแนวปฏิบัติ
ในการให้คำปรึกษา" *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำ
ปรึกษา*. นนทบุรี : บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2525). *ทฤษฎีและการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่
7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พรรณราย ททรัพย์ประภา. (2537). *เทคนิคการสัมภาษณ์*. (เพื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยา)
กรุงเทพฯ : หจก. การพิมพ์พระนคร.
- พรรณิ วิญญกุล. (2544). *ผลของการฝึกการให้คำปรึกษาที่มีต่อความสามารถในการ
ให้คำปรึกษาของพยาบาลวิชาชีพ*. โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- พิรุณรัตน์ สันติลีลา. (2541). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนว ตามทัศนะของ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนว และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิค
เดลฟาย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลิวลัย สมศักดิ์. (2540). *รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ
นักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปรินญาณิพนธ์
มหาวิทยาลัย กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- เมธินันท์ ภิญโญชน. (2539). *เอกสารคำสอนวิชาแนะแนว 622. การฝึกการให้คำปรึกษา*.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- _____ . (2545). *การนิเทศการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2544). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- วิทย์ เทียงบุรณพ. (2541). *พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย*. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- วันเพ็ญ สมภพรุ่งโรจน์. (2547). *การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยใช้การฝึกอบรมเพื่อช่วยเพื่อน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2525). *ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สภาพพิมพ์.
- วัชร ฐธรรม. (2533). *จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ 1 กรมการฝึกหัดครู.
- ศุภาวดี บุญญวงค์. (2533). *ทักษะการให้คำปรึกษาจุลภาค*. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง.
- _____ . (2542). *เทคนิคเบื้องต้นในการให้คำปรึกษา*. สงขลา : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปรินญาการศึกษา กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ศิริบุรณ์ สายโกสุม. (2530). *กลวิธีการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชา สุรางค์ จันทรเฒ. (2523). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมกุล ถาวรกิจ. (2543). *รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด บางโม. (2539). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒน์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2516). *การบริหารงานบุคคลแผนใหม่*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- สวัสต์ บรรเทิงสุ. (2542). *การศึกษารูปแบบและปัญหาการดำเนินงานการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ*. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุธีรพันธ์ กรลักษ์ณ์ และคนอื่น ๆ. (เมษายน – พฤษภาคม 2527). กลวิธีการให้คำปรึกษา *วารสารแนะแนว*. 18(92) : 38 – 46.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. (2511). *คลินิกสุขภาพจิตและการแก้ปัญหาของเด็ก*. กรุงเทพฯ : กองเผยแพร่การศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภาพ คำจ้ง. (2530). *สมรรถภาพของครูผู้สอนวิชาชีพพื้นฐาน สาขาสาธารณสุขในทัศนะของผู้บริหาร ครูและนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (สุศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สุรินทร์ รณเกียรติ. (2538). *ทักษะและกระบวนการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2544). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ : ธีระ ย่อมวรรณกรรม.
- สุณีย์ ชีรดากร. (2523). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์เด็กหญิง ปากเกร็ด.
- สุทาทิพย์ สกุลชีพัฒนา. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว*. สหวิทยาลัยอีสานใต้บุรีรัมย์.
- อาภา จันทรสกุล. (2535). *ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ✓Arthur, Nancy ; Januszki, Tania. (2001, January). "The Multicultural Counseling Competencies of Canadian Counselors." *Canadian Journal of Counseling*. 35(1) : 36-48.
- Bernard, J.M. & Goodyear, R.K. (1998). *Fundamentals of Clinical Supervision*. 2nd ed. Boston, M.A. : Allyn and Clinical.
- Best, John W. (1970). *Research in Education*. 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Bloom, B.S, and others. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. Vol. 1. New York : Mckay.
- Blocher, D. (1983, July). "Toward A Cognitive Developmental Approach to Counseling Supervision." *Counseling Psychologists*. 11 (27) : 34.

- Borders, L.D., Leddick, G.R. (1987). ***Handbook of Counseling Supervision***.
Alexandria, VA : Association for Counselor Education and Supervision.
- Boyal, J.D. (1978). ***Counselor Supervision : Approaches Preparation, and Practices***.
Muncie, IN : Accelerated Development.
- Bradley, W.J. (1989). ***Counselor Supervision : Principles Process and Practice***. 2nd
ed. Muncie, IN : Accelerated Development.
- Brammer, Lawrence M. (1993). ***The Helping Relationship Process and Skill***. 5th ed.
Boston : Allyn and Bacon. New Jersey : Prentice Hall, Inc.,
- Byrne, Richard H. (1995). ***Becoming A Master Counselor***. Brooks/Cole : Publishing
Company.
- ✓Carmier, Sherilyn. L, and Hackney, H. (1993). ***The Professional Counselor : A Process
Guided to Helping***. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Carral, M. (1996). ***Counseling Supervision : Theory, Skillsand Practlce***. London :
Cassell.
- Carkuff, Robert R. (1969). ***Helping and Human Relations***. Volume I. New York : Holt,
Rinehart and winston Inc.
- Clifford. T. Morgan and Richard. (1975). ***Introduction to Psychology***. New York :
McGraw – Hill.
- Chatfield, C ; & Collins, A.J. (1980). ***Introduction to Multivariate Analysis***. New York :
Chapman and Hall.
- Christensen, Barbarg. Lauritzen and Elaine O.K. (1991). ***Fundamentals of
Nursing***. St. Louis : Mosky Year Book Inc.
- ✓Corey, Gerald F. (1996). ***Theory and Practlce of Counseling and Psychotherapy***.
California : Wadsworth Publishing Company.
- Combs, Arther W., Avila, Donald. I, and Purkey, William W. (1978). ***Helping
Relatiolnships : Basic Concept for the Helping Profession***. 2nd ed. Boston
: Allyn and Bacon.
- Davis, Edward L. (1998, August). "Identifying Multicultural Counseling Competencies for
Rehabilitation Education." ***Dissertation Abstracts International, Section A :
Humanitles & Social Science***. 59 (2 – A) : 617.
- Egan, Gerard. (1994). ***The Skilled Helper***. 5th ed. Pacific Grove, C.A. : Brooks / cole
Publishing Company.

- Freeman, B. & Mettenry, S. (1996). "Clinical Supervision of Counselors in Training : A Nationwide Survey of Ideal Delivery, Goals and Theoretical influences." ***Counselor Education and Supervision***. 36(1) : 144 – 158.
- George, Rockey L. and therese S. Cistrani. (1995). ***Counseling : Theory and Practlce***. 4th ed., Boston : Allyn and Bacon.
- Gibson, R and M.H Mitchell. (1986). ***Introduction to Counseling and Guidnace***. 2nd ed. New York : Macmillan Publishing Company.
- Goldstein, A. And Stein, N. (1976). ***Perscriptive Psychotherapies***. Elemsford, New York : Pergamon Press.
- Gold breg, D.A. (1985, June). "Process Noted, Audio and Videotape : Modes of Presentation in Psychotherapy Training." ***Clinical Supervision***. (2) : 3 – 13.
- Good Charter. V. (1973). ***Dictionary of Education***. New York : Mc Graw – Hill Book Company.
- Guttman, M.S. J. & Hagse, R.F. (1972, March). "Generalization of Microcounseling Skills Training Period to actual Counseling Setting." ***Counselor Education and Supervision***. 12 (4) : 98 – 208.
- Hackney, H. & Carmier, L.S. (1994). ***Counseling Strategies and Objectives***. New Jersey : Prentice – Hall, Inc.
- Hansen, James. C., Stevic, Richard R. and Wanner, Richard W. (1986). ***Counseling Theory and Process***. 4th ed. Massachusetts : Ally and Bacon.
- _____, and Smith, Elsie J. (1986). ***Group Counseling : Theory and Process***. 2nd ed. Chicago : Rend McNally College Publishing.
- ✓ Holcomb – Mc Coy, Cheryl c. (2000, April). "Multicultural Counseling Competencies : An Exploratory Factor Analysis." ***Journal of Multicultural Counseling & Development***. 28(2) : 83 – 97.
- Hurlock, Elizabeth B. (1967). ***Adolescent Development***. New York : Mc Graw Hill.
- Ivey, AE. (1971). ***Microcounseling : Innovations in Interviewing Training***. Springfield IL : Charles C Thomas.
- _____, & Authier, F. (1978). ***Microcounseling Innovations In Interviewing, Counseling, Psychotherapy and Psychoeducation***. Springfield, IL : Chaveles C. Thomas.
- _____, and Downing, L. (1980). ***Counseling and Psychotherapy : Skills, Theories and Practlce***. New Jersey : Prentice Hall, Inc.

- _____. (1987). ***Counseling and Psychotherapy : Integrating Skills, Theory and Practice***. 2nd ed. New Jersey : Prentice – Hall Inc.
- Kasdorf, J. & Gustafson, K. (1970). ***Research Related to Micro Training Microcounseling : Innovations In Interviewing, Counseling, Psychotherapy and Psychoeducation***. Springfield, IL : Thomas.
- Krumboltz, John D, and Thoresen ; Carl E. (1976). ***Counseling Methods***. New York : Holt Rinchart and Winston Inc.
- Long, J.S. (1983). ***Confirmatory Factor Analysis***. Beverly Hills California : Sage Publications, Inc.
- Mc Gowan, John F. and Schmidt, Lyle B. (1962). ***Counseling Reading in theory and Practice***. New York : Holt Rinchart and Winston Inc.
- Michel, K.D, Hinsz, U.B. and Michel, H.S. (1986, May) "The Effects of Cormitment to Performance Goals on Effect." ***Journal of Appled Social Psychology***. 17(5) : 437 – 452.
- Monigue, M.C. (1995, Feb). ***Relationships among Educational and Demographic Variables, Rated Counselor Effective and Self – Reported Multicultural Counseling Competencles***. DAI – A 58 / 08. 3022.
- Okun, Barbora F. (1987). ***Effective Helping***. Second edition. Pacific Grove, C.A. : Brooks/cole Publishing Company.
- Patterson, C.H. (1966). ***Theories of Counseling and Psychotherapy***. 2nd ed. New York : Harper and Row Publishing.
- Pine, Gerald T. (1981, April). "Collaborative Action Research in School Counseling : the Integrated of Research and Practice." ***Personnel and Guidance Journal***, 17 (8) : 201-220.
- Pontcrotto, J.G., and others. (1994, July). "Assessing Multicultural Counseling Competenceis : A Review of in Strumentation." ***Journal of Counseling & Development***. 8 (72) : 316 – 322.
- Prout, H. Thompson and Brown, Douglas T. (1983). "Counseling and PsychoTherapy with Children and Adolescents." ***Theory and Practice for School and Clinic Settings***. Florida : Mariner Publishing Company, NC.
- Rickey, L.G. and Therese, S.C. (1995). ***Counseling Theory and Practice***. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon.

- Roger, Carl R. (1959). *Client – Centered Theory*. Boston : Houghton Mifflin.
- Rowntree, Derek. (1990). *Teaching through Self – Introduction ; How to Develop Open Learning Materiales*. 2nd ed. London : Kogan Page.
- Stoner, A.R. and Wonkel, C. (1986). *Management*. 3rd ed., New Delhi : Prentice-Hall.
- Tosi, K.L. and Carroll, S.J. (1982). *Management*. 2nd ed. New York : John Wiley & Sons.
- Sue, D.W., Arredondo, P. & Mc Davic, R.J. (1992, June). "Multicultural Counseling Competencies and Standard : A Call to the Profession." *Journal of Counseling & Development*. 6 (70) : 477 – 486.
- Wilier, D. (1986). *Scientific Sociology : Theory Method*. Englewood Cliffs, N.J. Prentice – Hall.
- Wheaton, Joe E., Granello, Haag D. (1998, April). "The Multicultural Counseling Competencies of stage Vocational Rehabilitation Counselors." *Rehabilitation Education*. 2(1) : 51 – 64.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาและโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่ม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำ
ปรึกษาและโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

1. ผศ.ดร.วชิรญา	บัวศรี	อดีตคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รศ.ดร.ศิริบูรณ์	สายโกสุมภ์	หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ผศ.ดร.นันทนา	วงศ์อินทร์	อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนว ศึกษาและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. รศ.สมร	ทองดี	อดีตอาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
5. รศ.วัชร	ทรัพย์มี	รองศาสตราจารย์ประจำคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่ม

1. ผศ.ดร.วชิรญา	บัวศรี	อดีตคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รศ.ดร.ประดินันท์	อุปรมัย	ผู้อำนวยการการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. รศ.ดร.เรียม	ศรีทอง	หัวหน้าศูนย์สนเทศทางการแนะแนวและอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
4. ดร.จীন	แปร์	อดีตอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รศ.วัชร	ทรัพย์มี	อาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. อาจารย์โสภณ	ทองพัฒน์	หัวหน้าฝ่ายแนะแนว โรงเรียนบางกะปิ
7. อาจารย์ศิริพงษ์	พูนเทียบริตน์	หัวหน้าฝ่ายแนะแนว โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
8. อาจารย์กาญจนา	ภู่วรรณ	หัวหน้าฝ่ายแนะแนว โรงเรียนวัดสังเวช
9. อาจารย์จิรดา	รัตนรังษี	หัวหน้าฝ่ายแนะแนว โรงเรียนประชาราษฎร์

ภาคผนวก ข

- ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Item Objective Congruence)
- คำนำน้หนักองค์ประกอบเป็นรายข้อคำถามและรายองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
- ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นรายข้อ
- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นรายด้านและโดยรวมของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
- ค่าความเชื่อมั่นสหสัมพันธ์ระหว่างผู้ตรวจ 2 คน รายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและทักษะในการให้คำปรึกษา

ตาราง 14 ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC : Item – Objective Congruence) ของ
แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

ข้อที่	IOC (n = 5 คน)	หมายเหตุ
ด้านที่ 1 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา		
1	.8	เลือกไว้
2	.6	เลือกไว้
3	.0	ควรปรับปรุง
4	.6	เลือกไว้
5	.4	ควรปรับปรุง
6	.6	เลือกไว้
7	.6	เลือกไว้
8	.8	เลือกไว้
9	.6	เลือกไว้
10	.6	เลือกไว้
ด้านที่ 2 เจตคติต่อการให้คำปรึกษา		
1	1.0	เลือกไว้
2	0.6	เลือกไว้
3	1.0	เลือกไว้
4	1.0	เลือกไว้
5	0.8	เลือกไว้
6	1.0	เลือกไว้
7	0.6	เลือกไว้
8	0.2	ควรปรับปรุง
9	0.8	เลือกไว้
10	0.6	เลือกไว้
11	0.8	เลือกไว้
12	1.0	เลือกไว้
13	0.8	เลือกไว้

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	IOC (n = 5 คน)	หมายเหตุ	ข้อที่	IOC (n = 5 คน)	หมายเหตุ
ด้านที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา					
1	1.0	เลือกไว้	21	1.0	เลือกไว้
2	1.0	เลือกไว้	22	1.0	เลือกไว้
3	.8	เลือกไว้	23	1.0	เลือกไว้
4	1.0	เลือกไว้	24	.8	เลือกไว้
5	1.0	เลือกไว้	25	.6	เลือกไว้
6	1.0	เลือกไว้	26	1.0	เลือกไว้
7	.8	เลือกไว้	27	1.0	เลือกไว้
8	.8	เลือกไว้	28	.2	ควรปรับปรุง
9	.6	เลือกไว้	29	.2	ควรปรับปรุง
10	.6	เลือกไว้	30	.2	ควรปรับปรุง
11	.6	เลือกไว้	31	0	ควรปรับปรุง
12	.6	เลือกไว้	32	.4	ควรปรับปรุง
13	.8	เลือกไว้	33	.6	ควรปรับปรุง
14	.6	เลือกไว้	34	.6	ควรปรับปรุง
15	1.0	เลือกไว้	35	.6	ควรปรับปรุง
16	.8	เลือกไว้	36	.6	ควรปรับปรุง
17	1.0	เลือกไว้			
18	1.0	เลือกไว้			
19	.8	เลือกไว้			
20	.8	เลือกไว้			

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	IOC (n = 5 คน)	หมายเหตุ
ด้านที่ 4 ทักษะในการให้คำปรึกษา		
1	.8	เลือกไว้
2	.8	เลือกไว้
3	.8	เลือกไว้
4	.8	เลือกไว้
5	.8	เลือกไว้
6	.8	เลือกไว้
7	.6	เลือกไว้
8	.8	เลือกไว้
9	.4	ควรปรับปรุง
10	.4	ควรปรับปรุง

ตาราง 15 ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC : Item objective Congruence) ของโปรแกรม
การพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา

ครั้งที่	IOC (n = 5 คน)	หมายเหตุ	ข้อที่	IOC (n = 5 คน)	หมายเหตุ
1	1.0	เลือกไว้	10	.8	เลือกไว้
2	1.0	เลือกไว้	11	.8	เลือกไว้
3	.6	เลือกไว้	12	.8	เลือกไว้
4	.6	เลือกไว้	13	.8	เลือกไว้
5	1.0	เลือกไว้	14	.8	เลือกไว้
6	.8	เลือกไว้	15	.8	เลือกไว้
7	.8	เลือกไว้	16	.4	ควรปรับปรุง
8	.8	เลือกไว้	17	.4	เลือกไว้
9	1.0	เลือกไว้	18	1.0	เลือกไว้

หมายเหตุ ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้เพิ่มจำนวนครั้งอีก 2 ครั้ง

ตาราง 16 คำนำน้าหนักองค์ประกอบเป็นรายข้อคำถามและรายองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (n = 850 คน)

องค์ประกอบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE	t
ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (TC)	.88	.28	3.14**
ข้อคำถามที่ 1	1.00	-	-
ข้อคำถามที่ 2	.80	.21	3.73**
ข้อคำถามที่ 3	.83	.22	3.80**
ข้อคำถามที่ 4	.92	.23	4.03**
ข้อคำถามที่ 5	.88	.22	3.94**
ข้อคำถามที่ 6	.74	.21	3.55**
ข้อคำถามที่ 7	.89	.22	3.97**
ข้อคำถามที่ 8	.89	.22	3.96**
ข้อคำถามที่ 9	.92	.23	4.03**
ข้อคำถามที่ 10	.90	.23	3.99**
ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา (AC)	.84	.18	3.11**
ข้อคำถามที่ 1	1.00		
ข้อคำถามที่ 2	.93	.24	4.05**
ข้อคำถามที่ 3	.92	.24	4.05**
ข้อคำถามที่ 4	.91	.24	4.04**
ข้อคำถามที่ 5	.90	.25	4.04**
ข้อคำถามที่ 6	.90	.24	4.04**
ข้อคำถามที่ 7	.92	.24	4.05**
ข้อคำถามที่ 8	.91	.24	4.04**
ข้อคำถามที่ 9	.90	.25	4.04**
ข้อคำถามที่ 10	.90	.25	4.04**
ข้อคำถามที่ 11	.91	.24	4.04**
ข้อคำถามที่ 12	.92	.24	4.04**
ข้อคำถามที่ 13	.91	.24	4.04**
ข้อคำถามที่ 14	.90	.25	4.04**

ตาราง (ต่อ)

องค์ประกอบ		น้ำหนัก	SE	t
		องค์ประกอบ		
ข้อคำถามที่	15	.91	.24	4.04**
ข้อคำถามที่	16	.90	.25	4.04**
ข้อคำถามที่	17	.90	.25	4.04**
ข้อคำถามที่	18	.91	.24	4.04**
ข้อคำถามที่	19	.91	.24	4.04**
ข้อคำถามที่	20	.90	.24	4.04**
ข้อคำถามที่	21	.92	.24	4.04**
ข้อคำถามที่	22	.90	.25	4.04**
ข้อคำถามที่	23			
ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (KC)		.91	.05	3.45**
ข้อคำถามที่	1	1.00		
ข้อคำถามที่	2	.98	.29	4.24**
ข้อคำถามที่	3	.90	.26	4.19**
ข้อคำถามที่	4	.98	.29	4.24**
ข้อคำถามที่	5	.91	.27	4.21**
ข้อคำถามที่	6	.93	.27	4.22**
ข้อคำถามที่	7	.91	.27	4.21**
ข้อคำถามที่	8	.90	.26	4.19**
ข้อคำถามที่	9	.96	.29	4.22**
ข้อคำถามที่	10	.90	.26	4.19**
ข้อคำถามที่	11	.91	.27	4.21**
ข้อคำถามที่	12	.98	.29	4.24**
ข้อคำถามที่	13	.93	.27	4.22**
ข้อคำถามที่	14	.96	.29	4.22**
ข้อคำถามที่	15	.96	.29	4.22**
ข้อคำถามที่	16	.98	.29	4.24**
ข้อคำถามที่	17	.98	.29	4.24**

ตาราง (ต่อ)

องค์ประกอบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE	t
ข้อคำถามที่ 18	.90	.26	4.19 ^{**}
ข้อคำถามที่ 19	.98	.29	4.24 ^{**}
ข้อคำถามที่ 20	.93	.27	4.22 ^{**}
ข้อคำถามที่ 21	.96	.29	4.22 ^{**}
ข้อคำถามที่ 22	.98	.29	4.24 ^{**}
ข้อคำถามที่ 23	.90	.26	4.19 ^{**}
ข้อคำถามที่ 24	.91	.27	4.21 ^{**}
ข้อคำถามที่ 25	.98	.29	4.29 ^{**}
ข้อคำถามที่ 26	.96	.29	4.22 ^{**}
ข้อคำถามที่ 27	.94	.28	4.21 ^{**}
ข้อคำถามที่ 28	.98	.29	4.24 ^{**}
ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (SkC)	.75	.26	2.93 ^{**}
ข้อคำถามที่ 1	1.00		
ข้อคำถามที่ 2	.97	.31	3.48 ^{**}
ข้อคำถามที่ 3	.98	.31	3.49 ^{**}
ข้อคำถามที่ 4	.99	.31	3.55 ^{**}
ข้อคำถามที่ 5	.97	.30	3.48 ^{**}
ข้อคำถามที่ 6	.98	.31	3.49 ^{**}
ข้อคำถามที่ 7	.96	.30	3.39 ^{**}
ข้อคำถามที่ 8	.95	.29	3.22 ^{**}
ข้อคำถามที่ 9	.95	.29	3.22 ^{**}

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว
โรงเรียนมัธยมศึกษา

ข้อที่	t (n = 88 คน)	หมายเหตุ	ข้อที่	t (n = 88 คน)	หมายเหตุ
ด้านที่ 1 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ)			ด้านที่ 1 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาท่าทาง)		
1	2.81	เลือกไว้	1	5.70	เลือกไว้
2	3.65	เลือกไว้	2	3.13	เลือกไว้
3	2.53	เลือกไว้	3	6.80	เลือกไว้
4	2.94	เลือกไว้	4	4.56	เลือกไว้
5	2.73	เลือกไว้	5	4.31	เลือกไว้
6	2.38	เลือกไว้	6	4.63	เลือกไว้
7	2.63	เลือกไว้	7	4.31	เลือกไว้
8	3.60	เลือกไว้	8	3.58	เลือกไว้
9	3.81	เลือกไว้	9	3.31	เลือกไว้
10	3.37	เลือกไว้	10	2.27	เลือกไว้
ด้านที่ 2 เจตคติต่อการให้คำปรึกษา					
1	4.11	เลือกไว้	13	1.23	ตัดทิ้ง
2	0.33	ตัดทิ้ง	14	3.78	เลือกไว้
3	5.95	เลือกไว้	15	3.81	เลือกไว้
4	8.05	เลือกไว้	16	2.85	เลือกไว้
5	3.23	เลือกไว้	17	4.70	เลือกไว้
6	3.36	เลือกไว้	18	4.45	เลือกไว้
7	4.81	เลือกไว้	19	2.75	เลือกไว้
8	3.36	เลือกไว้	20	2.81	เลือกไว้
9	3.17	เลือกไว้	21	3.05	เลือกไว้
10	6.20	เลือกไว้	22	2.32	เลือกไว้
11	2.98	เลือกไว้	23	8.47	เลือกไว้
12	6.33	เลือกไว้	24	4.29	เลือกไว้
			25	2.66	เลือกไว้

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	t (n = 88 คน)	หมายเหตุ	ข้อที่	t (n = 88 คน)	หมายเหตุ
ด้านที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา					
1	3.34	เลือกไว้	20	-.20	ตัดทิ้ง
2	5.41	เลือกไว้	21	-1.02	ตัดทิ้ง
3	5.71	เลือกไว้	22	-.27	ตัดทิ้ง
4	2.86	เลือกไว้	23	3.52	เลือกไว้
5	4.24	เลือกไว้	24	1.38	ตัดทิ้ง
6	1.20	ตัดทิ้ง	25	4.75	เลือกไว้
7	4.23	เลือกไว้	26	1.02	ตัดทิ้ง
8	6.15	เลือกไว้	27	4.91	เลือกไว้
9	3.45	เลือกไว้	28	4.67	เลือกไว้
10	1.41	ควรปรับปรุง	29	4.22	เลือกไว้
11	1.44	ควรปรับปรุง	30	2.96	เลือกไว้
12	1.02	ตัดทิ้ง	31	5.41	เลือกไว้
13	4.12	เลือกไว้	32	3.60	เลือกไว้
14	4.66	เลือกไว้	33	2.56	เลือกไว้
15	4.09	เลือกไว้	34	1.02	ตัดทิ้ง
16	1.29	ตัดทิ้ง	35	2.51	เลือกไว้
17	2.20	เลือกไว้	36	4.82	เลือกไว้
18	2.26	ตัดทิ้ง	37	2.82	เลือกไว้
19	3.38	เลือกไว้			

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	t (n = 88 คน)	หมายเหตุ	ข้อที่	t (n = 88 คน)	หมายเหตุ
ด้านที่ 4 ทักษะการให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ)			ด้านที่ 4 ทักษะการให้คำปรึกษา (ภาษาท่าทาง)		
1	1.66	ตัดทิ้ง	1	0.70	ตัดทิ้ง
2	3.31	เลือกไว้	2	4.13	เลือกไว้
3	4.81	เลือกไว้	3	3.52	เลือกไว้
4	4.11	เลือกไว้	4	4.01	เลือกไว้
5	4.71	เลือกไว้	5	4.31	เลือกไว้
6	2.54	เลือกไว้	6	3.58	เลือกไว้
7	2.81	เลือกไว้	7	3.20	เลือกไว้
8	4.23	เลือกไว้	8	4.13	เลือกไว้
9	2.16	เลือกไว้	9	5.23	เลือกไว้
10	3.50	เลือกไว้	10	3.31	เลือกไว้

ตาราง 18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นรายด้านและโดยรวมของแบบประเมิน
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 88 คน)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	α
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	.89
2. ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา	.85
3. ด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา	.83
4. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	.87
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	.93
โดยรวม	

ตาราง 19 ค่าความเชื่อมั่นสหสัมพันธ์ระหว่างผู้ตรวจ 2 คน รายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับของ
แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา
ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาและทักษะในการให้คำปรึกษา

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (n = 14 คน)	ก่อนเข้ารับการอบรม rxy	หลังเข้ารับการอบรม rxy
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	.85**	.75**
2. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	.94**	.86**

** อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาคผนวก ค

- ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว
โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นรายด้าน ($n = 152$ คน)

ตาราง 20 จำนวนและร้อยละของที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษาที่มี
สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้าน และโดยภาพรวม (n = 152 คน)

สมรรถภาพในการให้ คำปรึกษา	จำนวน ข้อ	ค่าร้อยละระดับการประเมิน							
		น้อยที่สุด		น้อย		มาก		มากที่สุด	
		n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
1. ด้านคุณลักษณะ ของผู้ให้คำปรึกษา	10	88	57.57	39	25.92	22	14.74	3	1.78
2. ด้านเจตคติต่อการ ให้คำปรึกษา	23	14	9.27	34	22.40	62	40.59	42	27.75
3. ด้านความรู้เกี่ยวกับ การให้คำปรึกษา	28	10	6.72	24	15.79	57	37.19	61	40.30
4. ด้านทักษะในการให้ คำปรึกษา	9	82	54.02	50	32.89	18	12.13	2	.95
สมรรถภาพในการให้คำ ปรึกษาโดยรวม	70	32	20.90	33	21.61	48	31.88	39	25.61

ตาราง 21 จำนวนและค่าร้อยละของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ) เป็นข้อย่อย ในรายด้านและโดยภาพรวม (n = 152 คน)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ)	ค่าร้อยละระดับการประเมิน							
	น้อยที่สุด		น้อย		มาก		มากที่สุด	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
ด้านลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาถ้อยคำ)								
1. การเข้าใจปัญหาและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา	71	50	39	26	35	23	3	1
2. การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา	92	61	38	25	18	12	4	2
3. การสร้างความไว้วางใจ	98	65	35	23	15	10	4	2
4. การสร้างความอบอุ่นใจและแสดงความเอาใจใส่ปัญหา	85	55.9	44	28.95	21	13.85	2	1.3
5. อารมณ์มั่นคง ไม่เข้าข้างใคร	84	55.3	43	28.3	24	15.7	1	.7
6. มีความจริงใจ	90	59.2	38	25.0	21	13.8	3	2.0
รวม	88	57.57	39	25.92	22	14.74	3	1.78
ด้านลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (ภาษาท่าทาง)								
1. การเข้าใจปัญหาและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา	45	29.9	84	54.95	23	15.15	-	-
2. การให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา	53	34.9	77	50.65	22	14.5	-	-
3. การสร้างความไว้วางใจ	65	43.1	72	47.35	35	9.55	-	-
4. การสร้างความอบอุ่นใจและแสดงความเอาใจใส่ปัญหา	63	41.45	75	49.35	14	9.25	-	-
5. อารมณ์มั่นคง ไม่เข้าข้างใคร	63	41.4	75	49.3	14	9.2	-	-
6. มีความจริงใจ	69	45.4	69	45.4	14	9.2	-	-
รวม	60	39.36	75	49.5	17	11.14	-	-

ตาราง (ต่อ)

สมรรถภาพในการให้คำ ปรึกษา	น้อยที่สุด		น้อย		มาก		มากที่สุด	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
ด้านเจตคติต่อการให้คำ ปรึกษา								
1. ความรู้สึกที่ดีต่อการให้ คำปรึกษา	30	19.4	45	29.6	46	30.6	31	20.4
2. ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับ คำปรึกษา	20	12.78	51	33.68	55	36.34	26	17.2
3. การมองเห็นคุณค่าใน การให้คำปรึกษา	4	2.63	7	4.61	70	46.05	71	46.71
4. ความสนใจปัญหาและ ต้องการช่วยเหลือผู้รับ คำปรึกษา	12	7.89	32	21.10	61	40.13	47	30.92
5. รักในวิชาชีพ	4	2.63	28	18.42	78	51.31	42	27.63
6. ความรู้สึกในการเป็น ครูแนะแนว	14	9.21	35	23.02	68	44.73	35	23.02
รวม	14	9.28	34	22.40	62	40.59	42	27.75
ด้านความรู้ต่อการให้คำ ปรึกษา								
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ การให้คำปรึกษา	13	8.80	28	18.39	53	34.55	58	38.55
2. ความรู้เกี่ยวกับการ จิตวิทยา	1	2.54	11	7.68	68	44.41	72	47.37
3. ความรู้เกี่ยวกับสังคม	0	0	15	9.87	75	49.34	62	40.79
รวม	10	6.72	24	15.79	57	37.19	61	40.59

ตาราง (ต่อ)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	น้อยที่สุด		น้อย		มาก		มากที่สุด	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
ด้านทักษะในการให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาก้อยคำเหมาะสมตามหัวข้อต่อไปนี้								
1. การถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ	76	50	66	43.4	9	5.6	1	1
2. การสะท้อนความรู้สึก	77	50.7	35	23.0	38	25.0	2	1.3
3. การยอมรับความรู้สึก	94	61.8	36	23.7	20	13.2	2	1.3
4. การกระจ่างในปัญหา	91	59.9	44	28.9	15	9.9	2	1.3
5. การตีความ	91	59.9	52	34.2	9	5.9	0	0
6. การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่	103	67.8	35	23.0	11	7.2	3	2.0
7. การทวนความ	72	47.36	58	38.15	21	13.81	1	.65
8. การยุติการให้คำปรึกษา	59	38.8	58	38.2	35	23.0	0	0
รวม	82	54.02	50	32.90	18	12.13	2	.95
ด้านทักษะเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาภาษาท่าทางที่แสดงความเหมาะสมของสีหน้าสายตา ท่าทาง น้ำเสียงของผู้ให้คำปรึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้								
1. การแสดงท่าทางขณะถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ	65	42.75	72	47.4	15	9.9	-	-
2. การแสดงท่าทางขณะสะท้อนความรู้สึก	66	43.4	74	48.7	12	7.9	-	-
3. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อแสดงถึงการยอมรับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา	67	44.1	75	49.3	10	6.6	-	-

ตาราง (ต่อ)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	น้อยที่สุด		น้อย		มาก		มากที่สุด	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
4. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษากระจ่างในปัญหา	65	42.8	75	49.3	12	7.9	-	-
5. การแสดงท่าทางขณะพูดดี ความ	76	50.0	64	42.1	12	7.9	-	-
6. การแสดงท่าทางขณะพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่	78	51.3	67	44.1	7	4.6	-	-
7. การแสดงท่าทางขณะพูดทวนความ	74	48.7	65	42.8	13	8.6	-	-
8. การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อยุติการให้คำปรึกษา	74	48.7	60	39.5	18	11.8	-	-
รวม	71	46.47	69	45.4	12	8.15		

ภาคผนวก ง

- แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
สำหรับครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

แบบประเมิน สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว

คำชี้แจงในการตอบแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

แบบประเมินชุดนี้มีทั้งหมด 5 ตอน ขอให้ท่านตอบทั้ง 5 ตอน โดยตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูแนะแนว ตอนที่ 5 เป็นแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษาขอให้ท่านพิจารณาว่าในฐานะให้คำปรึกษาจะใช้คำพูดและ / หรือแสดงท่าทางอย่างไรกับผู้รับคำปรึกษาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา และตอนที่ 4 เป็นแบบประเมินความรู้ในการให้คำปรึกษา ขอให้ท่านประเมินให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งการตอบแบบสอบถามนี้ คำตอบของท่านจะได้รับการรักษาไว้เป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยในที่ใด ๆ เป็นรายบุคคล และไม่เกิดผลทางลบต่อตัวท่าน ฉะนั้นขอให้ท่านตอบด้วยความสบายใจ ยิ่งตอบได้ตรงกับความเป็นจริงมากเท่าใด ยิ่งเป็นผลดีต่อวงการแนะแนว การให้คำปรึกษา การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่นักเรียน การพัฒนาทางการศึกษา และการทำวิจัยมากเท่านั้น โปรดตอบทุกข้อเพราะถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งไป แบบประเมินนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของท่านและตอบคำถาม

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ 20 – 30 ปี

☐ 31 – 40 ปี

☐ 41 – 50 ปี

☐ 51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

☐ ระดับปริญญาตรี

☐ ระดับปริญญาโท

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

4. สาขาวิชาที่จบการศึกษา

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ 2 – 5 ปี

☐ 6 – 10 ปี

☐ 10 ปีขึ้นไป

6. ☐ เคย ☐ ไม่เคย

ได้รับการฝึกอบรมเรื่องเกี่ยวกับการแนะแนวและจิตวิทยา
การให้คำปรึกษา

7. ถ้าเคยได้รับการฝึกอบรม เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องใด

- 7.1
- 7.2
- 7.3

ตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูแนะแนว (ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา)

คำชี้แจง สถานการณ์ต่อไปนี้อัดตอมาจากบทสนทนาที่ผู้รับคำปรึกษามาขอคำปรึกษาขอให้ท่านอ่านสถานการณ์ดังกล่าวแล้วพิจารณาว่าในฐานะที่ท่านเป็นผู้ให้คำปรึกษาท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรกับผู้รับคำปรึกษา

ตัวอย่าง

สถานการณ์ที่ 0

ผู้รับคำปรึกษา : “นี่ถ้าหนูได้ทำตามทีหนูคิด แทนที่จะฟังคุณแม่นะคะ เพื่อน ๆ ก็คงจะไม่โกรธหนูอย่างนี้หรอกค่ะ”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร ที่แสดงให้เห็นว่าท่านรับฟังเรื่องราวของเขา

- 1. คำพูด (ผู้ให้คำปรึกษา) : “คุณรู้สึกโกรธตัวเองที่ต้องอยู่กับความคิดเห็นของคุณแม่แทนที่จะทำตามความคิดของตนเอง”
- 2. การแสดงท่าทางของผู้ให้คำปรึกษาขณะพูดแสดงสีหน้าโดย : มองหน้า สบตากับผู้รับคำปรึกษา น้ำเสียงนุ่มนวล

สถานการณ์ที่ 1 ขณะให้คำปรึกษา

ผู้รับคำปรึกษา : “หนูไม่อยากกลับบ้านเลย กลับไปที่ไรก็เจอพ่อกับแม่ทะเลาะกันทุกที หนูไม่รู้จะทำอย่างไรดี”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร เพื่อแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าท่านเข้าใจปัญหาของเขา

- 1.1 คำพูด :
- 1.2 การแสดงท่าทาง :

สถานการณ์ที่ 2

ผู้รับคำปรึกษา : “จะให้หนูบอกอย่างไรดีคะ เพราะหนูเหมือนอยู่คนเดียวไม่มีใครอยากพูดกับ
หนูเลย เวลาพูดกับเขาก็ไม่ยอมพูดด้วย เขาคงไม่อยากคบกับหนูมั้ง”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร เพื่อแสดงให้ผู้รับคำ
ปรึกษาทราบว่าท่านเข้าใจปัญหาและความรู้สึกของเขา

2.1 คำพูด :

.....

2.2 การแสดงท่าทาง :

.....

สถานการณ์ที่ 3

ผู้รับคำปรึกษา: “หนูท้อใจแล้วละค่ะ ไม่รู้จะอธิบายกับเพื่อน ๆ อย่างไร หนูไม่ได้ แก้งเขา
เขาไม่พยายามจะเข้าใจหนูเลย เขาคงเกลียดหนูมาก อาจารย์ว่าหนูจะทำ
อย่างไรดีคะ”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร เพื่อแสดงให้เห็นว่าท่าน
ให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา

3.1 คำพูด :

.....

3.2 การแสดงท่าทาง :

.....

สถานการณ์ที่ 4

ผู้รับคำปรึกษา : “ไม่มีใครรักหนูเลย เพื่อน ๆ ก็จ้องจับผิดหนู อยู่บ้านพ่อกับแม่จะดุหนู
มากกว่าใคร ๆ (ร้องไห้...เสียงสั่น น้ำตาไหลพราก) หนูเบื่อตัวเองเหลือเกิน

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร เพื่อแสดงให้เห็นว่าท่าน
ให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษาคนนี้

4.1 คำพูด :

.....

4.2 การแสดงท่าทาง :

.....

สถานการณ์ที่ 5

ผู้รับคำปรึกษา : “ผมไม่ทราบ ว่า อาจารย์ประจำชั้นให้ผมมาพบอาจารย์ทำไม ผมสบายดีไม่มีปัญหาอะไร”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่าเขาสามารถไว้วางใจท่านได้

5.1 คำพูด :

.....

5.2 การแสดงท่าทาง :

.....

สถานการณ์ที่ 6

นักศึกษาหญิงคนหนึ่งถูกอาจารย์ที่ปรึกษาส่งตัวมาพบท่านเป็นครั้งแรก เธอนั่งอยู่เฉย ๆ ไม่พูดอะไร ท่าทางประหม่า ไม่กล้าสบตากับท่าน

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่าเขาสามารถไว้วางใจท่านได้

6.1 คำพูด :

.....

6.2 การแสดงท่าทาง :

.....

สถานการณ์ที่ 7

ผู้รับคำปรึกษา : “ใคร ๆ ก็อยากเป็นคนดี หนูไม่ได้อยากขโมยเกมส์กตของนิดหน่อยหรือ หนูเพียงแต่อยากเล่น หนูไม่เคยเอาของใครเลย ทำไมใคร ๆ ไม่ให้ความยุติธรรมกับหนู โลกนี้ใจร้ายกับหนูมาก”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร เพื่อแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่าท่านใส่ใจในปัญหาของเขา

7.1 คำพูด :

.....

7.2 การแสดงท่าทาง :

.....

สถานการณ์ที่ 8

ผู้รับคำปรึกษา : “หนูต้องตื่นแต่เช้าทำทุกอย่างในบ้านตั้งแต่ภูบ้าน ทำกับข้าว ซักผ้า
ตอนเย็นต้องรีบกลับบ้านเตรียมทำกับข้าว ล้างชาม ภูบ้าน พวกพี่น้อง
ไม่ต้องทำอะไรเลย หนูเหนื่อยมาก”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร เพื่อแสดงให้ผู้รับคำ
ปรึกษาเห็นว่าท่านใส่ใจในปัญหาของผู้รับคำปรึกษา

- 8.1 คำพูด :
.....
8.2 การแสดงท่าทาง :
.....

สถานการณ์ที่ 9

ผู้รับคำปรึกษา : “หนูพยายามอย่างที่สุดแล้วที่จะทำให้แม่เข้าใจหนู แต่ดูเหมือนว่ายิ่งพยายาม
เท่าไร แม่ก็ยังไม่เข้าใจเท่านั้น หนูเหนื่อย ห่อแทะ รู้สึกหมดหวังแล้วค่ะ”

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร แสดงให้เห็นว่าท่าน
ไม่เข้าข้างใคร มีความมั่นคงทางอารมณ์

- 9.1 คำพูด :
.....
9.2 การแสดงท่าทาง :
.....

สถานการณ์ที่ 10

ผู้รับคำปรึกษา : “ในที่สุดผมก็เจอปัญหาอีกจนได้ ผมรู้สึกอึดอัด ไม่นึกเลยว่าจะต้องมาตกอยู่
ในสภาพน่าสงสารแบบนี้อีก ต้องเจอเหตุการณ์ที่ไม่เข้าท่าแบบนี้ ไม่ใช่ความ
ผิดของเขา เป็นเพราะผมเอง สาเหตุเกิดจากตัวผมไม่ยอมเปลี่ยนแปลง
ตัวเอง

ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางกับผู้รับคำปรึกษาอย่างไร ที่แสดงให้เห็นว่าท่านมี
ความจริงใจ และเข้าใจผู้รับคำปรึกษา

- 10.1 คำพูด :
.....
10.2 การแสดงท่าทาง :
.....

ตอนที่ 3 แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษาของ

ครูแนะแนว

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ต้องการถามความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มพฤติกรรมของท่านที่มีต่อการให้คำปรึกษา เมื่อท่านอ่านข้อความที่กำหนดให้แล้วให้ท่านประเมินว่าเป็นจริงมากน้อยเพียงใดสำหรับตัวท่าน

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงมากที่สุดสำหรับตัวท่าน
 มาก หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงมากสำหรับตัวท่าน
 น้อย หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงน้อยสำหรับตัวท่าน
 น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงน้อยที่สุดสำหรับตัวท่าน

ข้อความ	ระดับประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	สำหรับผู้ วิจัย
1. การให้คำปรึกษาเป็นงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหา					☐
2. การให้คำปรึกษาเป็นงานที่ไม่ค่อยคุ้มค่า					☐
3. การให้คำปรึกษาเป็นงานที่ก้าวหน้าน้อยกว่าวิชาชีพอื่น ๆ					☐
4. การให้คำปรึกษาเป็นงานหนัก เพราะต้องฟังแต่เรื่องทุกข์ใจของคนอื่น					☐
5. ข้าพเจ้ารู้สึกท้อใจเมื่อผู้รับคำปรึกษาไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล					☐
6. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจที่ไม่ทราบว่าจะช่วยผู้รับคำปรึกษาอย่างไร					☐
7. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกกังวลใจที่ต้องส่งตัวผู้รับคำปรึกษาไปปรึกษาคนอื่น					☐
8. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่ผู้รับคำปรึกษาพยายามช่วยเหลือตนเอง					☐
9. ข้าพเจ้าไม่ค่อยสบายใจที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงความผูกพันใกล้ชิด สนทนากับข้าพเจ้า					☐

ข้อความ	ระดับประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	สำหรับผู้ วิจัย
10. การให้คำปรึกษาช่วยแก้ปัญหาของบุคคล บางคนในสังคม					☐
11. การให้คำปรึกษาช่วยให้คนบางคนมีสภาพ จิตใจดีขึ้น					☐
12. แม้ว่าการให้คำปรึกษาจะเป็นเพียงวิธีการ หนึ่งที่จะช่วยหาทางออกให้แก่คนบางคน แต่ข้าพเจ้าก็เห็นว่ายังเป็นวิธีการที่มีคุณค่า ไม่มากนัก					☐
13. การให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้มีปัญหาเข้าใจ ตนเองและผู้อื่น ตลอดทั้งรู้แนวทางที่จะ ปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสมขึ้น					☐
14. ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าอยากไปอบรมเกี่ยวกับ เทคนิคการให้คำปรึกษา					☐
15. บางครั้งข้าพเจ้าไม่สามารถให้คำปรึกษาผู้อื่น ได้ แม้ว่าข้าพเจ้าจะเคยฝึกปฏิบัติการให้ คำปรึกษามาแล้วก็ตาม					☐
16. เวลาให้คำปรึกษา ข้าพเจ้าจะตั้งใจฟัง					☐
17. ข้าพเจ้าเบื่อกที่จะฟังผู้รับคำปรึกษาที่พูด ยืดเยื้อไม่ตรงประเด็น					☐
18. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะอุทิศเวลาเพื่อช่วยเหลือ ผู้ที่มีปัญหา					☐
19. แม้ว่าข้าพเจ้าต้องทำงานแนะแนวเพิ่มขึ้นจาก การสอนปกติ ข้าพเจ้าก็ยินดีที่จะทำ					☐
20. การทำงานแนะแนวบางครั้งก็ต้องใช้เวลา ทำงานนอกเวลาราชการ ข้าพเจ้าก็ยังอยาก จะเป็นครูแนะแนว					☐

ข้อความ	ระดับประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	สำหรับผู้วิจัย
21. ข้าพเจ้าพยายามติดตามวิธีการให้คำปรึกษาโดยศึกษาจากกรณีตัวอย่าง (Case) ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งจากทางโทรทัศน์หรือวารสารต่าง ๆ					☐
22. ข้าพเจ้าอยากสอนวิชาอื่นมากกว่าทำงานแนะแนว					☐
23. แม้ว่าอาจารย์ในโรงเรียนจะไม่เห็นความสำคัญของงานแนะแนว ข้าพเจ้าก็อดที่จะทุ่มเทวันเวลาให้กับงานแนะแนวไม่ได้					☐

ตอนที่ 4 แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทางด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ต้องการให้ท่านพิจารณาว่าข้อความนั้นมีความถูกต้องเป็นจริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งในช่องดังนี้

เป็นจริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงมากที่สุด

เป็นจริง หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริง

เป็นจริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงบ้าง

ไม่เป็นจริง หมายถึง ข้อความนั้นไม่เป็นจริง

ข้อความ	ระดับการประเมิน				สำหรับผู้วิจัย
	เป็นจริงมากที่สุด	เป็นจริง	เป็นจริงบ้าง	ไม่เป็นจริง	
1. การให้คำปรึกษาเป็นวิธีการที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด					☐
ข้อความ	ระดับการประเมิน				สำหรับผู้วิจัย

ข้อความ	ระดับการประเมิน				สำหรับ ผู้วิจัย
	เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง	เป็นจริง บ้าง	ไม่เป็น จริง	
2. ผู้ให้คำปรึกษาต้องเคารพในสิทธิของ ผู้รับคำปรึกษาโดยไม่ไปคะยั้นคะยอ ชักถามเกี่ยวกับเรื่องราวบางอย่างที่ ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องการเปิดเผย					☐
3. การตัดสินใจว่าจะแก้ปัญห อย่างไรนั้น เป็นหน้าที่ของผู้มาขอคำ ปรึกษา ไม่ใช่หน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา					☐
4. การมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการ ให้คำปรึกษาเท่านั้น ก็เพียงพอที่จะ เป็นผู้ให้คำปรึกษาได้					☐
5. เป้าหมายที่สำคัญของการให้คำปรึกษา คือ ต้องการให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาเกิด การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น					☐
6. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องให้ความเป็นกัน เองกับผู้รับคำปรึกษาเพื่อให้ผู้รับคำ ปรึกษารับรู้และไว้วางใจ					☐
7. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามช่วยให้ ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจประเด็นปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง					☐
8. การฝึกเทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำ ปรึกษา ควรจะฝึกครั้งละ 1 เทคนิค ไม่ใช่ฝึกหลาย ๆ เทคนิคพร้อม ๆ กัน					☐
9. ไม่ว่าจะประเด็นปัญหาอะไร ก็ สามารถใช้วิธีการให้คำปรึกษา เหมือน ๆ กันได้					☐
10. ผู้ให้คำปรึกษาไม่ควรให้คำปรึกษากับ คนที่ใกล้ชิดสนิทสนมกัน					☐
11. สถานที่ที่ให้คำปรึกษาจะต้องไม่ใช่ สถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน					☐

ข้อความ	ระดับการประเมิน				สำหรับ ผู้วิจัย
	เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง	เป็นจริง บ้าง	ไม่เป็น จริง	
12. ไม่ว่าใครก็สามารถให้คำปรึกษาได้ถ้าเขามีอายุมากกว่าผู้ที่มาขอคำปรึกษา					☐
13. ผู้ให้คำปรึกษาไม่ควรจะนำเรื่องที่ผู้รับคำปรึกษามาปรึกษา ไปเล่าให้คนอื่นฟัง					☐
14. ถ้าใครเขามีความเชื่ออะไรแล้ว ก็ยากมากที่จะไปแก้ความเชื่อของเขาได้					☐
15. ในการให้คำปรึกษาใด ๆ จะต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่มาขอรับคำปรึกษามากกว่าบุคคลอื่น ๆ					☐
16. พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ของตนยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้					☐
17. ถ้าปัญหาใดที่ผู้ให้คำปรึกษาไม่สามารถแก้ไขได้ ควรจะทราบว่าจะส่งต่อให้ใครดำเนินการช่วยเหลือต่อไป					☐
18. การให้คำปรึกษาสามารถดำเนินไปได้ราบรื่น ถ้าผู้ให้คำปรึกษาให้ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา					☐
19. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of feeling) จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สัมผัสและเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง					☐
20. การทวนคำหรือข้อความในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูด จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจเรื่องราวนั้น ๆ มากขึ้น					☐

ข้อความ	ระดับการประเมิน				สำหรับ ผู้วิจัย
	เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง	เป็นจริง บ้าง	ไม่เป็น จริง	
21. ในระหว่างการให้คำปรึกษา กิริยาท่าทางที่ผู้ให้คำปรึกษาแสดงออกจะทำให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ถึงความรู้สึกของผู้ให้คำปรึกษา รู้สึกอย่างไรต่อตัวผู้รับคำปรึกษา					☐
22. เด็กวัยเดียวกัน อาจมีพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจแตกต่างกัน					☐
23. พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่นไม่มากนักน้อย					☐
24. วัยรุ่นบางคนที่ควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ค่อยได้ อาจจะเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อม (เช่น บิดา มารดา หรือเพื่อนฝูง) ที่ล้อมรอบตัวเขา					☐
25. คนแต่ละคนต่างมีฮีโร่ (Hero) ของตนเอง และปรารถนาที่จะเลียนแบบบุคคลนั้น ๆ					☐
26. กลุ่มเพื่อนที่ใกล้ชิดสนิทสนมจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่น					☐
27. แม้ว่า วัยรุ่นจะมีปัญหาหรือไม่มีปัญหา บิดา มารดา ครู อาจารย์ก็ควรจะพยายามทำความเข้าใจวัยรุ่นเหล่านั้น					☐
28. สภาพร่างกายและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บางครั้งก็ทำให้วัยรุ่นบางคนปรับตัวไม่ได้					☐

ตอนที่ 5 แบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะการให้คำปรึกษา

คำชี้แจง ในฐานะที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาขอให้ท่านพิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ 10 สถานการณ์ แล้วพิจารณาว่าในแต่ละสถานการณ์จะพูดและหรือแสดงท่าทาง ทั้งสีหน้า การสบตา น้ำเสียง และอื่น ๆ กับนักศึกษาคนนั้นอย่างไร

สถานการณ์ที่ 1

ผู้รับคำปรึกษา : “หนูคิดว่าแม่ไม่ยุติธรรมกับหนู.....” แล้วผู้รับคำปรึกษาไม่พูดอะไรอีก ท่านจะถามและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น

- 1.1 คำพูด :
- 1.2 การแสดงท่าทาง :

สถานการณ์ที่ 2

ผู้รับคำปรึกษา : “ผลการสอบของหนูแย่มาก ได้คะแนนน้อย หนูไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร ขณะนี้หนูรู้สึกไม่สบายใจ กลุ้มใจมาก” ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรที่จะสะท้อนให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า ท่านเข้าใจความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา

- 2.1 คำพูด :
- 2.2 การแสดงท่าทาง :

สถานการณ์ที่ 3

นักเรียนหญิงผู้หนึ่งมาพบท่านด้วยอาการเครียดหงุดหงิด และพูดกับผู้ให้คำปรึกษาว่า นักเรียน : “หนูไม่สบายใจที่ทำไมไม่มีใครเข้าใจเลย” ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณยอมรับในความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของนักเรียนคนนี้

- 3.1 คำพูด :
- 3.2 การแสดงท่าทาง :

สถานการณ์ที่ 4

ผู้รับคำปรึกษา : “แม่ชอบมาวุ่นวายกับชีวิตของผม”
ท่านจะใช้คำพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไร เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาของเขาชัดเจนยิ่งขึ้น

4.1 คำพูด :
.....

4.2 การแสดงท่าทาง :
.....

สถานการณ์ที่ 5

ผู้รับคำปรึกษา : “ผมไม่สามารถบังคับตัวเองให้ทำรายงานฉบับนั้นได้ จนกระทั่งบัดนี้ผมก็ยังทิ้งมันไว้”
ท่านจะพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรที่จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าเขายังไม่ทำรายงานนั้นเป็นเพราะเหตุใด

5.1 คำพูด :
.....

5.2 การแสดงท่าทาง :
.....

สถานการณ์ที่ 6

นักเรียนหญิงผู้หนึ่งมาพบท่านเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาต่อในระหว่างให้คำปรึกษา
นักเรียนคนนี้พูดว่า “หนูเป็นคนไม่มีความสามารถ เขาเอาแต่คนเก่ง ๆ หนูคงสอบแข่งกับเขาไม่ได้หรอกค่ะ”
ท่านจะใช้คำพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไร ที่จะทำให้นักเรียนมองตนเองในแง่บวก

6.1 คำพูด :
.....

6.2 การแสดงท่าทาง :
.....

สถานการณ์ที่ 7

นักเรียนชายคนหนึ่งมาพบท่านด้วยปัญหาทางการเรียน

ผู้รับคำปรึกษา : “ผมไม่ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษเลย มันยากสำหรับผมจริง ๆ”

ท่านจะถามและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรกับนักเรียนคนนี้เกี่ยวกับสาเหตุที่เขาไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษ

7.1 คำพูด :
.....

7.2 การแสดงท่าทาง :
.....

สถานการณ์ที่ 8

ผู้รับคำปรึกษา : “เทอมที่ผ่านมา...ผมคิดว่าผมตั้งใจเรียน ส่งงานครบและทำข้อสอบได้
ผมว่าน่าจะได้คะแนนดีแน่นอน”

ท่านจะถามและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไรที่จะแสดงว่าท่านให้ความสนใจแก่ผู้รับคำปรึกษา

8.1 คำพูด :
.....

8.2 การแสดงท่าทาง :
.....

สถานการณ์ที่ 9

เมื่อท่านได้ดำเนินการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนผ่านไป 50 นาทีแล้ว และนักเรียนทราบสาเหตุและกระบวนการแก้ไขปัญหาลแล้ว

ท่านจะสรุปก่อนยุติการให้คำปรึกษาในครั้งนี้ โดยใช้คำพูดและ/หรือแสดงท่าทางอย่างไร

9.1 คำพูด :
.....

9.2 การแสดงท่าทาง :
.....

ข้อมูลแสดงรายชื่อในแต่ละด้านแยกตามองค์ประกอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

1. องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา แยกเป็น

1.1 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาถ้อยคำเหมาะสมตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.1.1 การเข้าใจปัญหาและความรู้สึก ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 1, 2 ของผู้รับคำปรึกษา
- 1.1.2 การให้กำลังใจแก่ผู้รับคำปรึกษา ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 3, 4
- 1.1.3 การสร้างความไว้วางใจ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 5, 6
- 1.1.4 การสร้างความอบอุ่นและแสดงความเอาใจใส่ปัญหา ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 7, 8
- 1.1.5 อารมณ์ที่มั่นคงไม่เข้าข้างใคร ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 9
- 1.1.6 มีความจริงใจ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 10

1.2 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่แสดงออกทางสีหน้า สายตา ท่าทาง น้ำเสียงที่เหมาะสม ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.2.1 การแสดงความเข้าใจปัญหาและความรู้สึกประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 1, 2
- 1.2.2 การวางตัวเหมาะสมที่แสดงว่าให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 3, 4
- 1.2.3 การแสดงท่าทางไว้วางใจ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 5, 6
- 1.2.4 การฟังด้วยท่าทางตั้งใจ สนใจฟัง ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 7, 8
- 1.2.5 มีอารมณ์ที่มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้ดี ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 9
- 1.2.6 มีการแสดงความเป็นมิตร จริงใจต่อผู้รับคำปรึกษา ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 10

2. องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา

- 2.1 ความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยข้อ 1, 2, 3, 4
- 2.2 ความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา ประกอบด้วยข้อ 5, 6, 7, 8, 9
- 2.3 มองเห็นคุณค่าในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยข้อ 10, 11, 12, 13, 14
- 2.4 มีความสนใจปัญหาและต้องการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา ประกอบด้วยข้อ 15, 16, 17, 18
- 2.5 รักในวิชาชีพ ประกอบด้วยข้อ 19, 20, 21
- 2.6 ความรู้สึกในการเป็นครูแนะแนว ประกอบด้วยข้อ 22, 23

3. องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยข้อ 1 ถึง 21
 - 3.2 ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา ประกอบด้วยข้อ 22 ถึง 27
 - 3.3 ความรู้เกี่ยวกับสังคม ประกอบด้วยข้อ 28
4. องค์ประกอบด้านทักษะเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแยกเป็น
 - 4.1 ทักษะเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาที่ใช้ภาษาถ้อยคำเหมาะสมตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 4.1.1 การถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 1, 7
 - 4.1.2 การสะท้อนความรู้สึก ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 2
 - 4.1.3 การยอมรับความรู้สึก ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 3
 - 4.1.4 การกระจ่างในปัญหา ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 4
 - 4.1.5 การตีความ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 5
 - 4.1.6 การพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 6
 - 4.1.7 การทวนความ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 8
 - 4.1.8 การยุติการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยสถานการณ์ที่ 9
 - 4.2 ทักษะเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาที่แสดงความเหมาะสมของสีหน้า สายตา ท่าทาง น้ำเสียงของผู้ให้คำปรึกษา ตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 4.2.1 การแสดงท่าทางขณะถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาสาเหตุ ประกอบด้วยข้อ 1, 7
 - 4.2.2 การแสดงท่าทางขณะสะท้อนความรู้สึก ประกอบด้วยข้อ 2
 - 4.2.3 การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อแสดงถึงการยอมรับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ประกอบด้วยข้อ 3
 - 4.2.4 การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษากระจ่างในปัญหา ประกอบด้วยข้อ 4
 - 4.2.5 การแสดงท่าทางขณะพูดตีความ ประกอบด้วยข้อ 5
 - 4.2.6 การแสดงท่าทางขณะพูดให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนคำพูดใหม่ ประกอบด้วยข้อ 6
 - 4.2.7 การแสดงท่าทางขณะพูดทวนความ ประกอบด้วยข้อ 8
 - 4.2.8 การแสดงท่าทางขณะพูดเพื่อยุติการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยข้อ 9

ภาคผนวก จ

- ตารางโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
- รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
- เปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (ได้จากการสังเกตตามแบบบันทึกพฤติกรรมที่แสดงความสามารถในการให้คำปรึกษา) ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านและโดยภาพรวม ($n = 14$ คน)
- เส้นภาพการคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษาได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษาโดยรวมของครูแนะแนวก่อนและหลังได้รับพัฒนาโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ($n = 14$ คน)

ตาราง 22 โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา สำหรับครูแนะแนวโรงเรียน
มัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

ครั้งที่/วันที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1 วันที่ 27 มี.ค. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น.	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธภาพระหว่างครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ฝึกด้วยกันและกับผู้วิจัย 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ได้ทราบจุดมุ่งหมายในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา กฎระเบียบ ข้อผูกพัน สถานที่ ช่วงเวลา ระยะเวลาและจำนวนครั้งที่จะร่วมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาที่จะต้องปฏิบัติในกลุ่มและประโยชน์ที่จะได้รับการพัฒนา 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวที่มีต่อการพัฒนาเด็กทุกด้านและการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นบริการที่สำคัญที่สุดในบริการแนะแนววัยรุ่น	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ 1. ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาคุ่นเคยและเป็นกันเอง โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาลงชื่อคิด และความรู้สึกที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้ ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิดเห็น การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการพัฒนารวมทั้งอธิบายรายละเอียด วิธีการ สถานที่ ระยะเวลาจำนวนครั้งที่ฝึกตลอดจนประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาครั้งนี้ และชี้แจง บทบาท หน้าที่ของครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาที่ต้องปฏิบัติตนทั้งส่วนตัวและกลุ่มระหว่างการเข้ารับการพัฒนา 2. ผู้วิจัยจัดสถานการณ์ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาทดสอบการให้คำปรึกษา (Pre test) แล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยให้คะแนนตามแบบบันทึกความสามารถในการให้คำปรึกษาจากการสังเกตการให้คำปรึกษาของแต่ละคน

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1 (ต่อ)	ปฐมนิเทศ		2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการระดมความคิด โดยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาแบ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4-5 คน ให้ศึกษาและช่วยกันคิดในใบงานที่ 2 เรื่องสภาพภาวะวิกฤติทางสังคมส่งผลใช้ ร่วมกันเสนอความคิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น และสรุปข้อคิดที่ได้จากการระดมความคิด ขั้นสรุป ผู้วิจัยใช้เทคนิคการระดมความคิดและการสะท้อนความคิด โดยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา สรุปข้อคิดและความรู้สึกที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด ในครั้งที่ 1 และเปิดโอกาสให้ซักถาม และแจกใบความรู้ที่ 1 ให้ไปอ่านล่วงหน้า
2 วันที่ 27 มี.ค. 47 เวลา 13.00 – 16.00 น.	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถารถอธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในเรื่องต่อไปนี้ได้ 1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา 1.2 ความสำคัญและคุณค่าของการให้คำปรึกษา 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้รับการพัฒนเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้ศึกษาในครั้งที่ 1 แล้วโยงเรื่องสู่แนวทางการช่วยเหลือผู้มีปัญหาด้วยการให้คำปรึกษา ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟังการระดมความคิดเห็น การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่องความหมาย ความสำคัญของการให้คำปรึกษา และช่วยกันตอบประเด็น คำถามที่ผู้วิจัยสอบถาม

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2 (ต่อ)	ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการให้คำ ปรึกษา และความรู้ ลึกที่ดีต่อการให้คำ ปรึกษา		2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการ พัฒนา แล้วใช้กิจกรรมระดมความคิด เห็นโดยให้ศึกษากรณีศึกษา ในใบงาน ที่ 3 เรื่องปัญหาของเด็กวัยรุ่น และแนว ทางในการแก้ปัญหาใช้ และช่วยกันคิดหา คำตอบจากคำถามในใบงานที่ 3 3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวช่วยกันคิด ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น และผู้มีปัญหา 4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการ อบรมช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้รับแล้ว 5. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการ พัฒนาเล่าเรื่องประสบการณ์ที่ประทับใจ จากการได้ช่วยเหลือผู้อื่น 6. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการ พัฒนาช่วยกันตอบข้อคิดและความรู้สึกที่ เกี่ยวกับสิ่งที่ประทับใจที่ได้จากการฟัง เรื่องและประสบการณ์ที่ประทับใจจากการ ได้ช่วยเหลือผู้อื่นทั้งของตนเองและของ เพื่อนที่เข้าร่วมพัฒนา 7. ผู้วิจัยใช้กิจกรรม "สมาธิสู่ปัญญา" แล้วให้นักคิดถึงคุณค่าของการให้คำ ปรึกษา หลังจากนั้นให้ครูแนะแนวผู้เข้า รับการพัฒนาช่วยกันรวบรวมคุณค่าของ การให้คำปรึกษา และสรุปเป็นความคิด รวบยอด หรือข้อความกระชับรัด คำคม เกี่ยวกับคุณค่าของการให้คำปรึกษา แล้ว เขียนในกระดาษชาร์ตติดไว้ในห้องพัฒนา ชั้นสรุป ผู้วิจัยใช้เทคนิคประเด็นคำถามการ สะท้อนความคิด และความรู้สึก โดยให้ครู แนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารวบรวมข้อคิด และความรู้สึกที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งหมดในครั้งที่ 2 รวมทั้งความรู้สึกต่อ การให้คำปรึกษา

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3 วันที่ 28 มี.ค. 47 เวลา 9.00 - 12.00 น.	คุณลักษณะและ บทบาทหน้าที่ของ ผู้ให้คำปรึกษา	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสามารถบอกคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสามารถบอกบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเพื่อทบทวนความรู้และข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 2 เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่คุณลักษณะของผู้ที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ขั้นตอนการ ผู้วิจัยใช้เทคนิค การฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนแต่ละคนตอบคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่อยากพูดคุยด้วย 2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแต่ละคนตอบคำถาม 3. ผู้วิจัยสรุปและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกันสรุปคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา 4. ผู้วิจัย แจกใบงานที่ 5 ใช้กิจกรรมระดมความคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแล้วให้นำไปความรู้ที่ 2 เรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ มาพิจารณาเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาจากที่กลุ่มช่วยกันคิดและจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ให้สังเคราะห์บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาใหม่เป็นแนวคิดของกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3 (ต่อ)	ปฐมนิเทศ (ต่อ)		ขั้นสรุป ผู้วิจัยสอบถามข้อคิด ความรู้สึกและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และแจกใบความรู้ที่ 3 และ 4 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการอบรมไปศึกษาล่วงหน้า
4 วันที่ 28 มี.ค. 47 เวลา 13.00 - 16.00 น.	หลักการเป้าหมาย และกระบวนการ ของการให้คำ ปรึกษา	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายถึงหลักการและเป้าหมายของการให้คำปรึกษาได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายถึงกระบวนการในการให้คำปรึกษาได้ 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาทั้งขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา การดำเนินการ และการยุติการให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเพื่อทบทวนความรู้และข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 4 โยงสู่ หลักการ เป้าหมาย และกระบวนการของการให้คำปรึกษา ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่อง หลักการและเป้าหมายของการให้คำปรึกษาทั่วไปตั้งประเด็นคำถามเพื่อทดสอบความ เข้าใจ 2. ผู้วิจัย ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาทำความเข้าใจเรื่อง เกี่ยวกับกระบวนการในการให้คำปรึกษา 3. ผู้วิจัยฉายวีดีโอเรื่องกระบวนการให้คำปรึกษาให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดู (สถานการณ์จำลอง) และสาธิตการเริ่มต้นการให้คำปรึกษา 4. ฝึกขั้นการเริ่มต้นการให้คำปรึกษา 5. ผู้วิจัยสาธิตขั้นดำเนินการ แล้วให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ฝึกขั้นการดำเนินการให้คำปรึกษา โดยใช้บทบาทสมมติ 6. ผู้วิจัยสาธิต การฝึกขั้นการยุติการให้คำปรึกษา (ในการนัดการให้คำปรึกษาครั้งแรก)

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4 (ต่อ)			7. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นเริ่มให้คำปรึกษาดำเนินการให้คำปรึกษาและขั้นยุติการให้คำปรึกษา โดยใช้บทบาทสมมุติ (สถานการณ์จำลอง) ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาความรู้สึกที่สวมนบทบาทหน้าที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกตในการให้คำปรึกษา ในแต่ละขั้นตอน และช่วยกันประเมินข้อดีรวมทั้งข้อที่ควรแก้ไข
5 วันที่ 3 เม.ย. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น.	ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค : พฤติกรรมการณ์ใส่ใจ การฟังและการสังเกต การใช้คำถาม และการสะท้อนความรู้สึก (ช่วงที่ 1)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษามารถอธิบายหลักการในการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 5 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ทบทวน ความรู้และข้อคิดที่ได้จากการฝึกครั้งที่ 4 โยงสู่เรื่องทักษะการให้คำปรึกษา ขั้นดำเนินการ การดำเนินการในช่วงที่ 2 เป็นดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค พร้อมอธิบายจุดเน้นที่สำคัญ 2. เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย ขั้นสรุป ผู้วิจัยถามประเด็นคำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจความรู้เรื่องการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค
	(ช่วงที่ 2)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษามารถอธิบายความหมาย และแนวทางการใช้ทักษะพฤติกรรมการณ์ใส่ใจได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษามารถใช้ทักษะพฤติกรรมการณ์ใส่ใจได้อย่างเหมาะสม	การดำเนินการในช่วงที่ 2 เป็นดังนี้ ขั้นนำ ทบทวนความรู้ความเข้าใจและข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 5 ช่วงที่ 1 เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคโยงเข้าสู่พฤติกรรมการณ์ใส่ใจ

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะพฤติกรรม การใส่ใจได้	ขั้นตอนการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒน แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ทดลองแสดงพฤติกรรม 2. ลักษณะ คือ พฤติกรรมการใส่ใจกับ พฤติกรรมการไม่ใส่ใจขณะสนทนาตามหัวข้อที่สนใจ โดยมีสถานภาพกำหนดให้ 2. ฉายวิดีโอเกี่ยวกับพฤติกรรมการใส่ใจ และแจกเอกสารใบความรู้ที่ 6 3. ให้ศึกษาทำความเข้าใจซักถามและให้ฝึกทักษะนี้ทุกคนอีกครั้งจนชำนาญและเข้าในขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาร่วมกันสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการใช้พฤติกรรมการใส่ใจ บอกข้อดีและประโยชน์ของพฤติกรรมการใส่ใจ ในการให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นในการนำไปใช้
	(ช่วงที่ 3)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางการใช้ทักษะการฟังและการสังเกตได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนสามารถใช้ทักษะการฟังและการสังเกตได้ 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการฟังและการสังเกตได้	การดำเนินการพัฒนาช่วงที่ 3 ได้ดำเนินการ ดังนี้ ขั้นนำ 1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 7 เกี่ยวกับการฟังและการสังเกตให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนศึกษาทำความเข้าใจ และ ผู้วิจัยสาธิตทักษะการฟังและการสังเกต (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ขั้นตอนการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ คนที่ 1 เป็นผู้รับคำปรึกษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้งของตนเองกับบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			คนที่ 2 เป็นผู้ให้คำปรึกษาคนที่ 3, 4 เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมภาษากาย และให้ข้อมูลย้อนกลับ 2. ให้แต่ละคนสอนบทบาทหน้าที่ ที่กำหนดให้ 3. ผู้สังเกตพฤติกรรมภาษาท่าทาง ให้ สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ให้คำ ปรึกษา 4. ผู้สังเกตพฤติกรรมภาษาพูด ให้ฟังและ สังเกตแล้วให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ให้คำ ปรึกษา 5. ให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาผลัดกัน แสดงบทบาทเพื่อให้ทุกคนได้มีประสบการณ์ และนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเสนอความคิด เห็นบทบาททุกบทบาท 6. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารูป ความคิด ความรู้สึก ที่ได้ปฏิบัติตามบทบาท ต่าง ๆ ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะ การฟังและการสังเกต และสรุปแนวทางการ นำทักษะการฟังและการสังเกตไปใช้ในการให้ คำปรึกษา ในการดำเนินการพัฒนาในช่วงที่ 4 ผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมการพัฒนาศึกษา เกี่ยวกับทักษะการใช้คำถามให้ครูแนะแนว ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ ผู้ วิจัยเปิดวิทัศน์เกี่ยวกับทักษะการใช้คำถาม แล้วผู้วิจัยสาธิตทักษะการใช้คำถามปลายเปิด และปลายปิด

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	(ช่วงที่ 4)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายความหมายและแนวทางการใช้ทักษะการถามได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการถามได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการถามได้	ขั้นตอนการดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายคำถามปลายเปิดมา 5 ข้อ และคำถามปิดมา 3 ข้อจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ 2. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายข้อผิดพลาดกันอ่านคำถามให้ฟัง แล้วช่วยกันสรุปว่าคำถามทั้ง 2 ประเภทนี้มีข้อดี และข้อบกพร่องอย่างไร 3. แบ่งครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายออกเป็นกลุ่มย่อยเป็นผู้ถาม ผู้ตอบและผู้สังเกต 4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายผลัดกันทำหน้าที่เพื่อให้ทุกคนได้มีประสบการณ์ทุกบทบาท 5. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้สึกและข้อคิดเห็นที่ได้จากการสวมบทบาททุกบทบาท ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายร่วมกันบอกผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการถามได้ และสรุปแนวทางการนำทักษะการถามคำถามปลายเปิดและปิดไปใช้ในการให้คำปรึกษา
	(ช่วงที่ 5)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายความหมายและแนวทางการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกได้ 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกได้	ในการดำเนินการพัฒนาช่วงที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาถนอธธิบายและทำความเข้าใจ เรื่องทักษะการสะท้อนความรู้สึกแล้ว ฉายวีดิทัศน์ และผู้วิจัยสาธิตทักษะการสะท้อนความรู้สึก โดยใช้บทบาทสมมติ (สถานการณ์จำลอง) ขั้นตอนการดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟังการระดมความคิด การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	(ช่วงที่ 5) ต่อ		1. ผู้วิจัยกำหนดให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา ผู้สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับ 2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาปฏิบัติการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึก ผู้สังเกตให้ข้อมูลย้อนกลับและประเมินการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึก 3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาลงบันทึกแสดงบทบาทจนครบทุกคนทุกบทบาท 4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากล่าวข้อมูล ข้อคิดและความรู้สึกที่ได้สวมบทบาท ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันบอกผลการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกที่ทั้งข้อดีและข้อควรปรับปรุง และอภิปราย สรุปแนวทางการนำทักษะการสะท้อนความรู้สึกไปใช้ในการให้คำปรึกษา ขั้นสรุปรวม 1. ผู้วิจัยฉายวิดีโอที่ถ่ายแต่ละคนไว้ขณะแสดงบทบาทแต่ละเทคนิคให้ดูเพื่อการนิเทศการให้คำปรึกษาหาสิ่งดี สิ่งที่ต้องแก้ไข 2. ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดังข้อคิด ความรู้สึก และประโยชน์ของการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค เทคนิคพฤติกรรมการใส่ใจ การฟัง และการสังเกต การใช้คำถาม การสะท้อนความรู้สึกแล้วเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
ครั้งที่ 6 วันที่ 3 เม.ย. 47 เวลา 13.00- 16.30 น.	ทักษะการให้คำ ปรึกษาแบบ จุลภาค (ต่อ) : การ เผชิญหน้า การนำ การให้ข้อมูลย้อน กลับ (ช่วงที่ 1)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถอธิบายความ หมาย และแนวทางของการใช้ ทักษะการเผชิญหน้าได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถใช้ทักษะการ เผชิญหน้าได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถอธิบายผลที่ เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการ เผชิญหน้าได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 6 ผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องทักษะการ เผชิญหน้าแล้วผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์ และสาริต ทักษะการเผชิญหน้าตามประเด็นที่กำหนด ให้ ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดม ความคิด การวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการ พัฒนา สวมบทบาทในการฝึกปฏิบัติทักษะ การเผชิญหน้า 2. ให้ผู้สังเกตเสนอข้อมูลย้อนกลับจาก การสังเกตแก่ผู้ให้คำปรึกษาแล้วให้สลับบทบาท หน้าที่กันจนครบ 3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา บอกข้อมูล ความรู้สึกและข้อคิดเห็นที่ ได้จากการสวมบทบาทหน้าที่ทุกบทบาท ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงการทำหน้าที่ให้ คำปรึกษาตามการใช้ทักษะการเผชิญหน้า ข้อดี ข้อควรปรับปรุงแก้ไข และแนวทาง การแก้ไข แล้วสรุปแนวทางการนำทักษะการ เผชิญหน้าไปใช้ในการให้คำปรึกษา

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	(ช่วงที่ 2)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายความหมาย และแนวทางของการใช้ทักษะการนำได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาใช้ทักษะการนำได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการนำได้	ในการดำเนินการพัฒนาช่วงที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการนำ และผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์และสาริตทักษะการนำ โดยใช้บทบาทสมมติ (สถานการณ์จำลอง) ขั้นตอนดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสมัคร 2. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นหาหน้าที่ยกย่องการใช้ทักษะการนำ ของผู้ให้คำปรึกษา 3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาหน้าที่ยกย่อง ให้นำข้อมูลความรู้สึกที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ แก่กันในกลุ่ม ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็น การทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามการใช้ทักษะการนำถึงข้อดีและข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข และบอกแนวทางการนำไปใช้ในการให้คำปรึกษา
	(ช่วงที่ 3)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายความหมาย และแนวทางของการใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับได้อย่างเหมาะสม	ในการดำเนินการพัฒนาช่วงที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัย ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่องเกี่ยวกับทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับแล้ว ผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์และสาริตทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	(ช่วงที่ 3) ต่อ	3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับได้	ขั้นตอนการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยทุกคนต้องสวมบทบาทเป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา 2. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นหา ๑ ทำหน้าที่สังเกตสถานการณ์การใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ให้คำปรึกษา และให้ข้อมูลจากการสังเกต แล้วผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันพิจารณา ข้อดีและข้อควรแก้ไข ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันอภิปราย สรุปผลการใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับและการนำทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับไปใช้ในการให้คำปรึกษา
7 วันที่ 4 เม.ย. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น.	การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (ต่อ) : การเปิดเผยตนเอง การสรุปความและการตีความ (ช่วงที่ 1)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายความหมายและแนวทางของการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 7 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่องทักษะการเปิดเผยตนเอง พร้อมซักถามทำความเข้าใจ แล้วผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์และสาธิตทักษะการเปิดเผยตนเอง

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			ขั้นตอนการดำเนินการ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกทักษะการเปิดเผยตนเอง โดยให้สวมบทบาทหน้าที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา โดยขออาสาสมัครมาสาธิต 2. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นอื่น ๆ ทำหน้าที่สังเกตการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองของผู้ให้คำปรึกษา แล้วให้ข้อมูลที่สังเกตได้ 4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นทุกคนช่วยกันสรุปข้อดีและข้อควรแก้ไขจากที่ศึกษา 5. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกต ปฏิบัติการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเอง สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ แล้วให้ข้อมูล ข้อคิดและความรู้สึกที่ได้จากการสวมบทบาทและสรุปข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขแล้วการหาแนวทางแก้ไข ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันบอกผลที่ได้จากการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองอภิปราย พร้อมสรุปการเปิดเผยตนเองไปใช้ในการให้คำปรึกษา

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	(ช่วงที่ 2)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายความหมายและแนวทางการใช้ทักษะการสรุปความได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถใช้ทักษะการสรุปความได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการสรุปความได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 7 ช่วงที่ 2 ผู้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ 1. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาเขียนเป็นคำพูดที่แสดงว่าเป็นการสรุปความตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 2. ผู้วิจัยนำสิ่งที่ทุกคนเขียนมาอ่านอภิปรายว่าแต่ละข้อความที่เขียนมานั้นเป็นทักษะการสรุปความตามสถานการณ์ที่กำหนดให้หรือไม่ และถ้านำไปพูดกับผู้รับคำปรึกษาจะได้รับผลเช่นไร ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ศึกษาเรื่องทักษะการสรุปความแล้วผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์และสาธิตทักษะการสรุปความ 2. ผู้ให้คำปรึกษาทดลองใช้ทักษะต่าง ๆ ที่ฝึกมาแล้ว เช่น พฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถาม การฟัง และการสังเกต และใช้ทักษะการสรุปความ 3. ผู้สังเกตให้ข้อมูลย้อนกลับและประเมินผลการใช้ทักษะแก่ผู้ให้คำปรึกษา 4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาผลัดกันแสดงบทบาทจนครบทุกคน 5. ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาให้ข้อมูลและความรู้สึกที่ได้จากการแสดงบทบาททุกบทบาท ช่วยกันบอกผลที่เกิดขึ้นทั้งข้อดี ข้อที่ควรแก้ไข ขั้นสรุป ผู้วิจัยครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาร่วมกันสรุปแนวทางการนำทักษะการสรุปความไปใช้ในการให้คำปรึกษา

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	(ช่วงที่ 3)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายความหมาย และแนวทางของการใช้ทักษะการตีความได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถใช้ทักษะการตีความที่ตามมาได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการตีความ	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 7 ช่วงที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่องเกี่ยวกับทักษะการตีความแล้วผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์สาธิตขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติดังนี้ 1. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักดิ์คนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกต 2. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักดิ์ปฏิบัติ การให้คำปรึกษาโดยใช้ทักษะการตีความตามสถานการณ์สมมติที่ตกลงกันเอง 3. ผู้สังเกตให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการใช้ทักษะการตีความที่สังเกตได้ และร่วมกันหาข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขและหาแนวทางการแก้ไข 4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักดิ์เปลี่ยนกันแสดงบทบาทจนครบทุกคน ขั้นสรุป ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงการทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ตามการใช้ทักษะการตีความและแนวทางการนำทักษะการตีความไปใช้ในการให้คำปรึกษา

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8 – 9 วันที่ 4 เม.ย. 47 เวลา 13.00 – 16.30 น. และวันที่ 10 เม.ย. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น.	การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (ต่อ) : การนำไปใช้	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายขั้นตอนการนำไปใช้ของทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถใช้ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 8-9 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยทบทวนทักษะต่าง ๆ ที่ได้ฝึกไปแล้ว มีการซักถามเพิ่มเติมเพื่อเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขั้นดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการนำทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคไป แล้วฉายวีดิทัศน์การให้คำปรึกษาที่มีการใช้เทคนิคทุกเทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค และสาธิตเป็นตัวอย่างให้ดู 2. ให้ผู้ร่วมการพัฒนาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคพฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถาม และการฟังและการสังเกต 3. ให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาค้นอื่น ๆ ทำหน้าที่สังเกต บันทึกผลการสังเกตการใช้ทักษะต่าง ๆ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ให้คำปรึกษา 4. ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกันวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ การให้คำปรึกษาโดยเปิดวิถิตักลั่นดู 5. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ที่ศึกษามาแล้ว โดยเพิ่มขึ้นครั้งละ 2 – 3 ทักษะ โดยฝึกปฏิบัติเหมือนขั้นที่ 1 ถึง 4 จนครบทุกทักษะที่ได้ศึกษาไปแล้ว

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8 – 9 (ต่อ)			6. ผู้วิจัยขออาสาสมัครเป็นผู้ให้คำปรึกษา 1 คน ผู้รับคำปรึกษา 1 คน ที่มีปัญหาบางประการมาขอคำปรึกษาและสามารถเปิดเผยต่อกลุ่มได้ ให้ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคทุกเทคนิคของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค พร้อมฉายวีดิทัศน์ โดยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกันสังเกต และบันทึกผลการสังเกตการใช้ทักษะต่าง ๆ 7. ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกันวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์การให้คำปรึกษา โดยเปิดวิดิทัศน์ดู ขั้นสรุป ผู้วิจัยและผู้เข้ารับการพัฒนารูปการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 17 เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพและใบความรู้ที่ 18 เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการพฤติกรรมของวัยรุ่นสุขภาพจิตและความรู้ความเข้าใจสังคม
10 วันที่ 10 เม.ย. 47 เวลา 13.00 – 16.00 น.	1. จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา 2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการพฤติกรรมของวัยรุ่นและสุขภาพจิต 2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายถึงจรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษาได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาในเรื่องต่อไปนี้ได้ 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาโดยเฉพาะจิตวิทยาวัยรุ่น พัฒนาการและสุขภาพจิต	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัย และครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกัน ทบทวนความรู้และข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 9 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติดังนี้ 1. ผู้วิจัยนำเสนอกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษามาอภิปราย

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10 (ต่อ)		2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป	2. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 4 – 5 คนระดมความคิดช่วยกันระบุพฤติกรรมที่ขัดต่อจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาที่ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเคยทราบ หรือเคยได้ยินที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และหาวิธีการหาทางป้องกันและแก้ไข 3. ผู้วิจัย ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษา พร้อมอธิบาย 4. ผู้วิจัยนำเสนอข่าวหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่นแล้วให้ช่วยกันวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา 5. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 18 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางจิตวิทยา ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ 6. ผู้วิจัยสอบถามความเข้าใจและข้อคิดที่ได้จากการศึกษา 7. แบ่งกลุ่มให้ระดมความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งแนวทางการดำเนินชีวิตตามวิถีไทยและให้นำเสนอ ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารวบรวมข้อคิด ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และเปิดโอกาสให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากล่าวข้อสงสัย แจกใบความรู้ที่ 19 และ 20 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาอ่านล่วงหน้า

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
11 วันที่ 11 เม. ย. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น.	การแบ่งทฤษฎี การให้คำปรึกษา ตามสภาพปัญหา ของผู้รับคำปรึกษา และทฤษฎีการให้ คำปรึกษาแบบยึด บุคคลเป็นศูนย์กลาง	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายเกี่ยวกับการแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพของปัญหาของผู้รับคำปรึกษาได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายในเรื่องต่อไปนี้ได้ 2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 2.2 หลักการที่สำคัญ และเป้าหมายของการให้คำปรึกษา 2.3 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา 2.4 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง 3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 11 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกันตอบปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นในปัจจุบันให้ได้หลากหลายปัญหา ให้ผู้แนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่แยกเป็นปัญหาทางความคิด ทางอารมณ์ และทางพฤติกรรม ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติดังนี้ 1. แบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาทำความเข้าใจและสรุปพร้อมรายงานในเรื่องความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง 2. ผู้วิจัยทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาโดยการสอบถาม 3. ผู้วิจัยสาธิตเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง 4. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มย่อย ให้แต่ละคนสวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกต ให้ฝึกปฏิบัติเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่ละเทคนิค ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ 5. ให้สรุปความรู้สึกรู้สึกคิดในการแสดงบทบาทแต่ละบทบาท ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาช่วยกันสรุปความคิดและความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12 วันที่ 11 เม.ย. 47 เวลา 13.00 - 16.00 น.	ขั้นตอนการให้คำ ปรึกษาตามทฤษฎี การให้คำปรึกษา แบบยึดบุคคลเป็น ศูนย์กลาง (ต่อ)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถอธิบายขั้น ตอนการให้คำปรึกษาแบบยึด บุคคลเป็นศูนย์กลางได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถปฏิบัติตาม ขั้นตอน ในการให้คำปรึกษาแบบ ยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางได้อย่าง เหมาะสม	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 12 ผู้วิจัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับ จากครั้งที่ 11 เน้นเทคนิคการให้คำปรึกษา เชื่อมโยงสู่ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึด บุคคลเป็นศูนย์กลาง ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการฟังการระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัย ให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมพัฒนา ศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่องขั้นตอน ในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์ กลาง แล้วเปิดวิดิทัศน์ เรื่องการให้คำ ปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางและ สาธิตสถานการณ์จริง เน้นการใช้เทคนิคการ ยอมรับและการทำให้เกิดความกระจ่างของ ทฤษฎี 2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา กลุ่ม แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับ คำปรึกษา และผู้สังเกต แล้วให้ปฏิบัติตาม ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็น ศูนย์กลาง ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ 3. ให้พูดถึงความรู้สึกนึกคิดขณะปฏิบัติ ตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาช่วย กันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
13 - 14 วันที่ 24 เม.ย. 47 เวลา 9.00 - 12.00 และ เวลา 13.00 - 16.00 น.	ทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบ พฤติกรรมนิยม	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายในเรื่องต่อไปนี้ 1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ 1.2 หลักการที่สำคัญและเป้าหมายของการให้คำปรึกษา 1.3 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา 1.4 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรม 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 13, 14 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามความรู้ข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 12 พร้อมเปิดโอกาสซักถาม ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม 2. ผู้วิจัยทดสอบความเข้าใจผู้รับการพัฒนาโดยการสอบถาม 3. ผู้วิจัยและผู้เข้ารับการพัฒนาสรุปความรู้ที่ได้ 4. ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับพัฒนานำความรู้ไปใช้ทบทวนที่บ้าน 5. ผู้วิจัยสอบถามความเข้าใจและเปิดโอกาสให้ซักถามเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจ 6. ผู้วิจัยสาธิตเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม และเปิดวิดีโอให้ดู 7. แบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มย่อย ๆ ให้แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตให้ปฏิบัติตามเทคนิคการฝึกพฤติกรรม กล่าวแสดงออกและการฝึกการผ่อนคลาย 8. ให้แต่ละคนในกลุ่มพูดถึงความรู้สึกนึกคิดสิ่งที่สังเกตได้จากการแสดงบทบาทแต่ละบทบาท ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสรุปข้อคิดที่ได้ พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถาม

ครั้งที่	หัวเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบ พฤติกรรมนิยม (ต่อ) (ช่วงที่ 2)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายขั้นตอนการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งทางอารมณ์และความรู้สึกต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งทางอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 14 ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเสนอกรณีศึกษาเรื่องความขัดแย้งที่เกิดระหว่างบุคคล เนื่องจากการไม่เปิดเผยอารมณ์ความรู้สึกที่แท้จริงออกมาแล้วช่วยกันระดมความคิดเห็นแนวทางแก้ไข ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติดังนี้ 1. ผู้วิจัยนำใบความรู้ที่ 23 เรื่องขั้นตอนการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ 2. ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมบทบาทสมมติที่เกี่ยวกับความโกรธและการเผชิญกับความโกรธของผู้อื่นและฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาช่วยกันสรุปขั้นตอนการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)
	ทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบ พฤติกรรมนิยม (ต่อ) (ช่วงที่ 3)	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายขั้นตอนการฝึกผ่อนคลายได้ 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาผ่อนคลายลดความเครียด ความวิตกกังวล คับข้องใจที่ปรากฏผลออกมาทางกายได้	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 14 ช่วงที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเสนอกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับข่าวความเครียดในสังคมไทยแล้วช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางการแก้ไข

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบ พฤติกรรมนิยม (ต่อ)		ขั้นตอนการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยนำใบความรู้ที่ 24 เรื่องวิธีการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาผ่อนคลายลดความเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจที่ปรากฏผลออกมาทางกาย ให้ศึกษาและทำความเข้าใจ 2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมพัฒนาทุกคน ฝึกการผ่อนคลายตามขั้นตอนที่ศึกษา 3. ผู้วิจัยสอบถามความรู้สึก ความคิดเห็นของครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาเกี่ยวกับการได้ฝึกการผ่อนคลาย แล้วให้ฝึกซ้ำอีก 2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความชำนาญ ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาช่วยกันสรุปขั้นตอนการฝึกการผ่อนคลาย
15 วันที่ 25 เม.ย. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น.	ขั้นตอนการให้คำ ปรึกษาตามทฤษฎี การให้คำปรึกษา แบบพฤติกรรม นิยม	4. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมได้ 5. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถปฏิบัติตามขั้นตอน การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมได้อย่างเหมาะสม	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 15 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับจากครั้งที่ 14 ขั้นตอนการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 23 เรื่อง ขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้สอบถามเพิ่มเติมได้ ผู้วิจัยสาธิตขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมเน้นการใช้เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกและการฝึกการผ่อนคลายของทฤษฎีด้วย

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
15 (ต่อ)	ทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบ พฤติกรรมนิยม (ต่อ)		2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต แล้วให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ 3. ให้แต่ละคนในแต่ละกลุ่ม พูดถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา ขั้นสรุป ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดังกล่าวถึงความรู้ข้อคิดที่ได้รับโดยใช้ประเด็นคำถาม และเปิดโอกาสให้ซักถาม
16 วันที่ 25 เม.ย. 47 เวลา 13.00 – 16.00 น.	ทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบ พิจารณาเหตุผล อารมณ์และ พฤติกรรม	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้เกี่ยวกับในเรื่องต่อไปนี้ได้ 1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 1.2 หลักการที่สำคัญและเป้าหมายของการให้คำปรึกษา 1.3 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 16 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามความรู้ที่ได้จากกิจกรรมครั้งที่ 15 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความคิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม 2. ผู้วิจัยทดสอบความเข้าใจ ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนากับรายละเอียดทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมโดยการสอบถาม 3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนารวบรวมความรู้ที่ได้

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
16 (ต่อ)	ทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบ พฤติกรรมเหตุผล อารมณ์ และ พฤติกรรม (ต่อ)	1.4 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบ พัฒนาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถใช้เทคนิคการ ให้คำปรึกษาแบบพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ได้อย่างเหมาะสม	4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา นำความรู้ไปทบทวนที่บ้าน 5. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ศึกษาและทำความเข้าใจเทคนิคการให้ คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม 6. แบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มย่อย ๆ แสดงบทบาทเป็นผู้ ให้ คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้ สังเกตให้ปฏิบัติตามเทคนิคการอภิปราย และการพูดถึงตนเองอย่างมีเหตุผล โดยทุก คนจะต้องสลับบทบาทกันจนครบ 7. ให้แต่ละคนในกลุ่มแต่ละกลุ่มพูดถึง ความรู้สึกนึกคิดและในการแสดงบทบาท แต่ละบทบาท ขั้นสรุป ผู้วิจัยซักถามข้อคิด ความรู้สึกที่ได้พร้อม เปิดโอกาสให้ซักถามเพื่อทำความเข้าใจตรง กัน
17-18 วันที่ 1 พ.ค. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น. และ 13.00 – 16.00 น.	ขั้นตอนการให้คำ ปรึกษาตามทฤษฎี การให้คำปรึกษา แบบพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถอธิบาย ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบ พิจารณาเหตุผล อารมณ์ได้ และ พฤติกรรม 2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาสามารถปฏิบัติตาม ขั้นตอน การให้คำปรึกษาแบบ พิจารณาเหตุผล อารมณ์ และ พฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 17-18 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับ จากครั้งที่ 17 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟัง การระดมความ คิด การวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 27 เรื่องขั้นตอน ในการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมให้ครูแนะแนวผู้เข้า รับการพัฒนาศึกษา และทำความเข้าใจ สาธิตขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพิจารณา เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการ พัฒนาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แสดงบทบาทเป็น ผู้ให้ คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้ สังเกต แล้วให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำ ปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และ พฤติกรรม ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจน ครบ 3. ให้แต่ละคนในแต่ละกลุ่มพูดถึงความ รู้สึกนึกคิดและข้อมูลที่ได้จากการสังเกตใน ขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการ พัฒนาช่วย กันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม
19 – 20 วันที่ 2 พ.ศ. 47 เวลา 9.00 – 12.00 น. และ 13.00 – 16.00 น.	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับ การพัฒนาได้ประเมินผลการ พัฒนาสมรรถภาพในการให้คำ ปรึกษา 2. เพื่อให้ทราบผลการพัฒนา ตามโปรแกรมการพัฒ นา สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา	ในการดำเนินการพัฒนาครั้งที่ 19-20 ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามความรู้ ข้อคิด ความรู้สึกที่ ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมเปิดโอกาส ให้ซักถาม ขั้นตอนการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการลงมือปฏิบัติ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการ พัฒนา ทำแบบประเมินสมรรถภาพในการให้คำ ปรึกษา (Post-test) 2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการ พัฒนา ทุกคนทดสอบโดยแสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำ ปรึกษา ให้คำปรึกษาในสถานการณ์จริง 3 สถานการณ์ ผู้รับคำปรึกษาที่มีปัญหาระดับ พฤติกรรมอารมณ์ และเหตุผลใช้ ขั้นตอน และเทคนิคการให้คำปรึกษาตามทฤษฎี ต่างๆ ที่ศึกษามาให้เหมาะสมกับสภาพ ปัญหาของผู้รับคำปรึกษาและถ่ายวีดิทัศน์ไว้ มีผู้ประเมินทักษะการให้คำปรึกษาทั้งภาษา ท่าทาง และภาษาพูด แล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้ วิจัยให้คะแนนตามแบบบันทึกความสามารถ

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			ในการให้คำปรึกษาจากการสังเกตเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตพฤติกรรมและเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ขั้นสรุป ผู้วิจัยบอกผลการประเมินแล้วให้ซักถามข้อสงสัย และให้ความมั่นใจ

รายละเอียด โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา สำหรับครูแนะแนว

ครั้งที่ 1 เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธภาพระหว่างครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ฝึกด้วยกันและกับผู้วิจัย
2. เพื่อทดสอบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ได้ทราบจุดมุ่งหมายในการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา กฎระเบียบ ข้อผูกพัน สถานที่ ช่วงเวลา ระยะเวลาและจำนวนครั้งที่จะร่วมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาที่ต้องปฏิบัติในกลุ่มและประโยชน์ที่จะได้รับการพัฒนา
4. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา ตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวที่มีต่อการพัฒนาเด็กทุกด้านและการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นบริการที่สำคัญที่สุดในบริการแนะแนววัยรุ่น

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 1 “ลักษณะเด่นของเพื่อน”
2. ใบงานที่ 2 เรื่อง “สภาพภาวะวิกฤตทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียน”
3. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ
4. กระดาษความคิด

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาคุ่นเคยและเป็นกันเอง โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ดังนี้

1. ให้ทุกคนแนะนำตนเอง พร้อมบอก “บุคคลที่ข้าพเจ้าศรัทธา” “คติพจน์ประจำตัว”
2. ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะเด่นของเพื่อน แล้วบอกให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดูใบงานโดยเข้าไปสอบถามเพิ่มเติม หากคำตอบกับเพื่อน ๆ ใช้เวลา 20 นาที
3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนารู้อธิบาย และความรู้สึกที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

(วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของการพัฒนา รวมทั้งอธิบายรายละเอียด วิธีการ สถานที่ ระยะเวลา จำนวนครั้งที่ฝึกทดลองจนประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาครั้งนี้ และชี้แจง บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาที่ต้องปฏิบัติตนทั้งส่วนตัวและกลุ่มระหว่างการเข้ารับการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ซักถามเพื่อให้เข้าใจตรงกัน (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

2. ผู้วิจัยจัดสถานการณ์ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาทดสอบการให้คำปรึกษา (Pre-test) แล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยให้คะแนนตามแบบบันทึกความสามารถในการให้คำปรึกษาจากการสังเกตการให้คำปรึกษาของแต่ละคน (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

3. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการระดมความคิดโดยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-5 คน ให้ศึกษาและช่วยกันคิดในใบงานที่ 2 เรื่องสภาพภาวะวิกฤติทางสังคมส่งผล ใช้เวลา 15 นาที จากนั้นให้นำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ กลุ่มละ 5 นาที แล้วผู้วิจัยและครูแนะแนว ผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันเสนอความคิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และสรุปข้อคิดที่ได้จากการระดมความคิด (วัตถุประสงค์ข้อที่ 4)

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการระดมความคิดและการสะท้อนความคิด โดยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการ พัฒนา สรุปข้อคิดและความรู้สึกที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดในครั้งที่ 1 นี้ และเปิดโอกาสให้ซักถาม และแจกใบความรู้ที่ 1 ให้ไปอ่านล่วงหน้า

การประเมินผล

1. การสังเกต จากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมกลุ่มระดมความคิดและการนำเสนอ
2. การสรุป การตอบคำถามข้อคิดและความรู้สึกที่ได้ (จากขั้นสรุป)

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีสัมพันธภาพที่ดี จากการทดสอบทำให้ทราบผลว่าครูแนะแนว ผู้เข้ารับการพัฒนามีสมรรถภาพในแต่ละด้านอยู่ในระดับใด ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาได้ทราบ รายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวที่ช่วยเหลือพัฒนาเด็กนักเรียนทุกด้าน และมีความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา

ใบงานที่ 1

ลักษณะเด่นของเพื่อน

คนที่	ชื่อ - สกุล	มีลักษณะเด่น/อุปนิสัย
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

แบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษา

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความที่เป็นรายการประเมินแล้วขีด ✓ ลงในช่องผลการประเมินตามระดับตัวเลขที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ระดับตัวเลขมีความหมายดังนี้

ระดับ 0	หมายถึง ยังไม่ผ่าน
ระดับ 1	หมายถึง ควรปรับปรุง
ระดับ 2	หมายถึง ปานกลาง
ระดับ 3	หมายถึง ดี
ระดับ 4	หมายถึง ดีมาก

รายการประเมิน	ผลการประเมิน				
	0	1	2	3	4
บุคลิกภาพท่าทาง					
1. ความเหมาะสมของสีหน้า สายตา ท่าทาง หรือน้ำเสียง					
2. การวางตัวเหมาะสมมีความเป็นมิตรจริงใจต่อผู้รับคำปรึกษา					
3. การแสดงออกซึ่งความมั่นใจในตัวเอง					
4. มีอารมณ์มั่นคง และควบคุมอารมณ์ได้ดี					
5. การแสดงท่าทางที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษา เชื่อถือ น่าไว้วางใจ อ่อนโยนใจ ตลอดจนการสนทนา					
6. ฟังด้วยอย่างตั้งใจ สนใจ					
ทักษะวิธีการใช้คำพูดโดยทั่วไป					
1. การใช้ภาษาถ้อยคำการแทนตัวและการเรียกผู้รับคำปรึกษาและเรื่องที่พูด					
2. การจัดบทหรือเปลี่ยนเรื่องพูดเมื่อจำเป็น					
3. การตีความ					
4. การแสดงความเห็นส่วนตัวเมื่อจำเป็น					
5. การพูดที่ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า					
6. น้ำเสียงชัดเจน และมีจังหวะการพูด					
7. ใช้วิธีหลีกเลี่ยงการสั่งสอนหรือชี้แนะผู้รับคำปรึกษา					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน				
	0	1	2	3	4
8. การเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาพูดและตัดสินใจเอง					
การสร้างสัมพันธภาพ					
1. การกล่าวเปิดการสนทนา					
2. การใช้คำพูดที่สร้างศรัทธา เชื่อถือไว้วางใจและอบอุ่นใจตลอดการสนทนา					
3. การสรุปความ					
4. การใช้ความเงียบและให้เวลาฟังนานพอเพียง ไม่สอดแทรกผิดจังหวะ					
5. การแสดงความเข้าใจโดยสะท้อนความคิดหรือความรู้สึก					
6. การสร้างสัมพันธในช่งท้ายโดยกล่าวปิดการสนทนาได้ราบรื่นนุ่มนวลและเปิดโอกาสให้มีการพบครั้งต่อ ๆ ไป					
ทักษะการให้คำปรึกษาตามทฤษฎี					
1. ทักษะการยอมรับ					
2. แสดงความเห็นด้วยต่อการกระทำหรือความคิด					
3. ใช้คำถามกระตุ้นการคิด และการพูดของผู้รับคำปรึกษา					
4. ใช้คำถามที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองดีขึ้น					
5. ใช้คำถามเชิงเสนอความคิดเห็น					
6. การตีความ					
7. การทำความเข้าใจเป็นคำ เป็นประโยค					
8. การทำความเข้าใจโดยสรุปในช่วงท้ายชัดเจน กระชับรัดเข้าใจง่าย					
9. การเสริมกำลังใจเป็นระยะขณะดำเนินคำปรึกษา					
10. การเสริมกำลังใจในช่วงท้ายโดยกล่าวสรุป					
11. การอภิปราย					
12. การพูดถึงตนเองอย่างมีเหตุมีผล					
13. การฝึกพฤติกรรมแสดงออก					
14. การฝึกการผ่อนคลาย					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน				
	0	1	2	3	4
การดำเนินขั้นตอนการให้คำปรึกษา					
1. การให้คำปรึกษาโดยดำเนินตามลำดับขั้นอย่างต่อเนื่อง หรืออาจข้ามขั้นตอนบ้าง แต่ทำได้โดยเหมาะสมกับ สภาพการณ์					
2. การใช้คำพูดในการปฏิบัติโดยแบ่งขั้นตอน มีความชัดเจน เข้าใจง่ายและช่วยให้การแก้ปัญหาทาง่ายขึ้น					
3. การเริ่มต้นให้คำปรึกษา การสร้างสัมพันธภาพ และสร้างความพร้อมให้แก่ผู้รับคำปรึกษา					
4. การระบุปัญหาโดยการส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษา และแสดงความคิดและความรู้สึกเพื่อจับประเด็นปัญหา					
5. การช่วยพูดระบุปัญหาเมื่อผู้รับคำปรึกษายังระบุปัญหา ของตนเองไม่ได้					
6. การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา					
7. การวางแผนแก้ไขปัญหามาช่วยสนับสนุนให้ผู้รับ คำปรึกษาวางแผนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง					
8. กระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาปฏิบัติตามแผนที่วางไว้					
9. มีการตรวจสอบ คอบคุมและส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษา ปฏิบัติตามแผนและช่วยขจัดอุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติ ตามแผนล่าช้า					
10. การประเมินผลพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาภายหลัง การปฏิบัติตามแผนแล้ว					
11. การส่งเสริมพัฒนาผู้รับคำปรึกษาให้ก้าวหน้า					
12. การยุติการให้คำปรึกษาโดยมีการกล่าวยุติการให้ คำปรึกษาเมื่อได้ผลน่าพอใจ หรือการดำเนินการช่วยเหลือ ต่อไป (ถ้ามี) หรือการส่งต่อให้ผู้อื่นช่วยต่อ (ถ้าจำเป็น)					

ใบงานที่ 2

- เรื่อง : สภาพภาวะวิกฤตทางสังคมส่งผลกระทบต่อนักเรียน
- คำชี้แจง : 1. ขอให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน แล้วช่วยกันคิดเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้
- 1.1 สภาพภาวะวิกฤตทางสังคมส่งผลกระทบต่อผู้เรียนอย่างไร และก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้เรียนปัญหาใดบ้าง
 2. ส่งตัวแทนของกลุ่มนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

ครั้งที่ 2

เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในเรื่องต่อไปนี้ได้
 - 1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา
 - 1.2 ความสำคัญและคุณค่าของการให้คำปรึกษา
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามีสามารถบอกลักษณะปัญหาทางด้านต่าง ๆ ของผู้มีปัญหาได้

เวลา 3 คาบ

- อุปกรณ์
1. ใบความรู้ที่ 1 เรื่องความหมาย ความสำคัญของการให้คำปรึกษา
 2. ใบงานที่ 3 เรื่องปัญหาของวัยรุ่น และแนวทางในการแก้ไข
 3. แผ่นใส และปากกาเขียนแผ่นใส
 4. เครื่องฉายข้ามศีรษะ
 5. กระดาษชาร์ต

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้ศึกษาในครั้งที่ 1 แล้วโยนเรื่องสู่แนวทางการช่วยเหลือผู้มีปัญหาด้วยการให้คำปรึกษา

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำใบความรู้ที่ 1 เรื่องความหมาย ความสำคัญ ของการให้คำปรึกษาที่แจกให้เมื่อครั้งที่แล้วมาศึกษาทำความเข้าใจร่วมกัน และช่วยกันตอบประเด็น คำถามที่ผู้วิจัยสอบถาม (วัตถุประสงค์ข้อ 1)
2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา กลุ่มละ 4 หรือ 5 คน แล้วใช้กิจกรรมระดมความคิดเห็น โดยให้ศึกษากรณีศึกษา ในใบงานที่ 3 เรื่องปัญหาของเด็กวัยรุ่น และแนวทางในการแก้ปัญหา ใช้เวลา 30 นาที และช่วยกันคิดหาคำตอบจากคำถามในใบงานที่ 3
3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกันคิดและตอบเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นและผู้มีปัญห
4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้รับ แล้วเขียนใส่แผ่นใสเพื่อสะท้อนเนื้อหาให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาอีกครั้ง

5. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเล่าเรื่องประสบการณ์ที่ประทับใจจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่นทีละคน

6. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาช่วยกันตอบข้อคิดและความรู้สึกที่เกี่ยวกับสิ่งที่ประทับใจที่ได้จากการฟังเรื่องและประสบการณ์ที่ประทับใจจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่นทั้งของตนเองและของเพื่อนที่เข้าร่วมพัฒนา

7. ผู้วิจัยใช้กิจกรรม "สมาธิสู่ปัญญา" โดยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการศึกษานั่งสมาธิใช้เวลา 3 - 5 นาที แล้วให้นักคิดถึงคุณค่าของการให้คำปรึกษา หลังจากนั้นให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันรวบรวมคุณค่าของการให้คำปรึกษา และสรุปเป็นความคิดรวบยอด หรือข้อความกระทัดรัด หรือกลอน หรือคำขวัญ หรือคำคมเกี่ยวกับคุณค่าของการให้คำปรึกษา แล้วเขียนในกระดาษชาร์ตติดไว้ในห้องพัฒนา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยใช้เทคนิคประเด็นคำถามการสะท้อนความคิด และความรู้สึก โดยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารวบรวมข้อคิด และความรู้สึกที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดในครั้งที่ 2 รวมทั้งความรู้สึกต่อการให้คำปรึกษา และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 2 ให้ไปอ่านล่วงหน้า

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการเข้าร่วมกลุ่มระดมความคิดกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรม "สมาธิสู่ปัญญา"
2. การสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำใบงานที่ 3 และคุณค่าของการให้คำปรึกษา
3. การตอบประเด็นคำถามเรื่อง ความหมาย ความสำคัญ และคุณค่าของการให้คำปรึกษา

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับความรู้และมีความเข้าใจในการให้คำปรึกษา และมีความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา

ใบความรู้ที่ 1

ความหมาย ความสำคัญ และคุณค่าการให้คำปรึกษา

1. ความหมายของการให้คำปรึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีผู้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้มากมายแตกต่างกัน ดังนี้

สมาคมจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกา (The American Psychological Association. 1961) ได้อธิบายไว้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นวิธีการที่เน้นให้ผู้รับคำปรึกษาพิจารณาตนเองอย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และกระตุ้นให้สังคมยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาอาจจะมีแตกต่างออกไป แต่ประการสำคัญที่ยอมรับร่วมกันคือ การช่วยให้บุคคลเข้าใจบทบาทของตนเอง และดำเนินบทบาทของตนอย่างประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

ไบร์น (Byrne. 1995 : 12) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาไว้ดังนี้ วิชาชีพจิตวิทยาการให้คำปรึกษา เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้มีความรู้และเข้าใจได้ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาเป็นรายกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล เพื่อให้เขารู้สึกมั่นใจในคุณค่าของตน และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2. ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาที่มาขอคำปรึกษาเป็นการส่วนตัว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีการแสดงออกด้วยความพึงพอใจ และบริหารจัดการที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนา

กริมโบลท์ (Creorge and Cristiani. 1995 : 2 ; Citing Drumboltz. 1965 : 384) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

เพอร์กีและสมิทท์ (Perkey and Schmidt. 1996 : 1) ให้ความหมายไว้ว่า "วิชาชีพการให้คำปรึกษา หมายถึง การให้บริการเกี่ยวกับการพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขรวมถึงการช่วยเหลือในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การทำงานเป็นกลุ่ม และการให้คำปรึกษาเพื่อฝึกวิธีปฏิบัติ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 1) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่แสดงถึงมนุษยสัมพันธ์ที่ละเอียดอ่อนระหว่างบุคคล โดยบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและอีกบุคคลหนึ่งคือผู้มาขอคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาหมายถึง บุคคลที่ได้รับการศึกษา มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถในทางการให้คำปรึกษาและทางจิตวิทยา สามารถให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา เพื่อให้บุคคลที่มาขอรับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาหรือเรื่องราวที่นำมาปรึกษาสามารถใช้พลังปัญญาและความสามารถของตนเองในการตัดสินใจตกลงที่จะเลือกกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดในวิถี

ทางที่เหมาะสมที่เขาปรารถนา และในที่สุดบุคคลที่มาขอรับคำปรึกษาจะสามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหา และพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมที่สุด

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 5) กล่าวว่า การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมกับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งต้องการความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ได้ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น

อาภา จันทรสกุล (2535 : 2) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ขอรับคำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคและวิธีการทางจิตวิทยา ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีโอกาสสำรวจความรู้สึก ค่านิยม ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองเพื่อนำไปสู่ทักษะในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจเลือกเป้าหมายในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยการให้คำปรึกษานั้นดำเนินการในสถานที่ที่มีลักษณะเป็นส่วนตัว มีแบบแผนทางวิชาชีพ

สรุปแล้วการให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วยผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา ซึ่งการให้คำปรึกษาจะเกิดภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัย มีการยอมรับซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่อบอุ่น การให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเรียนรู้ ตระหนักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่ความเจริญงอกงาม ทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และการกระทำ ทำให้ผู้รับคำปรึกษามีแนวทางที่ชัดเจนขึ้นในการแก้ไขปัญหา สามารถช่วยเหลือตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ทั้งนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความรู้มีประสบการณ์ มีความสามารถในการให้คำปรึกษา

เนื่องจากการเข้าใจผิดกันมากในเรื่องการแนะนำและการให้คำปรึกษา แพตเตอร์สัน (Patterson. 1970 : 108) ได้เสนอแนะว่าน่าจะมีการอธิบายว่าลักษณะอะไรบ้างที่ไม่ใช่การให้คำปรึกษา ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา สิ่งที่ไม่ใช่การให้คำปรึกษามีดังต่อไปนี้

1. ไม่ใช่การให้ข้อมูล แต่ในการให้คำปรึกษาก็อาจจะมีการให้ข้อมูลบ้าง
2. ไม่ใช่การให้คำแนะนำ เสนอแนะ หรือข้อควรปฏิบัติแก่ผู้มีปัญหา
3. ไม่ใช่วิธีการชักชวน นำทาง หรือสร้างความแน่ใจ เพื่อให้มีอิทธิพลเหนือเจตคติ

ความเชื่อ หรือพฤติกรรมของผู้มีปัญหา

4. ไม่ใช่วิธีการตักเตือน สั่งสอน ชูเชิญ บังคับด้วยวาจา เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม

5. ไม่ใช่การคัดเลือกและการจัดหางานให้ทำ เพราะมีความแตกต่างจากงานด้านกิจการนักเรียน (Personal Work) ถึงแม้บางครั้งจะต้องใช้แบบทดสอบอย่างเดียว

6. ไม่ใช่การสัมภาษณ์ ถึงแม้ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 8 – 9) กล่าวว่า จากการศึกษาและวิเคราะห์ถึงค่านิยมของการให้คำปรึกษา เพื่อค้นหาลักษณะสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องของการให้คำปรึกษาได้ดังนี้

1. สถานการณ์ในการให้คำปรึกษานั้นย่อมประกอบได้ด้วยบุคคลสองฝ่าย คือ ผู้มารับคำปรึกษา (Counselee) หรือจะเรียกว่าผู้มีปัญหา (Client) ก็ได้ กับผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา (Counselor)

2. สถานการณ์ในการให้คำปรึกษาเป็นสถานการณ์ที่บุคคลทั้งสองฝ่าย มีจุดประสงค์ร่วมกันคือ การแก้ปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิตของผู้ที่มีปัญหา ดังนั้นเมื่อเกิดการปรึกษาขึ้น ย่อมอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดขึ้นได้ แต่จะต้องไม่เกิดจากการบังคับเพราะเป็นการแลกเปลี่ยน (Exchange) ในเรื่องความคิดและทัศนคติของแต่ละฝ่าย

3. เมื่อบุคคลได้รับความช่วยเหลือจากการให้คำปรึกษา ย่อมจะทำให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านบุคลิกภาพ และนำไปสู่ความสามารถที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจว่าจะสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าอดีต เพราะมีความเข้าใจตนเองดีขึ้นและรู้แนวทางของการตัดสินใจ

4. การให้คำปรึกษาจะต้องเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ เพราะการให้คำปรึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ทั้งความรู้และทักษะที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ถ้าใครที่ไม่เคยได้เรียนรู้ และรับการฝึกฝนจะไม่สามารถทำการให้คำปรึกษาได้ แต่ถ้าจะกระทำก็อาจจะเป็นระดับของการพูดคุย สนทนา หรือสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเท่านั้น

5. การให้คำปรึกษาไม่สามารถจะกำหนดวิธีการที่แน่นอนลงไปได้ว่าจะใช้ทฤษฎี และเทคนิคอย่างไรในการให้คำปรึกษา เนื่องจากผู้ที่มีมารับคำปรึกษามีลักษณะแตกต่างกันไป เผชิญปัญหาไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาแต่ละคนจะต้องใช้ความสามารถที่จะพิจารณาว่าในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่นั้นควรจะใช้วิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

2. ความสำคัญของการให้คำปรึกษา

จากความหมายของการให้คำปรึกษาสามารถสรุปเป็นความสำคัญของการให้คำปรึกษาได้ดังนี้ คือ

1. ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติใหม่
2. ช่วยให้บุคคลพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ
3. ช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหา และช่วยเหลือตนเองได้
4. ช่วยให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดี
5. ช่วยให้สังคมและประเทศชาติ สงบสุขและเจริญก้าวหน้า เพราะคนในชาติในสังคมมีสุขภาพจิตดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหา
6. ช่วยให้บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเข้าใจตนเองและผู้อื่น ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการแก้ปัญหา

อ้างอิง

- คมเพชร จัตรศุภกุล. (2530). *ทฤษฎีการให้คำปรึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). *การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.
- วัชร ทรัพย์มี. (2525). *ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สภาพพิมพ์.
- อาภา จันทรสกุล. (2535). *ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา
การศึกษาและการแนะแนว. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Byrne, Richard H. (1995). *Becoming A Master Counselor*. **Brooks/Cole** : Publishing
Company.
- George, Rockey L and Therese S. Crisranni. (1995). *Counseling Theory and Practice*.
4th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Patterson, C.H. (1966). *Theories of Counseling and Psychotherapy*. 2nd ed. New York :
Harper and Row Publishes.

ใบงานที่ 3

เรื่อง ปัญหาของเด็กวัยรุ่น

คำชี้แจง

- 1. ให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมพัฒนาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน
- 2. ให้นักศึกษาทำความเข้าใจเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา
- 3. ให้เปรียบเทียบจากข้อ 2 กับสภาพปัญหาในปัจจุบันวัยรุ่นที่เกิดขึ้น ตามข่าวหน้าหนังสือพิมพ์และจากประสบการณ์ของครูแนะแนวผู้เข้าร่วมพัฒนา
- 4. ช่วยกันหาแนวทางที่จะช่วยเหลือ
- 5. ให้ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่ม นำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

สภาพปัญหาในปัจจุบัน	แนวทางช่วยเหลือ

ข้อคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นโดยใช้กระบวนการให้คำปรึกษา

.....

.....

.....

คำขวัญเกี่ยวกับคุณค่าของการให้คำปรึกษา

.....

.....

เรื่องที่ศึกษาในใบงานที่ 3

ปัญหาวัยรุ่นและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ความหมายของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

พฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างไม่เหมาะสมกับวัย เวลา และสถานที่ เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นในสังคมรู้สึกไม่พอใจ อาจเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือ อาจกล่าวอีกอย่างว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาก็คือ การแสดงออกที่แตกต่างไปจากปกติวิสัย ที่คนทั่วไปประพฤติปฏิบัติและเป็นการกระทำก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น

กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัยเด็กไว้ 10 ประการ ในนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว ดังนี้ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 5 – 56)

1. เด็กที่ประพฤติดื้อไปในทางเกเรหรือเที่ยวเร่ร่อนไปในที่สาธารณะ
2. เด็กที่มั่วสุม และก่อความเดือดร้อน รำคาญแก่ชาวบ้านและผู้สัญจรไปมา
3. เด็กที่กระทำการขมขาน หรือทำการที่ส่อไปในทางขมขาน
4. เด็กที่เล่นการพนัน หรือมั่วสุมในวงการพนัน
5. เด็กที่เสพยา สูบบุหรี่ หรือเสพยาเสพติดให้โทษหรือของมีเมาอย่างอื่น หรือเข้าไปในสถานที่จำหน่ายสุราเพื่อเสพหรือซื้อ
6. เด็กที่เข้าไปในโรงจมน้ำ สถานบริการ หรือสถานค้าประเวณี เว้นแต่เป็นผู้อาศัย
7. เด็กที่ประพฤติดินทำนองชู้สาวในที่สาธารณะ
8. เด็กที่ไม่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการประถมศึกษา
9. เด็กเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ระหว่างเวลา 22.00 น. ถึงเวลา 04.00 น. ของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ไปกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
10. เด็กที่หลบหนีจากสถานแรกรับเด็ก หรือสถานสงเคราะห์เด็ก

ในสถานศึกษา ครู อาจารย์ มักพบพฤติกรรมของนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งมักจะมีการแสดงพฤติกรรมทำให้ครู อาจารย์ ต้องประสบปัญหาอยู่เนือง ๆ อาทิเช่น ปัญหาการขาดเรียนบ่อย ปัญหาเด็กเกเรไม่ตั้งใจเรียน มีพฤติกรรมก้าวร้าว พุดปด ลักขโมย ก่อการทะเลาะวิวาท ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และปัญหาการเสพยาเสพติด

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2511 : 2 – 6) ได้จัดกลุ่มพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจากผู้มาขอคำปรึกษาที่ศูนย์สุขภาพจิตไว้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ปัญหาการเรียน ซึ่งแยกออกเป็นปัญหาดังนี้ ปัญหาการเรียนไม่ได้ผล การเรียนเคยเรียนดีแล้วเรียนต่ำลง ผลการเรียนอยู่ในระดับน่าเป็นห่วง ไม่ชอบเรียน หนีโรงเรียน ก่อความในห้องเรียน ไม่ทำการบ้านและรายงานส่งครู

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม อาทิเช่น การชอบฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของโรงเรียน เกเร ก้าวร้าวชวนครูและเพื่อนทะเลาะวิวาท ลักขโมย พุดปด หนีออกจากบ้าน ดิดสิ่งเสพติด เล่นการพนัน ประพฤติตนไม่เหมาะสมทางเพศ

กลุ่มที่ 3 พวกที่มีนิสัยไม่เหมาะสม มักจะมีนิสัยสร้างความรำคาญแก่ผู้อื่น เช่น แคะ แกะ กัดเล็บ หักไม้บรรทัด เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีความประพฤติดีเชิงประสาธอ่อน เช่น พวกหวาดกลัว หวาดหวั่น วิดกกังวล ขัดแย้ง ดัดสันใจไม่ได้

กลุ่มที่ 5 กลุ่มที่มีบุคลิกภาพเอนเอียง ซึ่งได้แก่ พวกชอบเก็บตัว ชอบหนีอยู่คนเดียว ไม่ชอบเข้ากลุ่มเพื่อน

กลุ่มที่ 6 กลุ่มที่มีความเจ็บป่วยทางร่างกายที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะภายใน นั่งหัวเราะคนเดียว อยู่ในโลกความคิดของตนเอง ย้ำคิดย้ำทำ นอนไม่ค่อยหลับ เศร้าซึม

จากการสำรวจดังกล่าวพบว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ
2. พฤติกรรมการเรียนการสอน
3. พฤติกรรมก้าวร้าว
4. พฤติกรรมก่อความวุ่นวาย
5. พฤติกรรมทางบุคลิกภาพ
6. พฤติกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ

จากการสำรวจพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กวัยรุ่นดังกล่าวทั้งหมด อาจสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการเรียน เช่น หนีเรียน หนีโรงเรียนไม่ตั้งใจและสนใจเรียน ไม่ชอบวิชาเรียน เบื่อเรียน ไม่ชอบครู ไม่มีความรับผิดชอบก่อความวุ่นวายสร้างความสนใจในห้องเรียน เป็นต้น
2. พฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม เช่น ก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท พกอาวุธทำลายสิ่งของ รบกวน ผู้อื่น ลักขโมย พุดปด ก่ออาชญากรรม
3. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางเพศ เช่น ชู้สาว มีประสบการณ์ทางเพศมั่วสุมทางเพศ ปัญหาโสเภณีเด็กหญิงและชาย เอดส์ ผิดเพศ ลักเพศ ฆ่าข่มขืน
4. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ เช่น มั่วสุม เล่นการพนัน ดิดยาเสพติด สิ่งเสพติด บุหรี่ เหล้า ยาม้า เหล้าแห้ง ยาแก้ปวดประสาท

5. พฤติกรรมที่เกิดจากบุคลิกภาพแปรปรวน เช่น การถอยหนีอยู่โดดเดี่ยวแยกตนเอง ออกจากสังคม เจื้อยชา ซึมเศร้า อ่อนไหวง่าย อารมณ์แปรปรวน ง่าย รวมถึงพฤติกรรมที่เป็นโรคจิตโรคประสาท พวกย่ำคิดย่ำทำ หวาดกลัว วิตกกังวล อีสทีเรีย ซึ่งเป็นอาการเจ็บป่วยทางจิตออกทางกายเป็นมากกับวัยรุ่นหญิงที่ขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว เป็นต้น

แนวทางป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กวัยรุ่น นับเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าปล่อยทิ้งไว้หรือช่วยเหลือช้าเกินไปอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านต่าง ๆ ทั้งสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่และประเทศชาติ ปัญหาบางอย่างถ้าไม่แก้ไขอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาด้วยก็ได้ ดังนั้นเรื่องพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กวัยรุ่นควรที่หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันทั้งป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และมีวิธีการช่วยเหลือ คือ

1. พ่อแม่ ผู้ปกครอง นับเป็นสาเหตุใหญ่ที่ก่อให้เกิดปัญหา ให้ความสนใจ, ส่งเสริมในทางที่ถูก
2. ครู อาจารย์ เป็นผู้ใกล้ชิดเด็ก เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเด็ก เพราะเด็กอยู่ในสถานศึกษา 8 – 10 ชั่วโมงเป็นอย่างต่ำ ให้ความสนใจ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ
3. เพื่อนของเด็ก ช่วงวัยรุ่นเพื่อนอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำมาก
4. ผู้บริหาร นักปกครอง นักวิชาการ ควรหาแนวทางสนับสนุนให้มีหน่วยงานช่วยเหลือแก้ปัญหาเด็ก
5. สื่อมวลชน ปัจจุบันนับเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อทัศนคติ ความนึกคิดของเด็กวัยรุ่น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *นโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว*. กรุงเทพฯ : ศรีสมบัติการพิมพ์.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. (2511). *คลินิกสุขวิทยาจิต และการแก้ปัญหาของเด็ก*. กรุงเทพฯ : กองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ครั้งที่ 3

เรื่อง คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสามารถบอกคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสามารถบอกบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาได้

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ
2. ใบความรู้ที่ 2 เรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการ
3. ใบงานที่ 4 เรื่องการระดมความคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเพื่อทบทวนความรู้และข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 2 เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่คุณลักษณะของผู้ที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาค้นตอบคำถามดังต่อไปนี้
 - 1.1 ท่านอยากพูดคุยเพื่อขอคำปรึกษาจากใครเวลามีเรื่องไม่สบายใจ
 - 1.2 ทำไมจึงอยากพูดคุยกับคน ๆ นั้น
2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นตอบคำถามแล้วผู้วิจัยเขียนลงในแผ่นใส ฉายให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา
3. ผู้วิจัยสรุปและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสรุปคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ผู้วิจัยรวบรวมและพิมพ์แจก
4. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่มละ 4 - 5 คน แจกใบงานที่ 5 ใช้กิจกรรมระดมความคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแล้วให้นำใบความรู้ที่ 2 เรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ที่แจกให้ทุกคนในกลุ่มแล้ว นำมาพิจารณาบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาจากที่กลุ่มช่วยกันคิดและจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ว่าแตกต่างกันหรือไม่ ให้สังเคราะห์บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาใหม่ เป็นแนวคิดของกลุ่มและนำเสนอต่อสมาชิกในกลุ่มใหญ่

5. ผู้วิจัยเขียนการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาที่ครูแนะแนว ผู้รับการพัฒนานำเสนอฉายแผ่นใสให้ดู แล้วนำไปเขียนในแผนกระดาษชาร์ต ติดที่ผนังห้องให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดูตลอดการพัฒนา

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยสอบถามข้อคิด ความรู้สึกและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และแจกใบความรู้ที่ 3 และ 4 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการอบรมไปศึกษาล่วงหน้า

การประเมินผล

1. จากการสังเกต และการฟัง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มระดมความคิด
2. การตอบประเด็นคำถาม
3. การสรุปคุณลักษณะ และบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดูตอบคำถามจากการทำกิจกรรม และให้แนวคิดเกี่ยวกับ คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา

ใบงานที่ 4

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

คำชี้แจง

1. ให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมพัฒนาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 คน
2. ให้ระดมความคิดเรื่อง บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาใช้เวลา 20 นาที
3. ให้ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

ใบความรู้ที่ 2

บทบาท หน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา และคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการที่จะช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถช่วยแก้ปัญหาตัดสินใจ และปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญแยกเป็นบทบาทหน้าที่ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาได้ดังนี้

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

บทบาทที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม มีดังนี้ (Corey, 1991 : 333 – 335)

1. มีบทบาทในการยอมรับผู้รับคำปรึกษาอย่างไม่มีเงื่อนไข ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่กล่าวตำหนิหรือแสดงท่าทางไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลของผู้รับคำปรึกษาพร้อมที่จะรับฟังเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาด้วยความสนใจ
2. มีบทบาทคล้ายการสอน (Teaching) โดยชี้แนวทาง (Directing) ให้ผู้รับคำปรึกษาทราบถึงความคิดไม่สมเหตุสมผล ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สบายใจหรือปัญหาทางอารมณ์ เพื่อต้องการช่วยผู้รับคำปรึกษาไม่ให้คอยตำหนิตัวเอง
3. ยอมรับได้ในความไม่สมบูรณ์พร้อม (Imperfect Being) ของผู้รับคำปรึกษา สอนผู้รับคำปรึกษาให้รู้จักบันทึกการรักษาตัวเอง (Bibliotherapy) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดยผู้ให้คำปรึกษาจะทั้งสอนและแสดงเป็นแบบอย่าง ซึ่งมีคุณค่าเท่า ๆ กับการยอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไข
4. ประเมินความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล และพฤติกรรมทำลายตัวเองของผู้รับคำปรึกษา และจะสื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาก็มิใช่เป็นบุคคลที่สมบูรณ์พร้อมทุกประการ
5. ผู้ให้คำปรึกษามักเปิดเผยความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของตนเองออกไปตรง ๆ ซึ่งบางคนก็ยินดีที่จะแลกเปลี่ยนความไม่สมบูรณ์พร้อมของตัวเอง ซึ่งเป็นวิถีทางหนึ่งที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทราบว่าผู้ให้คำปรึกษาก็มิใช่เป็นบุคคลที่สมบูรณ์พร้อมทุกประการ

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง

ผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง มีบทบาทหน้าที่สำคัญ ดังนี้ (Corey, 1996 : 203 ; Nelson-Jones, 1998 : 36 – 39)

1. การให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง จะให้ความสำคัญกับเจตคติของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อการให้คำปรึกษา มากกว่าความรู้ ทฤษฎีหรือเทคนิค ทั้งนี้เชื่อว่าเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษาของผู้ให้คำปรึกษาจะเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับคำปรึกษาในการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเอง

2. โดยพื้นฐานแล้วผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ตัวเองเป็นอุปกรณ์ในการเปลี่ยนแปลง (Counselor uses Himself as an Instrument of Change) ในการพบกับผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่แสดงท่าทางบทบาทว่าเป็นผู้ให้คำปรึกษา (His) "role" is to be without role แต่จะสร้างบรรยากาศของการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเจริญงอกงาม

3. ผู้ให้คำปรึกษา จะสร้างสรรค์สัมพันธภาพของการช่วยเหลือเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสระในการสำรวจ (Explore) เรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตที่เคยประสบ แต่ปัจจุบันเขาอาจจะนึกไม่ถึงหรือบิดเบือนหรือไม่ยอมรับสิ่งนั้น โดยผู้ให้คำปรึกษาจะไม่ต่อต้าน แต่จะให้การยอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น ให้เกียรติผู้รับคำปรึกษา ยอมรับว่าเขาก็มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และยอมรับว่าประสบการณ์ของแต่ละคนเป็นเรื่องซับซ้อนซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับความคิด อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล

4. ผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทสำคัญในการรับรู้ความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องไวต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา และมีความเห็นอกเห็นใจผู้รับคำปรึกษาด้วยความเข้าใจ เข้าใจว่าผู้รับคำปรึกษาคิดอะไร มีความรู้สึกอย่างไร และเกิดประสบการณ์อะไรในสิ่งที่ต้องรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง หมายความว่า ผู้ให้คำปรึกษาสามารถเข้าถึงโลกของผู้รับคำปรึกษา รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตลอดทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกของผู้รับคำปรึกษา และท้ายที่สุดผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสื่อสารให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจผู้รับคำปรึกษา แต่การตัดสินใจใด ๆ นั้น จะต้องเป็นของผู้รับคำปรึกษา

5. ผู้ให้คำปรึกษา มีบทบาทสำคัญคือ ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้รับคำปรึกษา ซึ่งโรเจอร์ส เรียกว่า เป็นการให้การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งหมายความว่า ยอมรับผู้รับคำปรึกษาในลักษณะที่เขาเป็นตัวของเขาเอง ให้คุณค่าต่อผู้รับคำปรึกษาในฐานะเป็นบุคคลคนหนึ่ง และพยายามที่จะเข้าใจผู้รับคำปรึกษาโดยไม่มีการตัดสินพฤติกรรมใด ๆ

6. ผู้ให้การปรึกษา จะต้องแสดงออกด้วยความจริงใจในการให้คำปรึกษา และโดยส่วนตัวของผู้ให้คำปรึกษาก็จะต้องมีภาวะของการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองสอดคล้องกับประสบการณ์แห่งตน (Congruence) และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในชีวิตได้สมบูรณ์ (Fully – Functioning Person) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถโต้ตอบและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับคำปรึกษาในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง ไม่ใช่เฉพาะการแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น คุณสมบัติดังกล่าวของผู้ให้คำปรึกษา จะเอื้อประโยชน์ต่อการให้คำปรึกษา ที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักและเข้าใจโลกของตนเองอย่างแท้จริง และพร้อมที่จะสร้างสรรค์ชีวิตให้เจริญงอกงามขึ้น

คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ในกระบวนการการให้คำปรึกษา บุคคลที่สำคัญที่จะช่วยให้การให้คำปรึกษาประสบผลสำเร็จคือผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งต้องมีคุณลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับการสร้างความอบอุ่นการไว้วางใจ การเชื่อถือ ในเรื่องนี้มีผู้เสนอแนวคิดมากมาย อาทิเช่น

กรมวิชาการ (2545 : 1.9) ได้จัดทำมาตรฐานการแนะแนว ซึ่งในมาตรฐานนี้ได้กำหนดมาตรฐานของครูแนะแนวเป็นมาตรฐานที่ 6 ที่บ่งบอกว่าครูแนะแนวควรมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ และเป็นแกนนำด้านจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา และมีคุณสมบัติวิชาชีพแนะแนวโดยมีตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีความถนัด ความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา
2. มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับวิชาชีพแนะแนว
3. นำความรู้ด้านจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษายาผลให้ครู พ่อแม่

ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

นอกจากนี้ พิรุณรัตน์ สันติลีลา (2541 : บทคัดย่อ) พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนวตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรเป็นดังนี้

1. ด้านคุณวุฒิทางการแนะแนว

1.1 ครูแนะแนวควรสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีในด้านการแนะแนว หรือจิตวิทยา หรือการให้คำปรึกษา

1.2 ครูแนะแนวควรได้รับประกาศนียบัตรทางการแนะแนวหรือทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษา โดยมีหลักสูตรครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้

1.2.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับภาคทฤษฎีและปฏิบัติในการให้บริการแนะแนว

1.2.2 ด้านความรู้ทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยา

การเรียนรู้ จิตวิทยาปกติ

2. ด้านความสามารถในการให้บริการแนะแนว โดยเฉพาะบริการให้คำปรึกษา

2.1 ควรมีความเต็มใจในการให้บริการให้คำปรึกษา

2.2 มีความสามารถให้คำปรึกษาตามทฤษฎีต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับปัญหานักเรียน

2.3 มีความสามารถให้คำปรึกษาเพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

2.4 ควรเข้าใจคุณค่าของมนุษย์ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.5 ควรมีทักษะในการสื่อสารตามหลักของการให้คำปรึกษา

2.6 ควรมีความสามารถประสานงานและส่งต่อนักเรียนในกรณีที่มีปัญหาที่อยู่เหนือ

ความสามารถของครูแนะแนว

2.7 ควรมีความสามารถเก็บรักษาข้อมูลนักเรียนเป็นความลับ

2.8 ควรมีความสามารถบันทึกหรือทำหลักฐานการให้คำปรึกษาเพื่อให้เข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น

3. คุณลักษณะเฉพาะตัว คือ

3.1 ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

3.2 ควรมีความภาคภูมิใจในตนเอง

3.3 ควรมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในวิชาชีพของตน

สรุปแล้วคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพควรเป็นดังนี้

1. ตระหนักในค่านิยมของตนเองและเข้าใจค่านิยม ประสพการณ์ โลกส่วนตัวของผู้อื่น
2. มีความสามารถในการให้คำปรึกษา การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
3. มีความรู้ มีข้อมูลที่จำเป็นในการช่วยเหลือมีทักษะในการให้คำปรึกษา
4. มีศรัทธาในตนเองและการช่วยเหลือผู้อื่น เต็มใจยินดีช่วยผู้รับคำปรึกษา
5. ปรับตัวและพัฒนาตนเองได้ และอารมณ์
6. มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าเผชิญปัญหา
7. มีความสามารถในการสื่อสาร
8. มีชีวิตอยู่ในโลกความจริง
9. เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม
10. มีอารมณ์ขัน
11. มีการพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษา
12. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
13. เป็นคนน่าไว้วางใจ
14. เป็นคนมีชีวิตชีวา
15. มีความรับผิดชอบ
16. มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน
17. มีสุขภาพจิตดี
18. มีความอดทน ใจเย็น มีสติ
19. ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น
20. มีทักษะในการฟัง จับใจความ

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้ (Corey. 1996 : 288 – 290)

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีลักษณะอบอุ่น มีความเห็นอกเห็นใจ ให้การยอมรับ และจะต้องไม่ตัดสิน (Nonjudgmental) พฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ดีหรือเลว ถ้าปราศจากลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ก็จะอาจจะประสบอุปสรรคมากมาย ทำให้ไม่สามารถทราบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่แท้จริงของผู้รับคำปรึกษา และอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือที่จะแก้ไข ปัญหาจากผู้รับคำปรึกษา

2. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแก้ปัญหาหรือความยุ่งยากของเขาพิจารณาแนวทาง เทคนิควิธีให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ควบคุมกระบวนการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย การควบคุมกระบวนการนี้ไม่ใช่เป็นการกระทำที่ขัดกับความต้องการหรือความประสงค์ของผู้รับคำปรึกษา

3. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มองการณ์ไกล รู้จักและเข้าใจปัญหาของผู้รับคำปรึกษา มีความชำนาญ มีประสบการณ์ มีการสังเกต ไวต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา

อ้างอิง

กรมวิชาการ, (2545). *คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

พิรุณรัตน์ สันติลีลา. (2541). “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนวตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนว และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟาย.” ปรินญาณพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Corey, Gerald F. (1986). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. Californiar Wadsworth Publishing Company.

ครั้งที่ 4

เรื่อง หลักการเป้าหมาย และกระบวนการของการให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายถึงหลักการและเป้าหมายของการให้คำปรึกษาได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายถึงกระบวนการในการให้คำปรึกษาได้
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา ทั้งขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา การดำเนินการ และการยุติการให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ
2. ใบความรู้ที่ 3 เรื่องหลักการและเป้าหมายของการให้คำปรึกษาทั่วไป
3. ใบความรู้ที่ 4 เรื่องกระบวนการของการให้คำปรึกษา
4. เครื่องฉายวีดิทัศน์

วิธีดำเนินการ

- ขั้นนำ ผู้วิจัยถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาเพื่อทบทวนความรู้และข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 4 โยงสู่ หลักการ เป้าหมาย และกระบวนการของการให้คำปรึกษา

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาไปความรู้ที่ 3 เรื่องหลักการและเป้าหมายของการให้คำปรึกษาทั่วไปที่แจกให้อ่านล่วงหน้าเมื่อครั้งที่แล้วศึกษาทำความเข้าใจร่วมกัน และผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถาม เพื่อทดสอบความเข้าใจ(วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)
2. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 4 เรื่องกระบวนการในการให้คำปรึกษา ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาทำความเข้าใจเรื่อง ซึ่งกระบวนการในการให้คำปรึกษาแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ
 - 2.1 ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 2.2 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ซึ่งแบ่งเป็น
 - 2.2.1 ขั้นสำรวจปัญหา
 - 2.2.2 ขั้นทำความเข้าใจปัญหา
 - 2.2.3 ขั้นตั้งเป้าหมายและดำเนินการแก้ปัญหา
 - 2.3 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

3. ผู้วิจัยฉายาวิดีโอเรื่องกระบวนการให้คำปรึกษาให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา (สถานการณ์จำลอง) และสาธิตการเริ่มต้นการให้คำปรึกษา

4. ฝึกชั้นที่ 1 โดยแบ่งครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 คน ให้แต่ละคน สวมบทบาทสมมติเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต

4.1 ฝึกชั้นการเริ่มต้นการให้คำปรึกษาตั้งแต่การกล่าวต้อนรับ แนะนำตัว การทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทและโครงสร้างในการให้คำปรึกษา รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้รับคำปรึกษา ให้ฝึกสลับหน้าที่กันในกลุ่มของตนจนครบทุกคน แล้วให้บอกข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึก ตลอดจนสิ่งที่สังเกตจากการให้คำปรึกษาในขั้นนี้ ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข และบอกแนวทางการแก้ไข

4.2 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนายกตัวอย่างคำถาม หรือประโยคที่ผู้เข้ารับการพัฒนารู้สึกว่าเป็นคำถามหรือประโยคที่จะช่วยให้ผู้สนทนาด้วยเกิดความรู้สึกอยากเปิดเผยตัวเอง หรือให้ยกตัวอย่างประสบการณ์ที่ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาศึกษาเคยกระทำในการพบผู้รับคำปรึกษา แล้วสังเกตว่าคำถามอะไรที่ผู้รับคำปรึกษาพร้อมจะเปิดเผยตนเอง

5. ผู้วิจัยสาธิตขั้นตอนการ แล้วให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแต่ละกลุ่ม (ใช้กลุ่มเดิม) ฝึกชั้นการดำเนินการให้คำปรึกษา โดยใช้บทบาทสมมติ ให้ทั้ง 3 คน ผลัดกันเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตผู้รับคำปรึกษาเริ่มด้วยการเล่าปัญหาของตนเอง แล้วผู้ให้คำปรึกษาทดลองทำความเข้าใจปัญหา และความรู้สึกที่เกี่ยวข้อง โดยระบุว่าอะไรเป็นปัญหา แล้วอะไรเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหา ความเข้าใจนั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องอะไรคือปัญหาและความรู้สึกที่ถูกต้อง แล้วฝึกสลับบทบาทกันในกลุ่มจนครบทุกคน

6. ผู้วิจัยสาธิต การฝึกชั้นการยุติการให้คำปรึกษา (ในการนัดการให้คำปรึกษาครั้งแรก)

6.1 ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่มเดิมฝึกชั้นการยุติการให้คำปรึกษา ใช้บทบาทสมมติ โดยให้ทั้ง 3 คน ในกลุ่มผลัดกันเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตจนครบทุกคน แล้วให้ทุกคนให้ข้อมูลที่สังเกตได้จากการฝึกชั้นนี้ เพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข (วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3)

7. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแต่ละกลุ่ม (ใช้กลุ่มเดิม) ฝึกทุกขั้นตอนตั้งแต่นั้นเริ่มให้คำปรึกษา ขั้นตอนการให้คำปรึกษาและขั้นยุติการให้คำปรึกษา โดยใช้บทบาทสมมติ (สถานการณ์จำลอง) ให้ทั้ง 3 คน ผลัดกันเป็นผู้ให้คำปรึกษาผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตจนครบ แล้วให้ทุกคนบอกข้อมูลและความรู้สึกที่ได้จากการสวมบทบาททุกบทบาท

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารูปลักษณ์ความรู้สึกที่สวมบทบาทหน้าที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต ในการให้คำปรึกษา ในแต่ละขั้นตอน และช่วยกันประเมิน ข้อดีรวมทั้งข้อที่ควรแก้ไข(วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ
2. สังเกตจากภาษาท่าทางและภาษาพูด บรรยายภาค การระบุปัญหา การยุติการให้คำปรึกษา ในขณะที่แสดงบทบาทสมมติการให้คำปรึกษา
3. ประเมินจากการสรุป ความรู้สึกที่ได้สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตจากการฝึกหัดตามสถานการณ์บทบาทสมมติ

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา อธิบายถึงหลักการ เป้าหมาย และกระบวนการการให้คำปรึกษา สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในการให้คำปรึกษา และสามารถสรุปความรู้สึกที่สวมบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาได้ รวมทั้งบอกสิ่งดีและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขได้

ใบความรู้ที่ 3

หลักการ และเป้าหมายของการให้คำปรึกษา

หลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา

เนื่องจากการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา ต้องมีระบบระเบียบ มีเทคนิควิธีในการเข้าใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การช่วยเหลือ การวางแผน การตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงในหลายด้านในตัวผู้รับคำปรึกษา เป็นต้น ดังนั้นในการให้คำปรึกษาจึงจำเป็นต้องมีหลักการที่สำคัญ ซึ่งมีผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา ไว้ดังนี้

สวัสดี บรรเทิงสุข (2542 : 8) ได้สรุปหลักการสำคัญเบื้องต้นของการให้คำปรึกษาว่า องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการให้คำปรึกษา คือความเข้าใจในหลักการสำคัญของการให้คำปรึกษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การดำเนินงานของการให้คำปรึกษาที่เป็นไปภายใต้หลักการสำคัญที่ถูกต้องย่อมได้ผลดีกว่าการดำเนินงานท่ามกลางการขาดหลักการสำคัญของการให้คำปรึกษาซึ่งหลักการเบื้องต้นที่น่าจะเป็นความเชื่ออันสำคัญสำหรับผู้ให้คำปรึกษาโดยทั่วไปนั้นมีดังนี้

1. การให้คำปรึกษาดังอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้รับคำปรึกษาต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน
2. การให้คำปรึกษาดังอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ให้คำปรึกษาต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อความชำนาญงานมาก่อน
3. การให้คำปรึกษาเป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถพิจารณาตนเองได้ดี เช่นเดียวกับความสามารถในการพิจารณาสิ่งแวดล้อมของตน จนเกิดการตัดสินใจได้ในที่สุด
4. การให้คำปรึกษา ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) เป็นทั้งงานวิชาการและวิชาชีพที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญมากกว่าการใช้สามัญสำนึก
6. การให้คำปรึกษา เป็นความร่วมมืออันดีสำหรับผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา ในอันที่จะช่วยกันค้นหาปัญหาหรือหาทางออกที่เหมาะสมแท้จริง ทั้งนี้โดยที่ต่างฝ่ายอาจจะไม่เข้าใจมาก่อนว่า “แท้ที่จริงแล้วความยากลำบากหรือปัญหาของสิ่งนั้นคืออะไร ซึ่งแตกต่างไปจากการสอนซึ่งผู้สอนรู้ข้อเท็จจริงมาก่อนหน้านี้แล้ว”
7. การให้คำปรึกษาเน้นถึงจรรยาบรรณและบรรยากาศที่ปกปิดหรือความเป็นส่วนตัว เพื่อสนับสนุนการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงสำหรับช่วยเหลือและรักษาผลประโยชน์ของผู้รับคำปรึกษาเป็นสำคัญ

8. การให้คำปรึกษาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา มีระดับสูงมากพอที่ผู้รับคำปรึกษาเต็มใจที่จะเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงของตน โดยไม่ปกปิดหรือซ่อนเร้น

เป้าหมายของการให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแต่ละทฤษฎีต่างมีจุดเน้นแตกต่างกัน บางทฤษฎีจะเน้นที่ความคิดและการกระทำ บางทฤษฎีจะเน้นที่อารมณ์และความรู้สึก บางทฤษฎีจะเน้นพลวัตทางจิต ซึ่งเป้าหมายของการให้คำปรึกษาของแต่ละทฤษฎีนี้ จะสัมพันธ์กับทัศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ และแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษาของทฤษฎีนั้น ๆ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 182 – 184)

เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้พัฒนาตนเองเต็มตามความสามารถ เข้าใจและยอมรับตนเองตามความเป็นจริง เปิดตนเองให้กับประสบการณ์ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองสอดคล้องกับประสบการณ์ของตนเอง มีวุฒิภาวะและสร้างสรรค์ชีวิตให้มีคุณค่า

เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษากระจ่างแจ้งว่าปัญหาของตนเองมีอะไรบ้าง และต้องการจะแก้ไขในเรื่องใด อยากให้ได้ผลออกมาเป็นอย่างไร โดยผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยผู้รับคำปรึกษาวางแผนอย่างมีลำดับขั้นตอนในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ผู้รับคำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามแผนหรือตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่กำหนด รวมทั้งให้บรรลุเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ๆ ตลอดทั้งสามารถนำวิธีการเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองในอนาคต

เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถจัดความวิตกกังวล ความกลัว ลดการตำหนิตนเอง ลดพฤติกรรมที่คิดทำลายตนเอง พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาที่แท้จริง หาทางแก้ปัญหานั้น ๆ ให้ตรงจุด ไม่คิดตอกย้ำซ้ำ ๆ ด้วยประโยคที่ไม่สมเหตุสมผล โดยผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้พฤติกรรมที่สมเหตุสมผล รู้จักใช้วิจารณ์ญาณและพิจารณาเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบคอบ สามารถหลุดพ้นจากบ่วงปัญหาโดยใช้สติปัญญาและกำลังใจของตนเอง

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้แนวคิดส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษาแต่ละทฤษฎีนั้น มีดังต่อไปนี้

จอร์จ และคริสเทียนี (George & Cristiani. 1995 : 6) กล่าวว่าเป้าหมายการให้คำปรึกษา 5 เป้าหมายใหญ่) คือ

1. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Facilitating Behavior Change)
2. ปรับปรุงความสามารถของผู้รับคำปรึกษาในการสร้างสัมพันธ์ภาพหลัก (Improving the Client's Ability to Establish and Maintain Relationships)
3. ประสิทธิภาพของผู้รับคำปรึกษาในการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการเผชิญปัญหา (Enhancing the Client's Effectiveness and Ability to Cope)
4. มีการปรับปรุงกระบวนการตัดสินใจ (Promoting the Decision-Making process)
5. ส่งเสริมศักยภาพและการพัฒนาผู้รับคำปรึกษา (Facilitating Client potential and Development)

สรุปแล้ว เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาคือ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นของตัวเอง รู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพความจริง มีความรับผิดชอบตัวเอง มีความคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงตนเอง แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองเต็มความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). "การเปรียบเทียบทฤษฎีการให้คำปรึกษาและพัฒนาแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา". *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา*. นนทบุรี. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สวัสดิ์ บรรเทิงสุข. (2542). "การศึกษารูปแบบและปัญหาการดำเนินงานแนะแนว และการให้คำปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ". เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- George, Rokeby L. Therese S. Cristiani. (1995). *Counseling : Theory and Practice*. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon.

ใบความรู้ที่ 4

กระบวนการในการให้คำปรึกษา

กระบวนการในการให้คำปรึกษา

กระบวนการในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ต้นจนถึงยุติการให้คำปรึกษา มีผู้กล่าวถึงมากมาย อาทิเช่น

ปีเตอร์สัน และไนเซนโฮลซ์ (Peterson & Nisenholz. 1991 : 95 – 102) ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของคาร์คัลฟ (Carkhulff. 1983) อีแกน (Egan. 1982) ไอวี (Ivey. 1983) แอนเซน สเตวิก และวอนเนอร์ (Hansen, Stevic & Warner. 1986) และเบรมเมอร์ (Brammer. 1979) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

- ขั้น 1 เริ่มต้นการให้คำปรึกษา (Attending)
- ขั้น 2 การสำรวจปัญหา (Exploration)
- ขั้น 3 ทำความเข้าใจปัญหา (Understanding)
- ขั้น 4 ตั้งเป้าหมายและดำเนินการแก้ปัญหา (Action)
- ขั้น 5 ยุติการให้คำปรึกษา (Termination)

มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา การสร้างความสัมพันธ์ในขั้นเริ่มต้นจะมีผลต่อขั้นต่อ ๆ ไป ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจ อันจะนำมาซึ่งการยอมรับและความไว้วางใจ

2. ขั้นสำรวจปัญหา เป็นขั้นต่อเนื่องจากการที่ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกอบอุ่นไว้วางใจ และพร้อมที่จะเปิดเผยตัวเองเพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาได้เรียนรู้โลกส่วนตัว ความคับข้องใจ ความคาดหวัง ความต้องการ และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษา และได้สำรวจว่าอะไรคือปัญหาที่สำคัญที่ผู้รับคำปรึกษากำลังเผชิญอยู่ในระดับที่ลึกซึ้ง

3. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้ทักษะหลายด้านหลายแบบ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและตระหนักว่าตนเองมีส่วนอย่างไรในการทำให้เกิดปัญหา มีอะไรที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ และพร้อมที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

4. ขั้นตั้งเป้าหมายและดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาดังเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา และร่วมกันพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม และวางแผนการปฏิบัติตนเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่ส่งเสริม และให้กำลังใจเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแก้ไขปัญหามาได้และสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

5. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่มีความสำคัญมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าขั้น เริ่มต้นการให้คำปรึกษา เพราะเป็นขั้นยุติความสัมพันธ์ ผู้ให้คำปรึกษาจึงควรมีบทบาทที่จะช่วยให้ผู้รับ

คำปรึกษา เข้าใจกระบวนการและสามารถทำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการให้คำปรึกษาไปพัฒนาตนเองได้ตามลำพัง

เอกสารอ้างอิง

- Brammer, Lawrence M. (1993). *The Helping Relationship Process and Skill*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Carkhul, Robert. (1969). *Helping and Human Relations, Volume I*. New York : Holt, pinehart and winston Inc.
- Egan, Gerard. (1994). *The Skilled Helper*. Fifth edition, Brooks / Cole Publishing Company.
- Ivey, AE. (1987). *Counseling and Psychotherapy. Integrating skills, Theory and Practice*. 2nd ed. New Jersey : Prentice. Hall Inc.

ครั้งที่ 5

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ทักษะการให้คำปรึกษาแบบ
จุลภาค : พฤติกรรมการใส่ใจ การฟังและการสังเกต การใช้คำถาม
และการสะท้อนความรู้สึก

เวลา 3 คาบ (แยกเป็นการฝึกได้ 5 ช่วง ช่วงละ 30 นาที) ดังนี้

ช่วงที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายหลักการในการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 5 เรื่องความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค
2. เครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นใส

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ทบทวน ความรู้และข้อคิดที่ได้จากการฝึกครั้งที่ 4 โยงสู่เรื่องทักษะการให้คำปรึกษา
ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 5 เรื่องความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค พร้อมอธิบายจุดเน้นที่สำคัญ

2. เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยถามประเด็นคำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจความรู้เรื่องการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ช่วงที่ 2 พฤติกรรมการใส่ใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางการใช้ทักษะพฤติกรรมการใส่ใจได้

2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสามารถใช้ทักษะพฤติกรรมการใส่ใจได้อย่างเหมาะสม

3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะพฤติกรรมการใส่ใจได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 6 เรื่อง ทักษะพฤติกรรมใส่ใจ
2. แบบบันทึกการสังเกต และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ทบทวนความรู้ความเข้าใจและข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 5 ช่วงที่ 1 เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคโยงเข้าสู่พฤติกรรมการใส่ใจ

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 2 คน ทดลองแสดงพฤติกรรม 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมการใส่ใจกับพฤติกรรมการไม่ใส่ใจขณะสนทนาตามหัวข้อที่สนใจโดยกำหนดให้สมาชิกคนหนึ่งพูดเรื่องราวตามความสนใจและอีกคนหนึ่งแสดงพฤติกรรมฟังการสนทนา 5 นาทีแรกให้ใส่ใจ ตั้งใจฟังอย่างถี่ถ้วนมากกว่าปกติ มีการประสานสายตา แสดงกิริยาเอาใจใส่ การพยักหน้า การยิ้มและพูดคุยในประเด็นที่เพื่อนนำเสนอ ใน 5 นาที ต่อมา ให้ใช้วิธีตรงกันข้ามกับลักษณะแรก เช่น ใช้สายตามองไปที่อื่น ทำทางฝืนใจทำ และมักเปลี่ยนประเด็นสนทนา แล้วให้สมาชิกทั้ง 2 คน พูดถึงการสังเกตปฏิกริยาของแต่ละฝ่าย ให้กลุ่มใหญ่รับฟังโดยสุ่มมาซักประมาณ 4 - 5 คู่ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) ช่วยกันเปรียบเทียบกิจกรรมทั้ง 2 ครั้ง และสรุป

2. ฉายวิดีโอเกี่ยวกับพฤติกรรมการใส่ใจ และแจกเอกสารใบความรู้ที่ 6

3. ให้ศึกษาทำความเข้าใจและซักถาม ให้ฝึกทักษะนี้ทุกคนอีกครั้งจนชำนาญและเข้าใจ

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาร่วมกันสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการใช้พฤติกรรมการใส่ใจ บอกข้อดีและประโยชน์ของพฤติกรรมการใส่ใจในการให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นในการนำไปใช้ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ช่วงที่ 3 การฟังและการสังเกต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางการใช้ทักษะการฟังและการสังเกตได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถใช้ทักษะการฟังและการสังเกตได้
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการฟังและการสังเกตได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 7 เรื่อง ทักษะการฟังและการสังเกต
2. แบบบันทึกการสังเกต และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 7 เกี่ยวกับการฟังและการสังเกตให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาทำความเข้าใจ และผู้วิจัยสาธิตทักษะการฟังและการสังเกต (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมบทบาทสมมติแบ่งครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ

4 คน

คนที่ 1 เป็นผู้รับคำปรึกษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้งของตนเองกับบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ

คนที่ 2 เป็นผู้ให้คำปรึกษา

คนที่ 3, 4 เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมภาษากายและให้ข้อมูลย้อนกลับ

1.1 ให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้คำถามกับผู้รับคำปรึกษาเพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้งภายในครอบครัว เพื่อน อาจารย์ผู้สอน เป็นต้น ให้ใช้เวลาประมาณ 10 นาที คำถามที่ใช้เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง ความรู้สึกและค้นหาความหมาย

1.2 ผู้สังเกตพฤติกรรมภาษากาย ให้สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ให้คำปรึกษา ดังนี้ การประสานสายตา การแสดงออกทางใบหน้า ริมฝีปาก การสั่นศีรษะ การขมวดคิ้ว อากัปกิริยาท่าทางทั่ว ๆ ไป เช่น การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของมือ แขน ขา เท้า ลำตัว การหายใจ การผ่อนคลาย การเกร็งกล้ามเนื้อ เป็นต้น

1.3 ผู้สังเกตพฤติกรรมภาษาพูด ให้ฟังและสังเกตแล้วให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ให้คำปรึกษา ดังนี้ คุณภาพของเสียง เช่น น้ำเสียง ระดับเสียง คำพูดที่มักเน้นบ่อย ๆ ความขัดแย้งที่แสดงออกทางพฤติกรรมภาษากาย มีอะไรบ้าง ในประเด็นใดที่เกิดลักษณะนี้ขึ้น ประเด็นที่ผู้รับคำปรึกษาให้ความสนใจและตกลงใจจะพูดคำหรือวลีที่ผู้รับคำปรึกษาใช้ วิธีการรับรู้ข้อมูลของผู้รับคำปรึกษา เช่น การเห็น การได้ยิน การกระทำหรือรวม ๆ กัน ความขัดแย้งที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงออก เช่น ระหว่างคำพูด 2 ประโยค ระหว่างคำพูดกับการกระทำระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้อื่น เป็นต้น

2. ให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาลัดกันแสดงบทบาท เพื่อให้ทุกคนได้มีประสบการณ์ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) และนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเสนอความคิดเห็นบทบาททุกบทบาท

3. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสรุปลความคิด ความรู้สึก ที่ได้ปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ขึ้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการฟังและการสังเกต และสรุปแนวทางการนำทักษะการฟังและการสังเกตไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ช่วงที่ 4 การใช้คำถาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางการใช้ทักษะการถามได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถใช้ทักษะการถามได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการถามได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 8 เรื่องการใช้คำถาม
2. แบบบันทึกการสังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับ
3. วีดิทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 8 เกี่ยวกับทักษะการใช้คำถามให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ ผู้วิจัยเปิดวีดิทัศน์เกี่ยวกับทักษะการใช้คำถามแล้วผู้วิจัยสาธิตทักษะการใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นตอนการ

1. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเขียนคำถามปลายเปิดมา 5 ข้อ และปลายปิดมา 3 ข้อ จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ดังนี้

ผู้รับคำปรึกษาพูดกับท่านว่า "ดูซิ ผมต้องมานั่งคุยกับคุณที่นี่ เพราะอาจารย์สันติแท้ ๆ เขียวส่งตัวผมมา ผมยังไม่ทราบเลยว่าจะพูดอะไรกับคุณ"

2. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาจับคู่ผลัดกันอ่านคำถามให้ฟัง แล้วช่วยกันสรุปว่าคำถามทั้ง 2 ประเภทยี่ห้อดี และข้อบกพร่องอย่างไร

3. แบ่งครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน เป็นผู้ถาม ผู้ตอบและผู้สังเกต

ผู้ถาม : ทำหน้าที่ตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา เพื่อน ครอบครัว การใช้เวลาว่าง

ผู้ตอบ : ทำหน้าที่ตอบคำถามที่ผู้ถามได้ถาม

ผู้สังเกต : ทำหน้าที่สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ถาม ตามหัวข้อดังนี้
คำถามที่ใช้ ชนิดของคำถาม คำถามใดที่ช่วยให้ผู้ตอบให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุด ข้อเสนอแนะต่อผู้ถาม

4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาผลัดกันทำหน้าที่ เพื่อให้ทุกคนได้มีประสบการณ์ทุกบทบาท (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

5. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้สึกและข้อคิดเห็นที่ได้จากการสวมบทบาททุกบทบาท

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันบอกผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการถามได้ และสรุปแนวทางการนำทักษะการใช้คำถามปลายเปิดและปิดไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ช่วงที่ 5 การสะท้อนความรู้สึก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกได้
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 9 เรื่องทักษะการสะท้อนความรู้สึก
2. แบบบันทึกการสังเกต และการให้ข้อมูลย้อนกลับ
3. วีดีทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 9 ให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาศาสนาศึกษาและทำความเข้าใจแล้วฉายวีดีทัศน์ และผู้วิจัยสาธิตทักษะการสะท้อนความรู้สึก โดยใช้บทบาทสมมติ (สถานการณ์จำลอง) (วัตถุประสงค์ที่ 1)

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแบ่งครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาศาสนาออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา ผู้สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับ
2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาฝึกปฏิบัติการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึกโดยใช้เวลาคู่ละประมาณ 10 นาที ผู้สังเกตให้ข้อมูลย้อนกลับและประเมินการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึก
3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาผลัดกันแสดงบทบาทจนครบทุกคน ทุกบทบาท (วัตถุประสงค์ที่ 2)

4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนา บอกข้อมูล ข้อคิดและความรู้สึกที่ได้สวมบทบาท

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาร่วมกันบอกผลการใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึก ทั้งข้อดีและข้อควรปรับปรุง และอภิปรายสรุปแนวทางการนำทักษะการสะท้อนความรู้สึกไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ที่ 3)

ขั้นสรุปรวม

1. ผู้วิจัยฉายวีดีโอที่ถ่ายแต่ละคนไว้ ขณะแสดงบทบาทแต่ละเทคนิคให้ดูเพื่อการนิเทศการให้คำปรึกษาหาสิ่งดี สิ่งที่ต้องแก้ไข

2. ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดังข้อคิด ความรู้สึก และประโยชน์ของการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค เทคนิคพฤติกรรมการใส่ใจ การฟังแล้วการสังเกต การใช้คำถาม การสะท้อนความรู้สึกแล้วเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงบทบาทสมมติ
2. สังเกตการให้ข้อมูลย้อนกลับและการอภิปรายของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา
3. ประเมินจากภาษาท่าทาง และภาษาพูด ขณะปฏิบัติตามทักษะพฤติกรรมการใส่ใจ การฟังและการสังเกต การใช้คำถาม และการสะท้อนความรู้สึก
4. สังเกตจากความร่วมมือทำกิจกรรม

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการได้ตามทักษะพฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถาม การฟัง และการสังเกต และการสะท้อนความรู้สึกอย่างถูกต้องเหมาะสม

ใบความรู้ที่ 5

การปรึกษาแบบจุลภาค

ในการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นจะต้องมีความสามารถใช้ทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม ซึ่งทักษะที่จะเอื้ออำนวยในการให้คำปรึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายนั้นมีมากมาย เช่น การฟัง การใช้กำลังใจ การตีความ และการสรุป เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยนำเข้าสู่ปัญหา ช่วยให้การให้คำปรึกษาบรรลุเป้าหมาย นอกจากนั้นยังจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งมีผลสะท้อนในกระบวนการให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการฝึกทักษะในการให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญ และสมควรที่จะสนับสนุนให้ผู้ที่จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาได้มีการฝึกเป็นอย่างยิ่ง และในการฝึกทักษะต่าง ๆ นี้ ไอริย์ และออเทอร์ (Ivey and Authier 1978 : 20) เสนอว่าควรใช้การฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (Microcounseling) เพราะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นการให้คำปรึกษาที่มีการฝึกทักษะย่อย ๆ แต่ละทักษะ ซึ่งองค์ประกอบในการฝึกจะมีหลายวิธี เช่น การนิเทศ การอภิปราย การให้ข้อมูลย้อนกลับ การสังเกตตัวเอง การให้ตัวแบบการสอน (Ivey and Authier. 1978 : 350) และการแสดงบทบาทสมมติ (Brammer. 1988 : 158) สอดคล้องกับวัชร ฐวรธรรม (2533 : 18) ซึ่งกล่าวว่าการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคนั้น เน้นกระบวนการฟัง การพูด และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในเชิงช่วยเหลือ จึงเป็นที่นิยมในการฝึกอบรมกันมาก และการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นการฝึกเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์หรือพัฒนาทักษะในการเตรียมเป็นผู้ให้คำปรึกษา และการนำทักษะไปผสมผสานกันในสภาพการให้คำปรึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (Microcounseling) เป็นการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาโดยเน้นฝึกทีละทักษะ เช่น ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสะท้อนความรู้สึก โดยมีวิธีอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน ซึ่งได้เตรียมการอย่างดี ในกระบวนการฝึกจะมีวิธีการช่วยให้ผู้รับการฝึกได้ทราบผลการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาของตนเองทันที โดยมีการวิเคราะห์และประเมินผลด้วยการสังเกต การใช้แบบประเมิน การใช้เครื่องบันทึกเสียง หรือใช้วีดิทัศน์ และการวิจารณ์ให้ข้อคิดเห็นจากอาจารย์นิเทศก์ และเพื่อนที่ฝึกด้วยกัน หลังจากนั้นจะมีการเปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกได้แก้ไขข้อบกพร่องโดยมีการฝึกทักษะนั้นซ้ำอีก

ความสำคัญของการฝึกทักษะการปรึกษาแบบจุลภาค

ช่วยทำให้เกิดความชำนาญ มีทักษะในการนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับกระบวนการให้คำปรึกษา

ประโยชน์ของการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค เป็นดังนี้

1. ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติได้ชัดเจน และเป็นที่เข้าใจได้โดยง่าย โดยได้เห็นตัวอย่างจากวีดิทัศน์หรืออาจารย์นิเทศก์แสดงให้ดู
2. ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค จะช่วยให้ผู้รับการฝึกเกิดความมั่นใจในตนเองไม่กังวลว่าจะต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ให้สมบูรณ์แบบตั้งแต่แรก แต่เป็นการฝึกอย่างค่อยเป็นค่อยไป
3. ก่อให้เกิดบรรยากาศของการทำงานร่วมกัน มีความใจกว้าง รับฟังคำวิจารณ์ และเกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างอาจารย์นิเทศก์และผู้เข้ารับการฝึก

อ้างอิง

- Brammer, Lawrenec M. (1993). *The Helping Relationship Process and Skill*. 5th ed.
 Boston : Allyn and Bacon.
- Ivey, AE. (1971). *Microcounseling Innovations In Interviewing counseling, Psychotherapy and Psychoeducation*. Springfield IL : Chaveles C. Thomas.

ใบความรู้ที่ 6

ทักษะพฤติกรรมการใส่ใจ (Attending Behavior)

เป็นพฤติกรรมการใส่ใจในพฤติกรรมของผู้ให้คำปรึกษาที่แสดงออกด้วยภาษาพูดหรือภาษาท่าทางที่บอกความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาโดยแสดงความสนใจ เห็นความสำคัญ และให้เกียรติเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่นใจและไม่รู้สึกท่างเหงา (จิน แบรี. 2540 : 8-9)

การใส่ใจ แบ่งออกเป็นดังนี้

(1) การใส่ใจโดยการแสดงออกด้วยภาษาพูด เป็นการพูดอย่างต่อเนื่องในเรื่องเดียวกันกับผู้รับคำปรึกษาได้พูดให้ฟังในขณะนั้น แสดงการรับรู้ และเข้าใจในทักนะ ตลอดจนแนวคิดและผู้รับคำปรึกษาพร้อมทั้งมีการใช้ภาษาในลักษณะเดียวกัน

(2)การใส่ใจ โดยการแสดงออกด้วยภาษาท่าทาง เป็นการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คำพูดแต่ตีความหมาย ซึ่งสื่อความคิดและความรู้สึกบางประการของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อผู้รับคำปรึกษา ความหมายของภาษาท่าทางนี้มีน้ำหนักมากกว่าภาษาพูด ซึ่งประกอบด้วยสถานที่และสิ่งแวดล้อมในการให้คำปรึกษา ระยะห่างระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา การวางตัวกิริยา การเคลื่อนไหว การแสดงสีหน้า การประสานสายตา น้ำเสียง การแต่งกาย

วิธีปฏิบัติ เป็นดังนี้

ขณะที่ผู้รับคำปรึกษามาขอรับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาต้องแสดงความสนใจ ผู้รับคำปรึกษา ด้วยการใส่ใจในการรับฟังด้วยคำพูด เช่น ค่ะ ครับ และการแสดงกิริยาท่าทาง สีหน้าที่มีความรู้สึกอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เกร็งหรือตึงเครียด อาจจะโน้มตัวไปข้างหน้าในระยะพอควร และมีการพยักหน้าบ้างตามความเหมาะสม

ประโยชน์ที่ได้รับ ทำให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่น ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่าผู้ให้คำปรึกษา ยอมรับ และเข้าใจตนเอง เป็นการช่วยให้การสนทนาในการให้คำปรึกษานี้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสะดวกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จิน แบรี. (2537). *คู่มือการฝึกทักษะให้การปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ใบความรู้ที่ 7

ทักษะการฟัง (Listening Skill)

ทักษะการฟัง เป็นความพร้อมของผู้ให้คำปรึกษาที่จะรับเนื้อหาที่ผู้ขอคำปรึกษาสื่อความหมายและสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เขาสื่อความหมายนั้นได้ด้วย โดยผู้ให้คำปรึกษาต้องฟังและจับใจความ ประเด็นสำคัญที่ผู้รับคำปรึกษาพูด หรือแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ออกมาให้เห็น เพื่อช่วยให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ อันจะได้นำมาวางแนวทางพิจารณาช่วยเหลือต่อไป (ศุภวดี บุญญวงค์. 2542 : 114) นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาอีกด้วย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 150)

การฟังผู้รับคำปรึกษาพูด ต้องแสดงความสนใจอย่างจริงจัง โดยจะต้องขจัดความคิด และปัญหาทั้งหมดของตนให้พ้นออกไปชั่วคราวขณะที่ทำงานอยู่ อย่าให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาสร้างความกังวลใจต้องฟังเรื่องราวตั้งแต่ต้นโดยตลอดจนจบ ขณะที่ฟัง ผู้ให้คำปรึกษาพึงหลีกเลี่ยงการตัดสินพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา วิพากษ์วิจารณ์ โต้แย้ง พูดมากเกินไป ขัดจังหวะไม่เห็นด้วย คือเอาปัญหาของผู้รับคำปรึกษาเป็นเรื่องราวสาระ ไม่จริงจัง ไม่สนใจ หรือปล่อยให้จิตใจหมกมุ่นกับเรื่องราวของตนเอง

ประโยชน์ที่จะได้รับ เมื่อผู้ให้คำปรึกษาใช้ทักษะการฟังอย่างตั้งใจ ก็จะช่วยให้อ่านใจบุคลิกลักษณะ ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของผู้ขอคำปรึกษาที่ซ่อนอยู่ภายใน และยังช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจความเป็นจริงของตนเอง และในที่สุดสามารถเลือกขั้นตอนของการให้คำปรึกษาว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). *การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา*.

กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.

ศุภวดี บุญญวงค์. (2542). *เทคนิคเบื้องต้นในการให้คำปรึกษา*. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ใบความรู้ที่ 8

ทักษะการใช้คำถาม (Question Skill)

ทักษะการใช้คำถามเป็นทักษะสำคัญในการให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาบอกความรู้สึก และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการขอคำปรึกษา เป็นการช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจปัญหาของผู้รับคำปรึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้รับคำปรึกษาได้ใช้เวลาคิดและทำความเข้าใจเรื่องราวของตนเอง

คำถาม แบ่งออกเป็นดังนี้ (จิน แบรี. 2537 : 11 – 12)

(1) คำถามปิด เป็นการถามเพื่อทราบข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งมีลักษณะคล้ายการสอบสวน และการซักถาม การถามลักษณะนี้จะทำให้ได้คำตอบเพียงสั้น ๆ เช่น ต้องทราบว่าผู้ขอรับคำปรึกษามีเพื่อนสนิทหรือไม่ คำถามแบบปิดจะใช้มากในช่วงต้น ๆ ของการให้คำปรึกษา หรือใช้ซักถามเพื่อผู้รับคำปรึกษาไม่ค่อยพูด

(2) คำถามเปิด เป็นการถามที่ไม่ได้กำหนดขอบเขตของการตอบ ทำให้ผู้รับคำปรึกษามีโอกาสพูดเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และสิ่งที่เป็นความต้องการของตน โดยจะทำให้ผู้ตอบได้พูดอย่างเต็มที่และสะดวกใจ ทำให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย คำถามปลายเปิดมักจะเป็นประโยคคำถามที่เริ่มต้นด้วยคำว่า “อะไร” “อย่างไร” “ทำไม” (Ivey and Authier. 1973 : 75)

วิธีปฏิบัติ ดังนี้

ควรใช้คำถามเปิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างกว้างขวาง และผู้รับคำปรึกษาจะไม่รู้สึกรำคาญจากการถามคำถามปิด ควรใช้ตามความจำเป็น เมื่อต้องการทราบคำตอบเฉพาะ เพราะคำถามปิดไม่ค่อยเอื้อให้เกิดการเปิดเผยตนเอง ได้ข้อมูลน้อย และมักจะได้คำตอบเพียง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”

การใช้คำถามที่ขึ้นต้นด้วย “ทำไม” หรือ “มีปัญหาอะไร” มักทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกผิด อาจจะทำให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้ขอคำปรึกษาได้เพราะการใช้คำถามลักษณะนี้มักจะนำไปสู่การหาเหตุผลต่าง ๆ เหตุผลนั้นอาจมีบางส่วนที่ไม่เป็นจริงได้ ดังนั้น คำถามว่า “ทำไม” หรือ “มีปัญหาอะไร” จึงไม่ค่อยเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในระหว่างการปรึกษา (พรรณราย ทรัพย์ประภา. 2527 : 238)

เอกสารอ้างอิง

จิน แบรี. (2537). *คู่มือการฝึกทักษะการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2537). *เทคนิคการสัมภาษณ์. (เพื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยา)*
กรุงเทพฯ : หจก. การพิมพ์พระนคร.

- Ivey, A.B. (1971). ***Microcounseling : Innovations in Interviewing Training***. Springfield IL : Charles C Thomas.
- Ivey, & Authier, F. (1978). ***Microcounseling Innovations In Interviewing, Counseling, Psychotherapy and Psychoeducation***. Springfield IL : Charles C. Thomas.

ใบความรู้ที่ 9

ทักษะการสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)

การสะท้อนความรู้สึก เป็นการรับรู้ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ขอคำปรึกษาได้แสดงออกมา ไม่ว่าจะเป็นด้วยวาจา หรือกิริยาท่าทาง และเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างชัดเจนด้วยภาษาพูดให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับฟัง เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ปัญหาที่แท้จริงเนื่องจากว่าปัญหาของผู้รับคำปรึกษานั้นมักเกิดจากความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่การสะท้อนความรู้สึกจะช่วยขยายขอบเขตในการมองตนเองได้ชัดเจนและเป็นจริงมากขึ้น (จิน แบร์รี. 2537 : 20) และเป็นการเน้นความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรืออารมณ์ในขณะนั้น (Ivey and Authier. 1978 : 82)

วิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกมา ลักษณะคำพูด น้ำเสียง และหาจังหวะที่จะสะท้อนความรู้สึก
2. หาคำศัพท์เกี่ยวกับความรู้สึกที่ตรงกับความรู้สึกของเขามากที่สุด เพื่อสามารถสื่อความรู้สึกได้อย่างชัดเจน โดยการใช้ภาษาง่าย ๆ
3. ไม่ควรใช้คำว่า “รู้สึก” บ่อยครั้งและไม่ใช้คำศัพท์เกี่ยวกับความรู้สึกซ้ำ ๆ ควรหาวิธีเปลี่ยนลักษณะคำพูด
4. การใช้ทักษะนี้ต้องทำทันทีที่ผู้ขอคำปรึกษาแสดงความรู้สึกของเขาออกมาเพื่อให้เขาได้รับรู้อย่างชัดเจนและเป็นจริง และต้องการให้ผู้รับคำปรึกษามีสติในเรื่องนั้น ๆ ได้สัมผัสความรู้สึกของตนเอง ได้ตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 154)

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. ช่วยลดความรู้สึกต่อปัญหา ซึ่งมีผลทำให้ผู้ขอคำปรึกษามองสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นจริงมากขึ้น
2. ผู้ขอคำปรึกษาจะเกิดความไว้วางใจผู้ให้คำปรึกษา เนื่องจากรู้สึกว่าคุณให้คำปรึกษาเข้าใจในปัญหาของตนเอง
3. ผู้ขอคำปรึกษากล้าเปิดเผยตนเอง ระบายความรู้สึกที่ฝังใจกับปัญหาออกมา สามารถรับผิดชอบตนเอง มีอิสระในการเลือกสิ่งที่พึงพอใจ ทำให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (คมเพชร จัตรศุภกุล. 2529 : 103)

เอกสารอ้างอิง

- คมเพชร จัตรศุกกุล. (2530). *ทฤษฎีการให้คำปรึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- จีน แบรี่. (2537). *คู่มือการฝึกทักษะการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). *การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.
- Ivey, AE. and Authier, F. (1978). *Microcounseling Innovations In Interviewing,
Counseling Psychotherapy and Psychoeducation*. Springfield IL :
Chaveles C. Thomos.

ครั้งที่ 6

เรื่อง ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (ต่อ) : การเผชิญหน้า การนำ
การให้ข้อมูลย้อนกลับ

เวลา 3 คาบ (แยกเป็น 3 ช่วง ๆ ละ 1 ชั่วโมง)

ช่วงที่ 1 การเผชิญหน้า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางของการใช้ทักษะการเผชิญหน้าได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสามารถใช้ทักษะการเผชิญหน้าได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการเผชิญหน้าได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 10 เรื่อง ทักษะการเผชิญหน้า
2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมภาษากายและภาษาพูด
3. วีดิทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 10 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจแล้ว
ผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์ และสาธิตทักษะการเผชิญหน้าตามประเด็น (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

1. ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องระหว่างคำพูด
2. ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดหรือพฤติกรรม
3. ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องระหว่างพฤติกรรม
4. ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดกับสถานการณ์
5. ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดและเจตนา
6. ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องระหว่างบทบาทต่าง ๆ ของตนเองหรือระหว่าง

ความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น

ขั้นตอนการ

1. แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน
คนที่ 1 เป็นผู้ให้คำปรึกษา

คนที่ 2 เป็นผู้รับคำปรึกษา

คนที่ 3 เป็นผู้สังเกตภาษาพูดและภาษากายของผู้รับคำปรึกษา

คนที่ 4 เป็นผู้สังเกตการใช้ทักษะการเผชิญหน้าของผู้ให้คำปรึกษา

2. ให้ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาดกลงกันก่อน ว่าจะความขัดแย้งแบบใด ให้เวลาประมาณ 10 นาที และลงมือฝึกทักษะการเผชิญหน้า

3. ให้ผู้สังเกตเสนอข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตแก่ผู้ให้คำปรึกษาแล้วให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามอบข้อมูล ความรู้สึกและข้อคิดเห็นที่ได้จากการสวมบทบาทหน้าที่ทุกบทบาท

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามการใช้ทักษะการเผชิญหน้าข้อดี ข้อควรปรับปรุงแก้ไข และแนวทางการแก้ไข แล้วสรุปแนวทางการนำทักษะการเผชิญหน้าไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ช่วงที่ 2 การนำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางของการใช้ทักษะการนำได้

2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถใช้ทักษะการนำได้อย่างเหมาะสม

3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการนำได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 11 เรื่อง ทักษะการนำ

2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมภาษากายและภาษาพูด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

3. วีดิทัศน์

การดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 11 เกี่ยวกับทักษะการนำให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ แล้วผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์สาริตทักษะการนำ โดยใช้บทบาทสมมติ (สถานการณ์จำลอง) (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นตอนดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารู้จักกันแล้วขออาสาสมัคร 3 คู่ ผลัดเปลี่ยนกันทีละคู่ ให้เป็นผู้ให้คำปรึกษา 1 คน ผู้รับคำปรึกษา 1 คน
2. ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามสถานการณ์ที่ตกลงกันเองของแต่ละคู่ แล้วลองปฏิบัติทักษะการนำ ให้เวลาคู่ละ 10 - 15 นาที
3. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาคณอื่น ๆ ทำหน้าที่สังเกตการใช้ทักษะการนำ ของผู้ให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)
4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ให้ข้อมูลความรู้สึกที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ แก่กันในกลุ่ม
5. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาคณอื่น ๆ แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต ปฏิบัติทักษะการใช้การนำและสลับบทบาทหน้าที่กันจนครบแล้วให้ข้อมูลข้อคิดความรู้สึกที่ได้สวมบทบาททุกบทบาท

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็น การทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามการใช้ทักษะการนำถึงข้อดีและข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข และบอกแนวทางการนำไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ช่วงที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารู้จักอธิบายความหมาย และแนวทางของการใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารู้จักใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารู้จักอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 12 เรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับ
2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมภาษากายและภาษาพูด
3. วีดิทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 12 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ แล้วผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์และสาธิตทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนাজับคู่กันและ ขออาสาสมัคร 3 คู่ โดยผลัดเปลี่ยนกันทีละคู่ ให้เป็นผู้ให้คำปรึกษา 1 คน ผู้รับคำปรึกษา 1 คน
2. ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามสถานการณ์ที่ตกลงกันเองของแต่ละคู่ แล้วลองปฏิบัติทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับให้เวลาคู่ละ 10 - 15 นาที
3. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นคนอื่น ๆ ทำหน้าที่สังเกตสถานการณ์การใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ให้คำปรึกษา และให้ข้อมูลจากการสังเกต แล้วผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันพิจารณา ข้อดีและข้อควรแก้ไข (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)
4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นคนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ฝึกการใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ฝึกปฏิบัติโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 3 คน สวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกต และสลับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่กันจนครบและให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตในกลุ่มเพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันอภิปราย สรุปผลการใช้ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับและการนำทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ใบความรู้ที่ 10

ทักษะการเผชิญหน้า (Confrontation)

การเผชิญหน้าเป็นการแสดงออกด้วยวาจาให้ผู้ขอคำปรึกษาได้เห็นความขัดแย้ง ความไม่สอดคล้อง ความสับสนระหว่างพฤติกรรมความคิด ความรู้สึก และความหมายของการกระทำของตนเอง จุดมุ่งหมายของการเผชิญหน้านี้เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจ สามารถจัดการให้เกิดความสอดคล้องในตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่มีศักยภาพมากขึ้น ความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องมีประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (จิน แบรี. 2537 : 27-29)

1. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูด
2. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูด หรือพฤติกรรม
3. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างพฤติกรรม
4. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดกับสถานการณ์
5. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดและเจตนา
6. ความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องระหว่างบทบาทต่าง ๆ ของตนเอง หรือ

ความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. จับประเด็นต่าง ๆ ที่มีความขัดแย้งกันให้ชัดเจน โดยการสังเกต การสะท้อน

ความรู้สึก การถาม

2. เสนอให้ผู้ขอคำปรึกษาเข้าใจ โดยชี้เฉพาะสิ่งที่เป็นข้อมูลโดยไม่มีการตัดสิน

หรือประเมิน

3. สังเกตปฏิกิริยาของผู้ขอคำปรึกษา และช่วยเขาให้พิจารณาความขัดแย้งนั้นเพื่อให้เห็นประเด็นที่เป็นปัญหา

4. สรุปทั้งการขัดแย้งและประเด็นสำคัญ ๆ ที่เป็นปัญหา

การใช้การเผชิญหน้าจะส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบในทางป้องกันตนเองได้ ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้วิธีบรรยายแทนการตัดสินใจหรือประเมินข้อมูล และการจะใช้การเผชิญหน้านี้จะต้องเลือกใช้ในจังหวะที่เหมาะสม โดยพิจารณาระดับความเอาใจใส่ ระดับความกลัว และแรงปรารถนาที่จะเปลี่ยนตนเองของผู้รับคำปรึกษา นอกจากนั้นการใช้การเผชิญหน้านั้นผู้ให้คำปรึกษาจะไม่บอกผู้รับคำปรึกษาว่าเขาผิดพลาดหรือเป็นคนไม่ดี (Ivey and Authier. 1978 : 84) และจะไม่มีการตำหนิหรือทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกผิด (Christansen and Kockrow. 1991 : 42)

เอกสารอ้างอิง

จีน แบรี่. (2537). *คู่มือการฝึกทักษะให้การปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Christensen, B. Lauriteen and Elaine O.K. (1991). *Fundamentals of Nursing*. St. Louis : Mosby Year Book Inc.

Ivey, AE. and Authier, F. (1978). *Microcounseling Innovations In Interviewing, Counseling Psychotherapy and Psychoeducation*. Springfield IL : Chaveles C. Thomos.

ใบความรู้ที่ 11

ทักษะการนำ (Direction – giving Skill)

ทักษะการนำเป็นทักษะที่ใช้เมื่อผู้ให้คำปรึกษาต้องการบอกให้ผู้ขอรับคำปรึกษาทำในสิ่งที่ตนต้องการ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ การใช้พฤติกรรมที่เป็นภาษาพูด และไม่ใช้ภาษาพูดอย่างเหมาะสม การใช้ภาษาพูดที่มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง การตรวจสอบเพื่อตรวจสอบกลุ่ม หรือบุคคลว่าการนำของผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจหรือไม่

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. การใช้พฤติกรรมแสดงออกที่เป็นภาษาพูดและไม่ใช้ภาษาพูดอย่างเหมาะสม โดยผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงออกทั้งภาษาพูด และภาษาท่าทางที่มีความเชื่อมั่น น่าเชื่อถือ มีการประสานสายตา ใช้ระดับเสียง และภาษาท่าทางที่เหมาะสมในขณะที่ใช้ทักษะการนำ เช่น

“นั่งเอาหลังพิงไปที่เก้าอี้ หลับตา แล้วผ่อนคลาย”

“พูดซ้ำในสิ่งที่คุณพูดแล้วซ้ำอีกครั้งหนึ่ง” เป็นต้น

2. การใช้ภาษาพูดที่มีความชัดเจน และเฉพาะเจาะจง ยิ่งคำพูดที่ใช้มีความชัดเจนตรงไปตรงมามากเท่าไร การนำยิ่งได้รับการตอบสนองมากเท่านั้น เช่น

“คุณลองทำอย่างนั้นอีกครั้งหนึ่งนะ” กับเมื่อเทียบ “ตอนพูดครั้งแรก คุณมองที่มือของคุณ พูดอีกครั้งหนึ่ง และคราวนี้มองมาที่ฉันนะ”

3. ตรวจสอบกับกลุ่มหรือบุคคลว่า การนำเป็นที่เข้าใจหรือไม่ โดยขอให้ผู้รับคำปรึกษากล่าวถึงการนำที่ผู้ให้คำปรึกษาเพิ่งกล่าวไป หรือถามว่า การนำนั้นเข้าใจหรือไม่ ให้เวลาอย่างเพียงพอที่ผู้รับคำปรึกษาจะตามความคิดของผู้ให้คำปรึกษา เช่น

“ลองพูดซ้ำว่า ผมเพิ่งพูดอะไร”

“คำแนะนำชัดเจนไหม”

“คุณรู้สึก หรือคิดอย่างไรต่อคำแนะนำนั้น”

ทักษะการนำก่อให้เกิดประโยชน์คือ ผู้รับคำปรึกษาสามารถกระทำในสิ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและโน้มน้าวผู้ขอรับคำปรึกษาได้ดี

ใบความรู้ที่ 12

ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นทักษะที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้เพื่อสื่อสารหรือเปิดเผยความรู้สึก ความคิดเห็น และการรับรู้ของตน ที่มีต่อผู้รับคำปรึกษา และสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะนั้นไปยังผู้รับคำปรึกษา มุ่งที่จะให้ผู้รับคำปรึกษาได้ตระหนักถึงการรับรู้ของผู้อื่นที่มีต่อตน

วิธีปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นดังนี้
(เมธินันท์ ภิกขุโชติ, 2539 : 59 ; อ้างอิงจาก Ivey & Gluckstern, 1984)

1. มีความชัดเจนและเจาะจง เช่น

“คุณแสดงออกมาอย่างสามหาว” (คลุมเครือ & ทัวไป)

“คุณแสดงออกมาว่าโกรธ เพราะว่าคิ้วของคุณย่น ตัวแข็ง คำพูดของคุณออกมาอย่างเร็วมาก บอกให้รู้สึกว่าคุณกำลังโกรธมาก” (ชัดเจน และเจาะจง)

2. ไม่ตัดสินผู้ขอคำปรึกษา

“การมองด้วยหางตาเป็นสิ่งที่ไม่ดี” (เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีการตัดสิน เพราะว่ามีคำว่าดี/ไม่ดี ตัดสินอยู่ด้วย)

“ใบหน้าเครียดของคุณบอกให้ฉันทราบถึงความโกรธ คุณกำลังโกรธ อยู่ใช่ไหม” (ไม่ตัดสิน โปรดระลึกว่าการสะท้อนกลับจะต้องให้ผู้ขอคำปรึกษาได้มีโอกาสสำรวจตัวเอง)

3. เจาะจงที่จุดแข็ง เช่น

“ดูเหมือนว่า คุณต้องรู้สึกทุกข์ทรมานมาก”

“ความเครียดและความโกรธที่คุณแสดงออกมา ดูเหมือนชี้ให้เห็นว่าคุณกำลังพยายามอย่างมาก ๆ เลย” (การหาลักษณะที่เป็นบวกมีความสำคัญ เพราะการให้ข้อมูลย้อนกลับมักจะเจาะจงทางลบมากเกินไป)

4. กล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงแทนที่ความรู้สึก หลีกเลี่ยงการตั้งฉา (Avoid labels) ความรู้สึกอาจจะใช้ได้แต่ต้องเปิดให้ผู้รับคำปรึกษาได้ตอบสนอง เช่น

“รายงานของคุณห่วยมาก” (ความรู้สึก)

เอกสารอ้างอิง

เมธินันท์ ภิกขุโชติ. (2539). เอกสารคำสอนวิชาแนะแนว 622 : การฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ครั้งที่ 7

เรื่อง การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (ต่อ) : การเปิดเผยตนเอง การสรุปความ และการตีความ

เวลา 3 คาบ (แยกเป็น 3 ช่วง ๆ ละ 60 นาที)

ช่วงที่ 1 การเปิดเผยตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายความหมายและแนวทางของการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 13 เรื่อง ทักษะการเปิดเผยตนเอง
2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมภาษากายและภาษาพูด
3. วีดิทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 13 เรื่อง ทักษะการเปิดเผยตนเองให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาพร้อมซักถามทำความเข้าใจ แล้วผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์และสาธิตทักษะการเปิดเผยตนเอง (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 3 คู่ โดยผลัดเปลี่ยนกันที่ละคู่ให้เป็นผู้ให้คำปรึกษา 1 คน ผู้รับคำปรึกษา 1 คน
2. ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามสถานการณ์ที่ตกลงกันเองของแต่ละคู่ แล้วลองปฏิบัติทักษะการเปิดเผยตนเองให้เวลาคู่ละ 10 - 15 นาที (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)
3. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาคนอื่น ๆ ทำหน้าที่สังเกตการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองของผู้ให้คำปรึกษา แล้วให้ข้อมูลที่สังเกตได้

4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาทุกคนช่วยกันสรุปข้อดีและข้อควรแก้ไขจากที่ศึกษาผู้อาสาสมัครทั้ง 3 คู่

5. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกต ปฏิบัติการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเอง สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบแล้วให้ข้อมูล ข้อคิดและความรู้สึกที่ได้จากการสวมบทบาทและสรุปข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขแล้วการหาแนวทางแก้ไข

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันบอกผลที่ได้จากการใช้ทักษะการเปิดเผยตนเองอภิปราย พร้อมสรุปการเปิดเผยตนเองไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ช่วงที่ 2 การสรุปความ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายความหมายและแนวทางการใช้ทักษะการสรุปความได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถใช้ทักษะการสรุปความได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการสรุปความได้

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 14 เรื่อง ทักษะการสรุปความ
2. แบบบันทึกการสังเกต และการให้ข้อมูลย้อนกลับ
3. วีดีทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาเขียนเป็นคำพูดที่แสดงว่าเป็นการสรุปความตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ดังนี้

กรณีที่ 1 ผู้รับคำปรึกษาพูดว่า "ฉันคงแตกหักกันเสียทีครั้งนี้ ฉันทนไม่ได้ เขาเอาแต่ดื่มแล้วก็เมาไม่ได้สติ ทั้งให้ฉันต้องรับผิดชอบเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ในบ้าน ไหนจะลูกอีก 3 คน ถ้าเขาไม่เมาเสียอย่าง เขาก็เป็นคนดีคนหนึ่งทีเดียว แต่เขาก็เป็นเช่นนี้ได้มายน้อย"

กรณีที่ 2 ผู้รับคำปรึกษาพูดว่า "และทุกสิ่งทุกอย่างตอนนี้ก็คือ ฉันและเขากลุ่มใจมาก ที่ฉันเกิดตั้งครรภ์ขึ้นมา เราพยายามป้องกันอย่างดีที่สุดและปลอดภัยมาได้หลายเดือนแล้ว แต่ก็โชคร้ายที่สุด เขากำลังคิดว่าจะไปหาหมอ แต่ก็สับสนมากทีเดียว ตัดสินใจไม่ได้เลย รวมไปถึงภาระค่าใช้จ่ายด้วย"

2. ผู้วิจัยนำสิ่งที่ทุกคนเขียนมาร่วมอภิปรายว่าแต่ละข้อความที่เขียนมานั้นเป็นทักษะการสรุปความตามสถานการณ์ที่กำหนดให้หรือไม่ และถ้านำไปพูดกับผู้รับคำปรึกษาจะได้รับผลเช่นไรขึ้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 14 เรื่องทักษะการสรุปความให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจแล้ว ผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์และสาธิตทักษะการสรุปความ

2. ผู้วิจัยแบ่งครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน

คนที่ 1 เป็นผู้รับคำปรึกษา

คนที่ 2 เป็นผู้ให้คำปรึกษา

คนที่ 3 เป็นผู้สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับ

3. ผู้ให้คำปรึกษาทดลองใช้ทักษะต่าง ๆ ที่ฝึกมาแล้ว เช่น พฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถาม การฟัง และการสังเกต และใช้ทักษะการสรุปความโดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ผู้สังเกตให้ข้อมูลย้อนกลับและประเมินผลการใช้ทักษะแก่ผู้ให้คำปรึกษา

5. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาลัดกันแสดงบทบาทจนครบทุกคน (วัตถุประสงค์ข้อที่

2)

6. ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาให้ข้อมูลและความรู้สึที่ได้จากการแสดงบทบาททุกบทบาท ช่วยกันบอกผลที่เกิดขึ้นทั้งข้อดี ข้อที่ควรแก้ไข

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาร่วมกันสรุปแนวทางการนำทักษะการสรุปความไปใช้ในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

ช่วงที่ 3 การตีความ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายความหมาย และแนวทางของการใช้ทักษะการตีความได้

2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถใช้ทักษะการตีความที่ตามมาได้อย่างเหมาะสม

3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการตีความ

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 15 เรื่องทักษะการตีความ
2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมภาษากายและภาษาพูด
3. วีดีทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 15 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจ แล้วผู้วิจัยฉายวีดีทัศน์สาธิตทักษะการตีความ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นดำเนินการ

1. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3 คน ให้แต่ละคนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกต
2. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพปฏิบัติการใช้ทักษะการตีความตามสถานการณ์สมมติที่ตกลงกันเอง ให้เวลา 15 นาที
3. ผู้สังเกตให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการใช้ทักษะการตีความที่สังเกตได้ และร่วมกันหาข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขและหาแนวทางการแก้ไข
4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพแลกเปลี่ยนกันแสดงบทบาทจนครบทุกคน (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงการทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ตามการใช้ทักษะการตีความ และแนวทางการนำทักษะการตีความไปใช้ในการในการให้คำปรึกษา (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ
2. สังเกตจากการให้ข้อมูลย้อนกลับ และการอภิปรายของครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพ
3. ประเมินจากภาษาท่าทาง และภาษาพูด ขณะปฏิบัติตามทักษะการเผชิญหน้า การนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การเปิดเผยตนเอง การสรุปความ และการตีความ
4. สังเกตจากความร่วมมือทำกิจกรรม

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพได้ปฏิบัติตามทักษะการเผชิญหน้า การนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การเปิดเผยตนเอง การสรุปความ และการตีความได้ถูกต้องเหมาะสม

ใบความรู้ที่ 13

ทักษะการเปิดเผยตนเอง (Self – Disclosure Skill)

การเปิดเผยตนเอง เป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาเล่าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตนเองให้ผู้รับคำปรึกษา อาจเป็นข้อมูลที่เป็นข้อสังเกต ความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์การเปิดเผย ตนเอง อาจเป็นไปในทางลบหรือทางบวก และผู้ให้คำปรึกษาจะต้องนึกอยู่เสมอว่า นอกจากการเปิดเผยตนเองด้วยคำพูดแล้ว ท่าทางกิริยาและวิธีการต่างๆ ที่ไม่ใช่การพูดนั้นก็เป็นการเปิดเผยตนเองด้วย เช่นกัน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ตั้งใจที่จะเปิดเผย และผู้รับคำปรึกษาจะรับรู้สิ่งเหล่านี้ได้มากกว่าคำพูด (จิน แบร์. 2537 : 28 – 29)

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวเอง เช่น ฉัน ผม
2. พูดตามความจริงที่ตนเองคิดหรือรู้สึก
3. จังหวะในการเปิดเผยตนเองควรจะสอดคล้องกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น
4. ควรเปิดเผยตนเองเฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็นและเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับการปรึกษา
5. ควรพูดถึงความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งจะมีผลมากกว่าการพูดถึงความรู้สึกในอดีตหรือความคาดหวังในอนาคต
6. ในการเปิดเผยตัวเองให้พูดระบุเรื่องที่ก่อให้เกิดความคิดหรือความรู้สึกนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา

การเปิดเผยตัวเองในการให้คำปรึกษานี้ มีนักจิตวิทยาได้แสดงทักษะต่าง ๆ กันตามความคิดและหลักทฤษฎีของแต่ละคน บางคนเห็นว่าผู้ให้คำปรึกษาไม่ควรเล่าเรื่องของตนเองควรอยู่ในบทบาทของนักวิชาชีพโดยไม่นำเรื่องของตนเองมาเกี่ยวข้องจึงจะทำให้คำปรึกษาบังเกิดผล แต่อีกทัศนะหนึ่งเห็นว่า การเปิดเผยตัวเองของผู้ให้คำปรึกษาจะทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกอบอุ่นมีความใกล้ชิดมากขึ้น และเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้รับการปรึกษาแก้ไขปัญหของตนเอง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้รับคำปรึกษาให้ได้พูดต่อไป และเปิดเผยตนเองมากขึ้น
2. สร้างความไว้วางใจระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา
3. สร้างความเสมอภาคระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา

ข้อควรระวังในการใช้ คือ

1. ถ้าผู้ให้คำปรึกษาเปิดเผยตัวเองมากเกินไป จะทำให้จุดสนใจในกระบวนการให้การปรึกษานั้นไปที่ผู้ให้คำปรึกษาแทนที่จะเจาะจง ถึงปัญหาของผู้รับคำปรึกษา

2. การเปิดเผยตัวเองถึงความรู้สึกที่ลึกเกินไป อาจทำให้ผู้รับคำปรึกษาดกใจกลัว และเป็นอุปสรรคในการดำเนินการต่อไป

3. ผู้ให้คำปรึกษาควรนึกว่าประสบการณ์ของตนเองอาจจะมีส่วนเหมือนกับประสบการณ์ของผู้รับคำปรึกษา แต่ก็มีหลาย ๆ สิ่งที่แตกต่างกันในบริบท ความหมายและสิ่งแวดล้อม ซึ่งบ่อยครั้งที่ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกัน

เอกสารอ้างอิง

จิน แบรี่. (2537). *คู่มือการฝึกทักษะให้การศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ใบความรู้ที่ 14

ทักษะการสรุปความ (Summarization)

การสรุปความเป็นการรวบรวมสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการให้คำปรึกษา หรือเมื่อยุติการให้คำปรึกษาโดยใช้คำพูดสั้น ๆ ให้ได้ใจความสำคัญทั้งหมด ซึ่งจะมีทั้งการสรุปเนื้อหาความรู้สึกและกระบวนการให้คำปรึกษา (จิน แบร์. 2537 : 21) การสรุปความจะไม่นำความคิดของผู้ให้คำปรึกษาเพิ่มเติมเข้าไปด้วย

การปฏิบัติ ดังนี้

1. ในกรณีที่ผู้ขอรับคำปรึกษาพูดยาว ผู้ให้คำปรึกษาควรสรุปเนื้อหา และความรู้สึกสำคัญที่ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงออกมา เพื่อให้การปรึกษาไปในทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้นสามารถจับประเด็นสำคัญได้

2. ทุกครั้งที่มีการปรึกษาเกิดขึ้น ก่อนจบการให้คำปรึกษาต้องมีการสรุปประเด็นต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา

3. เมื่อมีการให้คำปรึกษาหลายครั้ง ก่อนเริ่มกระบวนการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป ผู้ให้คำปรึกษาอาจจะสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครั้งก่อน

4. ในกรณีที่การให้คำปรึกษาใช้เวลามากกว่าหนึ่งครั้ง ในครั้งสุดท้ายควรจะสรุปสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดของการให้คำปรึกษาที่ผ่านมาตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้าย

ประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. ทำให้ผู้รับคำปรึกษาชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ ที่พูดออกมา

2. ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าการให้คำปรึกษานี้ได้ผล และมีประโยชน์เนื่องจากการสรุปจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นภาพทั้งหมด

3. การสรุปครั้งสุดท้ายเป็นการย้ำประเด็นสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อกระบวนการคิดของผู้ขอรับคำปรึกษาหลังจากเสร็จสิ้นการให้คำปรึกษา

4. การสรุปความช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา เกิดความมั่นใจว่าผู้ให้คำปรึกษาสามารถติดตามเพราะเข้าใจเรื่องราวที่เล่ามาทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

จิน แบร์. (2537). คู่มือการฝึกทักษะให้การปรึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ใบความรู้ที่ 15

ทักษะการตีความ (Interpretation)

การตีความเป็นการมอง และเข้าใจเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้ให้คำปรึกษาอธิบายพฤติกรรม ความรู้สึก และสภาพอารมณ์ของผู้รับคำปรึกษาพร้อมทั้งแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นถึงสิ่งที่เป็นสาเหตุของปัญหาเพื่อขยายความเข้าใจและผู้รับคำปรึกษามองปัญหาในแง่ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้มองโลกกว้างขึ้น เข้าใจตนเองและเปิดเผยมากขึ้น (จีน แบร์. 2537 : 24)

มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. การตีความเป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์และความสามารถในการมองพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน จึงสามารถตีความได้
2. การตีความไม่ควรใช้ในเวลาแรกของการให้คำปรึกษา แต่ควรจะใช้เมื่อผู้รับคำปรึกษาได้เล่าถึงปัญหาสักระยะหนึ่งแล้ว
3. หลังจากตีความควรจะให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาเล่าถึงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการตีความนั้น ๆ
4. การตีความนี้ไม่ควรใช้ระยะสุดท้ายของชั่วโมงการให้คำปรึกษา ควรจะมีเวลาพอที่จะได้สนทนากันหลังจากตีความแล้ว
5. การตีความนั้นอาจจะใช้หลักสามัญสำนึกของการใช้เหตุผลหรืออาจจะนำทฤษฎีบุคลิกภาพต่าง ๆ มาใช้ บางครั้งควรจะให้โอกาสผู้รับคำปรึกษาตีความด้วยตนเอง
6. การตีความนั้น ผู้ให้คำปรึกษาต้องแน่ใจว่าการตีความหมายของตนมีพื้นฐานอยู่ที่เนื้อหาสาระที่ปรากฏจริงของผู้รับคำปรึกษา ไม่ใช่ตีความจากความคิดและค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษาประโยชน์ที่ได้รับ
 1. ผู้รับคำปรึกษาสามารถเข้าใจตนเองได้ระดับที่ลึกหรือถูกต้องมากขึ้น
 2. ในการยอมรับความหมายใหม่ที่ผู้ให้คำปรึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างความเห็นของผู้ให้คำปรึกษาและความรู้สึกนึกคิดของผู้รับคำปรึกษา หากมีความแตกต่างมากโอกาสในการยอมรับจะน้อย แต่ถ้าการตีความนั้นใกล้เคียงกับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา การยอมรับก็จะง่ายขึ้น
 3. ในแง่ของการเน้นประเด็นที่สำคัญ ถ้าเป็นประเด็นที่ผู้รับคำปรึกษาสามารถรับได้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หากเน้นประเด็นของปัญหาที่รับไม่ได้ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และที่จะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมในทางลบ ดังนั้นแทนที่จะช่วยผู้รับคำปรึกษากับทำให้อยู่ในสภาพที่แย่ลงกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

จีน แบรี่. (2537). *คู่มือการฝึกทักษะให้การศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครั้งที่ 8 - 9

เรื่อง การให้คำปรึกษาแบบจุลภาค (ต่อ) : การนำไปใช้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสามารถอธิบายขั้นตอนการนำไปใช้ของทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพใช้ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม

เวลา 6 คาบ

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกวีดิทัศน์
2. ม้วนบันทึกวีดิทัศน์
3. ใบความรู้ที่ 16 เรื่องการนำการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคไปใช้
4. แบบบันทึกผลการสังเกตภาษาท่าทางและภาษาพูด

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยทบทวนทักษะต่าง ๆ ที่ได้ฝึกไปแล้ว มีการซักถามเพิ่มเติมเพื่อเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขั้นดำเนินการวิจัย

1. แจกใบความรู้ที่ 16 เกี่ยวกับขั้นตอนการนำทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคไปให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจ แล้วฉายวีดิทัศน์การให้คำปรึกษาที่มีการใช้เทคนิคทุกเทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค และสาธิตเป็นตัวอย่างให้ดู(วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)
2. ขออาสาสมัครเป็นผู้ให้คำปรึกษา 1 คน และผู้รับคำปรึกษา 1 คน ที่มีปัญหาบางประการมาขอคำปรึกษาและสามารถเปิดเผยต่อกลุ่มได้
3. ให้ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคพฤติกรรมการณ์ใส่ใจ การใช้คำถาม และการฟังและการสังเกต โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)
4. ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาคณะอื่น ๆ ทำหน้าที่สังเกต บันทึกผลการสังเกตการใช้ทักษะต่าง ๆ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ให้คำปรึกษา
5. ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันวิเคราะห์พิจารณาวิจารณ์ การให้คำปรึกษาโดยเปิดวีดิทัศน์ดู

6. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา 1 คน ผู้รับคำปรึกษา 1 คน และผู้สังเกต 1 คน โดยให้ปฏิบัติการให้คำปรึกษา ใช้เทคนิค พฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถามและการฟังการสังเกต

7. ผู้วิจัยและผู้สังเกตบอกผลจากการสังเกตภาษาท่าทางและภาษาพูด ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาบอกความรู้สึกขณะให้คำปรึกษาหาข้อดีและข้อบกพร่องร่วมกัน เพื่อปรับปรุงแก้ไข

8. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาลับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่กันจนครบเพื่อฝึกเทคนิค พฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถามและการฟังการสังเกตให้คล่อง

9. ใช้กลุ่มเดิม ฝึกเทคนิคเพิ่มเป็นเทคนิคพฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถาม การฟังและการสังเกต การสรุป และการสะท้อนความรู้สึก

10. ผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต บอกความรู้สึกถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา

11. ผู้วิจัยให้ทุกคนในกลุ่มสลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

12. ใช้กลุ่มเดิมฝึกเทคนิคเพิ่มเป็น เทคนิคพฤติกรรมการใส่ใจ การใช้คำถาม การฟังและสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การเผชิญหน้าและการนำ

13. ผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกตบอกความรู้สึกถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา

14. ผู้วิจัยให้ทุกคนในกลุ่มสลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

15. ใช้กลุ่มเดิมฝึกเทคนิคเพิ่มเป็นเทคนิคพฤติกรรมการใส่ใจ การฟังและการสังเกต การใช้คำถาม การสรุป การสะท้อนความรู้สึก การเผชิญหน้า การนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเปิดเผยตนเอง

16. ผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตบอกความรู้สึกถึงสิ่งที่สังเกตที่ได้จากการทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา

17. ผู้วิจัยให้ทุกคนในกลุ่มสลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

18. ใช้กลุ่มเดิมฝึกเทคนิคเพิ่มเป็น เทคนิคพฤติกรรมใส่ใจการฟังและการสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การเผชิญหน้า การนำ การสะท้อนกลับ การเปิดเผยตนเอง การชี้ผลที่ตามมาและการตีความ

19. ผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกตบอกความรู้สึกถึงสิ่งที่สังเกตที่ได้จากการทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา

20. ผู้วิจัยให้ทุกคนในกลุ่มสลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

21. ผู้วิจัยขออาสาสมัครเป็นผู้ให้คำปรึกษา 1 คน ผู้รับคำปรึกษา 1 คน ที่มีปัญหาบางประการมาขอคำปรึกษาและสามารถเปิดเผยต่อกลุ่มได้ ให้ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคทุกเทคนิคของการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค พร้อมฉายวีดิทัศน์โดยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสังเกต และบันทึกผลการสังเกตการใช้ทักษะต่าง ๆ

22. ผู้วิจัยและครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันวิเคราะห์ห้วงการให้คำปรึกษาโดยเปิดวิธีทัศน์

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสรุปการใช้ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 17 เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพและใบความรู้ที่ 18 เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการพฤติกรรมของวัยรุ่น สุขภาพจิตและความรู้ความเข้าใจสังคม

การประเมินผล

1. สังเกตการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมครั้งนี้ของผู้เข้ารับการพัฒนา
2. สังเกตความสามารถในการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารู้จักการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ใบความรู้ที่ 16

การนำการให้คำปรึกษาไปใช้ในการให้คำปรึกษา : ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

ลำดับขั้นตอนในการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ไอวีย์ และอธเธอร์ (Ivey and Authier, 1978 : 11) ได้เสนอลำดับขั้นตอนในการฝึกการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค ดังนี้

1. ให้ผู้รับการฝึกสัมภาษณ์เพื่อนสมาชิกในกลุ่มซึ่งแสดงเป็นผู้รับคำปรึกษาโดยใช้เวลา 5 นาที พร้อมทั้งมีการบันทึกวิธีทัศน์ไว้ เพื่อบันทึกลักษณะธรรมชาติของผู้รับการฝึก

2. ให้ผู้รับการฝึก อ่านรายละเอียดทักษะที่จะใช้ในการฝึก

3. ให้ผู้รับการฝึก ศึกษารูปแบบทักษะที่ฝึกจากวิธีทัศน์ทั้งในด้านดีและไม่ดี

4. ให้ผู้รับการฝึกและผู้ฝึก อภิปรายร่วมกันจนเกิดความเข้าใจ

5. ให้ผู้รับการฝึกได้มีโอกาสแสดงทักษะต่าง ๆ แล้วบันทึกภาพไว้

6. ถ้าผู้รับการฝึกยังไม่สามารถแสดงทักษะได้ตามที่ต้องการ กระบวนการฝึกก็อาจย้อนกลับไปเริ่มต้นในขั้นที่ 1 ใหม่อีก เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมของผู้รับการฝึกเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้ขึ้นไปสู่ระดับที่ต้องการ ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกแต่ละทักษะจะใช้ประมาณ 1 ชั่วโมง

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 84) ได้แบ่งขั้นตอนการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคเป็นดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคยและปฐมนิเทศการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค โดยมีอาจารย์นิเทศก์จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างอาจารย์และสมาชิกด้วยกันและมีกิจกรรมการปฐมนิเทศเพื่อการชี้แจงความหมาย จุดประสงค์ และวิธีการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค

ขั้นที่ 2 ทดลองให้คำปรึกษาก่อนฝึก ให้สมาชิกในกลุ่มทดลองให้คำปรึกษาก่อนสัก 5 – 10 นาที บันทึกเสียงหรือบันทึกวิธีทัศน์ไว้

ขั้นที่ 3 ศึกษาหลักเกณฑ์ทักษะการใส่ใจ โดยอาจารย์นิเทศก์จะบรรยายหลักเกณฑ์ของทักษะการใส่ใจ

ขั้นที่ 4 ดูตัวอย่างการใช้ทักษะการใส่ใจ โดยดูจากการบันทึกวิธีทัศน์

ขั้นที่ 5 ลงมือฝึกทักษะ ให้ผู้รับการฝึกแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 3 คน สลับทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และเป็นผู้สังเกตการณ์ คิดสถานการณ์เอง แล้วลงมือฝึกทักษะคนละ 5 นาที แล้ววิพากษ์วิจารณ์กันเองในกลุ่ม อาจใช้แบบประเมินพฤติกรรม แต่ละทักษะที่กำลังฝึกได้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจารณ์ อาจารย์นิเทศก์จะเวียนกันไปสังเกตการณ์และให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการฝึกทักษะการใส่ใจ หลังจากสิ้นสุดการฝึกทักษะในกลุ่มย่อยแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกมารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อประเมินผลการฝึกโดยอาศัยภาพ

เสียงและแบบประเมินเป็นแนวทางเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ทราบส่วนดี และส่วนบกพร่องที่ยังต้องปรับปรุง และให้ระบุว่าแต่ละคนได้เรียนรู้อะไรจากการฝึกทักษะการใส่ใจ

ขั้นที่ 7 ฝึกทักษะการใส่ใจซ้ำ

จากการอภิปรายและประเมินผล หากผู้รับการฝึกยังมีสิ่งที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขก็ย้อนกลับไปฝึกทักษะการใส่ใจซ้ำและมีการประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 8 และขั้นต่อไป เป็นการฝึกทักษะต่อ ๆ ไปจนครบ ซึ่งมีวิธีการเหมือนขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 7

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว สรุปขั้นตอนการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาคดังนี้
ไอวี และออเทอร์ (Ivey and Authier. 1978 : 8 – 9) กล่าวว่า ผู้ให้คำปรึกษาแบบจุลภาคมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ควรฝึกที่ละเทคนิค จนกว่าจะเกิดความชำนาญเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกได้เห็นพัฒนาการของตนเองทันทีทันใดในแต่ละเทคนิคที่ฝึก และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าในทางตรงข้าม ถ้าฝึกหลาย ๆ เทคนิคพร้อม ๆ กันจะไม่บังเกิดผลดีเท่าที่ควรและอาจเกิดความสับสน

2. เปิดโอกาสให้ผู้ฝึกได้สังเกตตัวเอง และพัฒนาข้อบกพร่อง กล่าวคือ หลังจากการให้คำปรึกษาผ่านไปแต่ละครั้ง ซึ่งผู้ฝึกที่เฝ้าสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้คำปรึกษา และปฏิกิริยาของผู้รับคำปรึกษา จะให้แนวคิดย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงตนเองของผู้ให้คำปรึกษา ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อ ๆ ไป

3. ผู้รับการฝึกสามารถเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ด้วยการสังเกตตัวแบบจากวิดีโอ ซึ่งมีผู้ให้คำปรึกษาที่มีความชำนาญเป็นผู้สาธิต มิใช่เรียนแต่ภาคทฤษฎีเท่านั้น จำเป็นต้องได้เห็นการปฏิบัติงานควบคู่ไปด้วย

4. เป็นวิธีการสอนเทคนิคการให้คำปรึกษาแก่ผู้ให้คำปรึกษา และยังเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ให้คำปรึกษาที่รับการฝึกที่จะได้เรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ จากตัวแบบ คือผู้ให้คำปรึกษาในขณะที่ให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง

5. เป็นการฝึกในสถานการณ์สมมติ ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกต้องแสดงบทบาทเป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกตการณ์ ซึ่งให้แนวคิดย้อนกลับแก่ผู้แสดงบทเป็นผู้ให้คำปรึกษาทันที หลังจากเสร็จการแสดงบทบาทนั้น ๆ แล้ว

6. บทบาทสมมตินี้ ผู้ฝึกจะเป็นผู้กำหนดให้หรือผู้รับการฝึกอาจเป็นผู้กำหนดเองก็ได้ แต่ควรเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ลักษณะงาน หรือความขัดแย้งในชีวิตจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับการฝึกสามารถเข้าถึงบทบาทของตน และผู้อาสาสมัครเป็นผู้รับคำปรึกษาก็ได้มีโอกาสพูดถึงปัญหาของตนทำให้เกิดความซาบซึ้งกับการที่มีผู้รับฟังเข้าใจในตัวเขาและยินดีที่จะให้ความร่วมมืออีกในโอกาสต่อ ๆ ไป

เอกสารอ้างอิง

- วัชร ทรัพย์มี. (2533). *ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา*. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ด
ยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- Ivey, AE and Authier, F. (1978). *Microcounseling Innovations in Interviewing.
Counseling, Psychotherapy and Psychoeducation*. Springfield IL : Chaeles
C. Thomas.

ครั้งที่ 10

เรื่อง 1. จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ พฤติกรรมของวัยรุ่นและ
สุขภาพจิต

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายถึงจรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษาได้

2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาในเรื่องต่อไปนี้ได้

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาโดยเฉพาะจิตวิทยาวัยรุ่น พัฒนาการและสุขภาพจิต

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 17 เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. ใบความรู้ที่ 18 เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ พฤติกรรมของวัยรุ่นสุขภาพจิตและความรู้ความเข้าใจสังคม

3. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัย และครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกัน ทบทวนความรู้และข้อคิดที่ได้จาก

ครั้งที่ 9

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยนำเสนอกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษามา

อภิปราย

2. ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คนระดมความคิดช่วยกันระบุพฤติกรรมที่ขัดต่อจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาที่ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาเคยทราบ หรือเคยได้ยินที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และหาวิธีการหาทางป้องกันและแก้ไข (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

3. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการระดมความคิดในกลุ่มต่อกลุ่มใหญ่
 4. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่มใหญ่อภิปรายร่วมกัน โดยเฉพาะเรื่องการหาแนวทางป้องกันและแก้ไข (ผลจากการระดมความคิดในขั้นที่ 3)
 5. ผู้วิจัย แจกใบความรู้เรื่องที่ 17 จรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษา พร้อมอธิบาย
 6. ผู้วิจัยนำเสนอข่าวหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่นแล้วให้ช่วยกันวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา
 7. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 18 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางจิตวิทยา ได้แก่ จิตวิทยา พัฒนาการ สุขภาพจิต ความรู้ความเข้าใจทางสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวทางการดำเนินชีวิตตามวิถีไทย ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ
 8. ผู้วิจัยสอบถามความเข้าใจและข้อคิดที่ได้จากการศึกษาในใบความรู้ที่ 18 แล้วสรุปใส่แผ่นใสฉายให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาคูอีกครั้ง (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)
 9. แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน ทำใบงานที่ 6 ระดมความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งแนวทางการดำเนินชีวิตตามวิถีไทย
 10. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการระดมความคิดในกลุ่มต่อกลุ่มใหญ่ และช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
- ขั้นสรุป**
- ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารวบรวมข้อคิด ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และเปิดโอกาสให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่มซักถามข้อสงสัย
- แจกใบความรู้ที่ 19 และ 20 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาล่วงหน้า

การประเมินผล

1. สังเกตจากการระดมความคิดเห็น
2. การตอบคำถาม
3. การสรุปข้อคิด ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา แสดงความคิดเห็น และยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นในกลุ่ม ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา และเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ สุขภาพจิต รวมทั้งพฤติกรรมของวัยรุ่นในสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง และแนวทางการดำเนินชีวิตตามวิถีไทย

ใบความรู้ที่ 17

จรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษา

วิชาชีพการให้คำปรึกษาเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาอย่างเต็มที่ การที่ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา จึงสมควรให้มีการกำหนดจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษา เพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

สมาคมแนะแนวแห่งสหรัฐอเมริกา (American Personal and Guidance Association Ethical Standards, 1974) ได้กำหนดจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาไว้ดังนี้ (วัชร ทรัพย์มี, 2525 : 20 - 22 อ้างอิงจาก ; Ivey, 1980

ส่วนที่หนึ่ง จรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา

1. หน้าที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษา คือให้เกียรติแก่ผู้รับคำปรึกษาและให้ความเมตตาช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาอย่างเต็มความสามารถไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มผู้ให้คำปรึกษาต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับความกระทบกระทั่งทางจิตใจจากสมาชิกในกลุ่ม

2. ข้อมูลที่ได้จากผู้รับคำปรึกษาจะต้องถือเป็นความลับ ในกรณีของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มควรขอให้สมาชิกรักษาความลับของข้อมูลซึ่งกันและกัน

3. ถ้าผู้ให้คำปรึกษาพบว่าในขณะที่ผู้รับคำปรึกษารับคำปรึกษานั้น ผู้รับคำปรึกษาได้รับการปรึกษาจากผู้ให้คำปรึกษาอีกคนหนึ่งด้วย จึงต้องขออนุญาตของผู้ให้คำปรึกษานั้นก่อน หรือให้ผู้รับคำปรึกษาเลือกที่จะยุติการรับบริการจากผู้อื่น คือจะไม่ให้คำปรึกษาซ้อนกับผู้อื่น

4. ถ้านำข้อมูลจากผู้รับคำปรึกษาไปใช้ประกอบการสอน การทำวิจัยหรือการเขียนบทความจะต้องตัดข้อมูลส่วนที่จะเป็นการระบุตัวผู้รับคำปรึกษาออก

5. ผู้ให้คำปรึกษาควรชี้แจงวัตถุประสงค์ กระบวนการ กลวิธีและข้อจำกัดของการให้คำปรึกษาแก่ผู้รับคำปรึกษา

6. ผู้ให้คำปรึกษาควรแนะนำ หรือส่งตัวผู้รับคำปรึกษาไปยังแหล่งอื่นที่เหมาะสม ถ้าความช่วยเหลือนั้นอยู่นอกเหนือขอบข่ายที่ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยผู้รับคำปรึกษาได้

7. ไม่ทำสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อผู้รับคำปรึกษา และต่อสังคม

ส่วนที่สอง จรรยาบรรณเกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา

1. สามารถเลือกใช้แบบทดสอบ (Test) ทางจิตวิทยา อาทิ แบบทดสอบความถนัด ความสนใจในอาชีพ แบบทดสอบบุคลิกภาพ ได้อย่างเหมาะสมโดยพิจารณาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบนั้น

2. ก่อนที่จะใช้แบบทดสอบใด ๆ แก่ผู้รับคำปรึกษา จะต้องอธิบายลักษณะของ แบบทดสอบนั้นให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจก่อน

3. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้แบบทดสอบนั้นเป็น และสามารถตีความหมายของการทดสอบได้

ส่วนที่สาม จรรยาบรรณและหน้าที่ทั่วไปของผู้ให้คำปรึกษา

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อผู้รับคำปรึกษาและต่อสถาบันที่ตนสังกัด คือในเวลาเดียวกันที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้รับคำปรึกษา จะต้องเคารพในระบบและนโยบายของสถาบันที่สังกัดด้วย

2. เมื่อจะมีการให้ข้อมูลแก่บุคคลอื่นที่ผู้ให้คำปรึกษาพิจารณาแล้วบุคคลเหล่านั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับคำปรึกษา ข้อมูลนั้นจะต้องเที่ยงตรงปราศจากอคติ และด้วยความยินยอมของผู้รับคำปรึกษาที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนนั้นของตนแก่บุคคลอื่น

3. รับผิดชอบที่จะเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เช่น เขียนบทความและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ซึ่งถ้าอ้างอิงจากผลงานของผู้ให้ จะต้องทำเชิงอรรถอ้างอิงไว้ด้วย

4. ผู้ให้คำปรึกษาควรสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพด้วยการเก็บข้อมูลปรับปรุงกระบวนการให้คำปรึกษา และทำวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

5. เป็นที่ปรึกษาด้านการทำความเข้าใจพฤติกรรม และวิธีให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ของผู้รับคำปรึกษา

6. ให้การฝึกอบรมแก่ผู้ที่จะนำความรู้และทักษะของการให้คำปรึกษามาคอลงของบริษัทร้านหรือหน่วยงานต่าง ๆ หรือแก่อาจารย์ที่ปรึกษาในมหาวิทยาลัย โดยอบรมให้รู้ถึงทฤษฎี ขั้นตอน และฝึกทักษะในการให้คำปรึกษา ตลอดจนชี้แจงแก่ผู้รับการอบรมถึงขอบเขตความสามารถในการให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา และเน้นถึงจรรยาบรรณของการให้คำปรึกษาว่าเป็นสิ่งที่พึงยึดเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินงาน

อาภา จันทรสกุล (2535 : 13 - 14) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาที่ใช้ในประเทศไทย พบว่า สมาคมแนะแนวของประเทศไทยได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาของสมาคมแนะแนวและบุคลากรอเมริกันมาใช้เป็นจรรยาบรรณทั่วไปของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะจรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานการศึกษาที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเท่านั้น ดังนี้

1. ต้องเคารพและรักษาสวัสดิภาพของผู้ขอรับคำปรึกษา ในทุกสถานการณ์ได้กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ขอรับคำปรึกษา

2. ต้องรักษาข้อมูลส่วนตัวหรือรายละเอียดทุกชนิดที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้คำปรึกษาไว้เป็นความลับ

3. การนำปัญหาของผู้รับคำปรึกษาไปปรึกษากับเพื่อนร่วมอาชีพที่มีประสบการณ์และความรู้สูง เพื่อหาทางช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษานั้น เป็นสิทธิโดยชอบของผู้ให้คำปรึกษา แต่ผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้วิจารณญาณเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเฉพาะตัวของผู้รับคำปรึกษา ข้อมูลที่ไม่จำเป็นจะต้องเปิดเผย เช่น ชื่อ – สกุล ที่แท้จริง ชื่อบิดา – มารดา และชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องปกปิดไว้เป็นความลับ

4. การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้คำปรึกษา เช่น ระเบียบบันทึกคำปรึกษาข้อมูลจากแบบทดสอบ เทปบันทึกเสียงการให้คำปรึกษา ไปใช้ทางด้านวิชาการ เช่น นำไปเขียนบทความ นำไปใช้ทางการศึกษาวิจัย หรือนำไปใช้ทางด้านการสอนนั้น จะต้องระวังไม่กล่าวถึง ชื่อ – สกุลของผู้รับคำปรึกษาเป็นอันขาด

5. การบันทึกเสียงการให้คำปรึกษา การให้ผู้อื่นร่วมสังเกตการให้คำปรึกษานั้นต้องขึ้นอยู่กับความนิยมและเต็มใจของผู้รับคำปรึกษา

6. ต้องเคารพในสิทธิและยอมรับในความสามารถของผู้รับคำปรึกษาการเลือกและตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาต้องไม่บังคับข่มขู่ให้ผู้รับคำปรึกษาปฏิบัติตาม

7. ต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพัฒนาไปได้เต็มศักยภาพ ไม่สร้างสัมพันธภาพที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าต้องพึ่งพิงผู้ให้คำปรึกษาอยู่ตลอดเวลาไม่สามารถรับผิดชอบตนเองได้

8. ชี้แจงให้ผู้รับคำปรึกษาทราบเพื่อพิจารณาเห็นว่าตนเองขาดความสามารถความชำนาญ หรือด้วยเหตุผลอื่นที่ไม่สามารถช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาได้ และติดต่อให้ความสะดวกในการส่งตัวผู้รับคำปรึกษาไปรับบริการจากผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะกรณีนั้น ๆ ซึ่งการส่งต่อนี้ควรอยู่ภายใต้การยินยอมของผู้รับคำปรึกษา และในกรณีที่เป็นเด็กนักเรียน ต้องอยู่ภายใต้ความยินยอมของผู้ปกครองด้วย

9. ในกรณีที่ปัญหาของผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดต่อกฎหมายหรืออาจก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นได้ ผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้วิจารณญาณที่เหมาะสม ในการแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมือง และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยให้ผลร้ายเกิดกับผู้รับคำปรึกษาน้อยที่สุด

10. ผู้ให้คำปรึกษาต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสม อยู่ในขอบข่ายของศีลธรรม จรรยาบรรณที่พึงงามเพื่อเป็นแบบอย่างและก่อให้เกิดความศรัทธาต่อผู้รับคำปรึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียนควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวแบบที่ดีสำหรับนักเรียน

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ได้มีการประชุมเพื่อจัดทำจรรยาบรรณของนักแนะแนวขึ้น ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้ (วัชร ทรัพย์มี. 2525 : 22)

1. ต้องรักษาความลับและรักษาประโยชน์ของผู้รับคำปรึกษา
2. ต้องศรัทธาต่องานช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัด และมีวิจารณญาณอันดี
3. ต้องให้บริการในขอบเขตความสามารถของตน ไม่หลอกลวงผู้มาขอรับคำปรึกษา เพื่อหาประโยชน์ส่วนตน

4. ต้องประพฤติตนอยู่ในขอบข่ายศีลธรรมจรรยาอันดีงาม เป็นผู้ทรงคุณธรรม มีความเมตตากรุณาแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา

5. ต้องยึดมั่นในหลักวิชาชีพ เคารพสิทธิของผู้มารับคำปรึกษา ไม่มีอคติในการให้คำปรึกษา สมาคมการให้คำปรึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Counseling Association) ได้กำหนดไว้ 8 หมวดใหญ่ ๆ ด้วยกัน ดังนี้

1. หมวดทั่วไป (General)
2. หมวดความสัมพันธ์ในการให้คำปรึกษา (Counseling Relationship)
3. หมวดการวัดผลและประเมินผล (Measurement and Evaluation)
4. หมวดการวิจัยและการพิมพ์เผยแพร่ (Research and Publication)
5. หมวดการปรึกษา (Consultation)
6. หมวดการตั้งสำนักงานการให้คำปรึกษา (Private Practice)
7. หมวดการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration)
8. หมวดมาตรฐานการเตรียมผู้ให้คำปรึกษา (Preparation Standard)

การทำงานด้านการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษามักจะเผชิญกับการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณอยู่บ่อย ๆ คือ ตัดเลอ และบราวน์ (เมธินันท์ ภิญญชน. 2539 : 10 – 11 อ้างอิงจาก Kottler & Brown. 1992) ได้สรุปแนวปฏิบัติที่องค์กรวิชาชีพและกฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาต้องไม่พยายามที่จะให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา โดยที่ไม่มีความรู้ทักษะ การฝึกฝน และการนิเทศที่เพียงพอ กล่าวคือ ต้องไม่ให้คำปรึกษาในด้านที่นอกเหนือจากความสามารถและคุณสมบัติที่ตนเองมีอยู่ในกรณีที่พบกับปัญหานี้ให้ส่งต่อให้กับผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม

2. ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นอิสระจากอคติ และความลำเอียงทั้งมวลที่อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นกลางและสัมพันธภาพทางบวก อคติและความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นได้แก่ อคติในเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ และกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษ

3. การมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้รับคำปรึกษาเป็นสิ่งต้องห้าม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องไม่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องทางเพศกับผู้รับคำปรึกษาโดยเด็ดขาด ไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น

4. ผู้ให้คำปรึกษาจะคุ้มครองสิทธิของผู้ร่วมเป็นตัวอย่าง (Subject) ของการวิจัยการทดลองใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างการวิจัย จะต้องอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และจะต้องได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างทุกคน

5. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องปกป้องความเป็นส่วนตัว และรักษาความลับของผู้รับคำปรึกษาโดยตลอด เว้นเสียแต่ว่าสถานการณ์ที่เปิดเผยในชั่วโมงการให้คำปรึกษาเป็นอันตรายต่อชีวิตและความผาสุก (Welfare) ของตนเองและผู้อื่น เรื่องนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแจ้งให้ผู้รับคำปรึกษาทราบตั้งแต่เริ่มต้นการสัมภาษณ์ครั้งแรก ส่วนข้อมูลอื่น ๆ จะต้องรักษาความลับจะเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อผู้รับคำปรึกษาอนุญาตหรือกฎหมายบังคับ

6. เป้าหมายในการให้คำปรึกษาก็คือการช่วยผู้รับคำปรึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ยกเว้นเป้าหมายนั้นเป็นเป้าหมายที่เป็นไปในทางทำลาย ทำร้ายตัวเอง หรือฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นและจะต้องระวังไม่ทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกพึงพา เพื่อสนองความต้องการของผู้ให้คำปรึกษา

7. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบที่จะรับการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายหลังจากจบการศึกษาแล้ว ทั้งนี้เพราะว่าความรู้และการวิจัยในวิชาชีพการให้คำปรึกษาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้ปฏิบัติในด้านนี้จำเป็นจะต้องพัฒนาความรู้และทักษะให้ทันสมัยอยู่เสมอ

8. ผู้ให้คำปรึกษามีความรับผิดชอบ และมีหน้าที่ที่จะดำเนินการต่อผู้ร่วมงานที่ผิดจรรยาบรรณ ผิดกฎหมาย และขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในฐานะนักวิชาชีพผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ที่จะพิทักษ์วิชาชีพ พึงพิทักษ์ชุมชน และพิทักษ์ความปลอดภัยของผู้ใช้บริการให้คำปรึกษา

9. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องคงไว้ซึ่งการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานของความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และคุณธรรมในระดับสูง

10. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อความผาสุก (Welfare) โดยทั่วไปของผู้รับคำปรึกษาและสังคม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามป้องกันการเลือกที่รักมักที่ชัง ช่วยบุคคลที่ด้อยโอกาส ช่วยส่งเสริมความยุติธรรมในสังคม เพื่อช่วยทุกคนให้สามารถใช้ศักยภาพของเขาได้อย่างเต็มที่ในการฝึกงานการให้คำปรึกษาในสหรัฐอเมริกา อาจารย์นิเทศกิจชี้แจงความสำคัญของการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนและขอให้นักศึกษาปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง

- เมธินันท์ วัฒนุชน. (2539). **เอกสารคำสอนวิชาแนะแนว 622 : การฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2525). **ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- อาภา จันทรสกุล. (2535). **ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ใบความรู้ที่ 18

เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยา

ความหมายของจิตวิทยา

นักจิตวิทยาให้ความหมายของจิตวิทยาไว้หลายท่าน เช่น คลิฟฟอร์ดและพิดชาร์ด (Clifford and Pichard. 1975 : 25) จิตวิทยา หมายถึง วิทยาศาสตร์ที่ว่าด้วย พฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์

สงวน สุทธิเสริมอรุณ (2531 : 1) ได้ให้ความหมายของจิตวิทยาว่าเป็นวิทยาศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาที่เน้นถึงพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อที่จะเข้าใจมนุษย์

สรุปแล้ว จิตวิทยาหมายถึง วิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ ให้สามารถเข้าใจถึงสาเหตุแห่งพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการทำนาย และควบคุมพฤติกรรม

ความสำคัญในการศึกษาจิตวิทยา

ในฐานะของคณาจารย์ทั่วไป และฐานะเป็นครูจิตวิทยาจะมีประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตดังนี้

1. ความรู้ทางจิตวิทยาช่วยให้เข้าใจลักษณะธรรมชาติของมนุษย์เข้าใจ สาเหตุของพฤติกรรมผู้อื่น ทำให้เข้าใจและมองผู้อื่นได้ถูกต้องและเที่ยงธรรมขึ้น
2. ความรู้ทางจิตวิทยาช่วยให้เข้าใจตนเอง และรู้จักตนเองทำให้วางแผนดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างฉลาด
3. ความรู้ทางจิตวิทยาช่วยให้สามารถสร้างความสัมพันธ์ และปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้ง่ายทั้งยังช่วยให้ตนเองปรับตัวได้ดี เมื่อมีปัญหาหรือพบอุปสรรค
4. ความรู้ทางจิตวิทยาช่วยให้รู้จักพัฒนาเด็ก อบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการทุกด้าน ด้วยดีและเหมาะสม
5. ความรู้ทางจิตวิทยาช่วยให้ครูสามารถช่วยเด็กให้เกิดการเรียนรู้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และยังช่วยป้องกันแก้ไขและส่งเสริมพัฒนาให้เด็กเติบโต รวมทั้งปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัยรุ่น

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักจิตวิทยา นักการศึกษาตลอดจนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นแล้วว่า “วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งชีวิต” ในสังคมปัจจุบันจะพบว่ามีวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในครอบครัว ในสถานศึกษา ในท้องถิ่นชุมชน และกลายเป็นปัญหาระดับชาติ นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางเพศ ปัญหาการติด

ยาเสพติด การรวมกลุ่มเล่นการพนัน การยกพวกตีกัน การเดินประท้วงการที่จะช่วยให้วัยรุ่นเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดี และเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศไทย

ความหมายของคำว่า “วัยรุ่น”

“วัยรุ่น” (Adolescence) มาจากรากศัพท์ภาษาละติน *Adolescere* ซึ่งแปลว่า *To grow to maturity* หมายความว่า การเจริญเติบโตไปสู่ภาวะ ส่วนภาษาไทยคำว่า วัยรุ่น แปลจาก พจนานุกรมบัณฑิตยสถาน ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 คือวัยย่างเข้าสู่หนุ่มสาว

นอกจากนี้ ยังมีนักจิตวิทยาหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรม และพัฒนาการของวัยรุ่น ได้ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

เอลิซาเบท เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1967 : 174) กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นลักษณะของเด็กที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เด็กจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ และทัศนคติไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และมักถือค่านิยมตามสิ่งแวดล้อมของตนมากขึ้นตามลำดับ

เดโซ สวานานท์ (2512 : 23) ก็ให้ความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่าวัยรุ่น หมายถึงระยะเวลาของชีวิตตั้งแต่เริ่มแตกเนื้อหนุ่มสาว (Puberty) จนกระทั่งถึงอายุบรรลุนิติภาวะ (Maturity) วุฒิภาวะหมายถึง ขีดความสามารถสูงสุดในการกระทำการใดสิ่งหนึ่ง ในวัยรุ่นวุฒิภาวะอย่างหนึ่งก็คือวุฒิภาวะทางเพศ คือ ความสามารถที่จะเป็นพ่อคนแม่คนได้ ดังเช่นที่ สุชา และสุรางค์ จันทรโสม เขียนไว้ในหนังสือจิตวิทยาวัยรุ่น (2515 : 46) ดังนี้

วัยรุ่นเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ สามารถจะเป็นพ่อคนแม่คนได้

นงเยาว์ กุลโฆษะ (2516 : 87) ก็ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า คือ ผู้ที่อยู่ในระหว่างเริ่มเป็นหนุ่มสาว (Puberty) และกำลังจะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ (Young Adulthood) มีอายุประมาณ 12 – 20 ปี วัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจของเขาเอง โดยทั่วไปเด็กผู้หญิงจะบรรลุนิติภาวะก่อนเด็กผู้ชายประมาณ 1 – 2 ปี ทั้งทางด้านร่างกายและอารมณ์

สรุปแล้ววัยรุ่น หมายถึง วัยที่พัฒนาการพ้นจากวัยเด็กสู่วัยหนุ่มสาว มีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและอารมณ์ เป็นวัยที่เริ่มมีวุฒิภาวะทางเพศ พร้อมทั้งจะเป็นพ่อคนแม่คนได้เป็นวัยเจริญพันธุ์

คนเราทุกวัยมีความต้องการตลอดเวลา วัยรุ่นก็เช่นเดียวกันมีความต้องการ ซึ่งลักษณะความต้องการของวัยรุ่น และวิธีการส่งเสริมความต้องการและพัฒนาการต่าง ๆ ของวัยรุ่นที่พ่อแม่ครูอาจารย์ ควรปฏิบัติเป็นดังนี้ (สุณีย์ ธีรดากร. 2523 : 222 – 223)

ลักษณะความต้องการของวัยรุ่น เป็นดังนี้

1. ต้องการอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย เพราะร่างกายกำลังเจริญเติบโตเต็มที่
2. ต้องการอยู่ในกลุ่มเพื่อน ต้องการเพื่อน เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก
3. ต้องการออกกำลังกาย เล่นกีฬา ทำกิจกรรม

4. ต้องการการพักผ่อนที่เพียงพอ วัยรุ่นชอบนอนมาก ส่วนมากจะนอนตื่นสาย นอนกลางวัน ชอบท่องเที่ยวสถานที่แปลก ๆ
 5. ต้องการเลียนแบบผู้ที่ตนชื่นชอบ อาทิเช่น เลียนแบบดารานักแสดง นักร้อง นักกีฬา นายแบบ นางแบบ บุคคลโด่งดังที่มีชื่อเสียง ครู อาจารย์
 6. ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ทางร่างกายอาจจะเจริญเติบโตเร็ว หรือช้ากว่าเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน
 7. ต้องการดำรงชีวิตอย่างอิสระ ไม่ชอบการเข้มงวดกวดขันควบคุมมาก ต้องทำอะไรด้วยตนเองเพราะเขารู้สึกว่าเขาเป็นผู้ใหญ่แล้ว
 8. ต้องการปรัชญาชีวิตของตนเอง มีความนึกคิด มีอุดมคติของตนเอง
 9. ต้องการมีชีวิตที่ก้าวหน้า มีชีวิตที่ดี มีความสุข มีเงินใช้
 10. ต้องการใช้เวลาอย่างมีประโยชน์ ต้องการทำตนให้เป็นประโยชน์ในสังคม สนใจเรื่องสังคม การเมืองการปกครอง
 11. ต้องการความสำเร็จในชีวิต ต้องการทำงานสำเร็จ เรียนสำเร็จเร็ว ๆ จะได้ประกอบอาชีพ มีเงินใช้เองไม่ต้องขอพ่อแม่
 12. ต้องการทางเพศ มีความรัก อยากมีชีวิตคู่ มีแฟน มีคนรัก และแสดงความรักกับคนที่ตนเองรัก พอใจ
- วิธีการส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ และพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่นในฐานะที่เป็นผู้ปกครอง พ่อแม่ ควรตอบสนอง ดังนี้
1. ให้เด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และมีคุณค่าเพียงพอต่อร่างกายและสมอง
 2. ให้โอกาสได้อยู่ในกลุ่มเพื่อน คบเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ ไม่ควรห้ามปรามเคร่งครัด แต่ควรหาโอกาสให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการคบเพื่อน การวางตัวที่เหมาะสมต่อเพื่อนต่างเพศ แต่อย่าสั่งสอนพร่ำบ่นมากเกินไป
 3. ส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นได้ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ หากกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างพ่อแม่ลูกเพื่อนสร้างสัมพันธภาพที่ดี อาทิเช่น ทำความสะอาดบ้าน จัดสวน ซ่อมแซมบ้าน
 4. ควรให้เด็กวัยรุ่นได้มีเวลาพักผ่อน อาจจะพาไปพักผ่อนต่างจังหวัด ท่องเที่ยวในสถานที่แปลก และให้ความรู้เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศบ้าง หรืออนุญาตให้เขาได้ไปทัศนากับเพื่อนบ้างเป็นบางครั้ง
 5. ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี พยายามทำให้ครอบครัวอบอุ่นมีความรัก ความเข้าใจ หาทางป้องกันมิให้เด็กเลียนแบบผิด ๆ จากบุคคลในสังคม
 6. ให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหา เมื่อสังเกตเห็นว่าเด็กมีพฤติกรรมแตกต่างจากเดิมมากหรือแตกต่างจากเพื่อนรุ่นเดียวกัน
 7. ปลูกฝังการพึ่งตนเอง และมอบหมายหน้าที่ให้ทำในบ้าน เพื่อให้มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ลูกที่ดีและพลเมืองดี
 8. ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนเต็มความสามารถของเด็ก

9. พยายามอย่าขัดขวางการทำกิจกรรมของเด็ก โดยการใช้งานทันที การให้ทำกิจกรรมอื่นทันที จะก่อให้เกิดอารมณ์ขุ่นมัว ผู้ปกครอง พ่อแม่ควรเข้าใจเย็น

ในฐานะเป็นครู อาจารย์ ที่จะช่วยส่งเสริมตอบสนองความต้องการ และพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็กวัยรุ่น ได้ดังนี้

1. ควรทำความเข้าใจพื้นฐานความต้องการ พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่น
2. ควรให้ความรัก ความเข้าใจ เด็กวัยรุ่น ไม่ควรมือคดตี เด็กวัยรุ่นจะใช้เวลาครึ่งวันอยู่ที่สถานศึกษา ดังนั้นครูเปรียบเหมือนพ่อแม่คนที่สองของเขา
3. ควรจัดให้มีบริการช่วยเหลือเด็กในกรณี เด็กขัดสนทางทุนทรัพย์ มีทุนการศึกษาให้จัดบริการแนะแนว บริการให้คำปรึกษาช่วยเหลือเด็กเมื่อมีปัญหา
4. ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนทั้งกิจกรรมในและนอกหลักสูตร
5. ควรสอดแทรกเรื่องที่สำคัญที่วัยรุ่นควรรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติตน เช่น เรื่องการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น เพศศึกษา การคบเพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ บุคลิกภาพที่ดี การวางตัว การแก้ปัญหา

6. เป็นแบบอย่างที่ดี

ความสนใจของเด็กวัยรุ่น เป็นดังนี้

1. สนใจการเล่นที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลังกาย การเล่นเกมทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. สนใจอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ อาทิเช่น นวนิยาย นิยาย ผจญภัยลึกลับ กำลังภายใน และสนใจทางวิทยาศาสตร์ การทดลอง เพราะอยากรู้อยากเห็นอยากรลอง
3. สนใจสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว นก ปลาตู้
4. สนใจร่างกายของตนเอง เช่น รูปร่างสัดส่วน หน้าตา การแต่งกาย เสื้อผ้า เครื่องสำอาง
5. สนใจสังคม เช่น ข่าวดัง ความเคลื่อนไหวทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การใช้แรงงาน ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม สนใจที่จะช่วยเหลือสังคมเหตุการณ์บ้านเมือง และการวิจารณ์ต่าง ๆ สนใจที่จะร่วมงานเลี้ยง สังสรรค์กับเพื่อนฝูง
6. สนใจคบเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ
7. สนใจเล่น เช่น การเล่นกีฬาที่ต้องใช้พลังงานมาก ๆ เล่นเป็นทีม มีกติกาแน่นอน ต้องใช้ไหวพริบ เช่น กีฬาประเภทฟุตบอล บาสเกตบอล แอ็นด์บอล วอลเลย์บอล
8. สนใจงานที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพราะเป็นวัยที่ต้องการพัฒนาทางด้านสติปัญญา
9. สนใจงานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ เล่นดนตรี ฟังเพลง เล่นกีฬา สะสมสิ่งของ ช่อมเครื่องไฟฟ้า ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ

10. สนใจเรื่องการประกอบอาชีพ ทำงานหารายได้ในช่วงปิดเทอม เสาร์อาทิตย์ วิธีส่งเสริมความสนใจของเด็กวัยรุ่น ทั้งผู้ปกครองพ่อแม่และครูควรกระทำ ดังนี้

1. ควรให้เด็กวัยรุ่นรู้จักลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิดเอง เห็นเอง เพื่อให้เชื่อและเข้าใจ จะได้เชื่ออย่างมีเหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง

2. พยายามฝึกให้เด็กวัยรุ่นเป็นคนอ่านมาก ฟังมาก โดยการจัดหาหนังสือที่ดีมีประโยชน์เหมาะสมสำหรับวัยรุ่น

3. ส่งเสริมให้เล่นกีฬาที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย กีฬากลางแจ้ง

4. ให้ความรับความอบอุ่น และกำลังใจแก่เด็กวัยรุ่นเพราะวัยรุ่นต้องการมาก

5. มอบหมายงานที่ทำ ควรให้ทำเป็นกลุ่มตามความถนัด ความสนใจ และตามระดับความสามารถของเขา เพื่อให้เขาภาคภูมิใจเมื่อประสบผลสำเร็จ

6. มีบริการแนะแนวช่วยเหลือเมื่อเด็กวัยรุ่นมีปัญหาการปรับตัว การเลือกอาชีพ

7. แนะนำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หางานให้ทำเพื่อจะได้มีรายได้ เกิดความภาคภูมิใจ

8. มีการจัดกิจกรรมให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เพื่อเป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตเหมาะสม โดยจัดกิจกรรมสอดแทรกในรูปการสอนเป็นกระบวนการกลุ่ม

9. ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่มีความหมายต่อเด็ก รวมทั้งเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

10. ครูควรสร้างบรรยากาศ การเรียน การสอน สถานที่เรียนให้น่าสนุกสนาน เร้า และจูงใจให้เด็กอยากศึกษาเล่าเรียน

ความหมายและความสำคัญของสุขภาพจิต

ส่วนประกอบที่สำคัญของมนุษย์ คือ กายกับจิต ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กายกับจิตจะอยู่ใกล้ชิดสัมพันธ์กัน จิตทำหน้าที่รับรู้ นึกคิด เกิดอารมณ์และตัดสินใจ สุขภาพจิตมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสุขภาพกาย

มีผู้ให้ความหมายของสุขภาพจิตหลายคน อาทิเช่น

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2523 : 139) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตดังนี้ สุขภาพจิต หมายถึง สุขภาพทางจิตใจหรือสุขภาพทางความคิดของบุคคล ในลักษณะคล้ายกับสุขภาพกายของบุคคล ดังนั้นถ้าบุคคลใดคิดดี และกระทำดีย่อมแสดงว่าสุขภาพจิตดี

องค์การอนามัยโลก (WHO) กล่าวว่า “สุขภาพจิต หมายถึง ความสามารถ (ทางจิต) ของบุคคลที่จะปรับตัวให้มีความสุขเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้ด้วยดี มีสัมพันธภาพอันดี กับบุคคลอื่นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขสบายใจ รวมทั้งสามารถสนองความต้องการของตนเองในสังคมของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจแต่อย่างใดมิได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่ปราศจากอาการของโรคประสาทและโรคจิตเท่านั้น (สุชาติ โสมประยูร. 2515 : 197)

สรุปแล้วสุขภาพจิต หมายถึง สมรรถภาพทางความคิดของบุคคล ในอันที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้หรือไม่ได้

องค์ประกอบที่มีผลต่อสุขภาพจิตของบุคคล เป็นดังนี้

1. องค์ประกอบทางกาย จิตกับกายสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ดังนั้น ถ้าบุคคลมีสุขภาพกาย สมบูรณ์ มีบุคลิกภาพดี ย่อมจะช่วยให้บุคคลปรับตัวได้ดี และมีสุขภาพจิตดี
2. องค์การประกอบจิตใจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การพัฒนาจิตใจและความคิดของบุคคล ให้สามารถปรับตัวเองได้หรือไม่ จะมีผลต่อสุขภาพจิตของบุคคล
3. องค์ประกอบทางสังคม ซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพของครอบครัว โรงเรียนชุมชน สื่อสารมวลชน องค์การในสังคมต่าง ๆ สภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วิทยาการใหม่จะส่งผลต่อการปรับตัวรวมทั้งความคิด อารมณ์ การเป็นอยู่ของบุคคลด้วย

ในปัจจุบันองค์ประกอบทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะก่อให้เกิดคนส่วนมากมีความเครียด และสุขภาพจิตไม่ดีจนกลายเป็นอาการที่หนัก เช่น โรคจิต โรคประสาท

ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต

การที่บุคคลมีปัญหาทางสุขภาพจิต อาจมีปัจจัย หรือสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1.1 สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว

1.1.1 สภาพการอบรมเลี้ยงดูในบ้านก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต เช่น

1.1.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละเลย ไม่เต็มใจเลี้ยงดู

ไม่เอาใจใส่ ทำให้เด็กถูกทอดทิ้ง ขาดความรักความอบอุ่น ขาดที่พึ่ง

1.1.1.2 การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่มากเกินไป ตั้งความหวังกับลูกมากเกินไป วางกฎเกณฑ์การดำเนินชีวิต เจาะระเบียบ ข่มขู่ เปรียบเทียบกับเด็กคนอื่นที่ดีกว่า ซึ่งจะทำให้เด็กอึดอัดเก็บกด มีปัญหาในการปรับตัว

1.1.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องทะนุถนอมมากเกินไป โดยผู้ใหญ่จะคอยช่วยเหลือ ให้ความเป็นอยู่ทุกอย่างจนเด็กไม่ต้องแก้ปัญหาด้วยตนเอง จนทำให้เด็กไม่มีอิสระไม่เป็นตัวของตัวเอง อ่อนแอ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดปัญหาในการปรับตัว

1.1.2 สภาพภายในครอบครัว ที่พ่อแม่ทะเลาะกัน หย่าร้างกัน พ่อตาย หรือแม่ตาย พ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อแม่แต่งงานใหม่ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต เด็กจะรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น

1.1.3 สภาพฐานะทางเศรษฐกิจในบ้านไม่ดี ขาดเงิน ขาดสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น ขาดอาหารเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อาศัยไม่แข็งแรง ไม่ปลอดภัย

1.1.4 สภาพแวดล้อมรอบบ้านไม่ดี แออัด อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม มั่วสุมทางการพนัน ยาเสพติด แหล่งที่มีบริการทางเพศ หรือสถานเริงรมย์ต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน หรือสถานศึกษา

โรงเรียนอาจมีส่วนทำให้เด็กมีสุขภาพจิตไม่ดีได้ ถ้าโรงเรียนมีกฎระเบียบ ขอบบังคับ การปกครองที่เข้มงวด หรือหย่อนยานเกินไป บรรยากาศภายในโรงเรียนไม่ดี ครูไม่เอาใจใส่เด็ก ไม่ยุติธรรม อารมณ์ไม่คงที่ เป็นต้น

1.3 สิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งได้แก่

1.3.1 สภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ อันจะส่งผลทำให้ข้าวของแพง คนตกงาน พ่อแม่ ต้องทำงานไม่มีเวลาให้ลูกเกิดการห่างเหินกัน เกิดการแก่งแย่ง สภาพอารมณ์หงุดหงิด ไม่ดี

1.3.2 สภาพสังคมที่เลวร้าย ขาดความมั่นคงปลอดภัย มีความสับสน วุ่นวาย เช่น มีการข่มขู่ ขูดรีด ลักขโมย ปล้น ฆ่า ทำร้ายร่างกาย ฉ้อราษฎร์บังหลวง การเอารัดเอาเปรียบ สภาพสังคมดังกล่าวทำให้คนต้องมีการแข่งขันต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จึงทำให้คนเครียดทางอารมณ์

1.3.3 สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือข้อมูลข่าวสารจาก สิ่งเหล่านี้ บางครั้งเป็นเรื่องดูร้าย เลวร้าย รุนแรง ก้าวร้าว สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความเครียดทางอารมณ์ หวาดกลัว หวาดระแวงได้

2. ปัจจัยจากตัวบุคคลเอง ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

2.1 ลักษณะประจำตัว อันได้แก่

2.1.1 ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น พิการ อ่อนแอ ขาดสารอาหาร เตี้ย แคระแกร็น ผอมหรืออ้วน เตี้ยหรือสูงเกินไป ปากแหว่ง ตาเข แขนคอด สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดปมด้อย รู้สึกกังวล มีความละลาย ไม่เชื่อมั่นในตนเอง เก็บตัว ปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นไม่ได้

2.1.2 ความเจ็บไข้ได้ป่วย มีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิต เบาหวาน หิดหอบ โรคผิวหนัง ตาบอดสี ลมชัก ลมบ้าหมู ซึ่งจะทำให้สภาพอารมณ์ของผู้ป่วยไม่ปกติ หงุดหงิดง่าย คิดมาก จุนเจียว

2.1.3 มีสติปัญญาต่ำหรือสูงเกินไป คนที่มีสติปัญญาต่ำเกินไปทำให้เรียนช้าไม่ทันเพื่อน ส่วนคนที่สติปัญญาสูงเกินไปก็เกิดความรำคาญใจ คับข้องใจเนื่องจากต้องทนเรียนในสิ่งที่ตนไม่สนใจหรือรู้แล้ว ซึ่งกฤษฎา ศักดิ์ศรี (2530 : 431) กล่าวว่าทั้งคนโง่ และคนฉลาดเกินไปย่อมมีปัญหาในเรื่องการปรับตัว

2.2 ลักษณะทางอารมณ์ เมื่อเกิดปัญหาทางอารมณ์จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตด้วย ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต ลักษณะทางอารมณ์ที่กล่าวนี้คือ

2.2.1 ความกลัว (Fear) ได้แก่ กลัวคนแปลกหน้า กลัวที่สูง กลัวการพลัดพราก กลัวถูกลงโทษ กลัวความมืด ถ้าอยู่ในอารมณ์กลัวนาน ๆ จะกลายเป็นคนกลัว โดยไม่ทราบเหตุผล ทำให้สุขภาพจิตไม่ดีได้

2.2.2 ความโกรธ (Anger) ถ้าคนมีอารมณ์โกรธบ่อยจะทำให้เกิดความไม่สบายใจ หงุดหงิด ขาดสติ เกิดปัญหาตามมา ซึ่งจะทำให้ไม่มีความสุข สุขภาพจิตไม่ดี

2.2.3 เกิดความวิตกกังวล (Anxiety) มีลักษณะคล้ายความกลัว กลัวโดยไม่มีเหตุผลไม่ทราบแน่ชัดว่ากลัวอะไร ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ทุกข์ใจ ไม่สงบ

2.2.4 อารมณ์อื่น ๆ เช่น ความอิจฉาริษยา ความมั่งร้าย อาฆาต ความเกลียด ความชิงชัง ซึ่งอารมณ์เหล่านี้จะก่อให้เกิดความเหนื่อยล้า ความเหนื่อยหน่าย ความเก็บกดทางอารมณ์ ความอึดอัด ความเครียด จนก่อให้เกิดสุขภาพจิตไม่ดีได้

ลักษณะของคนที่มีสุขภาพจิตดี

บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีหรือสมบูรณ์ ย่อมมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (ณรงค์ศักดิ์ ทะละกัญ 2526 : 6 – 7)

1. เป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี เข้าใจผู้อื่น เป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป
2. เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน และสามารถเอาชนะปัญหาได้
3. เป็นผู้ที่มีความหวังในชีวิต
4. เป็นผู้ที่มีความมั่นใจ และสามารถปรับสภาพจิตใจเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
5. เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้และมีอารมณ์ขันบ้าง
6. เป็นผู้มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน แจ่มใส และใจเย็น
7. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและรู้จักตนเองดี
8. เป็นผู้ที่มีความสุขเสมอ
9. เป็นผู้ที่ไม่ใช้กลวิธีป้องกันตนเองแบบใดแบบหนึ่งมากเกินไป

พฤติกรรมของผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต

บุคคลเมื่อมีปัญหาทางสุขภาพจิตและพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากคนปกติทั่วไป ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ผิดปกติเบื้องต้น หมายถึง การแสดงกิริยาท่าทางที่ผิดแปลกไปจากมาตรฐานที่สังคมยอมรับ (สุชา และสุรางค์ จันทรเฒ 2521 : 19) ซึ่งแสดงพฤติกรรม ดังนี้

1.1 ความผิดปกติทางความประพฤติ ได้แก่ กิริยามารยาทไม่เรียบร้อย ดื้อดึง ก้าวร้าวมาก ๆ ชอบทะเลาะวิวาท ทำลายสิ่งของ ลักขโมย ดิตยาเสพติด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลดลงกว่าเดิม ขาดเรียนบ่อย มาโรงเรียนสาย แสดงอาการเบื่อหน่ายการเรียน ไม่ทำงานตามที่ครูสั่ง ทำเสร็จไม่เรียบร้อย มีอารมณ์ไม่มั่นคง ชี้อาย โกรธจัด ชอบก่อความสงบในห้องเรียนปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนไม่ได้มักก่อเรื่อง แสดงความรู้สึกมีปมด้อย ขาดความเชื่อมั่น ชอบแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ เช่น ดุดัน ฟูตติดอย่าง ชอบพูดปด หรือคุยโม้อวด

1.2 ความผิดปกติทางด้านประสาทอ่อน เช่น จุนเฉียว หงุดหงิดง่าย อิจฉา ริษยา หวาดกลัว ร้องไห้เก่ง ตกใจง่าย พูดเพ้อเจ้อ นอนละเมอ มีอาการกระตุกส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เป็นต้น

1.3 ความผิดปกติด้านนิสัย เช่น กินยาก เลือกรอาหาร ปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงยาก นอนไม่ค่อยหลับ หลับยาก กัดเล็บ ตูดนิ้วมือ ปัสสาวะรดที่นอน

1.4 การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมเหมือนเด็ก ๆ ที่อายุต่ำกว่า เช่น พุดไม่ชัด ดิดอ่างร้องกรี๊ด แสดงกิริยาลงมือลงเท้าเมื่อโกรธ แต่งตัวแบบเด็ก ๆ เป็นต้น

2. โรคประสาท (Neurosis) เป็นความผิดปกติทางจิตใจ ที่มีลักษณะชอบใช้กลวิธีการป้องกันตนเองแบบใดแบบหนึ่งมากเกินไป ผู้ป่วยมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติ แต่ยังรับรู้และอยู่ในสภาพแวดล้อมร่วมกับคนอื่นได้ มักมีอาการปวดศีรษะ มาก และปวดบ่อยครั้ง โดยไม่ทราบสาเหตุ กระวนกระวายใจ มีความรู้สึกกลัวมากเกินไป ขี้บ่น จู้จี้ เหนื่อยหน่ายต่อชีวิต บางรายจะมีการทางกายเจ็บป่วยทางกายแทน

โรคประสาทอาจแบ่งออกได้ 6 ชนิด ดังนี้

1. โรคประสาทวิตกกังวล (Anxiety Neurosis) ผู้ป่วยมักจะมีอาการวิตกกังวลสูงในเหตุการณ์ที่ผ่านไปนานแล้ว มีความรู้สึกไม่สบายใจ หวาดกลัว ตึงเครียด นอนไม่หลับ ฯลฯ

2. โรคประสาทฮิสทีเรีย (Hysterical Neurosis or Conversion Hysteria) เป็นอาการที่ผู้ป่วยจะแสดงออกซึ่งการเจ็บป่วย หรือความพิการทางร่างกาย ซึ่งผ่องพรรณ เกินพิทักษ์ (2530 : 118) กล่าวว่า พฤติกรรมตลอดทั้งอาการหรือความพิการที่แสดงออกทางร่างกายที่ ปรากฏนั้นเป็นผลเสียหายเนื่องมาจากสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางจิตอย่างรุนแรง

3. โรคประสาทย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive – Compulsive Neurosis) เป็นอาการคิดซ้ำ ๆ ซาก ๆ แบบฟุ้งซ่าน ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซ้ำแล้วซ้ำอีก ไม่สามารถควบคุมได้

4. โรคประสาทซึมเศร้า (Depressive Neurosis) ผู้ป่วยมีอาการซึมเศร้าโศก มีความท้อแท้ มองโลกในแง่ร้าย มองตนเองไม่มีคุณค่า ชอบคิดมาก หดหู่ในชีวิต หากมีอาการรุนแรงมากก็จะฆ่าตัวตาย

5. โรคประสาทท้อแท้ (Neurothenia Neurosis or Nervous Break Down) โรคประสาทชนิดนี้เป็นความแปรปรวน ซึ่งประกอบด้วยอาการ อ่อนอกอ่อนใจ อ่อนเพลีย และบางครั้งหมดเรี่ยวแรง อาการที่พบมีได้หลายแบบ ส่วนมากเป็นแบบท้อแท้ อ่อนระโหยโรยแรง ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร ท้องอืดเฟ้อ มีความวิตกกังวลเกินไป มีปมด้อยรู้สึกว่า ตนเองเจ็บป่วยอยู่เสมอ มีความรู้สึกเบื่อโลก ไม่มีสมาธิ ไม่มีความรับผิดชอบ สมรรถภาพในการทำงานเสื่อมลง ไม่อยากทำอะไร

6. โรคจิต (Psychosis) เป็นอาการที่มีความผิดปกติอย่างรุนแรง เรียกอีกอย่างว่าวิกลจริต แต่มีบางรายที่อาการยังไม่รุนแรงสามารถดำรงชีวิตเกือบเหมือนคนปกติทั่วไป อาการที่พบมักจะมีอาการดังนี้ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม ประสาทหลอน พุดจาเลอะเลือน สับสน หวาดระแวง หลงผิด กลัวคนทำร้าย อาจเก็บตัวเงียบ หยุดนิ่ง ไม่ยอมพุดจา ไม่ยุ่งกับใคร ไม่

โรคจิตที่เกิดจากอารมณ์แปรปรวนนี้แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ

3.1 โรคจิตประเภทซึมเศร้า (Depressive Psychosis) ผู้ป่วยจะมีอาการดังนี้
มีอาการเศร้า หงุดหงิด วิตกกังวล มีความทุกข์ใจในชีวิต ความคิด การเคลื่อนไหวเชื่องช้าไม่รับรู้
ไม่ตอบสนองคนรอบข้าง บางรายหลงผิด ประสาทหลอน บางรายอาจพยายามทำร้ายตนเอง
ฆ่าตัวตาย

3.2 โรคจิตประเภทคลุ้มคลั่ง (Manic Psychosis) ผู้ป่วยมักมีอาการมีความเคลิบเคลิ้ม
อย่างไม่มีจุดหมาย ความคิดและคำพูดจะไม่สอดคล้องกัน พูดไปเรื่อยไม่เป็นเรื่องเป็นราว คลุ้มคลั่ง
ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมออกมา บางรายที่มีความรุนแรงจะมี
อาการประสาทหลอนและหลงผิด

3.3 โรคจิตประเภทคลุ้มคลั่ง – ซึมเศร้า (Manic – Depressive Psychosis) ลักษณะ
ที่สำคัญของโรคจิตประเภทนี้คือ จะมีความผิดปกติทางอารมณ์ โดยอารมณ์จะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา
ระหว่างคลุ้มคลั่งและซึมเศร้า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์จะไม่แน่นอน คือเดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย

3.4 โรคจิตประเภทเศร้าในวัยช่วงต่อ (Involutional Melancholia) มีลักษณะที่สำคัญ
ได้แก่ มีอารมณ์เศร้ามาก มีความวิตกกังวล ซึ่งจะเริ่มจากเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนจะกลายเป็นเรื่อง
ใหญ่โต รุนแรง มักจะคร่ำครวญ นอนไม่หลับ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ไม่มีความสามารถ รู้สึกหมด
หวัง ท้อถอย กระวนกระวาย พลุ่พลุ่ บางรายคิดว่าตนเองเป็นโรคใดโรคหนึ่ง คิดทำร้ายตนเอง
ฆ่าตัวตาย เพื่อให้หลุดพ้นความทุกข์ทรมาน โรคจิตประเภทนี้ส่วนมากจะเกิดกับบุคคลที่มีอายุ
ระหว่าง 45 – 50 ปี ส่วนชายมักจะพบในช่วงอายุ 50 – 60 ปี เพราะช่วงวัยต่าง ๆ เป็นช่วงชีวิตมี
การเปลี่ยนแปลงของสภาพทางร่างกาย ความแข็งแรงความสวยงาม ความคล่องแคล่วว่องไว ความ
สามารถ สถานภาพฐานะทางสังคมเปลี่ยนแปลง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 : 112 – 115)

พ่อแม่ควรทำอย่างไรให้ลูกมีสุขภาพจิตดี

1. พ่อแม่จะต้องเข้าใจธรรมชาติ ความต้องการของเด็ก
2. พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาที่ดี
3. เปิดโอกาสให้ลูกพัฒนา
4. สร้างบรรยากาศในบ้าน
5. ไม่คาดหวังกับลูกมากเกินไป
6. เป็นแบบอย่างที่ดี
7. ต้องรักและภูมิใจในลูก
8. ไม่ตามใจลูกมากเกินไป
9. ไม่เจ้าระเบียบเกินไป

ครูควรทำอย่างไรให้เด็กมีสุขภาพจิตดี

1. รักและเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ความต้องการของเด็ก
2. เอาใจใส่เด็กทุกคน

3. เป็นแบบอย่างที่ดี
4. จัดสภาพการเรียนการสอนโดยให้เด็กมีส่วนร่วม
5. เป็นที่ปรึกษาที่ดี
6. สร้างบรรยากาศในห้องเรียน โรงเรียนให้อบอุ่นเหมือนบ้าน
7. ไม่ดุเข้มงวดมากเกินไป
8. เป็นคนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของเด็ก

ถ้าพบผู้ป่วยที่มีอาการหนัก และไม่สามารถช่วยเหลือ ควรส่งผู้ป่วยไปสถานที่รักษา

ผู้ป่วยโดยตรง อาทิเช่น

1. โรงพยาบาลที่มีฝ่ายจิตเวช
2. ศูนย์สุขภาพจิต ถนนราชวิถี พญาไท ตรงข้ามโรงพยาบาลประสาทพญาไท
3. ศูนย์สุขภาพจิต ตามจังหวัดต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2520). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บารุงสาส์น.
- เดโช สวานนท์. (2514). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนาการพิมพ์.
- นงเยาว์ กุลโมชะ. (2516). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : มปท.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์.
- ณรงค์ศักดิ์ ตະละภัก. (2526). *สุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ : (อัสสัณ)
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- สุชาติ โสมประยูร. (2525). *สุขภาพจิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2 พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา สุวรงค์ จันทรเฒ. (2523). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุณีย์ ชีรดากร. (2523). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์เด็กหญิงปากเกร็ด.
- สุชาติทิพย์ สกลชีพวัฒนา. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว*. สหวิทยาลัยอีสานใต้ บุรีรัมย์.
- Hurlock, Elizabeth B. (1967). *Adolescent Development*. New York Mc Graw Hill.
- Clifford, T Morgan and Richard. (1975). *Introduction to Psychology*. New York : Mc Graw – Hill.

ครั้งที่ 11

เรื่อง การแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษาและทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

1. การแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพของปัญหาของผู้รับคำปรึกษา
2. ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
3. หลักการที่สำคัญ และเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
4. บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา
5. เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายเกี่ยวกับการแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพของปัญหาของผู้รับคำปรึกษาได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายในเรื่องต่อไปนี้ได้
 - 2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
 - 2.2 หลักการที่สำคัญ และเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
 - 2.3 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา
 - 2.4 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
3. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางได้

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 19 เรื่องการแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา
2. ใบความรู้ที่ 20 เรื่องความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
3. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาช่วยกันตอบปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นในปัจจุบันให้ได้หลากหลายปัญหา และช่วยกันรวบรวมประเภทของปัญหาที่ลักษณะเหมือนกัน ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 19 ให้ผู้แนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่แยกเป็นปัญหาทางความคิด ทางอารมณ์ และทางพฤติกรรม ทฤษฎีทั้งหมดของ

การให้คำปรึกษาว่ามีทฤษฎีอะไรบ้าง และทฤษฎีใดเหมาะสมกับทุกซ์ (ระดับใด) (ปัญหาใด) ช่วยกันสรุป แล้วให้สอบถามเพิ่มเติม

ขั้นตอนการ

1. แบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่มละ 3 - 4 คน ศึกษาและทำความเข้าใจในใบความรู้ที่ 20 เรื่องความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางแล้วผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา สรุปและรายงานต่อกลุ่มใหญ่ในเรื่องทฤษฎีการให้คำปรึกษา แบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ธรรมชาติของมนุษย์

1.2 โครงสร้างบุคลิกภาพและลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

1.3 หลักการที่สำคัญและเป้าหมายของการให้คำปรึกษา

1.4 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

1.5 เทคนิคของการให้คำปรึกษา

2. ผู้วิจัยทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาโดยการสอบถาม

3. ผู้วิจัยสาธิตเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ เทคนิคการยอมรับ การทำให้เกิดความกระจ่าง

4. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 3 คน ให้แต่ละคนสวมบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาและผู้สังเกต ให้ฝึกปฏิบัติเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่ละเทคนิคจากเทคนิคการยอมรับ และการทำให้เกิดความกระจ่าง ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

5. ให้แต่ละคนในแต่ละกลุ่มพูดถึงความรู้สึกนึกคิดในการแสดงบทบาทแต่ละบทบาท เพื่อสำรวจตรวจสอบว่าได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาช่วยกันสรุปความคิดและความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. การสังเกตการตอบคำถาม

2. การสังเกตการฝึกเทคนิคการให้คำปรึกษา

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาได้เสนอความคิด ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม และได้ปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางได้ถูกต้องเหมาะสม

ใบความรู้ที่ 19

เรื่อง การแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาในปัจจุบันมีมากมายหลายทฤษฎี ในแต่ละทฤษฎีจะมีประเด็นที่มีความแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้คือ 1) การพิจารณามนุษย์ 2) หลักการสำคัญ 3) วัตถุประสงค์และกระบวนการ 4) กลวิธีในการให้คำปรึกษา ส่วนลักษณะที่ร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันคือ 1) ความยืดหยุ่นในการนำทฤษฎีไปใช้ 2) แรงจูงใจในการรับคำปรึกษา 3) สัมพันธภาพ 4) การนับถือตนเอง และให้เกียรติผู้รับคำปรึกษา 5) การสื่อความหมาย 6) การเรียนรู้ 7) การสนับสนุนให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษา 8) เป้าหมายของการให้คำปรึกษา ดังนั้นจากความเหมือนและความต่างของแต่ละทฤษฎีซึ่งสามารถแบ่งทฤษฎีการให้คำปรึกษาได้ โดยแบ่งตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ดังนี้

1. กลุ่มทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นอารมณ์และความรู้สึกประกอบด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง
 - 1.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตอล
 - 1.3 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภาวะนิยม
 - 1.4 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบจิตวิเคราะห์
2. กลุ่มทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นความคิดและเหตุผล ประกอบด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม
 - 2.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล
 - 2.3 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล
3. ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประกอบด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
 - 3.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาความเป็นจริง

ใบความรู้ที่ 20

ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

1. ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษา

แฮนเซน สเตวิก และวอร์เนอร์ (Hensen, Stevic and Warner. 1986 : 106) กล่าวถึง ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของโรเจอร์สว่าบุคคลที่ได้รับโอกาสให้เจริญงอกงามจะสามารถพัฒนา ไปสู่การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ (Fully Functioning) โดยช่วยให้เขาสามารถเผชิญกับ สถานการณ์ใหม่ ๆ ในวิถีทางที่สร้างสรรค์ สามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับตนเอง ไม่มีการบิดเบือน หรือปฏิเสธ การตระหนักรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์เหล่านั้น ซึ่งสรุปได้ว่าโรเจอร์ส มองมนุษย์ว่าเป็นบุคคล ที่มีคุณค่าสามารถพัฒนาตนเองไปในวิถีทางที่ดีงาม หรือทางบวกได้ ถ้าหากได้รับโอกาสที่ดี

คอเรย์ (Corey. 1996 : 200 – 201) ได้ให้ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ของทฤษฎี การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางดังนี้

1. มนุษย์เป็นคนดี มีความสามารถ มีเหตุผล มีศักดิ์ศรี เชื่อถือและไว้วางใจได้ มีความ เป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความพร้อมที่จะนำตนเองเปลี่ยนแปลงตน สามารถดำรงชีวิต ในสังคมอย่างมีอิสระมีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพไปในทิศทางที่เหมาะสม

2. มนุษย์อาจเกิดความวิตกกังวลได้ ถ้าไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความไม่มั่นใจ ขาดวุฒิภาวะ มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และประสบการณ์ไม่สอดคล้องกัน และมีความรู้สึกไร้ค่า

2. ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง

คอมเพอร์ จิตรสุกุล (2530 : 64) ได้กล่าวถึง ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการให้คำ ปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. บุคคลจะอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมีตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่ง โลกส่วนนี้จะครอบคลุมถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปในระดับจิตสำนึกและโลก ส่วนตัวนี้มีแต่เพียงตนเองเท่านั้นที่รู้ว่าเป็นอะไร

2. บุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เคยรับรู้มาก่อน หรือมีประสบการณ์ มาก่อน ดังนั้นบุคคลจะถือว่าสิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้คือความจริงของตนเอง

3. บุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นส่วนรวม

4. บุคคลมีแนวโน้มที่จะพยายามเข้าใจตนเอง รักษาไว้ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ และส่งเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านประสบการณ์ซึ่งจะทำให้ตนเองดูแลตนเองได้ สร้างแบบแผนนี้ให้แก่ ตนเองได้ มีเสรีภาพแห่งตน ทั้งนี้ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลอื่น

5. การแสดงพฤติกรรมของบุคคลจะเป็นความพยายาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่บุคคลจะ แสดงความต้องการของบุคคลเท่าที่รับรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา

6. อารมณ์จะมีความเกี่ยวข้อง และมีส่วนในการเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างมีจุดมุ่งหมาย

7. การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ดีที่สุดก็คือ การเข้าใจความรู้สึกที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล

8. เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะทำให้มีการพัฒนาโครงสร้างแห่งตนขึ้นมา

9. พฤติกรรมทั้งหลายที่บุคคลแสดงออกมาจะสอดคล้องกับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตน

10. การที่บุคคลปรับตัวไม่ได้นั้น เป็นเพราะไม่ยอมรับรู้เรื่องราวความรู้สึกที่สำคัญของตนเองและประสบการณ์ภายใน

3. เป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบผู้ยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 54 – 55) กล่าวถึงเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางว่า

1. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับความเป็นจริง พิจารณาตนเองและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนหรือเก็บกดประสบการณ์ของตน ปราศจากความรู้สึกได้รับความคุกคามด้านจิตใจ ไม่ใช่กลวิธีทางป้องกันตนเองในการแก้ปัญหาเปิดรับประสบการณ์โดยพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม

2. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น ลดความรู้สึกหดหู่ ท้อถอย มีกำลังใจต่อสู้ชีวิตใหม่ และพร้อมที่จะเลือกดำเนินการกับชีวิตของตนเอง

3. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษา รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเพิ่มขึ้น

4. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นทั้งด้านส่วนตัว การเรียน และการทำงาน

6. เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (Well Functioning Person) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้คือ

6.1 ยอมรับความจริง

6.2 เปิดรับประสบการณ์โดยพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม

6.3 พยายามพัฒนาตนเอง

คอเรย์ (Corey, 1996 : 202–203) กล่าวว่าเป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง คือ เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา มีลักษณะดังนี้

1. เปิดรับประสบการณ์ โดยพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ปกปิดหรือบิดเบือน หากประสบการณ์ที่เผชิญนั้นไม่เป็นที่พึงประสงค์

2. ไว้วางใจ เข้าใจและยอมรับตนเอง ประเมินผลตนเอง อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

3. เชื่อมมั่นในสิ่งที่ตนคิดหรือตัดสินใจ

4. มีความรู้สึกมีอิสระที่จะคิดจะทำ โดยไม่ก้าวก่ายสิทธิของบุคคลอื่น

5. มีเต็มใจที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เจริญงอกงาม และพัฒนาการให้มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมีเป้าหมาย โดยเน้นตัวบุคคลไม่ใช่ปัญหา จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาไม่ใช่การแก้ปัญห แต่ช่วยให้มีกระบวนการพัฒนาสามารถจัดการกับปัญหาได้ดี โดยเน้นเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาจักตนเองมีเหตุมีผล มีความยืดหยุ่น ลดหรือขจัดความทุกข์ทางอารมณ์และความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ทำให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ฮาร์ท (ฮาภา จันทรสกุล. 2535 : 106 – 109 ; อ้างอิงจาก Hart. 1970) กล่าวถึงการพัฒนาเทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมี 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะแรก (ค.ศ. 1940 – ค.ศ. 1950) ระยะนี้เน้นเทคนิคต่าง ๆ ที่โรเจอร์สใช้แล้วประสบความสำเร็จ ได้แก่ เทคนิคการฟัง การยอมรับ การทำให้เกิดความกระจ่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา มีขอบเขตจำกัด ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่เสนอแนะหรือให้แนวคิด ไม่ประเมินค่านิยมของผู้รับคำปรึกษา เคารพในความเป็นตัวเอง และเสรีภาพของผู้รับคำปรึกษา ไม่ใช่เทคนิคที่ผู้ให้คำปรึกษาแบบนำทางใช้ทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การตั้งคำถาม การตีความทางวินิจัย เป็นต้น ระยะนี้เรียกว่า Non – Directive Psychotherapy

2. ระยะที่สอง (ค.ศ. 1950 – ค.ศ. 1957) ระยะนี้เน้นความสำคัญของเทคนิคการสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) การสื่อสารไม่เน้นที่ข้อมูลหรือเนื้อหาแต่เน้นความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาที่มีต่อข้อมูลหรือประสบการณ์นั้น ๆ ผู้ให้คำปรึกษาไม่เสนอแนะไม่แสดงทัศนคติหรือค่านิยมของตนต่อผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคการฟัง การยอมรับเป็นมิตรอบอุ่น เคารพในเสรีภาพของผู้รับคำปรึกษา และมีบทบาทหน้าที่เสมือนกระจกสะท้อนให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง ระยะนี้เรียกว่าระยะ Reflective Psychotherapy

3. ระยะที่สาม (ค.ศ. 1957 – ค.ศ. 1970) ระยะนี้ไม่เน้นความสำคัญของเทคนิคในการให้คำปรึกษา แต่เน้นที่ทัศนคติ และค่านิยมของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งเอื้อต่อการสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา ระยะนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา ไม่มีขอบเขตจำกัด ผู้ให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และประสบการณ์กับผู้รับคำปรึกษา โดยการเปิดเผยความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้ให้คำปรึกษาในจังหวะเวลาที่เหมาะสมความสำคัญของการให้คำปรึกษา คือ การเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาระบายความรู้สึก และประสบการณ์ต่าง ๆ ภายใต้สภาวะสัมพันธภาพที่ดีในการให้คำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาให้การยอมรับโดยปราศจากเงื่อนไข เข้าใจไวต่อความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาและสื่อสารความเข้าใจ และการรับรู้นั้นกลับไปให้ผู้รับคำปรึกษาทราบ ระยะนี้ปรัชญาความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพของผู้ให้คำปรึกษามีความสำคัญยิ่ง ระยะนี้เรียกว่า Experiential therapy

คมเพชร จัตรศุกกุล (2530 : 76) กล่าวว่าในระยะเริ่มแรกของการให้คำปรึกษาแบบยิดบุคคลเป็นศูนย์กลางนั้น ผู้ให้คำปรึกษามักไม่เป็นตัวของตัวเองในขณะที่ให้คำปรึกษาเพราะพยายามเน้นเรื่องเทคนิคเป็นอย่างมาก ในระยะต่อมาผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องความสัมพันธ์กับผู้รับคำปรึกษา รวมทั้งในด้านเจตคติ และปรัชญาในการให้คำปรึกษา ดังนั้นบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาจึงสำคัญมากกว่าเทคนิค แต่อย่างไรก็ตามเทคนิคทั้งหลายที่ใช้ก็เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเจตคติและปรัชญาของการให้คำปรึกษาซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกันด้วย

เทคนิคสำคัญที่ผู้ให้คำปรึกษาที่ใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง คือ

1. การเริ่มต้นการให้คำปรึกษา (Opening the Interview) ในการเริ่มสนทนาทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาอาจอยู่ในภาวะตื่นเต้น ผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยปรับสถานการณ์ให้ดีขึ้นโดยนึกถึงหลักของการปฏิบัติที่ดีต่อบุคคลอื่น การเริ่มต้นการให้คำปรึกษาอาจเริ่มโดยการถามในลักษณะที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกอบอุ่นใจ และเต็มไปด้วยความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือ (คมเพชร จัตรศุกกุล. 2530 : 101 - 102) เป็นการสร้างสัมพันธภาพ (Rapport) ซึ่งจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความสบายใจ มีศรัทธา ไว้วางใจ มีความอบอุ่น มีความมั่นใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ เพื่อจัดความหวาดระแวงของผู้มารับคำปรึกษา และจากสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันนี้เป็นการแสดงออกและการสื่อสารที่จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า ผู้ให้คำปรึกษายอมรับและเคารพในความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าของผู้รับคำปรึกษา มีความเข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทำความเข้าใจ ได้สัมผัสกับความรู้สึกของตนเอง และยอมรับตนเอง พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเอง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2542 : 205)

นอกจากนี้ คอเรีย (Corey. 1996 : 207 – 208) กล่าวว่า เทคนิคที่สำคัญของการให้คำปรึกษาแบบยิดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ยังประกอบด้วย

1. การยอมรับ (Acceptance) เป็นการที่ผู้ให้การปรึกษาจะทำหน้าที่รับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้รับคำปรึกษาพูด โดยไม่แสดงปฏิกิริยาใด ๆ ออกไป ไม่ท้วงติง หรือไม่ให้ความมั่นใจเพียงแสดงออกด้วยการพยักหน้า หรือใช้คำพูดหรือเสียงที่แสดงว่าผู้ให้การปรึกษากำลังฟังด้วยความใส่ใจ ตั้งใจ เช่น อืม

2. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองที่อาจสับสนอยู่

3. การทวนคำ (Paraphrasing) หรือการสะท้อนเนื้อหา (Reflecting of Content) เป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเองชัดเจนมากขึ้น

4. การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification) จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความกระจ่างมากขึ้น นำไปสู่ความเข้าใจตนเองที่ละน้อย และค่อย ๆ ยอมรับในสิ่งที่เคยปฏิเสธหรือไม่ยอมรับมาก่อน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้รับคำปรึกษาในช่วงนั้นจะสับสน ไม่เข้าใจตนเอง การมองโลก และการรับรู้อาจจะบิดเบือนจากความเป็นจริงได้

5. การเงียบ และการฟัง (Silence and Listening) การฟังอย่างตั้งใจและใส่ใจ จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาพร้อมที่จะเล่าเรื่องราวของเรา ส่วนการเงียบเพียงช่วงสั้น ๆ จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ใคร่ครวญถึงเรื่องราวของตนเอง การโต้ตอบหรือการแก้ปัญหาของตนเอง จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้สัมผัสความรู้สึกที่แท้จริงในขณะนั้นของตนเอง

6. การใช้คำถาม (Questioning) หากผู้ให้คำปรึกษาใช้คำถามในรูปปลายเปิดจะช่วยให้ผู้รับการให้คำปรึกษาได้สำรวจตนเอง ได้เข้าใจเรื่องราวของตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งจะค้นหาเหตุผลและรู้สึกเป็นอิสระที่จะตอบคำถาม ส่วนคำถามปลายปิดนั้นเป็นเพียงต้องการให้ผู้รับคำปรึกษตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ ยอมรับหรือไม่ปฏิเสธ หากผู้ให้คำปรึกษาใช้ให้ถูกจังหวะก็จะเกิดประโยชน์ โดยไม่ใช่จนพรวดหรือหรือบอຍเกินไป

ข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางถึงแม้จะให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ให้คำปรึกษามากกว่าเทคนิค วิธีการให้คำปรึกษาก็ยังคงมีความจำเป็นในกระบวนการให้คำปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การรับฟังและการเงียบอย่างมีประสิทธิภาพ การยอมรับ ทั้งในเรื่องราวและความเป็นบุคคลของผู้รับคำปรึกษาโดยไม่มีเงื่อนไข การสะท้อนเนื้อหา การสะท้อนความรู้สึก รวมทั้งการทำให้เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่าง เพราะเทคนิคเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมเจตคติ หลักการและปรัชญาของการให้คำปรึกษา

เอกสารอ้างอิง

- คมเพชร จิตรศุภกุล. (2530). *ทฤษฎีการให้คำปรึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2525). *ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สภาพพิมพ์.
- อาภา จันทรสกุล. (2535). *ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Corey, Gerald F. (1996). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. California : Wadsworth Publishing Company.
- Hensen, James C., Stevic, Richard R. and Wanner, Richard W. (1986). *Counseling Theory and Process*. 4th ed. Massachusetts : Allyn and Bacon.

ครั้งที่ 12

เรื่อง ขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (ต่อ)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางได้อย่างเหมาะสม

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. แผ่นใส
2. เครื่องบันทึกวีดิทัศน์
3. ใบความรู้ที่ 21 เรื่องขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับจากครั้งที่ 11 เน้นเทคนิคการให้คำปรึกษา เชื่อมโยงสู่ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัย แจกใบความรู้ที่ 21 เรื่องขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ให้ศึกษาและทำความเข้าใจแล้วเปิดวีดิทัศน์ เรื่องการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางและสาธิตสถานการณ์จริง เน้นการใช้เทคนิคการยอมรับและการทำให้เกิดความกระจำของทฤษฎีด้วย (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มละ 3 คน แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต แล้วให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง โดยเลือกใช้ 1 เทคนิคของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (ตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา) ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

3. ให้แต่ละคนในแต่ละกลุ่ม พูดถึงความรู้สึกนึกคิดขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา เพื่อสำรวจตรวจสอบการปฏิบัติตามขั้นตอนว่าเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. การสังเกตขณะทำงานกลุ่ม และปฏิบัติจริงทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง
2. การสังเกตการพูดถึงความรู้สึกนึกคิดขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนารูปขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบยืดหยุ่นคลเป็นศูนย์กลาง และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบยืดหยุ่นคลเป็นศูนย์กลาง

ใบความรู้ที่ 22

ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 71 – 72) ได้แบ่งกระบวนการการให้คำปรึกษาเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้รับคำปรึกษาไม่ค่อยมีความยืดหยุ่น แต่เต็มใจเปิดเผยตนเองโดยจะสื่อสารถึงเรื่องภายนอกเป็นส่วนใหญ่โครงสร้างส่วนบุคคลในระยะนี้จะขาดการยืดหยุ่นเป็นอย่างมาก

ขั้นที่ 2 ผู้รับคำปรึกษาเริ่มเปิดเผยตนเองมากขึ้น ยังพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองจะยังไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสถานการณ์ในชีวิตของตนเองและยังไม่ยอมรับความรู้สึกของตนเอง อาจพูดถึงเรื่องความขัดแย้งต่าง ๆ บ้าง แต่ก็ยังไม่ยอมรับในสิ่งเหล่านั้น โครงสร้างส่วนบุคคลยังคงขาดความยืดหยุ่น

ขั้นที่ 3 ผู้รับคำปรึกษาเริ่มพูดถึงตนเอง และประสบการณ์ในปัจจุบันแต่การรับรู้ ตนเองมีขอบเขตจำกัดยังปฏิเสธไม่กล้าพูดถึงความรู้สึกในเหตุการณ์ปัจจุบันและมักมีความคับข้องใจ และทอดถอนใจในเรื่องความสามารถที่จะตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 ผู้รับคำปรึกษาสามารถยอมรับปัญหาต่าง ๆ และความรู้สึกที่รุนแรงในอดีต แต่ไม่พูดถึงส่วนตัวและความรู้สึกในปัจจุบัน เพราะรู้สึกกลัวที่จะยอมรับความรู้สึกของตนเอง มีการยอมรับความรู้สึกรับผิดชอบในการแก้ปัญหาขึ้นบ้าง ผู้รับคำปรึกษาคงกลัวเรื่องสัมพันธภาพทางการให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 5 ผู้รับคำปรึกษาระบายความรู้สึกอย่างเสรี อิศระมากขึ้นทั้งเรื่องในปัจจุบันและอดีต มีแนวโน้มที่จะพัฒนาการยอมรับความรู้สึก ประสบการณ์ และโครงสร้างที่แท้จริงมากขึ้นรับผิดชอบต่อปัญหาของตนเอง การสื่อสารภายใน และการยอมรับความรู้สึกของตนถูกต้องมากขึ้น

ขั้นที่ 6 ผู้รับคำปรึกษาสามารถระบายความรู้สึกทั้งหลายที่ติดอยู่ในใจอย่างเสรี ไม่มองตนเองว่าถูกกระทำอย่างเคย แต่เป็นผู้กระทำสิ่งต่าง ๆ ความไม่ละเอียดระหว่างประสบการณ์และตนจะกลายเป็นความกลมกลืน ระยะนี้เป็นระยะที่ผู้รับคำปรึกษาจะจัดปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภายในหรือภายนอก

ขั้นที่ 7 ผู้รับคำปรึกษายอมรับความรู้สึกและมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ กลายเป็นความยืดหยุ่นในระยะนี้ผู้รับคำปรึกษาจะไม่ต้องการการให้คำปรึกษาอีกต่อไป

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 43 – 44) ได้เสนอขั้นตอนต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. ผู้รับคำปรึกษามาขอให้ผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจ หรือบุคคลอื่นอาจส่งตัวผู้รับคำปรึกษา

2. ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงกระบวนการให้ความช่วยเหลือ

3. ผู้ให้คำปรึกษาสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น แสดงความสนใจ การยอมรับ ความจริงใจ การรักษาความลับของบุคคลเพื่อสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นออกมาการสร้างสัมพันธภาพจะต้องสร้างตลอด กระบวนการการให้คำปรึกษา

4. ผู้รับคำปรึกษาเล่าถึงความคับข้องใจ และความขัดแย้งในจิตใจ แต่ยังไม่ยอมเปิดเผยเรื่องราวและความรู้สึกของตนอย่างเต็มที่ เพราะในขั้นต้นความไว้วางใจที่ผู้รับคำปรึกษามีต่อผู้ให้คำปรึกษายังไม่เต็มที่

5. ผู้รับคำปรึกษาจะเริ่มเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของตน แต่ยังไม่พูดหรือแสดงออกเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรับฟังเรื่องราวของผู้รับคำปรึกษาและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความกระจ่างในเรื่องของตนโดยการสะท้อนเนื้อหา (Reflect Content)

6. ผู้รับคำปรึกษาจะพูดถึงความรู้สึกของตนเอง และพูดถึงเรื่องส่วนตัวมากขึ้น แต่ยังไม่ค่อยกล้าเผชิญความจริง โดยยังถือว่าเป็นเรื่องน่าอาย เป็นสิ่งเลวร้าย ผิดปกติ ยอมรับ ไม่ได้ หรือเป็นเรื่องสะเทือนใจ ผู้ให้คำปรึกษาจะสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายความรู้สึกให้มากขึ้น

7. ผู้รับคำปรึกษาจะเพิ่มการระบายความรู้สึก ความต้องการที่จะสำรวจตนเอง ผู้ให้คำปรึกษาจะสะท้อนความรู้สึก (Reflect Feeling) ให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจความรู้สึกของตนเอง ยอมรับความจริงและพร้อมที่จะแก้ปัญหาของตน

8. ผู้รับคำปรึกษาเพิ่มความเชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

9. ผู้รับคำปรึกษาลดความต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นลง

โรเจอร์ส (Roger. 1959) ไม่ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการให้คำปรึกษาไว้ชัดเจน แต่เชื่อว่าเงื่อนไขที่จำเป็นและเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของผู้รับคำปรึกษาในระหว่างการให้คำปรึกษา

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่ากระบวนการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา ทักษะในการให้คำปรึกษาและขั้นตอนในการให้คำปรึกษา ดังนี้

สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาโรเจอร์สจะเน้นคุณภาพของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ตลอดระยะเวลาในการให้คำปรึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะเอื้ออำนวยให้การให้คำปรึกษา บรรลุผลนอกเหนือจากเงื่อนไขที่จำเป็นและลำดับของการให้คำปรึกษาทั้ง 6 ประการ

ทักษะในการให้คำปรึกษาหรือเทคนิคในการให้คำปรึกษาที่จำเป็นคือการรับฟัง การเงียบ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การสะท้อนเนื้อหาและความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง

กล่าวโดยสรุปขั้นตอนในการให้คำปรึกษา เป็นดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้นในการให้คำปรึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษา และชี้แจงจุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษา ตลอดจนวิธีการในการให้คำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ระยะเวลาการให้คำปรึกษาข้อตกลงต่างๆ ร่วมกัน
2. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษาจะพยายามให้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การฟัง การเจียบ การยอมรับ การให้คำถามปลายเปิด การทวนคำ การสะท้อนเนื้อหา และความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจำง การใส่ใจ การให้กำลังใจ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ยอมรับตนเอง ยอมรับความรู้สึก ปรับปรุงพัฒนาตนเอง แก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้รับคำปรึกษาสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพได้

เอกสารอ้างอิง

- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2530). *ทฤษฎีการให้คำปรึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2525). *ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สภาพพิมพ์.
- Roger, Carl R. (1959). *Client – Centered Theory*. Boston : Houghton Mifflin.

ครั้งที่ 13 - 14

เรื่อง ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

1. ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
2. หลักการที่สำคัญ / เป้าหมายของการให้คำปรึกษา
3. บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา / คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา
4. เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

เวลา 6 คาบ แยกเป็น 3 ช่วง ๆ ละ 2 ชั่วโมง

ช่วงที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้
 - 1.2 หลักการที่สำคัญและเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
 - 1.3 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา
 - 1.4 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมได้

เวลา 2 คาบ

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 22 เรื่องความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
2. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามความรู้ข้อคิดที่ได้จากครั้งที่ 12 พร้อมเปิดโอกาสซักถาม
ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 22 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ธรรมชาติของมนุษย์
 - 1.2 โครงสร้างบุคลิกภาพและลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
 - 1.3 หลักการที่สำคัญ และเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
 - 1.4 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา และคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

1.5 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

2. ผู้วิจัยทดสอบความเข้าใจผู้รับการพัฒนาโดยการสอบถาม
3. ผู้วิจัยและผู้เข้ารับการพัฒนาสรุปลความรู้ที่ได้
4. ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำความรู้ไปใช้ทบทวนที่บ้าน
5. ผู้วิจัยสอบถามความเข้าใจและเปิดโอกาสให้ซักถามเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจ

(วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

6. ผู้วิจัยสาธิตเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ได้แก่ การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก การฝึกการผ่อนคลายที่ละเทคนิค และเปิดวิดีโอให้ดู

7. แบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 3 คน แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต ให้ปฏิบัติตามเทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกและการฝึกการผ่อนคลาย โดยทุกคนจะต้องสลับบทบาทกันจนครบ

8. ให้แต่ละคนในกลุ่มพูดถึงความรู้สึกนึกคิดสิ่งที่สังเกตได้จากกวีแสดงบทบาทแต่ละบทบาท เพื่อสำรวจตรวจสอบว่าได้ใช้เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกและการฝึกการผ่อนคลาย ของการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสรุปลข้อคิดที่ได้ พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถาม

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการตอบคำถาม
2. การสังเกต

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาได้สรุปลแนวคิด ความรู้สึก และซักถามข้อสงสัย ได้ปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมได้ถูกต้องเหมาะสม

ช่วงที่ 2 เรื่อง การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถอธิบายขั้นตอนการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งทางอารมณ์และความรู้สึกต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งทางอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

เวลา 2 คาบ

- อุปกรณ์ 1. ใบความรู้ที่ 23 เรื่องขั้นตอนการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก
2. แผ่นใส เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเสนอกรณีศึกษาเรื่องความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เนื่องจากการไม่เปิด
เผยอารมณ์ความรู้สึกที่แท้จริงออกมา แล้วช่วยกันระดมความคิดเห็น แนวทางแก้ไข

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยนำใบความรู้ที่ 23 เรื่องขั้นตอนการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้ครูแนะแนว
ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ
2. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 2 คน เป็นตัวแบบที่แสดงความโกรธและผู้เผชิญกับความโกรธ
ของ ผู้อื่นเพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดนอื่น ๆ สังเกตแล้วให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นความ
รู้สึกเกี่ยวกับทั้งตัวแบบที่แสดงบทบาทโกรธ และผู้เผชิญความโกรธที่เหมาะสม ทั้งภาษาถ้อยคำและ
ภาษาท่าทาง
3. ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาค้นคนอื่น ๆ แบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 3 คน ลองแสดงบทบาท
สมมติที่เป็นทั้งผู้แสดงความโกรธ ผู้เผชิญกับความโกรธ และผู้สังเกต ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่
ตกลงกันเองระหว่างผู้แสดง แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับถึงผลการแสดงว่าสิ่งใดเหมาะสมสิ่งใดควรแก้ไข
แล้วสลับบทบาทกันจนครบทุกคนทุกบทบาท (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)
4. ผู้วิจัยให้การเสริมแรงทางบวกคือ การกล่าวคำชมเชยให้กำลังใจและการให้ฝึกเพิ่มเติมใน
สถานการณ์อื่น ๆ

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาช่วยกันสรุปขั้นตอนการฝึกพฤติกรรมกล้า
แสดงออก (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการเข้าร่วมฝึกปฏิบัติ
2. การสังเกตการพูดถึงความรู้สึกนึกคิดขณะปฏิบัติบทบาทสมมติ

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาสามารถอธิบายและฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งทางอารมณ์
และความรู้สึกต่าง ๆ ต่อผู้อื่น

ช่วงที่ 3 เรื่อง การฝึกการผ่อนคลาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายขั้นตอนการฝึกผ่อนคลายได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาผ่อนคลาย

ลดความเครียด ความวิตกกังวล คับข้องใจที่ปรากฏผลออกมาทางกายได้

เวลา 2 คาบ

- อุปกรณ์
1. ใบความรู้ที่ 24 เรื่องวิธีการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาผ่อนคลาย
 2. แผ่นใส เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเสนอกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับข่าวความเครียดในสังคมไทยแล้วช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางการแก้ไข

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยใบความรู้ที่ 24 เรื่องวิธีการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาผ่อนคลาย ลดความเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจที่ปรากฏผลออกมาทางกาย เช่น การปวดศีรษะ ปวดเมื่อย เป็นต้น ให้ศึกษาและทำความเข้าใจ

2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมพัฒนาทุกคน ฝึกการผ่อนคลายตามขั้นตอนที่ศึกษา

3. ผู้วิจัยสอบถามความรู้สึก ความคิดเห็นของครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาเกี่ยวกับการได้ฝึกการผ่อนคลาย แล้วให้ฝึกซ้ำอีก 2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความชำนาญ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้าร่วมการพัฒนาช่วยกันสรุปขั้นตอนการฝึกการผ่อนคลาย (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการเข้าร่วมฝึกปฏิบัติ
2. การสังเกตการพูดถึงความรู้สึกนึกคิดขณะฝึกการผ่อนคลาย

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถอธิบายและปฏิบัติการผ่อนคลาย ลดความเครียด ความวิตกกังวล คับข้องใจ ที่ปรากฏผลออกมาทางกาย เช่น มีอาการมึนหรือวิงเวียนศีรษะ ปวดเมื่อยต้นคอ จุกแน่นหน้าอก อ่อนเพลียเพลียแรง ประหม่า นอนไม่หลับ กลัวโดยไม่มีสาเหตุได้

ใบความรู้ที่ 22

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

1. ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์

ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ; อ้างอิงมาจาก 2545 : 180 Skinner. 1971 ; Bandura. 1986 ; Dazdin. 1994 ; Corey. 1996 : 285 – 286 ; Prout and Brown. 1983 : 46 – 47)

1. มนุษย์ที่เกิดมานั้น ไม่ดีหรือไม่เลว แต่จะเริ่มต้นชีวิตในลักษณะที่ว่างเปล่า
2. มนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสามารถตอบสนองสิ่งเร้าต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมแบบแผน พฤติกรรมของมนุษย์จะเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
3. พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ และจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ทำให้เกิดขึ้นได้โดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ส่วนการเรียนรู้เดิมสามารถทำให้หมดไปได้ และทำนองเดียวกันสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ได้
4. มนุษย์สามารถควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แม้ว่าจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็ตาม

2. เป้าหมายของทฤษฎี

นักพฤติกรรมนิยมเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้นจึงสามารถจะแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือที่ไม่พึงประสงค์และสร้างสรรค์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงมีความสำคัญยิ่งในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 190 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 287 – 288 ; Sharf. 2000 : 296)

สำหรับเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ โดยปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์
2. เพื่อสร้างสภาพการเรียนรู้ใหม่ที่จะช่วยปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้รับคำปรึกษาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีการตกลงร่วมกันระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษาว่าต้องการจะปรับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไรจะกำหนด เป้าหมายพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างไร และจะดำเนินการอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ โดยผู้รับคำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น

3. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้วิธีการใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการดำรงชีวิตและสามารถนำวิธีการเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). "การเปรียบเทียบทฤษฎีการให้คำปรึกษาและการพัฒนาแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา". *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา*. นนทบุรี : บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ครั้งที่ 15

เรื่อง ขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสามารถอธิบายขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมได้
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพปฏิบัติตามขั้นตอน การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมได้อย่างเหมาะสม

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 23 เรื่องขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
2. ใบความรู้ที่ 24 การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
3. ใบความรู้ที่ 25 การฝึกการผ่อนคลาย
4. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับจากครั้งที่ 14

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 23 เรื่อง ขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจผู้วิจัยซักถามความเข้าใจและเปิดโอกาสให้สอบถามเพิ่มเติมได้ ผู้วิจัยสารัตถ์ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมเน้นการใช้เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกและการฝึกการผ่อนคลายของทฤษฎีด้วย แจกใบความรู้ที่ 24, 25 ให้ผู้เข้าร่วมพัฒนา ศึกษา และทำความเข้าใจ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต แล้วให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา แบบพฤติกรรมนิยม โดยเลือกใช้ 1 เทคนิค ของการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม (ตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา) ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

3. ให้แต่ละคนในแต่ละกลุ่ม พูดถึงความรู้สึกนึกคิดขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา เพื่อสำรวจตรวจสอบการปฏิบัติตามขั้นตอนว่าเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ขั้นสรุป ผู้วิจัยสอบถามครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาด้านความรู้ข้อคิดที่ได้รับโดยใช้ประเด็นคำถาม และเปิดโอกาสให้ซักถาม

การประเมินผล

1. การสังเกตขณะทำงานกลุ่มและปฏิบัติจริง
2. การสังเกต การพูดถึงความรู้สึกรู้สึกขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนายธิบายผลที่เกิดขึ้นและปฏิบัติตามขั้นตอนจากการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

ใบความรู้ที่ 23

แนวปฏิบัติการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

แนวปฏิบัติการให้การปรึกษา

ประกอบด้วยขั้นตอนและเทคนิคในการให้คำปรึกษา ดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 211 – 213 ; อ้างอิงจาก Gilliland, James and Bowman. 1994 : 225 – 242 ; Corey. 1996 : 290 – 299)

ขั้นตอนการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษาเป็นลำดับแรก พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่นใจ ไว้วางใจผู้ให้การปรึกษาและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ต่อจากนั้นผู้ให้การปรึกษาจะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

(1) การสำรวจปัญหาและระบุพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาจะสำรวจปัญหาด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่จะได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา ข้อมูลที่ได้มานี้อาจมีปัญหามากมาย แต่จะให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้เลือกว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกที่ต้องการแก้ไข ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงมานั้นจะหาทางแก้ไขในโอกาสต่อไป

(2) เมื่อผู้รับบริการระบุพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้แล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาวิเคราะห์ปัญหา โดยนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1) ปัญหานั้น ๆ มีสาเหตุทางกายหรือจิตใจหรือสาเหตุจากสภาพแวดล้อม และผลที่เกิดจากปัญหานั้น ๆ เป็นอย่างไร

2) ทำการตรวจสอบความเข้าใจระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข และสาเหตุต่าง ๆ ถ้าเข้าใจตรงกันแล้วก็จะดำเนินการกำหนดเป้าหมายในการให้คำปรึกษาต่อไป โดยเป้าหมายนั้นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับคำปรึกษาอย่างแท้จริง จะต้องชัดเจน เป็นรูปธรรม ไม่สลับซับซ้อน และสามารถประเมินได้

(3) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ให้คำปรึกษาจะพิจารณาเลือกเทคนิคที่เหมาะสมกับปัญหาของผู้รับคำปรึกษา อธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาทราบถึงลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

(4) ภายหลังการดำเนินการให้คำปรึกษาโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ แล้วผู้ให้คำปรึกษาจะต้องประเมินผลการให้คำปรึกษา โดยประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานหรือพฤติกรรมเส้นฐาน (Baseline Data) ของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติก่อนจะนำวิธีการหรือเทคนิคใด ๆ มาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา

ทั้งระหว่างและภายหลังการใช้เทคนิคเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อจะได้ตรวจสอบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด หาก เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และบรรลุเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแล้วการให้คำปรึกษานั้นก็สิ้นสุดลง แต่หากการเปลี่ยนแปลงยังไม่บรรลุเป้าหมายของการให้คำปรึกษาผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพิจารณาว่า ควรจะปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนใดและควรจะทำเนนการต่อไปอย่างไร

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา เมื่อการให้คำปรึกษาบรรลุเป้าหมายและเป็นที่พอใจของผู้รับคำปรึกษาแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องอธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจถึงการสิ้นสุดของการให้คำปรึกษา พร้อมทั้งช่วยเตรียมการให้ผู้รับคำปรึกษานำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการให้คำปรึกษาไปปรับใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). "การเปรียบเทียบทฤษฎีการให้คำปรึกษาและการพัฒนาแนวปฏิบัติการให้คำปรึกษา." *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา*. นนทบุรี : บัณฑิตศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ใบความรู้ที่ 24

การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertive Training)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษากล้าแสดงออกทั้งทางอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม โดยไม่เกิดความวิตกกังวล โดยให้ความสำคัญกับความวิตกกังวลที่ได้แสดงออกหรือไม่ได้แสดงออกเป็นสำคัญ บางคนไม่กล้าแสดงออกเพราะกลัวถูกต่อว่า บางคนแสดงออกไปแล้วก็กลัวจะต่อว่า จึงเกิดความวิตกกังวล ดังนั้น การฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แสดงออกต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งอย่างเหมาะสมทั้งภาษาท่าทางและภาษาถ้อยคำ เช่น การฝึกให้แสดงออกที่เหมาะสมเมื่อเผชิญกับความโกรธกับคนอื่น

วิธีการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม มีขั้นตอนการฝึกดังนี้

1. การใช้ตัวแบบด้วยการให้ผู้ฝึกสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบเกี่ยวกับการเผชิญความโกรธ เพื่อให้เห็นตัวอย่างแล้วให้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับตัวแบบและฝึกปฏิบัติตาม
2. การแสดงบทบาทสมมติ ด้วยการให้ผู้ฝึกได้แสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนด โดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน
3. การให้คำแนะนำเป็นการอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผู้ฝึกกำลังแสดงหรือให้ข้อเสนอแนะ หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อบอกผลการแสดงของผู้ฝึกว่าสิ่งใดเหมาะสม สิ่งใดควรปรับแก้
4. การฝึกซ้อมพฤติกรรมด้วยการให้ผู้ฝึกได้ฝึกซ้อมพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความโกรธทั้งด้านภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางก่อนที่ต้องไปเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นจริง
5. การเสริมแรงทางบวก ได้แก่ ให้คำชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อผู้ฝึกทำถูกต้อง เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ฝึกมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม
6. การให้การบ้าน ด้วยการให้ผู้ฝึกไปฝึกเพิ่มเติมด้วยตนเอง

อ้างอิง

ปรีชา วิหคโต. (2545). "ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม". *ประมวลสาระชุดวิชา ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา*. นนทบุรี : บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ใบความรู้ที่ 25

การฝึกการผ่อนคลาย (Muscle Relaxation)

วัตถุประสงค์

เป็นวิธีการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาลดความเครียด ความวิตกกังวล คับข้องใจที่ปรากฏผลออกมาทางกาย เช่น มีอาการผื่น หรือวิงเวียนศีรษะ ปวดเมื่อยต้นคอ จุกแน่นหน้าอก อ่อนเปลี้ยเพลียแรง ประหม่า นอนไม่หลับ กลัวโดยไม่มีสาเหตุ

วิธีการฝึกการผ่อนคลาย

การฝึกผ่อนคลายเป็นการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อด้วยการผ่อนคลายกล้ามเนื้อตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทีละส่วน เช่น ที่หน้าผาก คอ มือ แขน ขา เป็นต้น การฝึกการผ่อนคลายเป็นวิธีทำให้กล้ามเนื้อหย่อนหรือคลายความตึง การผ่อนคลายเช่นนี้จะทำให้เกิดความสงบไม่เกิดอารมณ์เครียด วิธีการฝึกมีหลักการสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (ปรีชา วิหคโต. 2545 : 37)

ขั้นที่ 1 เกร็งและคลายกล้ามเนื้อของร่างกายทีละส่วน โดยขั้นแรกให้เกร็งกล้ามเนื้อจนเครียดแล้วเกร็งไว้สักครู่จนรู้สึกถึงความเครียด ต่อมาจึงคลายกล้ามเนื้อจนถึงจุดที่รู้สึกว่ากล้ามเนื้อผ่อนคลายอย่างเต็มที่ การเกร็งสลับกับการคลายนี้จะทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายได้เต็มที่

ขั้นที่ 2 เกิดการเรียนรู้ด้วยการแยกแยะความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อเกร็งและคลายกล้ามเนื้อ ซึ่งถ้าฝึกมาก ๆ ขึ้น เมื่อรู้สึกตัวว่าเครียดบริเวณใดจะผ่อนคลายได้เอง

และนอกจากนี้ จากอบสัน (Jacobson. 1962 : 94) ผู้ได้รายงานว่าผลของการฝึก การปรับการยังเกิดประโยชน์โดย 1) หากฝึกอย่างต่อเนื่องจะพัฒนาให้เป็นคนอยู่ในความสงบในสภาวะที่ไม่สบายใจได้อย่างอัตโนมัติ 2) ช่วยลดความแปรปรวนของร่างกายและจิตใจได้ เช่น ลดอารมณ์ฉุนเฉียว เบื่อหน่าย กระวนกระวายใจ อาการทางสรีระ เช่น ปากคอแห้ง หายใจที่วิงเวียนศีรษะ อาการที่เกิดกับกล้ามเนื้อ เช่น ลดอาการมือเท้าสั่น ปวดหลัง ตาพร่า และ พฤติกรรมการนอนไม่หลับ ลุกสี่ลุกกลน เดินตัวเกร็ง เป็นต้น

รายละเอียดเกี่ยวกับการผ่อนคลายกล้ามเนื้ออีกวิธีที่จะขอแนะนำมีรายละเอียดดังนี้

นั่งพิงหลังเก้าอี้ในท่าสบาย ไม่สวมรองเท้า อยู่ในชุดเสื้อผ้าที่ใส่สบาย หายใจลึก ๆ สักครึ่งสองครั้ง แล้วหลับตา เพื่อให้ความสนใจอยู่กับกล้ามเนื้อกายของตนเอง

เริ่มต้นโดยให้ความรู้สึกนึกคิดอยู่ที่เท้าเรียนรู้การผ่อนคลายที่เท้าทั้งสองข้าง โดยจะเกร็งให้เครียดมากที่สุด ด้วยการยกหน้าเท้าขึ้น ให้ส้นเท้าอยู่กับพื้น แล้วทั้งเกร็งทั้งงอนิ้วเท้าทั้งเส้นเข้าไปเกร็งให้แรงจนรู้สึกผ่อนคลายนี้สักครู่เปรียบเทียบกับความรู้สึกขณะที่เกร็งเครียดอยู่กับขณะที่ปล่อยวางอยู่ว่าต่างกันอย่างไร

แล้วจึงให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่น่องทั้งสองฝ่าย เกร็งกล้ามเนื้อที่น่องให้เครียดที่สุดโดย ยกส้นเท้าขึ้น กดหน้าเท้าลงกับพื้นให้แน่น เรียนรู้ความเครียดตามกล้ามเนื้อส่วนที่ถูกกระทบ กระเทือนไปด้วย เมื่อน่องเครียดมากที่สุดแล้วจึงค่อย ๆ คลายออกปล่อยวางส้นเท้าลงตามปกติ ไม่มีการเกร็งกล้ามเนื้ออะไรอีก รวมทั้งกล้ามเนื้อชุดอื่นที่พลอยเครียดไปด้วย ให้ปล่อยวางผ่อนคลาย ออกเป็นปกติ เช่น

ต่อไปจึงเลื่อนความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่หน้าขา เกร็งกล้ามเนื้อชุดนี้ โดยใช้ส้นเท้ากดไว้ที่พื้นให้แน่นและแรง จนรู้สึกกล้ามเนื้อที่หน้าขาหมดเป็นมัด และเมื่อยเข่ามากแล้วจึงค่อยคลายออกช้า ๆ อย่างรู้ตัว

ต่อไปให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่บริเวณหน้าท้อง ทำให้ท้องเครียด โดยการเกร็งกล้ามเนื้อที่ท้องไว้ เหมือนกับกำลังเกร็งไว้เพื่อต้านคนจะมาชนหน้าท้องของคุณกลั้นลมหายใจให้แน่นเพื่อช่วยให้การเกร็งได้หนักแน่นขึ้น เมื่อรู้สึกเครียดที่สุด แล้วจึงค่อย ๆ ปล่อยกล้ามเนื้อให้คลายออก หายใจลึก ๆ แรง ๆ สัก 4 – 5 เที้ยว เรียนรู้ความรู้สึกผ่อนคลายที่ท้องสักรูปปล่อยให้อยู่ในสภาพสบายที่สุดเท่าที่จะทำได้

ต่อไปจึงให้ความคิดความรู้สึกเลื่อนขึ้นมาอยู่ที่บริเวณหน้าอก เกร็งหน้าอกให้แน่นโดยสูดลมหายใจเข้าไปให้เต็มปอด แล้วกลั้นลมหายใจไว้ พร้อมกับใช้ต้นแขนทั้งสองข้างหนีบข้างอกไว้ให้เครียดยิ่งขึ้น จนรู้สึกเครียดถึงที่สุดแล้วจึงค่อย ๆ ปล่อยลมหายใจออกและกล้ามเนื้อบริเวณหน้าอกให้คลายออกช้า ๆ หายใจลึก ๆ 4 – 5 ครั้ง แล้วเรียนรู้ความรู้สึกผ่อนคลายที่หน้าอกสักรูป จึงให้ลมหายใจเข้าออกสบาย ๆ ตามปกติ

ต่อไปจึงค่อยให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่มือทั้งสองข้าง ทำให้กล้ามเนื้อมือและนิ้วมือ ดึงเครียด โดยการกำหมัดทั้งสองข้างให้แน่นที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้ที่ไว้เล็บยาวอาจใช้วิธีงอนิ้วทั้งสิบไว้ในลักษณะเหมือนกำลึงบีบอะไรอยู่ แล้วเกร็งข้อนิ้วทั้งสิบให้เครียดที่สุดแทนก็ได้ หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ ผ่อนออกช้า ๆ จนนิ้วทั้งสิบอยู่ในสภาพผ่อนคลายตามโครงสร้างของแต่ละคนโดยไม่เกร็งหรือแบบอย่างเจตนาแต่อย่างใด

ต่อไปให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่บริเวณหน้าแขน ยกแขนอยู่ข้างตัว ให้ตั้งฉากกับตัว หายมือขึ้นแล้วใช้แรงจากฝ่ามือดันเข้ามาจนหน้าแขนเกร็งเป็นสันเป็นมัด เมื่อรู้สึกว่าเครียดที่สุดแล้วจึงค่อย ๆ ผ่อนกล้ามเนื้อออก แล้ววางแขนลงอยู่ข้างตัว โดยไม่ใช้กล้ามเนื้ออะไรอีก

ต่อไปให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่หัวไหล่ทั้งสองข้าง ทำให้ไหล่ดึงเครียดโดยการยกไหล่หรือห่อไหล่ขึ้นให้สูงที่สุด เพื่อให้เกิดความดึงเครียดที่สุดที่เส้นเอ็นบริเวณไหล่กับต้นคอจนทนไม่ไหวแล้ว จึงค่อย ๆ ปล่อยกล้ามเนื้อลงช้า ๆ ให้คลายออกจนอยู่ในสภาพผ่อนคลายที่สุด อาจโอบไหล่เล็กน้อย ถ้าไม่แน่ใจว่ากล้ามเนื้อปล่อยวางได้หมด พักสักครู่หนึ่งเพื่อสำรวจว่ากล้ามเนื้อส่วนอื่น ๆ อยู่ในสภาพผ่อนคลาย ไม่เผลอเกร็งกล้ามเนื้อชุดใดชุดหนึ่งค้างอยู่

ต่อไปจึงให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่บริเวณคอ การเกร็งกล้ามเนื้อคอ ต้องระวังเป็นพิเศษกว่าส่วนอื่น เพราะเป็นกล้ามเนื้อที่อ่อนไหวง่าย ถ้าเกร็งแรงเกินไปอาจเกิดเคล็ดขัดยอกขึ้นได้ จึงควรค่อย ๆ เพิ่มความเครียดอย่างรู้ตัวจนถึงเครียดที่สุด อย่าหักโหมเกร็งแรงหรือเร็วเกินไป ก่อนเกร็งควรตั้งคอให้อยู่ในระดับตรง ยกฝ่ามือทั้งสองข้างรองไว้ใต้คางแล้วจึงกดคางเข้าหาฝ่ามือในขณะที่ฝ่ามือดันขึ้นต้านไว้ ให้น้ำหนักกดและต้านพอ ๆ กัน โดยใช้แรงกดจากบริเวณหลังคอ ให้หลังคอเกร็งเครียดที่สุด พยายามให้บริเวณคางที่ดันไว้ปวดเครียดน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เสร็จแล้วจึงค่อย ๆ คลายแรงกดและแรงต้านออก ปล่อยมือลงให้ความรู้สึกอยู่ที่บริเวณ ลำคอทั้งหมด เรียนรู้ถึงความผ่อนคลายสักครู่

แล้วจึงยกมือทั้งสองข้างประสานกันไว้อยู่ที่หลังศีรษะ ทำให้กล้ามเนื้อเครียดอีก โดยการใช้นิ้วดันศีรษะมาข้างหน้า แต่ให้แรงกดด้านกลับให้ศีรษะคงอยู่ในสภาพตั้งตรงให้แรงดันกับแรงต้านพอ ๆ กัน จนรู้สึกคอเกร็งเครียดที่สุด จึงค่อย ๆ คลายแรงกดและแรงต้านออกช้า ๆ ปล่อยมือลงแล้วปล่อยให้คออยู่ในสภาพผ่อนคลายสักครู่

ต่อไปให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่หน้าผาก ทำให้หน้าผากเครียด โดยการเลิกคิ้วทั้งสองข้างขึ้นไป จนหน้าผากเป็นริ้วรอย ให้เครียดที่สุดจนขยายไปทั่วใบหน้าและบริเวณขมับทั้งสองข้าง แล้วจึงค่อย ๆ คลายออก จนรู้สึกผ่อนคลายแถวใบหน้าและบริเวณขมับด้วย

ต่อไปให้คิ้วตึงเครียด โดยการขมวดคิ้วทั้งสองข้างเข้าหากัน จนรู้สึกบริเวณระหว่างคิ้ว ขมับ และเส้นประสาทภายในสมอง ตลอดจนทั่วใบหน้าเครียดไปหมดเมื่อเครียดที่สุดแล้วจึงค่อย ๆ คลายคิ้วออก แล้วให้รับรู้ความรู้สึกผ่อนคลายภายในสมองและใบหน้าสักครู่

ต่อไปจึงให้ความคิดความรู้สึกอยู่ที่ตาทั้งสองข้าง กล้ามเนื้อตานี้เป็นบริเวณที่บอบช้ำได้ง่ายอีกส่วนหนึ่ง การทำให้เกร็งเครียดจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ไม่ควรทำแรงและเร็วเกินไป ควรค่อย ๆ ปิดตาให้แน่นสนิทและกดแรงขึ้นอย่างรู้ตัว จนได้จึงบิดให้แรงและแน่นขึ้นต่อไป จนรู้สึกเส้นประสาทภายในสมองและบริเวณใบหน้าเครียดที่สุดแล้ว จึงค่อย ๆ คลายออกช้า ๆ จนอยู่ในสภาพผ่อนคลาย สามารถถลอกลูกตาไปมาได้สบาย ๆ

ต่อไปให้ความคิดความรู้สึกอยู่ที่แก้มทั้งสองข้าง ทำให้แก้มตึงเครียด โดยการบู่หรืออมแก้มเข้าไปให้ลึกและนาน จนรู้สึกเกร็งเครียดที่สุด จึงค่อย ๆ ปล่อยออกหรืออาจทำให้แก้มเครียดโดยการยิ้มเปิดปากให้เบ่งกว้างออกไปจนปรือออกไปทั้งสองข้างให้มากที่สุด จนใบหน้าตึงไปหมด ลามไปถึงบริเวณขมับทั้งสองข้างแล้วจึงค่อย ๆ ปล่อยกลับก็ได้เช่นกัน

ต่อไปให้ความคิดความรู้สึกเลื่อนมาอยู่ที่บริเวณปาก ทำปากให้ตึงเครียด โดยการเม้มปากหรือให้ริมฝีปากบนและล่างปิดแนบสนิทให้มากที่สุด จนเครียดถึงที่สุด แล้วจึงค่อย ๆ คลายออก ปล่อยให้ริมฝีปากเผยเล็กน้อยตามโครงสร้างของมัน ไม่ต้องคอยเม้มปาก ปิดปากให้แน่นกันอยู่ตลอดเวลา จนเป็นนิสัยเคยชินอีกต่อไป

และสุดท้ายให้ความคิดความรู้สึกมาอยู่ที่ลิ้น เกร็งลิ้นให้เครียดด้วยการดันปลายลิ้นขึ้นไปติดอยู่บนเพดานปากให้แน่นที่สุด จนเครียดมากแล้วจึงปล่อยวางลงช้า ๆ ให้อยู่ในสภาพอ่อนตัวที่สุดเท่าที่จะปล่อยได้

ถ้าคนที่มีปัญหาชอบขบฟันตัวเองบ่อย ๆ ก็เพิ่มการเกร็งเครียดที่บริเวณนั้น โดยการขบฟันเข้าด้วยกันอย่างรู้ตัว พยายามให้ฟันล่างข้างในดันขึ้นมาขบกับฟันบนแนบสนิทกัน จนเครียดแล้วจึงค่อย ๆ คลายออก พยายามอย่าทำแรงไปจนปวดกราม

ก็เป็นอันว่าเสร็จสิ้นการฝึกเทคนิคการผ่อนคลายกล้ามเนื้อด้วยตัวเองเพียงเท่านี้แต่ก่อนที่จะลืมตาขึ้น ควรจะนั่งสำรวจกล้ามเนื้อตามส่วนต่าง ๆ ที่ทำมาแล้วว่า มันอยู่ในสภาพผ่อนคลายดีหรือไม่อย่างไรก่อน ถ้าสำรวจพบว่ายังมีส่วนใดเกร็งหรือเครียดอยู่ก็ค่อย ๆ ปล่อยวางกล้ามเนื้อให้คลายออกก่อนทุกครั้ง ก่อนที่จะยุติการฝึกเทคนิคฉบับนี้

การผ่อนคลายกล้ามเนื้อด้วยการเกร็งกล้ามเนื้อให้เครียดที่สุดก่อนนี้ นอกจากจะเป็นเทคนิคกำจัดความเครียดตามกล้ามเนื้อที่ตึงค้างอยู่ให้หมดไปได้แล้ว ยังเป็นการฝึกสติขึ้นต้นไปในตัวอีกด้วย เพราะการตั้งเจตนาทำให้กล้ามเนื้อหดต่าง ๆ เครียดและคลายออกอย่างรู้ตัวตลอดเวลา นั้นเป็นการทำให้ความรู้สึกเหล่านี้ขึ้นมาเป็นจิตสำนึก แทนที่จะเป็นการกระทำโดยไม่รู้ตัว เป็นจิตใต้สำนึกหรือนิสัยเคยชินเหมือนที่เคยเป็นมาก่อนนั่นเอง

เทคนิคการผ่อนคลายกล้ามเนื้อนี้ควรฝึกทุกวัน จะเป็นช่วงเวลาตอนเย็น หรือก่อนนอนก็ยังดี จะทำให้ร่างกายผ่อนคลายได้ดีในขณะนอนหลับ จึงควรมีเวลาให้กับการฝึกเทคนิคนี้วันละประมาณ 10 - 20 นาที ในสองสัปดาห์แรกควรทำทุก ๆ ส่วนของกล้ามเนื้อ ดังกล่าว ต่อมาก็อาจดัดแปลง ย่นย่อ หรือต่อเติมได้ตามความจำเป็นและเงื่อนไขของอาการที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน เช่น อาจเกร็งเฉพาะส่วนที่รู้ตัวว่าเครียดเท่านั้น บางส่วนที่รู้ตัวว่ามันผ่อนคลายอยู่แล้วก็ไม่ต้องทำหรืออาจสลับกับการฝึกเกร็งเครียดทั่วตัว แล้วจึงคลายออกทำประมาณ 2 - 3 เที้ยว จึงเสร็จสิ้นการฝึกเป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในระยะเริ่มแรกโดยเฉพาะสองสัปดาห์แรกนั้น ควรฝึกการเกร็งกล้ามเนื้อทีละส่วนหรือทีละชุด จะได้เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับรู้จักผ่อนคลายกล้ามเนื้อตัวเองเป็นแล้วยังจะช่วยให้จิตใจและอารมณ์ผ่อนคลายได้ดีขึ้นอีกระดับหนึ่งอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ปรีชา วิหคโต. 2545. *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา*.

นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

Jacobson, Edmud. (1962). *You Must Relax*. New York McGraw-Hill.

ครั้งที่ 16

เรื่อง ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

1. ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
2. หลักการที่สำคัญ และเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
3. บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา และคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา
4. เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถอธิบายในเรื่องต่อไปนี้ได้
 - 1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
 - 1.2 หลักการที่สำคัญและเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
 - 1.3 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา
 - 1.4 เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพัฒนาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 26 เรื่องความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม
2. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ
3. กิจกรรม (การคิดแบบมีเหตุผล)

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามความรู้ที่ได้จากกิจกรรมครั้งที่ 15

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 26 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพร้อมอธิบายรายละเอียดของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ธรรมชาติของมนุษย์
 - 1.2 โครงสร้างบุคลิกภาพและลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
 - 1.3 หลักการที่สำคัญ และเป้าหมายของการให้คำปรึกษา
 - 1.4 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

2. ผู้วิจัยทดสอบความเข้าใจ ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาเกี่ยวกับรายละเอียดทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรมโดยการสอบถาม

3. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาสรุปความรู้ที่ได้

4. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา นำความรู้ไปทบทวนที่บ้าน

5. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 26 ให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาและทำความเข้าใจ และสาธิตเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ได้แก่ การอธิบายการพูดถึงตนเองอย่างมีเหตุผล แล้วสาธิตให้ดูที่ละเทคนิค

6. แบ่งกลุ่มครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 3 คน แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกตให้ปฏิบัติตามเทคนิคการอธิบาย และการพูดถึงตนเองอย่างมีเหตุผล โดยทุกคนจะต้องสลับบทบาทกันจนครบ

7. ให้แต่ละคนในกลุ่มแต่ละกลุ่ม พูดถึงความรู้สึกนึกคิดและในการแสดงบทบาทแต่ละบทบาท เพื่อสำรวจตรวจสอบว่าได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร

ขั้นสรุป ผู้วิจัยซักถามข้อคิด ความรู้สึกที่ได้พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถามเพื่อทำความเข้าใจตรงกัน

การประเมินผล

1. การสังเกตขณะทำงานกลุ่ม และปฏิบัติจริง

2. การสังเกต การพูดถึงความรู้สึกนึกคิดขณะปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาอธิบายและปฏิบัติตามเทคนิคการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรมได้ถูกต้องเหมาะสม

ใบความรู้ที่ 26

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

1. ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์

คอเรีย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 175 – 176 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 320 – 321) ได้ให้ทศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ ดังนี้

1. มนุษย์เกิดมาพร้อมกับพลังความสามารถที่จะคิดอย่างสมเหตุสมผล (Rational) หรือคิดอย่างตรงไปตรงมา (Straight) มีความโน้มเอียงที่จะมีเหตุผล รักตนเอง และอยากพัฒนาตนเอง แต่บางขณะอาจเกิดการฟ่ายแพ้นเอง หรือท้อถอย หลีกเลียงที่จะใช้ความคิดที่รอบคอบ เพราะคำนึงแต่อารมณ์ ความรู้สึก และความพอใจของตนเอง จึงทำให้เกิดความคิดที่คิดไม่รอบคอบคิดอย่างไม่สมเหตุสมผล (Irrational) หรือความคิดคดโกง (Crooked) อย่างไรก็ตามสิ่งที่มนุษย์ได้เก็บสะสมไว้ในอดีตหรือได้เรียนรู้มา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด คำพูด การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ความสุข ความรัก การพัฒนาตน และการที่จะรู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนทั้งความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้มนุษย์มีความโน้มเอียงที่จะคิด รู้สึกไปตามประสบการณ์ที่สะสมไว้

2. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะคิดจะทำลายตัวเอง คิดหลีกเลียง หน่วงเหนี่ยวตนเอง ผัดวันประกันพรุ่ง ชักช้า รื้อรื้อ ทำสิ่งที่ผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำอีก ความเชื่องมง่าย ไม่มีความอดทน อดกลั้น ต้องการความสมบูรณ์แบบ ต่ำหนืดตนเอง และไม่เป็นตัวของตัวเอง อย่างไรก็ตามความเป็นจริงแล้วมนุษย์ทุกคนมีโอกาสมิผิดพลาด ล้มเหลว ผู้ให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรมจึงมุ่งที่จะช่วยให้ทุก ๆ คนยอมรับว่าทุกคนเป็นปุถุชนที่มีโอกาสทำผิดพลาดได้ตลอดเวลา แต่ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างสงบสุข สามารถที่จะพัฒนาเจริญเติบโตและมีความเป็นตัวของตัวเองได้

3. เนื่องจากความคิดมีอิทธิพลมากต่ออารมณ์ พฤติกรรมหรือการกระทำของแต่ละบุคคล การที่บุคคลเกิดปัญหาทางอารมณ์และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป มีสาเหตุมาจากการที่บุคคลมีความเชื่อหรือความคิดที่ไร้เหตุผล ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรมพยายามจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ปรับปรุงชีวิตของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางปัญญา

4. มนุษย์มักวางเงื่อนไขให้ตนเองรู้สึกไม่สบายใจหรือมีปัญหา โดยการพูดหรือบอกตนเองซ้ำซากด้วยความเชื่อที่ผิด ๆ เสมอ บุคคลที่มีปัญหามักจะเป็นคนที่ให้เหตุผลต่าง ๆ ในทางลบ อ้างสาเหตุของพฤติกรรมว่าเกิดจากบุคคลอื่นและหรือสิ่งแวดล้อม ถ้าเขาเปลี่ยนวิธีการให้เหตุผลใหม่ อาจทำให้รู้สึกสบายใจขึ้นและแสดงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์ได้ดี

2. เป้าหมายของทฤษฎี

จากแนวคิดที่ว่า “ความคิด ความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลเป็นสาเหตุให้เกิดอารมณ์แปรปรวน” หรืออาจกล่าวได้ว่า “อารมณ์แปรปรวน (Emotional Disturbances) เกิดจากความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล และความคิดทำลายตนเอง หรือเกิดจากการเรียกร้องต้องการว่าชีวิตนี้น่าจะ “ต้อง” “ควร” และ“น่าจะ” ต่าง ๆ กันไปหรือเกิดจากการคิดถึงแต่ความพ่ายแพ้ของตนเอง คิดตอกย้ำซ้ำ ๆ ด้วยประโยคที่ไม่สมเหตุสมผล จึงทำให้เกิดอารมณ์แปรปรวนและยังคงติดค้างอยู่กับจิตใจของบุคคลนั้น ซึ่งเอลลิส (Corey. 1996 : 323 Citing Ellis. 1979 : 6) ได้ย้าว่า “สิ่งที่คุณรู้สึกส่วนใหญ่ เป็นไปตามสิ่งที่คุณคิด” (You mainly feel the way you think) ดังนั้นเป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ได้แก่

1. มุ่งเน้นการบรรเทาหรือลดทอนอารมณ์แปรปรวน และพฤติกรรมทำลายตัวเอง (Minimizing their Emotional Disturbances and Self-Defeating Behaviors) ของผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง และปฏิบัติได้จริง

2. ลดการตำหนิตัวเองหรือผู้อื่น (Reducing a Tendency for Blaming Oneself or Others) เมื่อเกิดสิ่งผิดพลาดขึ้นในชีวิตและเรียนรู้ที่จะเผชิญกับอุปสรรคปัญหาในอนาคต

3. จากความคิดที่ว่า อารมณ์ไม่เป็นสุขและพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคล มีสาเหตุมาจากความเชื่อ ความคิด การรับรู้ และตีความหมายต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีเหตุผล ไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้น เป้าหมายของการให้การปรึกษาก็ประการหนึ่ง จึงเป็นไปเพื่อลดการทำลายตนเองช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีปรัชญาชีวิตที่เป็นจริง ด้วยการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีความคิด การแสดงออกอย่างมีเหตุผล เพราะนอกจากจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาแก้ปัญหาเฉพาะกรณีแล้วยังมุ่งที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง ตรวจสอบค่านิยมพื้นฐานของ ตนเองอย่างพินิจพิเคราะห์จนสามารถค้นพบแก่นความคิดที่ไร้เหตุผลของตนได้ จากนั้นก็เปลี่ยนความคิดนั้นให้กลายเป็นความคิดที่มีเหตุผล เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ในอนาคต

4. ผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพื่อให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น อย่าให้ความคิดที่ไร้เหตุผลเกิดขึ้นบ่อย เพราะหากก่อตัวขึ้นบ่อย และเพิ่มความรุนแรงขึ้นก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นเรื่อย ๆ โดยควรช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา มีลักษณะดังนี้

(1) ให้ความสนใจตนเองและผู้อื่น

(2) มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง สามารถปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง พยายามช่วยตนเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

(3) มีเป้าหมายในชีวิต

(4) มีความอดทนอดกลั้น

(5) มีความยืดหยุ่นในทางความคิด เปิดรับความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

(6) เปิดเผย ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับเกี่ยวกับความไม่แน่นอน ไม่ยึดมั่นถือมั่นและเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น ก็ไม่ควรหวั่นไหวเกินกว่าเหตุ

(7) รู้จักคิดอย่างมีเป้าหมาย มีเหตุผล และมีหลักการ และสามารถนำหลักของความมีเหตุผลมาใช้

(8) รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ และพิจารณาเหตุผลหรือเรื่องราวต่างๆ อย่างรอบคอบ

(9) กล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจ และยอมรับความเสี่ยงในการตัดสินใจ

(10) ยอมรับตนเอง ยอมรับในสิ่งที่ตนเองมีหรือเป็นอยู่ และยอมรับนับถือตนเองตลอดทั้งรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง

3. เทคนิคในการให้การปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ผู้ให้คำปรึกษาแบบเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรมสามารถใช้เทคนิคได้หลากหลาย เทคนิควิธีที่ใช้กันส่วนมากคือ การให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักคิดหาเหตุผล และการชี้แนะ (Cognitive and Directive) โดยผู้ให้การปรึกษาจะโน้มน้าวชักจูง เน้นที่การให้ความรู้ จะสอนผู้รับคำปรึกษาโดยตรงไปตรงมาให้เห็นความจริงและมีความมีเหตุผลและผู้ให้คำปรึกษาจะชี้ให้เห็นอดีตและปัจจุบันของผู้รับคำปรึกษาว่า อดีตทำให้ผู้รับคำปรึกษาสับสนไม่สบายใจอย่างไร เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับความจริงนั้น อันจะทำให้เกิดการพัฒนาตนไปสู่ความคิดที่มีเหตุผล อารมณ์เหมาะสมและพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้อง ดังนั้น เทคนิคที่ใช้ได้แก่ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 201 – 202 ; อ้างอิงจาก Nelson-Jones. 1998 : 278 – 287 ; Corey. 1996 : 328 – 332)

(1) เทคนิคทางความคิดหรือวิธีทางความคิด (Cognitive Methods) เป็นเทคนิคในการปรับความคิดให้มีเหตุผล โดยให้ความสำคัญที่

- 1) การคิด (Thinking)
- 2) การโต้แย้งกับความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล (Disputing Irrational Beliefs)
- 3) การอภิปราย หรือถกเถียงกัน (Debating)
- 4) การท้าทายให้ลองทำดู (Challenging)
- 5) การตีความ (Interpreting)
- 6) การอธิบาย (Explaining)
- 7) การสอน (Teaching)
- 8) การให้คิดเป็นงานบ้าน (Cognitive Homework)
- 9) การปรับเปลี่ยนการใช้ถ้อยคำ (Changing one's Language)
- 10) การรู้จักใช้อารมณ์ขัน (Use of Humor)

(2) เทคนิคหรือวิธีทางอารมณ์ (Emotive Techniques) เป็นเทคนิคในการปรับอารมณ์อย่างเหมาะสม ซึ่งได้แก่

- 1) การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Acceptance)

2) การแสดงบทบาทสมมติ การเลียนแบบ และการจินตนาการแบบ เหตุผล อารมณ์ (Rational – Emotive Role Playing, Modeling and Imagery)

3) การลดความรู้สึกอายใจ โดยการฝึกหัดผู้รับคำปรึกษาให้เผชิญกับความ รู้สึกนั้นโดยตรง หรือการหักล้างความอายใจ (Shame – Attacking Exercise)

4) การใช้พลังและความแข็งแกร่ง (Use of Force and Vigor) โดยการฝึกให้มี พลังอำนาจ สามารถโต้เถียงกับความเชื่อที่ไม่สมเหตุผลของตนเองอย่างแข็งแกร่ง เพื่อให้เกิด ตระหนักรู้เข้าไปถึงอารมณ์

(3) เทคนิคทางพฤติกรรม (Behavioral Technique) เป็นเทคนิคที่ใช้ในการฝึก พฤติกรรมให้เหมาะสม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ของพฤติกรรมบำบัด เช่น การวางเงื่อนไขผลกรรมหรือ ผลของการกระทำ การควบคุมตนเอง การลดความรู้สึกอ่อนไหวอย่างเป็นระบบ การผ่อนคลาย และการเลียนแบบ ตลอดจนทั้งการกำหนดหรือมอบหมายกิจกรรมให้ไปฝึกปฏิบัติที่บ้าน

ผลของการใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจยิ่งขึ้นว่า ความเชื่อที่ไม่สมเหตุผลส่งผลส่งผลในแง่ลบอย่างไร และนำไปสู่การเกิดอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมอย่างไร ผู้รับคำปรึกษาจะมีโอกาส ทบทวน สำรวจตนเองว่า เพราะเหตุใด (Why) เขา จึงยังยึดติดกับความเชื่อผิด ๆ เหล่านั้น แทนที่จะปลดปล่อยความคิดความเชื่อเหล่านั้นไป

เอกสารอ้างอิง

- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). "การเปรียบเทียบทฤษฎีการให้คำปรึกษาและการพัฒนา แนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา". *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้ คำปรึกษา*. นนทบุรี : บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- Corey, Gerald F. (1996). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. California : Wadsworth Publishing Company.

ครั้งที่ 17 - 18

เรื่อง ขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษา
แบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสามารถอธิบายขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ได้ และพฤติกรรม
2. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพปฏิบัติตามขั้นตอน การให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

เวลา 3 คาบ

อุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 27 เรื่องขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม
2. แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสอบถามเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับจากครั้งที่ 17

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 27 เรื่องขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพ และทำความเข้าใจ สารัตถ์ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม โดยเน้นการใช้เทคนิคการอภิปรายและการพูดถึงตนเองอย่างเหตุผลด้วย

2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาระบุเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา และผู้สังเกต แล้วให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม โดยเลือกใช้ 1 เทคนิคของการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม (ตามสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา) ให้สลับบทบาทหน้าที่กันจนครบ

3. ให้แต่ละคนในแต่ละกลุ่มพูดถึงความรู้สึกนึกคิดและข้อมูลที่ได้จากการสังเกตในขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา เพื่อสำรวจตรวจสอบการปฏิบัติตามขั้นตอนว่าเหมาะสมหรือไม่ ควร ปรับปรุงอย่างไร

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้รับการพัฒนาร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. การสังเกตขณะทำงานกลุ่ม และปฏิบัติจริงทั้งภาษาพูด และภาษาท่าทาง
2. การสังเกตการพูดถึงความรู้สึกลึกคึกขณะปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษา

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนา อธิบายพร้อมปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ใบความรู้ที่ 28

แนวปฏิบัติการให้คำปรึกษา

แนวปฏิบัติการให้การปรึกษา

ประกอบด้วย ขั้นตอนและเทคนิคในการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2545 : 99 – 200 ; อ้างอิงจาก Corey. 1996 : 324 – 326 Citing Ellis. 1995)

1. ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม มีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ในขั้นเริ่มต้นของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะเน้นการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาไว้วางใจในบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งจะพูดอย่างอิสระและคิด แก้ไขปัญหา จากนั้นจึงนำไปสู่การระบุปัญหา และกำหนดเป้าหมายของการให้คำปรึกษา โดยผู้รับคำปรึกษาจะบอก ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำที่เขาต้องการและสิ่งที่ไม่ต้องการ แล้วผู้ให้คำปรึกษาอาจถามผู้รับบริการว่า ผู้รับคำปรึกษา "ต้องการปรับเปลี่ยน ความคิด ความรู้สึก หรือการกระทำอะไรให้แตกต่างจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันบ้าง?" ต่อจากนั้น ผู้ให้การปรึกษาจึงอธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทราบแนวทางในการให้คำปรึกษา โดยเริ่มดำเนินการให้คำปรึกษาตาม ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนแรก คือ ผู้ให้คำปรึกษาจะบอกหรือชี้ให้ผู้รับคำปรึกษาได้ทราบว่า ผู้รับคำปรึกษามีความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล ที่ชอบคิดแต่ว่า "ควรจะเป็น" "ควรจะเป็น" "น่าจะเป็น" "น่าจะเป็น" "ต้องเป็น" โดยให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้ที่จะแยกแยะความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลออกจากความเชื่อที่มีเหตุผล และเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักรู้ในเรื่องดังกล่าว ผู้ให้คำปรึกษาก็จะเริ่มต้นด้วยการกระตุ้น โน้มน้าว ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน หรือบางครั้งก็ต้องชี้ให้ผู้รับคำปรึกษาให้ทำในสิ่งที่เขาจะหาความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลเหล่านั้น

ในขั้นตอนนี้ ผู้รับคำปรึกษาจะเข้าใจว่า การไม่มีเหตุผล การคิด-เชื่ออย่างไม่ สมเหตุสมผลของตนเองเป็นอย่างไร และเพราะเหตุใดเขาจึงเป็นคนไม่มีเหตุผล รวมทั้งเขาจะเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความคิดที่ไม่มีเหตุผลกับความทุกข์ หรืออารมณ์ที่ผิดปกติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 คือ การทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดสติรู้ตัว (Awareness) โดยผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักว่า ความทุกข์หรืออารมณ์แปรปรวนนั้นเกิดจากความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล และการตอกย้ำทำลายตนเองและความคิดนั้น จะทำให้เขาวางเงื่อนไขให้กับตัวเองว่า "ตนมีทุกข์" มิใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มีทุกข์

ในขั้นที่ 2 นี้ ผู้รับคำปรึกษาเพียงแต่เกิดสติ สำนึกในความคิดและความรู้สึกที่ไม่สมเหตุสมผลเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 คือ การช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาปรับเปลี่ยนความคิด (Helping Client Modify Thinking) และกำจัดหรือละทิ้งความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลออกไป

ในขั้นตอนนี้ ผู้ให้คำปรึกษาต้องทราบว่า ความเชื่อที่คิดทำลายตัวเองนี้ มักฝังรากลึกมานาน จึงยากที่ผู้รับคำปรึกษาจะเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเองได้ ผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจความจริงของการดำเนินตนเอง กล่าวโทษและทำลายตนเองว่า มีกระบวนการอย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 คือ การท้าทาย (Challenge) โดยท้าทายผู้รับคำปรึกษาให้พัฒนาปรัชญาชีวิตอย่างสมเหตุสมผล (To Develop a Rational Philosophy of Life) เพื่อว่าในอนาคตจะได้ไม่กลับไปเป็นเหยื่อของความคิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลอีก โดยให้ผู้รับคำปรึกษาได้พิจารณาถึงความคิดอันไร้เหตุผลกับความจริงในชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาจะทำให้ผู้รับคำปรึกษา ยอมรับความจริงนั้น และหลุดจากความเชื่อหรือความคิดไร้เหตุผลนั้น

สิ่งสำคัญ คือ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องอธิบายให้เห็นถึงแก่นแท้ของความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลว่า อยู่ตรงไหน และสอนผู้รับคำปรึกษาให้รู้จักว่า จะนำความคิดความเชื่อและทัศนคติที่สมเหตุสมผลเข้าไปแทนที่ได้อย่างไรและหากว่าสิ่งที่อธิบายนั้นเป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ และหากผู้รับคำปรึกษาเข้าใจ และมีความมานะพยายามอารมณ์แปรปรวนของ ผู้รับคำปรึกษาก็จะมีโอกาสลดน้อยลง

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดงานหรือกิจกรรมให้ทำการบ้าน (Homework Assignment) เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ เจตคติ และการกระทำของผู้รับคำปรึกษาพัฒนาไปในทิศทางบวก เมื่อผู้รับคำปรึกษาดกกลางที่จะทำการบ้าน หรือพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติแล้ว ในครั้งถัดไปของการให้คำปรึกษาก็จะต้องประเมินความก้าวหน้า กระบวนการดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้การปรับเปลี่ยนความคิดแบบทำลายตัวเองไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงสุดท้ายของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาทบทวนประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ให้รู้จักการวางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ หรือที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

3. เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ผู้ให้คำปรึกษาไม่จำเป็นต้องจำกัดตัวเองอย่างเข้มงวดกับเทคนิคที่ได้จากทฤษฎีการเรียนรู้เท่านั้น สามารถใช้เทคนิคในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมร่วมกับวิธีการอื่น ๆ โดยพิจารณาเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับผู้รับบริการ เทคนิคที่นิยมใช้ได้แก่

(1) การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจและมั่นใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

(2) การเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling Technique) โดยผู้รับคำปรึกษาจะสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบซึ่งอาจจะเป็นตัวแบบที่มีชีวิตในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง หรือตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบในภาพยนตร์ ในโทรทัศน์ หรือในวิดีโอ และเมื่อผู้รับคำปรึกษาเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว ก็จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้ทักษะใหม่ที่สำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

(3) การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertion Training) เทคนิคนี้จะมีประโยชน์สำหรับบุคคลต่อไปนี้ เพื่อจะได้มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในอนาคต

- 1) คนที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์โกรธ
- 2) คนที่ไม่กล้าปฏิเสธ ไม่กล้ากล่าวคำว่า “ไม่”
- 3) คนที่สุภาพมากเกินไป และถูกคนอื่นเอาเปรียบ
- 4) คนที่รู้สึกยากลำบากใจในการแสดงความรัก ทั้งทางภาษาถ้อยคำหรือท่าทางหรือในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
- 5) คนที่มีความรู้สึกว่าเขาไม่มีสิทธิที่จะแสดงความคิด ความเชื่อ และความรู้สึก

(4) การขจัดความรู้สึกหวาดวิตกอย่างเป็นระบบ (Systematic Desensitization) เป็นเทคนิคที่จะช่วยขจัดความกลัว ความวิตกกังวลของผู้รับบริการที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสถานการณ์บางอย่าง ซึ่งเทคนิคนี้ มีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้เงื่อนไขแบบคลาสสิก (classical conditioning)

(5) การฝึกการผ่อนคลาย (Relaxation Training) กับวิธีการอื่นที่เกี่ยวข้อง (Related Methods) เช่น การฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อควบคู่กับจินตนาการ ควบคู่กับการขจัดความหวาดวิตกอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการทำสมาธิ เป็นต้น เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาที่มีความวิตกกังวล ความเครียดไม่มีสมาธิ นอนไม่หลับ คิดมาก มีอาการต่าง ๆ บรรเทาลง

(6) ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการบริหารจัดการตนเองและพฤติกรรมของตนเอง (Self-management Strategies and Self-directed Behavior) ยุทธวิธีในการบริหารจัดการตนเองเป็นการประสมประสานวิธีการต่าง ๆ ด้านความรู้และพฤติกรรม (Integrating Cognitive and Behavioral Methods) เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามารจัดการปัญหาของตนเองและนำตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญในการจัดการกับปัญหาของเขา ซึ่งส่วนมากจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาการรับประทานอาหารที่มากหรือน้อยเกินไป ปัญหาการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติด ปัญหาการเรียน ปัญหาการบริหารเวลา เป็นต้น ผู้ที่มีปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และพยายามปฏิบัติตามข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น แต่หากไม่สามารถจะจัดการปัญหาเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปได้ ผู้ที่มีปัญหาสามารถขอรับคำปรึกษาจากผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะวางแผนร่วมกับผู้รับคำปรึกษาที่จะกำหนดโปรแกรมการบริหารจัดการตนเองเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ ของผู้รับคำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษาจะต้องปฏิบัติตามโปรแกรมที่กำหนดจะต้องควบคุมตนเองมีพฤติกรรมที่จะนำตนเองให้บรรลุเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). "การเปรียบเทียบทฤษฎีการให้คำปรึกษาและการพัฒนา
แนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษา". *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้
คำปรึกษา*. นนทบุรี : บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.

ครั้งที่ 19-20

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการพัฒนาศรรถภาพในการให้คำปรึกษา
2. เพื่อให้ทราบผลการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาศรรถภาพในการให้คำปรึกษา

เวลา 6 คาบ

อุปกรณ์

1. เครื่องฉายวีดิทัศน์
2. ม้วน วีดิทัศน์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามความรู้ ข้อคิด ความรู้สึกที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถาม

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามาทำแบบวัดสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา (Post-test) (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ใช้เวลา 30 นาที
2. ผู้วิจัยให้ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนาทุกคนทดสอบโดยแสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาในสถานการณ์จริง 3 สถานการณ์ ผู้รับคำปรึกษาที่มีปัญหาระดับพฤติกรรม อารมณ์ และเหตุผลใช้ ขั้นตอนและเทคนิคการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีต่าง ๆ ที่ศึกษามาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษาและถ่ายวีดิทัศน์ไว้ มีผู้ประเมินทักษะการให้คำปรึกษาทั้งภาษาท่าทาง และภาษาพูด (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) ให้เวลาคนละ 30 นาที

ขั้นสรุป ผู้วิจัยบอกผลการประเมินแล้วให้ซักถามข้อสงสัย และให้ความมั่นใจ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการปฏิบัติและแบบประเมินผล

สรุปผล

ครูแนะแนวผู้เข้ารับการพัฒนามาทำแบบประเมินผลการพัฒนาศรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้วยความตั้งใจ

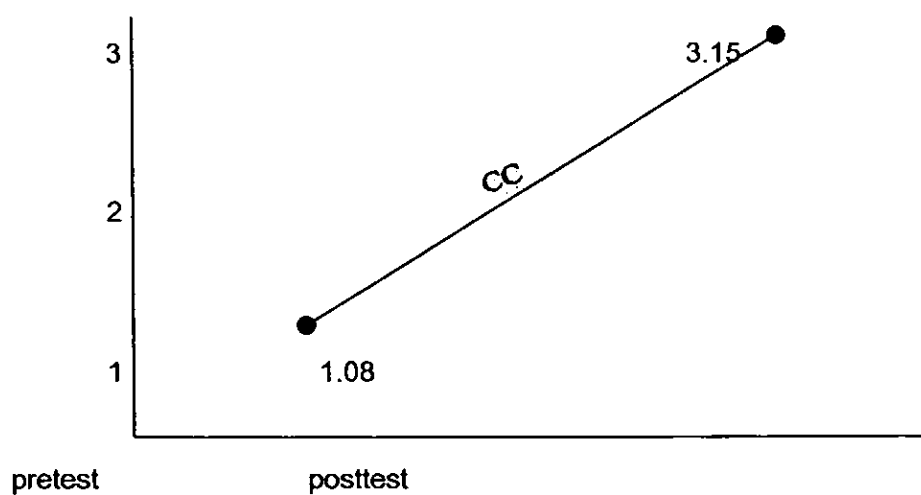
ผู้วิจัยนำคะแนนการบันทึกความสามารถในการให้คำปรึกษาจากการสังเกตของผู้วิจัยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 23 เปรียบเทียบสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา (ได้จากการสังเกตตามแบบบันทึกพฤติกรรมที่แสดงความสามารถในการให้คำปรึกษา) ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเป็นรายด้านและโดยภาพรวม (n = 14 คน)

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		$\bar{D}$	t
	$\bar{X}_{pre}$	S.D. _{pre}	$\bar{X}_{post}$	S.D. _{pos}		
						t
1. บุคลิกภาพ (ท่าทาง)	1.44	.56	3.30	.32	1.87	21.32**
2. ทักษะวิธีการใช้คำพูดทั่ว ๆ ไป	1.10	.46	3.17	.30	2.07	19.50**
3. การสร้างสัมพันธภาพ	1.06	.59	3.20	.26	2.14	19.43**
4. ทักษะการให้คำปรึกษาตาม ทฤษฎี	.91	.34	3.08	.18	2.16	26.97**
5. การดำเนินขั้นตอนการให้คำ ปรึกษา	.86	.41	3.00	.23	2.14	22.26**
รวม	1.08	.41	3.15	.20	2.08	28.37**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 23 พบว่า สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านทักษะในการให้คำปรึกษาก่อนได้รับพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อย พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนหลังจากได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยในรายด้านพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาก่อนและหลังได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเพิ่มขึ้น ($\bar{D} = 2.08$) แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาทำให้ครูแนะแนวโรงเรียนมัศึกษามีสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้น

ภาพประกอบ 6 เส้นภาพแสดงคะแนนสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาด้านทักษะในการให้คำปรึกษา
ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมความสามารถในการให้คำปรึกษา โดยรวมของครูแนะแนวก่อน
และหลังได้รับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา
(n = 14 คน) (ข้อมูลจากตาราง 23)

ภาคผนวก จ

ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus – Group)

การสนทนากลุ่ม

รศ.ดร.คมเพชร จัตรศุกุล : เปิดการสนทนากลุ่ม

กราบเรียนผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน วันนี้ขออนุญาตเข้าสู่บรรยากาศของการสัมมนาวิชาการ เนื่องจากนิสิตปริญญาเอกรุ่นแรกของเรา เริ่มทำปริญญานิพนธ์ ออกแบบการวิจัยครั้งนี้มีหลากหลาย สำหรับคุณเพชรสุดา ในวันนี้ได้รับการแนะนำจาก กรรมการสถิติ ให้ทำ Focus Group จากผู้ทรงคุณวุฒิ เนื่องจากได้รับเรื่องและติดตามที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย คุณเพชรสุดาทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาและการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนวที่เป็นมัธยมที่มีอยู่ในประเทศไทย มีการพัฒนาไปแล้วเกี่ยวกับแนะแนวเป็นระยะ แต่การศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาที่ชัดเจน ยังไม่ได้มีการศึกษาอธิบายลึกซึ้งจึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ สำหรับเข้านี้ประมาณ 1 ชั่วโมง ในฐานะที่เป็นประธานผู้คุมปริญญานิพนธ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสียสละเวลามาให้ข้อติดตาม เพื่อจะเป็นแนวทางในการทำรอบวิจัยของนิสิตปริญญาเอกต่อไป ในที่นี้ขออนุญาตเอย่ยนามผู้ที่มีความใกล้ชิดดูแลปริญญานิพนธ์มาตลอด คือ ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี ขอขอบพระคุณพ่อจิ้นแบร์ ที่ทุกคนได้รู้จักท่าน เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของเรา และแนะนำอย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ประดินันท์ อรุณมัย ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.เรียม ศรีทอง เป็นคนมีความสามารถเพื่อให้สมาคมแนะแนวสำหรับอีก 4 ท่าน ฟังแนะแนวทาง มีประสบการณ์กว้างขวางเป็น 10 ปี เช่น ท่านอาจารย์โสภณ อาจารย์จิรดา เป็นลูกศิษย์ ขอขอบคุณอาจารย์กาญจนา อาจารย์ศิริพงษ์ จะโรงเรียนสันติราษฎร์ทุกท่านเหมือนเครือญาติจริง ๆ ผู้จะได้ประโยชน์สูงสุดคือ อาจารย์เพชรสุดา ขออนุญาตอาจารย์ เพชรสุดาดำเนินการ และขออนุญาตอัดเทปเพื่อนำเทปนี้เป็นหลักฐานวิจัยต่อไป

เพชรสุดา เพชรใส : ขอขอบพระคุณคณบดี รศ.ดร.คมเพชร ท่านเป็นประธานที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ เหตุผลที่ทำปริญญานิพนธ์เรื่องนี้ เพราะดิฉันได้ทำการศึกษา การสำรวจ จำนวนครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา จากหน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า จำนวนครูแนะแนวทั้ง 12 เขตการศึกษา รวมทั้งกรุงเทพมหานครด้วย มีจำนวน 5,330 คน ในจำนวนนี้จำนวนครูแนะแนวที่มีวุฒิทางการแนะแนว หรือ จิตวิทยาการให้คำปรึกษาจำนวน 1,793 คน ที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จำนวน 3,530 คน คิดเป็น 66.36 % และจากการตอบแบบสอบถามพบว่าครูแนะแนวส่วนใหญ่ขาดความรู้ ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงานแนะแนว อยากให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ขาดงบประมาณในการส่งครูเข้ารับการอบรมครูแนะแนวเขตการศึกษา 6 ก็เช่นเดียวกันในจำนวน 200 กว่าคน จะมีครูแนะแนวที่ไม่มีวุฒิทางการแนะแนวหรือให้คำปรึกษา มีประมาณ 180 คน และเนื่องจากได้เรียนทางสาขาการให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาและการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว

วัตถุประสงค์ มี 2 ข้อ

1. อธิบายทราบแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์มีความสามารถเกี่ยวกับครูแนะแนว
ตรงมีสมรรถภาพความสามารถดำเนินงาน
2. สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแต่ละด้าน มีสาระสำคัญอย่างไร

ประโยชน์การสนทนา

ได้แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแต่ละด้านนำไปสร้างนิยามศัพท์
เฉพาะสร้างข้อคำถามในแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแล้วนำไปสร้าง
โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา

หัวข้อสัมมนา

1. ครูแนะแนวควรมีสมรรถภาพ(ความสามารถ) ในการให้คำปรึกษาด้านใด
2. สมรรถภาพ(ความสามารถ) ในการให้คำปรึกษาแต่ละระดับมีสาระสำคัญอย่างไรบ้าง

ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมมนา 2 ชั่วโมง

ตามกรอบแนวคิดที่ให้ศึกษาได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งการในประเทศและต่าง
ประเทศ จะพบว่าสมรรถภาพในการให้คำปรึกษา 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และ ทักษะใน
การให้คำปรึกษา ซึ่งท่านใดเมื่อพิจารณาแล้วจะแสดงความคิดเห็นอย่างไรถ้าท่านใดพร้อมจะเริ่ม
ก่อนได้เลยและเสนอได้จากประสบการณ์ของท่านก็ได้ค่ะ

อาจารย์จิรดา วัฒนรังษี : จากบทต่าง ๆ ที่เรียนมาเป็นการผสมผสานเพราะโดยธรรมชาติคนไทย
นับถือศาสนาแตกต่างกัน จะต้องรู้หลักธรรมะ คนไทยเชื่อในศาสนา พบปัญหาอาจจะต้องใช้ ช่วยให้
คนมีจุดยึดเหนี่ยวได้ สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเรื่อง
ความรู้ควรแยกประเภทความรู้ ธรรมชาติของมนุษย์ ลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น ครูแนะแนวควรรู้
กว้าง ครูมีลักษณะเฉพาะ ครูรู้แหล่งช่วยเหลือ

ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี : สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาแบ่งได้ ดังนี้

สิ่งสำคัญอันดับแรก คือ เจตคติ ต้องรักมนุษย์ มีใจอยากช่วยคน อยากรับรู้ปัญหาของคน
อันดับที่สอง คือ ทางด้านความรู้ มีความรอบรู้ เอาความรู้ไปประยุกต์ได้ เช่น หลักธรรมพุทธธรรม
จิตวิทยา ทางความทุกข์ไม่รู้ มีการบำบัดโดยการกระพริบตาต้องหาวิธีการแก้ปัญหา ทดลองทำวิธี
การใหม่ ๆ ข้อ 3 มีความรู้แล้วก็ต้องมีรู้ทักษะ ต้องทำจริง ปฏิบัติจริง ปฏิบัติจาก Case จริง ๆ
มีระเบียบ มีการแลกเปลี่ยน แสดงให้เห็น ข้อ 4 ไม่สำคัญ แต่ควรมี Relationship ดี อาจอยู่ในหัวข้อ

บุคลิกภาพจะต้องมีลักษณะ อ่อนนุ่ม สบายใจ เยือกเย็น รอบรู้ ดับเย็นได้ ทำให้สอบได้ เห็นใจ มั่นคง ต้องมีการสร้าง Rapport ได้ในระยะเริ่มต้น

อาจารย์โสภณ ทองพัฒน : ที่สำคัญสำหรับครูแนะแนว อันดับที่ 1 คือ เจตคติ คนเป็นครูแนะแนว ต้องมีสันดาน เป็นตั้งแต่ข้างใน ครูแนะแนวหลายคนมีความรู้แต่ไม่มีจิตสำนึกในการเป็นครูแนะแนว ควรสร้างเจตติก่อน ซึ่งจะเป็นครูแนะแนว ผู้ให้คำปรึกษาได้ อันดับที่ 2 ความรู้ในเรื่องกระบวนการ ในการให้คำปรึกษาควรรู้เรื่องความเป็นมนุษย์ โลก ศาสนา รู้กว้างทางโลก อันดับที่ 3 ทักษะต้อง ยืนยันว่าสำคัญ ทำบ่อย ๆ ปฏิบัติจริง ๆ จนกลายเป็นทฤษฎีที่เป็นของตนเอง

อาจารย์จิรดา วัฒนรังษี : ปัญหาจริงไม่ขาดความรู้ทางการให้คำปรึกษา ปัญหาคือ

1. กลัวการให้คำปรึกษาไม่สำเร็จ ไม่กล้าให้คำปรึกษา สร้างให้อยากช่วยจริง แล้วเขาจะมีความรู้สึกอยากช่วย คาดหวังกับการให้คำปรึกษามากไป

2. แยกไม่ออกว่าบทบาทการเป็นครูกับครูแนะแนว ไม่เข้าใจ เด็กเอาความคิด อารมณ์ ตนเองเป็นเกณฑ์ ต้องรับการกระทำผู้อื่น

3. มีใจที่จะช่วยเหลือเด็ก ความอยากช่วย มีความเอื้อเฟื้อ เห็นด้วยกับอุปสรรค สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา คือ เชื่อว่าการให้คำปรึกษาช่วยได้ เชื่อการให้คำปรึกษามีประโยชน์ กล้าให้คำปรึกษา ไม่เน้นการสอน ทำด้วยใจอยากทำ ไม่หวังผลเกินไปแล้วใช้อารมณ์

รศ.ดร.ประดินันท์ อุปรมัย : สมรรถภาพในการให้คำปรึกษาตรงกับกรอบแนวคิด และต้องพัฒนา ตรงสมรรถภาพคุณลักษณะเจตคติส่วนบุคคล คือ ปัญหาเบื้องต้นควรทำแบบวัดคุณลักษณะเจตคติ ของครูแนะแนว คนที่จะประสบผลสำเร็จจะต้องมีเจตคติมาแต่แรก ต้องปลูกฝังเกิดขึ้นเอง

ดร.เรียม ศรีทอง : ครูแนะแนวควรมี 1. มีเจตคติ มีความสำคัญ เป็นบุคลิกภาพ เข้าใจ มีความสุข ที่ได้ทำงาน จิตวิญญาณ รักในวิชาชีพ

2. มีการพัฒนากรอบ การเรียนรู้ การฝึกหัด มีทักษะ เน้นบุคลิกภาพในเรื่องเจตคติ

3. ด้านความรู้ ต้องก้าวให้ทันโลก ของวัยรุ่น รูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น พื้นฐานปัญหา สาเหตุของปัญหา วัฒนธรรมสังคมที่เปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงของโลกนี้

อาจารย์ศิริพงศ์ พูลเทียบรัตน์ : โรงเรียนมีระบบช่วยเหลือดูแลนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมี ทักษะในการ Counseling เบื้องต้น ให้ถูกหลักการ ควรมีประสบการณ์ที่ช่วยเหลือเด็กเบื้องต้น ให้ถูกหลักการ ควรมีประสบการณ์ที่ช่วยเหลือเด็กให้ประสบผลสำเร็จ มีกระบวนการให้การให้คำ ปรึกษาที่ให้เข้ากับสภาพนักเรียน โรงเรียน จรรยาบรรณ เห็นด้วยกับการมีเจตคติ มีจิตวิญญาณ

ช่วยเหลือเด็ก พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือทันทีทันใด ทุกสถานการณ์ มีความยืดหยุ่นปรับให้เข้ากับสถานการณ์

อาจารย์กาญจนา ภู่วรรณ : กรอบแนวคิดที่ 3 มีความสำคัญ นอกจากนี้ คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับครอบครัว วัฒนธรรมครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มสังคม ควรสร้างคุณลักษณะเจตคติ และสร้างความรู้ เครือข่าย ทักษะให้มีประสิทธิภาพ ควรสร้างอย่างไร ความรู้ ความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยา สังคมวิทยา ทราบเทคนิคในการให้คำปรึกษา ต้องติดตามศึกษาการวิจัยทาง จิตวิทยาใหม่ ควรมีครบถ้วน

ต้องมีเจตคติความเชื่อมั่นศักยภาพของครู มองโลกในแง่ดี ยอมรับผู้อื่น ตั้งใจช่วยเหลือกัน ร่วมมือกัน ในการหาทางออกบางเรื่องราวสิ่งบางอย่าง

ทักษะ มี 4 ชั้น คือ

1. การสร้างสัมพันธภาพ เป็นขั้นที่สำคัญจะต้องให้เกิดความร่วมมือ
2. มีการสำรวจปัญหา เป็นปัญหาอยู่ในระดับใด ด้านอารมณ์พฤติกรรม
3. การให้คำปรึกษา ควรมีการผสมผสาน การติดตามจรรยาบรรณมีความสำคัญ สร้างความร่วมมือ

ร่วมมือ

ดร.จิน แบรี่ : มีหลายองค์ประกอบ

ความสามารถ คุณลักษณะเฉพาะ บุคลิกภาพ ความรู้ที่จะต้องศึกษา วัฒนธรรม เด็กวัยรุ่น เจตคติ การนิยม เทคนิคต่าง ๆ ทักษะการให้คำปรึกษา วัฒนธรรม จิตวิทยา จรรยาบรรณการใช้สติปัญญา ควรมีการสร้างสมรรถภาพ คุณภาพ ที่ปฏิบัติได้ สมรรถภาพ เกี่ยวข้องพฤติกรรม การปฏิบัติที่วัดได้ ทฤษฎีการให้คำปรึกษา เน้นการปฏิบัติ

รศ. ดร. เรียม ศรีทอง : สมาคมแนะแนวจิตมาตรฐานวิชาชีพ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ที่วัดเพราะประเมินได้ ให้มีการศึกษาดูงาน

ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี : โปรแกรมการพัฒนาสมรรถภาพให้การให้คำปรึกษาควรปฏิบัติเจตคติก่อนทำได้

อาจารย์จิรดา รัตนรังษี : การสร้างสัมพันธภาพที่พึงพาได้ ที่เชื่อว่าครูแนะแนวช่วยได้อบอุ่น มีใจเป็นกลางได้ มองเขาอย่างเขาเป็น ปรับอคติก็จะทำการปรึกษาได้ ต้องมีใจรอบรู้ทักษะ จะเกิดจากการฝึกฝนเสริมภาพ จากที่ทำมานานจะดูตอนจบว่าตกลงหรือไม่โดยผ่านกระบวนการที่ถูกต้องแต่ต้องปรับให้เหมาะสม มีศรัทธาต่อการให้คำปรึกษา

รศ.ดร. เรียม ศรีทอง : ความรู้คือ รอบรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง ประสบการณ์ให้คำปรึกษา ประยุกต์นำไปใช้ให้เหมาะสมกับ Case เรื่องราวใหม่ เกิดขึ้น Therapy ใหม่ ๆ ความรู้อย่างลึกซึ้งเลือกเทคนิค เทคนิคเบื้องต้นการให้คำปรึกษา

ดร.จิ้น แบรี่ : เลือกให้ลึกซึ้ง

อาจารย์โสภณ ทองพันธ์ : เน้นให้ปฏิบัติได้ฝึกปฏิบัติ

รศ.วัชร ทรัพย์มี : เห็นด้วยกับกรอบแนวคิด สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา ทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะอยากให้เน้นด้านทักษะในการให้คำปรึกษา ให้ฝึกปฏิบัติจริง ถ้ามีเวลาควรให้ฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลและกลุ่มด้วย เมื่อฝึกจาก Case จริง ควรมีแบบประเมินจาก Case ด้วยว่า จากการรับการให้คำปรึกษา รู้สึกอย่างไร เรื่องความรู้ในการให้คำปรึกษา ควรเพิ่มเรื่องจิตวิทยาปกติ รู้พฤติกรรมผิดปกติ ว่ามีลักษณะอย่างไร โรคจิต โรคประสาท สุขภาพจิต เน้นแหล่งส่งตัว (Refer) แหล่งช่วยเหลือ บำบัด โดยตรงกับพบ Case ที่มีปัญหาหลักควรรู้เรื่องปัญหาสังคม ควรรู้รอบตัว รู้กว้าง จรรยาบรรณวิชาชีพ รู้เรื่องกฎหมาย ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ แหล่งงาน อาชีพ ข้อมูลทางท้องถิ่นเกี่ยวกับอาชีพ รู้เรื่องแหล่งวิจัยที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาจิตวิทยาพฤติกรรม สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้ในการให้คำปรึกษา รวมทั้งรู้เรื่องหลักสูตร เน้นให้รู้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาในการฝึกตามโปรแกรมการพัฒนาควรจัดเป็นแบบผสมผสานต่อเนื่องทั้งด้านความรู้ด้านทักษะและเจตคติ ไม่แยกด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถภาพในการให้คำปรึกษา หมายถึง ความสามารถของครู แนะนำในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย ด้านเจตคติ และ คุณลักษณะของครูแนะแนวในการให้คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และทักษะในการให้คำปรึกษา

1. ด้านเจตคติต่อการให้คำปรึกษา หมายถึง ความสามารถของครูแนะแนวเกี่ยวกับการมีรักมนุษย์ มีใจอยากช่วยคน อยากรู้ปัญหาคน มองเห็นคุณค่าของคำปรึกษา มีความรู้สึกที่ดีต่อมนุษย์ มีความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา มีศรัทธาต่อการให้คำปรึกษา มีจิตสำนึกในการเป็นครูแนะแนว รักในวิชาชีพ มีความสุขที่ได้ทำงาน มองโลกในแง่ดี ยอมรับผู้อื่น เชื่อในศักยภาพของบุคคล

2. คุณลักษณะที่ดีของครูแนะแนว

เป็นคุณลักษณะเฉพาะ เข้าใจผู้อื่น มีความยืดหยุ่นปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ร่วมมือกัน เห็นใจ มั่นคง มีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่นสบายใจ มีความเอื้อเฟื่อง ตั้งใจช่วยเหลือคน สนใจปัญหาคน

3. ด้านความรู้ในการให้คำปรึกษา

ควรรู้เกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ หลักธรรมะ พุทธธรรม เข้าใจลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น รู้แหล่งช่วยเหลือ ส่งต่อ (Refer) รู้ทฤษฎีการให้คำปรึกษา รู้เรื่องกระบวนการให้คำปรึกษา รู้เรื่องโลก รับบทบาทหน้าที่ของตน และแยกบทบาทหน้าที่ความเป็นครู ออกจากครูแนะแนว ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและจิตวิทยา รอบรู้สังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคมของโลก วัฒนธรรม ความเข้าใจเรื่องครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับบุคคลที่เริ่มฝึกการให้คำปรึกษา จรรยาบรรณวิชาชีพ ผลการวิจัยทางจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา รู้ทันโลกของวัยรุ่น รู้พื้นฐานปัญหาสาเหตุปัญหา มีความรู้เรื่องจิตวิทยาปกติ พฤติกรรมผิดปกติ โรคจิต โรคประสาท สุขภาพจิต รู้เรื่องกฎหมาย รู้เรื่องหลักสูตร รู้ข้อมูลทางการศึกษา รู้แหล่งงาน/อาชีพ รู้ข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับอาชีพ รู้วิธีการให้คำปรึกษา แบบรายบุคคลและกลุ่ม

4. ด้านทักษะในการให้คำปรึกษา เป็นการให้คำปรึกษาวิธีแก้ปัญห ฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ การให้คำปรึกษาที่เหมาะสม ที่เริ่มฝึกการให้คำปรึกษา มีความสามารถในการปฏิบัติด้านการให้คำปรึกษา ทฤษฎีการให้คำปรึกษา มีทักษะในการดำเนินการตามขั้นตอนในการให้คำปรึกษา มีทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาพ มีทักษะการใช้เทคนิค เฉพาะทฤษฎีการให้คำปรึกษา เลือกใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาให้เหมาะสมกับปัญหาของผู้รับการปรึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล นางสาวเพชรสุดา เพชรใส
 วันเดือนปีเกิด 1 กรกฎาคม 2498
 สถานที่เกิด 24 หมู่ 2 ต.เชียงงา อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี 15110
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 24/1 หมู่ 2 ต.เชียงงา อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี 15110
 ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน รองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2547 กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 พ.ศ. 2525 กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 พ.ศ. 2521 ค.บ. (เกียรตินิยม) (จิตวิทยา)
 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย